

De hoefsmid : geïllustreerd maandblad voor hoefsmeden en anderen die in het hoefbeslag belang stellen in Nederland.

<https://hdl.handle.net/1874/328082>

DE HOEFSMID.

1915.

J

9

A
No. 397.

A 397.

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belang stellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

A. FREDERIKSE te Utrecht, F. LAMÉRIS te Milligen, J. LAMÉRIS te 's Hage,
H. J. C. VAN LENT te Tiel en J. B. H. MOUBIS te Velp, en anderen.

GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

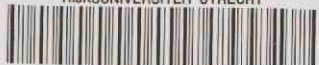
A. W. HEIDEMA.

XXe Jaargang.

's-GRAVENHAGE. — A. W. HEIDEMA. — 1915.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0851 7769

I N H O U D.

De titels, voorzien van een †, geven artikelen aan waarbij een of meer afbeeldingen of figuren behooren, — die met * zijn bijdragen onder een afzonderlijk hoofd, de overigen zijn korte mededeelingen.

De Romeinsche cijfers duiden het nummer der aflevering aan, de gewone de bladzijden.

- * **A**anbevolen hoefsmeden in Friesland. V 50; 54.
 Aantal gedekte merriën in 1914; IV 43.
 Ambachtschool te Harlingen (cursus in hoefbeslag). V 53.
- *† **B**alkijzer (Belgisch). X 110.
 † **B**erekening van handgesmede hoefijzers. III 25.
 * **B**eperking van den credietsduur. VII 75.
 Beslag voor dravers. V 54
 Beslagkosten (verhooging). X 116.
 * **B**eslagplaats. Wenken voor de —. XI 121.
 * **B**oekaankondiging. IV 46; IX 107.
- C**orrespondentie. IX 107; XII 144.
 * **C**redietsduur-beperving. VII 75.
 * **C**ritische beschouwing. VII 73.
 * **C**ursus in hoefbeslag te Amersfoort. IX 102.
 " " " " Appingedam. I 9; IV 41.
 * " " " " Arnhem. II 16.
 " " " " Deventer. V 53.
 " " " " Harlingen. V 53.
 " " " " Hengelo. IV 42; VII 67.
 " " " " Utrecht. *II 13; *II 16; *XII 139.
 " " " " Zwolle. VI 67.
 * **C**ursussen in hoefbeslag in Limburg. V 51.
 * " " " " Zeeland. IX 100.
 " " " " Subsidiën. X 116.
 * " " " " vanwege de Geld.-Overijsselsche Mpij. voor Landb. IV 39.
 " " " " en paardenken- nis. II 17.
- D**raversbeslag. V 54.
 * **D**uitsche fabriekshoefijzers. III 30; *IV 39; *VIII 90.
- * **E**xamen in hoefbeslag v. d. Geld.-Overijsselsche Mpij. v. Landbouw. IV 39.
- * **E**xamens voor hoefsmeden in Limburg. V 51.
 * " " " " " Zeeland. IX 100.
 " " " " " onderwijzer in practisch hoefbeslag te Utrecht. I 9; *II 13, II 16.
- * **F**riesch Paardenstamboek. (Aanbevolen hoefsmeden). V 50.
- † * **G**ereedschappen voor het vervaardigen v/h. leger-winterbeslag. XII 134.
- * **H**oefbeslag bij oorlogspaarden. I 6.
 * " " " oorlogvoerende legers. VII 73.
 * " " " paardenkeuringen. V 49.
 " " " in Limburg. IV 42.
 " " " Noord-Brabant. II 18.
 " " " Zuid-Holland. IV 42; VIII 92.
 * " " organisatie in tijd van oorlog. VIII 88.
 * " " voorschrift voor het Ned. Leger. XI 123.
- Hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenij- school. X 117; *XI 131.
 * **H**oefsmidopleiding. IV 37; *VIII 85; *IX 97 (zie ook blz. 105 en X 112).
 Hoefsmidsschool te Amersfoort. VII 77; *IX 102; *XI 131.
 " " " in Oldenburg. IX 107.
 * " " " te Regensburg. I 7.
 * **H**oefsmidsspecialiteiten. X 109.
 * " " werkzaamheden in handels- stallen. III 27.
- *† **H**oefijzers. Kosten van handgesme- de —. III 25.
 * " " van de oorlogsterreinen. VI 61.
- Hoefzoolraspen. XI 132.
 * **H**oefsmidsvak. De vooruitgang in het —. XII 133.
- *† **I**n Memoriam. W. C. Schimmel. I 1.
 Industrie. Nationale —. IV 43.
 Ingezonden stukken. IX 105; over op- leiding van hoefsmeden; X 112; over opleiding van hoefsmeden.
 * **I**nleiding. I 3.

Inrichting voor hoefbeslag te Groningen. I 9; II 17; III 34; IV 41; V 53; VI 67; VII 77; VIII 92; IX 107; X 116; XI 132; XII 141.

Jubileum. Gebr. Stuivenberg. III 34.

Kalkoenen aan voorijzers. III 33.

*Keuringen. Beslag bij —. V. 49.

*†Little Ruby, Poney-hengst —. V 52.

*Machinale hoefijzers. Deutsche —. III 30; *IV 39; *VIII 90.

Mededeelingen over het smidsvak vallende buiten het hoefbeslag. I 12: Teerverfstof voor ijzer; ijzerlak voor smeden; II 24: Herstellen van gemailleerde ketels, badkuipen, kookpannen enz. III 36: Voor de practijk, herkenning der kwaliteit van werktuigstaal; IV 47: †Maken van spieën en spiebanen en het bevestigen op de as; V 58: Oliën der veeren, kwaliteitsbepaling van ijzer en staal, bronslak voor het ijzer; VI 69: Wenken bij het hardsoldeeren, het gevaar van benzine; VII 81: Verbinding der metalen door electrisch lasschen; VIII 93: Waterleidingkraan; Wat dient de smid te weten van een electrischen aanleg; 95: Automatische regeling van den gas-toevoer; 95: IJzer en staalindustrie; XII 143: De oorlog en het smedenbedrijf; †144: Toestelletje voor het verwarmen van paarde-bitten in den winter.

*†Memoriam. In — W. C. Schimmel, I 1.

Militaire hoefsmeden. V 54.

* „ pensioenen in Deutschland. IX 103.

Mobilisatie. Vordering van paarden. I 9.

*Oorlog. II 14; III 34.

*Oorlogspaarden. Beslag bij —. I 6; VIII 88.

* „ terreinen. Hoefijzers van de —. VI 61.

*Opleiding der hoefsmeden. IV 37; *VIII 85; *IX 97 (zie ook blz. 105 en X 112).

*Organisatie op hoefbeslaggebied in tijd van oorlog. VIII 88.

*Pensioenen voor mil. hoefsmeden in Deutschland. IX 103.

Persoverzicht. I 10: Breuk van het hoefbeen, cocos- en andere matjes; II 19: bekeuring wegens art. 15 der motor- en rijwielwet; ijzer- en staalindustrie, opmerkingen over den gezondheidstoestand der gevorderde

paarden en den veterinaire dienst te velde, vakschool v. d. smedenbond te Triptis, breuk van het hoefbeen; III 39: verstopte gootsteenen, de electro-techniek; IV 44: hoefbeslag te velde, hoefsmidsschool te Dresden, hoefijzers voor Deutschland; V 55: gebreken bij het besnijden v. d. hoef, verliezen van dieren in een oorlog, plaats van het nagelgat in het hoefijzer, practische koelkast voor levensmiddelen; VI 68: ijzerproductie in Amerika 1912—1915; VII 77: Fransch scharnierijzer, beroepskeuze, Amerikaansche ijzerindustrie, uitvoerbepalingen in België; IX 108: Hoefijzers voor het leger, beslag; X 118: rheumatische hoefontsteking, middel voor strijken, over het gebruik der veldsmidse, beslag bij knolhoef; XII 142: hoefijzer uit Frankrijk (tegelijk zomer- en winterijzer), onderwijs-inrichtingen in Beieren.

Raspen. Hoefzool —. XI 132.

Rij- en Hoefsmidsschool te Amersfoort. VII 77; *IX 102; *XI 131.

Rijkshengstenkeuringen. I 10; II 18.

*†Schimmel. W. C. —. †I 1.

*Specialiteiten in het hoefsmidsvak. X 109.

*Slapende toestand der hoefsmidsopleiding. VIII 85; *IX 97 (zie ook blz. 105 en X 112).

Subsidiën voor cursussen in hoefbeslag. X 116.

„ „ de paardenfokkerij. IV 42.

*Toelatingsexamen cursus in hoefbeslag te Utrecht II 16, *XII 139.

Uitvoer van hengsten en ruins. X 106.

*Vakonderwijs. Wet op het —. VI 64. Vereen. t. veredeling van het ambacht. IV 42.

*Verpleging van den hoef in handestallen. III 27.

Verslag cursussen in paardenkennis en hoefbeslag. II 17.

*Voorschrift nopens het hoefbeslag. XI 123.

*Vooruitgang v/h. hoefsmidsvak. XII 133.

Vordering van paarden. I 9.

Vragen en antwoorden. X 117.

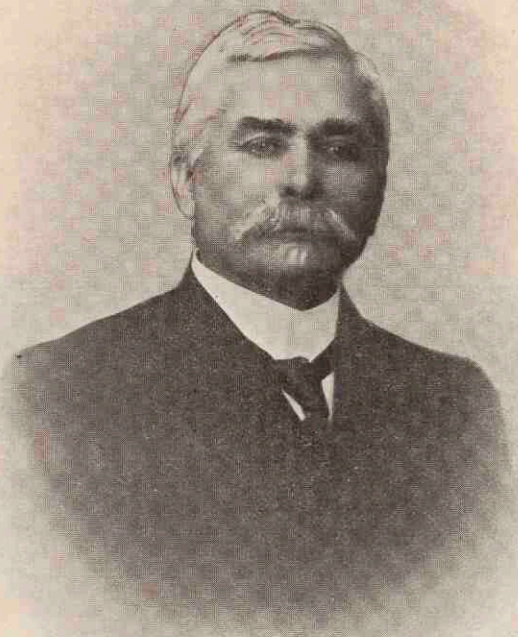
*Wenken voor de beslagplaats. XI 121.

*Wet op het vakonderwijs. VI 64. Winterbeslag. II 18, III 33.

IJzer- en staalhandel IV 43; VIII 95.

†

DR. W. C. SCHIMMEL.

„Werk zoo lang het dag is,” is een voorschrift dat door den op 17 December 1914 gestorven Willem Cornelis Schimmel, Veearts, Doctor honoris causa in de geneeskunde, Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool, zeker opgevolgd is. Deze uitnemende persoonlijkheid, die wij ruim 30 jaren van verschillende zijden goed hebben leeren kennen, heeft een leven achter den rug dat zich kenmerkte door correctheid, nauwgezette plichtsbetrachting, voorbeeldige ijver en een groote, veelzijdige kennis.

„De Hoefsmid” is van den aanvang af op krachtige wijze gesteund door den overledene, deels door adviezen bij de oprichting, deels door het schrijven van vele artikelen en deels door te bevorderen dat de „Commissie tot bevordering der paardenfokkerij in Gelderland” gedurende eenige jaren eene subsidie van f 25.— per jaar aan de uitgave van „De Hoefsmid” bekostigde.

Bij de oprichting van een nieuw vakblad is het in de eerste jaren moeilijk een voldoende aantal abonneés te krijgen om de onkosten te dragen, en om stof te vinden die leerzaam en genietbaar voor de lezers is. Ook „De Hoefsmid” heeft dit ondervonden, temeer daar de hoefsmeden er nog weinig toe komen om hunne ervaringen en inzichten op het papier te zetten. Schimmel met zijn ruimen blik zag dit in en heeft van de 1ste aflevering (Januari 1896) tot aan het einde van 1898 een volledig overzicht gegeven van „De hoef en het hoefbeslag”. Deze serie uitnemende artikelen hebben zooveel waardeering gevonden, dat van tijd tot tijd die 3 eerste jaargangen nog worden gevraagd en verkocht. Er is indertijd wel sprake van geweest om deze stukken als handboek uit te geven, doch het is nagelaten om geen concurrent te scheppen voor Moubis' Handboek, teneinde mede te werken dat dit voortdurend door voldoende verkoop geheel op de hoogte van den tijd kon worden gehouden. Na dien uitvoerigen arbeid zijn van tijd tot tijd nog bijdragen in „De Hoefsmid” van Schimmel's hand verschenen.

Met groote dankbaarheid en volle waardeering zal Schimmel's nagedachtenis in eere worden gehouden, hetgeen zijne nabestaanden tot eenige troost in het voor hen zoo verstrekkende verlies moge zijn.

Dr. W. C. Schimmel in zijn bureau aan 's Rijks-Veeartsenijschool.

Het „Tijdschrift voor Veeartsenijkunde”, waarvan Dr. Schimmel vroeger jarenlang mede-redacteur is geweest, bevat in het no. van 1 Januari 1915

een uitvoerig en uitnemend overzicht van Schimmel's werken en streven. Wij ontleenen daaraan: dat Schimmel werd geboren te Barneveld op 21 Februari 1846, — op 4 Juli 1867 werd bevorderd tot paardenarts, — op 1 Mei 1877 Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool werd en in 1909 Directeur dier inrichting.

Bovendien danken we de „Maatschappij ter bevordering der Veeartsenijkunde in Nederland" en de Redactie van genoemd tijdschrift voor het in bruikleen afstaan van het cliché voor de tweede afbeelding, welke in dit artikel is opgenomen.

1914-1915.

In het afgelopen jaar 1914 is helaas bewezen dat de rustige voortgang van onderscheidene bedrijven plotseling ernstig gestoord kan worden. Het uitbreken van den oorlog tusschen verschillende groote Staten van Europa gaf aanleiding dat ook Nederland zijn leger op voet van oorlog moest brengen. Niet alleen de manschappen werden opgeroepen, maar ook werd zooveel mogelijk het bruikbare paardenmateriaal gevorderd. Hierdoor is het beslag van een groot aantal paarden aan de burgersmeden onttrokken, terwijl de militaire hoefsmeden drukke dagen kregen als zeker niet door hen zullen zijn gekend. De verplaatsing van dien arbeid kan echter — over het geheel genomen — voor de hoefsmeden zeer nadeelig heeten, daar de extra-verdiensten (?) voor de militaire hoefsmeden zoo goed als niet genoemd mogen worden bij het verlies, dat de burger-hoefsmeden leden, — vooral ook omdat in het leger veel fabrieksijzers worden aangewend.

Het kan zijn, dat enkele onderdeelen van het smidsvak, hetzij in het buitenland of in ons land, door den oorlogstoestand tijdelijk in een gunstiger positie zijn gekomen, of er geen nadeel bij hebben, maar in de meeste gevallen heeft het vak, in zijn geheel omvang, van den critieken toestand de nadeelen ondervonden. De sluiting der grenzen voor uit- of invoer van verschillende artikelen, — en bovendien de vertraging, die in het verkeer en het vervoer werd teweeggebracht, leverde direct voor velen eigenaardige bezwaren. Aanstonds werd zulks gevoeld door vertraagden invoer van steenkolen en meer indirect ook van ijzer, enz.

Het hoefsmidsvak is een bedrijf, dat overigens weinig aan ingrijpende veranderingen onderhevig is. Vooral in de landbouw-districten is vrij nauwkeurig te bepalen hoeveel en welke soort ijzers in voorraad dienen te zijn. In verband met dien geregelden gang van zaken kan de hoefsmid dus ook behoorlijk nagaan, welke finantieele verwachtingen hij mag hebben en in dit opzicht heeft 1914 derhalve teleurstelling gebracht. Vooral Augustus, die anders een drukke maand is, heeft veel verlies van werk gegeven. Het is thans moeilijk te voorspellen hoe het verloop in 1915 zal zijn. In de eerste plaats is de hoop er op gevestigd dat ons land buiten den feitelijken oorlog moge blijven en een daarbij aansluitende wensch is, dat spoedig tot démobilisatie kan worden besloten. Is dit eerste het geval, dan wordt er in Nederland geen paardenverlies van beteekenis genoteerd, en zijn de paarden

eenmaal weer over de verschillende bedrijven verdeeld, dan zal de geleden schade wel met gelatenheid worden gedragen. In de oorlogvoerende landen is het paardenverlies intusschen enorm. Dààr krimpen dus zeker de verdiensten van vele hoefsmeden gedurende een langer tijdsverloop.

In beperkten kring hebben in Nederland de mobilisatie en de oorlog aanleiding gegeven tot vermeerdering van werk. Sommige burgersmeden hadden kleine groepen militaire paarden van beslag te voorzien en in Groningen b.v. werden op een gegeven oogenblik duizende machinale ijzers door een handelaar bij hoefsmeden in bewerking gegeven, voornamelijk met het doel om alle hoefijzers van een toonlip te voorzien.

* * *

Als directe gevolgen van den oorlog zijn in 1914 twee in uitzicht gestelde *wedstrijden in hoefbeslag* niet doorgegaan, n.l. te Middelburg en Doesburg. Het is waarschijnlijk dat ook in 1915 weinig of geen wedstrijden zullen plaats vinden, aangezien daarvoor wellicht geen subsidie beschikbaar wordt gesteld.

De *inrichtingen voor hoefbeslag-onderwijs* zijn — zooals reeds bekend — in ons land 3 in getal, n.l. de Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort, de Inrichting voor hoefbeslag van de heeren Wiersum en Heidema te Groningen, en die aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht speciaal voor het vormen van onderwijzers in practisch hoefbeslag. Van deze is de Militaire Hoefsmidschool, waar in hoofdzaak militairen, doch ook burgers opleiding ontvangen, tijdelijk opgeheven, omdat de velddienst van het leger het personeel en de aanwezige paarden vorderde. Aan de beide andere inrichtingen is het onderwijs geregeld gegeven. In Utrecht slaagden in Januari '14 alle 6 leerlingen voor onderwijzer, terwijl in de tweede helft dezer maand het examen zal worden afgenomen aan de deelnemers van den cursus Febr. 1914-Januari '15. Aan de inrichting te Groningen slaagden in 1914 totaal 12 leerlingen, ieder na een studietijd van vol vijf maanden.

Aan de *cursussen in hoefbeslag*, die gaandeweg alle over twee halfjaren zijn verdeeld, zijn in het voorjaar van 1914 wel de eind- of overgangsexamens gehouden, maar men ondervond moeite om ze in het najaar van 1914 te doen beginnen. Van de opening van zoodanige cursussen op de een of andere plaats is ons niets ter oore gekomen, behalve de in deze aflevering aangegeven cursus te Appingedam. Als redenen hiervoor zijn op te geven, dat er thans geen subsidies beschikbaar worden gesteld en anderzijds zal de aanbieding van leerlingen te beperkt blijven, hetzij wegens het vervullen van militieplichten door de candidaten zelf of door anderen, waardoor zij niet uit de bedrijven kunnen worden gemist.

In den aanvang van 1914 is er in „De Hoefsmid” eenige strijd gevoerd omtrent de meest gunstige gelegenheid voor de opleiding van burger-hoefsmeden, waarbij vanwege de Redactie de oprichting van een *burger-hoefsmidschool* is bepleit en door den militairen hoefsmid Scholten nog nader antwoord is te geven. Wij zullen daarop thans niet verder ingaan, omdat in het jaar 1915 vermoedelijk helaas wel weinig gelden zullen kunnen worden uitgetrokken voor zaken, waaraan geen beslist dringende behoefte bestaat.

Gelukkig schijnt er veel kans te bestaan dat de hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool naar de eischen des tijds zal worden ingericht.

Als *nieuwigheid* is in 1914 de aandacht gevestigd op hoofbeslag met kurkzolen, meer speciaal voor het gebruik op gladde straten in de steden. Kurkzolen waren geen onbekenden meer, maar op de modellen en de eenvoudige en gemakkelijke wijze van onderbrengen is in 1914 vooral de aandacht gevestigd. Overigens zijn geen nieuwe vindingen of beslagmethoden van beteekenis vermeld. Deze zijn ook van minder beteekenis dan een geregeld ruimere toepassing van deugdelijk hoofbeslag, en dit is ongetwijfeld in Nederland het geval, al ontbreekt nog steeds een behoorlijk afgeronde organisatie in de opleiding der hoefsmeden. — De machinale ijzers vonden meer en meer ingang door betere afwerking en het in meerdere modellen verkrijgbaar stellen er van, — doch de groote afzet, welke de machinale ijzers in het laatst van 1914 hebben gehad, was een gevolg van den oorlogstoestand, waardoor men ze ook heeft moeten gebruiken. Verscheiden hoofijzerfabrieken hebben dag en nacht gewerkt.

* * *

Voorts is in 1914 een duidelijke omschrijving van de positie der militaire hoefsmeden gegeven, waaruit is gebleken dat de nieuwe loonregeling voor sommigen geen verbetering heeft gebracht. Ook is er op gewezen dat de bevordering in rang van de hoefsmeden te wenschen laat in vergelijk met de andere militairen. Dit is te betreuren en moedigt zeker niet aan om als militair hoefsmid dienst te nemen. — Uit de burger-maatschappij zijn niet op nieuw klachten te berde gebracht, aangaande onvoldoende bezoldiging voor goed beslag. Toch is bekend, dat in sommige streken het beslagloon van dien aard is, dat het onwillekeurig aanleiding geeft tot minder goed werk dan de hoefsmid wel zou kunnen en willen leveren. In dien toestand zal pas dan verandering komen als de paardenhouders het rechte begrip krijgen, dat aan de hoeven en het beslag de grootst mogelijke zorg dient te worden besteed. Er zijn gelukkig in ons land reeds districten waar de paardenhouders die kennis is bijgebracht en 't is te hopen dat zulks algemeen navolging vindt.

* * *

In 1914 is aan de „De Hoefsmid” in Dr. W. C. Schimmel, Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool, een hooggeacht medewerker ontvallen. Omtrent het werken en streven van dezen overledene is op een andere plaats in deze aflevering melding gemaakt.

* * *

Zooals reeds is opgemerkt, is het onder de tegenwoordige omstandigheden een open vraag wat 1915 zal brengen. De winter schijnt kalm te verlopen doch kan natuurlijk nog wel vorst en sneeuw brengen.

Moge 1915 een goed jaar worden voor het hoefsmidsvak en een opgewekt leven brengen in de beoefenaren van dit vak, dat voor de gebruikers en fokkers van paarden altijd van groote beteekenis blijft en alle waardeering verdient!

**

IETS OVER HET HOEFBESLAG DER OORLOGSPAARDEN.

Dr. Eberlein, hoogleeraar aan de Vecartsenijkundige Hoogeschool te Berlijn, vergezelde als paardenarts een gedeelte van het Duitsche strijdende leger naar Frankrijk en vertelde het navolgende over het hoefbeslag.

Voor het beslag van 350 paarden, welke tot het commando behoorden, waaraan Eberlein was toegevoegd, waren twee militaire hoefsmeden beschikbaar, welke echter zoo noodig ook andere diensten moesten verrichten. Vóór het uitrukken werden alle paarden, voor het grootste gedeelte gevorderde, opnieuw beslagen en wel zeer zorgvuldig. Gemiddeld hielden de hoefijzers zich vier weken goed. Vele paarden evenwel, die niet erg sleetsch waren, konden 6 tot 8 weken met het eerste beslag toe, waarbij niet vergeten moet worden, dat dagmarschen van 60 tot 70 kilometer geen zeldzaamheid waren. Om de ijzers zoo lang mogelijk onder te houden, werd dit beslag dagelijks, op tijdstippen dat rust werd gecommandeerd, door den paardenarts en de hoefsmeden nagezien. Zodoende werden vele hoefijzers gespaard, wat noodig was, omdat — hoe verwonderlijk dit ook van het Duitsche leger, met zijn zoo bekende goede organisatie, moge klinken — vele paarden al spoedig touwijzers onder kregen, wegens gebrek aan smeedijzers. Over deze touwijzers laat Eberlein zich gunstig uit, hoewel natuurlijk de gewone ijzers de voorkeur verdienen.

Gelukkig kon het leger, eenmaal in Frankrijk aangekomen, in het overwonnen gebied Fransche ijzers en hoefnagels requireeren, natuurlijk tegen oorlogsbons, welke de smeden gewillig aannamen. De veldsmidse, welke op een wagen het leger vergezelde, bleek niet doelmatig te zijn. Het vuur was te klein, zoodat het veel te veel tijd kostte om de ijzers warm te maken. Daarom trachtten de hoefsmeden steeds de paarden te beslaan in een werkplaats van den een of anderen smid, in een doortrekkende plaats gewoonlijk niet moeilijk te vinden.

De veldsmidsen dienen voortaan, volgens Eberlein, veel grooter gemaakt te worden, terwijl in de wagens, waarin ook de veldsmidse wordt vervoerd, een grootere ruimte moet worden bewaard voor hoefijzers, hoefnagels en steenkolen. Over de beide hoefsmeden was Eberlein zeer tevreden. Geen enkele maal werd een paard vernageld of de hoef op andere wijze door de schuld van den smid pijnlijk.

Rheumatische hoefbevangenheid kwam onder de oorlogspaarden vrij dikwijls voor, vooral na vermoeiende marschen. Gewoonlijk waren hierbij alle vier hoeven aangetast, vóór meestal erger dan achter. De bevangen paarden volgden in de bagagewagens het strijdende leger en genazen na een doelmatige behandeling dikwijls volkomen.

Steengallen en kroonverwondingen kwamen herhaaldelijk voor, maar ook nageltred was lang niet zeldzaam. Eenmaal werd Eberlein 's nachts bij een paard geroepen, hetwelk met den tand van een hooivork zoodanig in den linker achterhoef was verwond, dat de punt in de balgroeve uitkwam, waarbij de hoefbeenbuiger geraakt was. Professor Eberlein achtte dit paard — een dier van groote waarde — verloren, maar liet het paard toch met den bagagewagen medevoeren. Na 14 dagen was het dier volkomen hersteld.

Klem trad reeds twee dagen na het voorkomen van een nageltred eenmaal op; het dier stierf zeer spoedig. Ofschoon klem of stijfkramp (tetanus) in Noord-Frankrijk zeer veel voorkomt, werden geen andere gevallen gezien.

Wellicht hooren wij nog spoedig meer van de paardenartsen en smeden, die in de strijdende legers werkzaam zijn. Ook over het winterbeslag zal misschien veel leerzaams worden gepubliceerd.

Utrecht.

K. Hoefnagel.

DE KONINKLIJKE HOEFSMIDSCHOOL TE REGENSBURG.

Tot aan 1892 waren in Beieren geen andere hoefsmidscholen dan te München en te Würzburg, doch reeds sedert langen tijd had men behoefte gevoeld aan meerdere opleidingsplaatsen voor hoefsmeden. In 1892 werd voorloopig in die behoefte voorzien door de oprichting van 2 nieuwe scholen te Augsburg en te Regensburg, die achtereenvolgens op 2 en 7 November werden geopend.

De school te Regensburg werd verkregen door verbouwing van de smederij, toebehoorende aan den meester-smid Johan Frank, zeer doelmatig ingericht en onder leiding gesteld van den practiseerenden vee-arts Dr. Dimpfl. Er werd met Frank een overeenkomst aangegaan, waarbij de Staat als huurder optrad, terwijl de verhuurder tevens voor verwarming, verlichting en reinhouden der hoefsmidschool had zorg te dragen. Frank ontving een vast salaris als onderwijzer in practisch hoefbeslag en verplichtte zich het beslaan van paarden enz. in zijne smederij zooveel mogelijk dienstbaar te maken aan het onderwijs.

De school bevat een werk- en een beslagplaats, alsmede een kleedkamer, alles gelijkvloers; op de eerste verdieping was een leerzaal, een kamer voor den directeur, een magazijn voor leermiddelen en verder nog een kleine ruimte als laboratorium.

De werkplaats heeft 76.33 M³. inhoud en ontvangt licht door 5 ramen, 3 naar buiten en 2 naar de beslagplaats; er waren 4 gasgloeilichtlampen en een electriche hanglamp ter sterkte van 500 kaarsen. De bodem is met hout geplaveid. Aan den wand bevinden zich twee smidshaarden, elk met 2 vuren. Van de 4 vuren werden voorloopig 3 van blaasbalgen en 1 van een hoogdruk-ventilator voorzien. Aan de andere zijde bevindt zich een werkbank met vijf bankschroeven, een gaskoker voor het verwarmen van kunsthoorn en een boormachine. In het midden zijn vier groote aambeelden en een zoogenaamde vuurbankschroef. Bovendien bevinden zich in de werkplaats een kraan van de waterleiding, een tafel met standmodellen voor hoëfijzers, een groote wandklok, een absentenlijst, een werkljst en rekken voor hoëfijzers, en tenslotte een kast voor kalkoenen, stooten enz.

De beslagplaats heeft een inhoud van 88.63 M³., een groote buitendeur en 5 aan de buitenlucht grenzende ramen, waarvan 1 in de deur, en bovendien 2 groote dakvensters. Als kunstverlichting viel te beschikken over 7 gasgloeilichtlampen, 1 electriche hanglamp ter sterkte van 500 kaarsen, alsmede 4 electriche verplaatsbare lichten.

Terwijl aan de lange zijde, tegenover de vensters, 10 noodstallen zijn aangebracht, bevinden zich aan een der korte zijden 3 houders voor doode hoeven. De bodem van de beslagplaats is ook met houtblokken geplaveid en heeft, behalve de eigenlijke beslagruimte, een vulluik dat toegang verleent tot de kolenbewaarplaats.

Bovendien heeft de beslagplaats rekken voor ijzers, een bewaarplaats voor de werktuigen der leerlingen, verdeeld in 12 vakken, verschillende kasten, w. o. ter opberging van kaptoom, trens, mulkorf, broek enz., en verder een kleine nood-apotheek, een bergplaats voor vilt, leer, hoeflederkit enz., een ijzerschaar, een slijpmachine, 2 kleine aambeelden voor het richten der ijzers en een nagelkast.

De kleedkamer heeft een kleerkast met 12 afzonderlijk af te sluiten afdeelingen.

Direct naast de beslagplaats komen 2 nevens elkaar liggende monsterbanen voor, waarvan 1 met granietstukjes is bevloerd en de andere niet geplaveid is.

De leerzaal op de 1e verdieping bevat 6 schoolbanken, ieder met 2 zitplaatsen, 1 tafel met lessenaar en 2 ligkasten voor het bewaren van fotografieën en andere leermiddelen, een groote schooltafel, een klok, een portret van den Koning, 8 wandplaten, ieder met 16 typische hoefijzervormen, alsmede verschillende andere afbeeldingen, het geraamte van een ezel, vier door scharnieren beweeglijke modellen van den voetas, een kast voor platen en 3 glazen kasten voor modelijzers en andere standmodellen, en tenslotte een vulkachel, waterleiding, kleerstander en drie gasgloeilampen.

De directeurskamer bevat een ladekast, een brandkast, een kleine schrijftafel en een groote werktafel, een kast voor medicamenten en gedroogde preparaten, een copieer- en waschtafel, een kastje voor werktuigen en voor werkbriefjes, alsmede een kleerrek, een gasgloeilichtlamp en een kachel. Een venster van dit lokaal ziet uit op de monsterbaan en op de deur naar de beslagplaats; verder is de directeurskamer met de benedenlokalen door elektrische bellen verbonden.

Het magazijn heeft 2 groote en 2 kleine glazen kasten met leermiddelen, een ijzeren rek voor de verzameling hoefijzers, een wandkastje voor het toestel der belastingsproef, een werktafel met hoefhouder en een gaslamp. Aan de wanden bevinden zich, evenals in de directeurskamer, teekeningen en verschillende beweeglijke modellen. Eindelijk staan er nog eenige hulpmiddelen voor het doen van fotografische opnamen.

Het laboratorium, dat van uit de leerzaal langs een trap is te bereiken, bevat, behalve de noodzakelijke gereedschappen en drogerijen, een registreertafel.

Op iedere verdieping bevindt zich bij de trap een W. C.

Ieder jaar worden aan deze school 2 cursussen gehouden, elk van 4 maand, waarvan 1 in het voorjaar en 1 in den herfst.

Het grootst aantal leerlingen per cursus is 12.

Het onderwijbspersoneel bestaat uit den directeur, een onderwijzer in practisch hoefbeslag en een 2^{en} smid, een onderwijzer in rekenkunde en één in het bockhouden.

Sedert 1 Juni 1895 is de oud-paardenarts Ernst Föringer directeur der inrichting.

Later zal waarschijnlijk worden teruggekomen op de resultaten der school en op de tegenwoordig beschikbare verzameling van leermiddelen.

F.

(u. *Der Hufschmied.*)

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 24 Dec. is, na een verblijf van 5 maanden, vertrokken de leerling A. Bos van Veendam, met een voor de praktijk „goed” en theorie „voldoende” getuigschrift. Op 14 Dec. zijn als leerlingen toegelaten J. Heris van Eekwerderdraai en A. Luinge van Peize en op 28 Dec. T. Munting van Usquert.

Verder verblijven nog aan de Inrichting de leerlingen: A. A. Pijker van de Wilp, L. v. Ham van Hellum en H. Heringa van Kortezwaag.

— **Cursus ter opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag van Rijkswege te Utrecht.** De dagen, waarop aan 5 van de 6 leerlingen, die den 5en cursus hebben gevolgd, het examen zal worden afgenomen (een leerling is wegens dienstplicht afwezig), zijn vastgesteld op 21 en 22 Januari. — 1 Febr. a.s. vangt de 6e cursus aan. Om toegelaten te worden moet men den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van geboorte-acte, diploma's (als van ambachtsschool, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht afloopen der lagere school en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

— **Cursus in hoefbeslag te Appingedam.** Niettegenstaande verschillende subsidies voor cursussen op landbouwgebied zijn ingetrokken, werd toch de afd. Appingedam van den smedenbond door een Rijksbijdrage in staat gesteld, weer een cursus in hoefbeslag te openen, waaraan, na afgelegd examen, zijn toegelaten: E. van Dijk te Noordbroek, H. Dijkstra te Leermens, G. Groendijk te Zeerijp, M. Havinga te Winsum, D. Heemstra te Niezijl, J. v. d. Heide te Zijldijk, B. Jager te Meeden, K. Keiser te Wirdum, R. Lesterhuis te Woldendorp, S. Noorda te Ulrum en J. v. Hensbergen te Appingedam.

De tweejarige cursus wordt, zoowel voor het praktisch als theoretisch gedeelte, gegeven in de ambachtsschool te Appingedam en staat onder leiding van den heer H. A. Kroes, veearts en leeraar aan de Middelbare landbouwschool te Groningen. Het onderwijs in de praktijk is opgedragen aan den heer M. Ritsema, gediplomeerd onderwijzer in praktisch hoefbeslag te Appingedam.

K.

— **Het terugbekomen van gevorderde paarden.** Hoefsmiden zullen ongetwijfeld nu en dan ook door paardenhouders den wensch hooren uiten dat zij wederom in het bezit mogen komen van hunne door het Rijk gevorderde paarden. Daartoe bestaat eenige kans, indien men zich een kleine moeite

wil getroosten. Van de meerdere hierbij mogelijk te bewandelen wegen, zijn wij in de gelegenheid één gemakkelijken weg te wijzen:

Het weekblad „Het Paard” (Huygensplein 5, den Haag) publiceert bijna wekelijks lijsten, waarop voorkomen de namen der eigenaren die aan de redactie van genoemd blad hebben te kennen gegeven dat zij de van hun gevorderde paarden te geleger tijd zoo mogelijk terugwenschen. Voor inschrijving op die betreffende lijst, hetgeen geheel kosteloos geschiedt, moet de aanvrager opgave doen van den ouderdom, het geslacht, den leeftijd, de kleur en eventueele kenteekenen van het betreffende paard, wanneer en waar het is gevorderd, zoo mogelijk ook het nummer van de bon waarop het is uitbetaald en eventueele verdere inlichtingen die in het belang der opsporing zijn te achten.

De Redactie van „Het Paard” dient die lijsten ter bevoegde plaatse in en breekt de tijd aan waarop de paarden teruggegeven kunnen worden, dan wordt hiervan aan de betrokken vroegere eigenaren kennis gegeven, indien althans opgespoord is kunnen worden wie die vroegere eigenaren zijn.

Wanneer het tijdsverloop tusschen mobilisatie en démobilisatie langer duurt dan 6 maanden, en daar lijkt het thans wel op, dan luidt de voorwaarde dat de paarden bij démobilisatie terugverkregen kunnen worden voor $\frac{2}{3}$ van den vorderingsprijs.

— **Rijkshengstenkeuringen.** Deze keuringen leveren voor sommige hoefsmeden altijd ook een kleine extra verdienste omdat vele eigenaren vóór de keuring de hoeven nog eens goed laten nazien en — zoo even noodig — van nieuwe ijzers doen voorzien. In het najaar van 1914 zijn de verplichte hengstenkeuringen, in verband met de tijdsomstandigheden, niet gehouden. De voorjaarsrijkshengstenkeuringen 1915 zullen wèl doorgaan. De data zijn hiervoor als volgt vastgesteld: Hulst 1 Febr., Kattendijke 2 Febr., Oostburg 20 Febr., Rotterdam 4 Febr., Maastricht 6 Febr., Utrecht 10 Febr., Elst 12 Febr., Tiel 4 Maart, Groningen 15 en 16 Febr., Assen 18 Febr., Haarlem 22 Febr., Leeuwarden 24 Febr., 's Bosch 26 Febr., Zevenbergen 1 Maart, Zwolle 3 Maart.

Hengsten, die voor het dekseizoen 1914 waren goedgekeurd, zijn van de keuring voor het dekseizoen 1915 vrijgesteld, tenzij die naar een andere provincie mochten zijn verhuisd.

PERSOVERZICHT.

— *Breuk (?) van het hoefbeen.* Een paard, behoorende aan een maatschappij hier ter stede, gespannen voor een meelwagen, werd deerlijk verwond, doordat het wiel van een zwaar beladen wagen van de gemeentereiniging over de buitenhelft van den linker voorhoef reed. Hoewel de huid ter plaatse niet verwond werd, was het dier heftig kreupel en constateerde de ter hulp geroepen veearts een breuk van den uitwendigen tak van het hoefbeen, waardoor volgens zijn meening het dier onherstelbaar kreupel was en daarom de gemeente werd aangesproken het paard tegen

inkoopswaarde — het was nog maar een jaar in dienst der maatschappij — over te nemen.

In mijn hoedanigheid als gemeentevcearts werd ik belast het paard te onderzoeken en mijn meening te zeggen. Ik liet het paard naar de Vecartsenijschool brengen, maar daar aldaar geen „Röntgen-inrichting” bestaat tot het doorlichten van den hoof met x-stralen, kon de betrokken leeraar niet met zekerheid een breuk van het hoofbeen uitsluiten. Echter geloofde hij niet — en dat was ook mijn meening — dat een breuk van het hoofbeen bestond.

Na zes weken rust en ingestelde behandeling was het paard zoo goed als rad en werd bij wijze van proef weder in dienst genomen door bedoelde maatschappij. Toen evenwel het paard opnieuw kreupel werd, is besloten, om een proces te vermijden, het dier voor den dienst der gemeentereiniging, dus voor stapvoets werk, aan te koopen, hetwelk gelukte voor f 100 beneden den inkoopsprijs. Het paard, een zware zesjarige Belg, verricht nu reeds twee maanden achtereen stapvoets werk zonder te kreupelen. Vrij zeker bestond dus geen breuk van het hoofbeen.

Hoefnagel.

(u. „Het Paard”.)

Utrecht.

— De *Januari-aflevering* van „*Der Hufschmied*” bevat :

1°. De Koninklijke Hoefsmidschool te Regensburg (zie elders in dit nummer);

2°. Cocos- en andere matjes. De Redactie bespreekt hierin een soort cocosmatjes, waarin ijzeren zijplaatjes zijn aangebracht ter betere bevestiging tusschen hoof en ijzer, aangegeven door den inspecteur Claren te Hilbersdorf. Tengevolge van den oorlog verklaart de Redactie niet in gelegenheid te zijn proeven met dit soort matjes te nemen tegen het inballen van sneeuw, en voorloopig nog de voorkeur te schenken aan de gewone stroommatjes. Deze zijn overal te maken waar men over goed stroo kan beschikken, doch zij behooren behoorlijk nauwkeurig te worden afgewerkt om doelmatig en eenigszins duurzaam te kunnen zijn. Kurkzolen hebben goed voldaan. Zij zijn licht, goedkoop en blijven goed zitten. Mocht iemand een militair ruiters dergelijke zolen cadeau zenden, dan kan hij er van overtuigd zijn, dat deze in dank zullen worden ontvangen. Men moet ze echter koopen in een winkel van hoofbeslagartikelen. Hoeflederkit is het meest soliede middel tegen het inballen van sneeuw, terwijl eertijds de hoefbuffers van Hartmann veel werden aangewend.

3°. Over het beslag met insteekstooten door Dr. Pöntzsch;

4°. Mededeelingen betreffende onderwijsinrichtingen enz. Te Würzburg zal van 8—13 Februari 1915 aan de hoefsmidschool aldaar een herhalingscursus voor hoefsmiden worden gehouden. De deelneming staat open voor hoefsmiden, welke reeds minstens 6 jaar het recht hebben het hoefsmidvak uit te oefenen en in Beieren of de Rijnpaltz wonen.

Zij kunnen vergoeding verkrijgen voor reiskosten 3e klasse en van verblijfkosten à f 1.50 per dag, tijdens den duur van den cursus, en, zoo de heen- en terugreis niet op een cursus-dag kan worden gemaakt, ook nog

een extra dag verblijfkosten in rekening brengen. Voor enkele deelnemers bestaat bovendien kans op een extra toelage. Zij, die hiervoor in aanmerking willen komen, hebben zulks vooraf tijdig te melden. Ieder deelnemer moet zorgdragen voor eigen schootsvel en hoefgereedschappen.

5°. Personaliala, korte mededeelingen, vraag en antwoord.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoefbeslag.

Teerverfstof voor ijzer.

De gewone teer is als verfstof voor ijzeren voorwerpen, ook de meest eenvoudige werkstukken, ongeschikt. Aan het grove smeedwerk, dat men dikwijls met gewone ruwe teer zwart maakt, kan men zeer goed opmerken, dat deze verfstof na betrekkelijk korten tijd in den vorm van een korst afvalt. Het ijzer heeft door deze bedekking geleden, want die teer bevat carbolzuur, dat op het ijzer oplossend werkt. Verwijdert men dit carbolzuur uit de ruwe teer door verwarming, onder toevoeging van 2—3% opgeloste kalk, dan laat zich die teer uitstekend als verfstof voor het ijzer gebruiken. Een daarmede opgebrachte verflaag houdt uitstekend vast, is duurzaam en heeft alle overeenkomst met de fraaiste lakbedekking. Met terpentijnolie laat deze verf zich naar behoefte verdunnen.

IJzerlak voor smeden.

In een daarvoor geschikte pot verhit men 2 K.G. kienolie en lost daarin op, onder geleidelijke toevoeging en omroeren, 250 gram colofonium in poedervorm. Het verwarmen der olie moet zoo geschieden, dat de zich hieruit ontwikkelende dampen niet met het vuur in aanraking komen, daar anders de ontbranding der olie te vreezen is. De lak wordt na afkoeling in flesschen gegoten en afgesloten bewaard. M.

ADVERTENTIËN.

Het **MOOISTE** en het **NUTTIGSTE** boekwerk voor een hoefsmid is een gebonden exemplaar van „De Hoefsmid”, omvattende de jaargangen 1896, 1897 en 1898, waarin o. m. voorkomt een volledige behandeling van:

„DE HOEF EN HET HOEFBESLAG”,

door Dr. W. C. SCHIMMEL.

Prijs fr. p. p. **f 5.—**

Verkrijgbaar bij de Administratie van „De Hoefsmid” te 's-Gravenhage of door tusschenkomst van elken Boekhandel.

Kunsthoorn, voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor **H. H. Veeartsen** uitgebreide
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

UITSLAG VAN HET EXAMEN VOOR AANSTAANDE ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG TE UTRECHT.

Verslag van de Commissie belast met het toezicht op het examen in theoretische en praktische hoefkunde van de deelnemers aan de in 1914 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

De Commissie, belast met toezicht op het afnemen van het examen van de deelnemers aan den in 1914 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag, verbonden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, benoemd door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, bij besluit van 11 December 1914 no. 9457, 1e Afdeling, Directie van den Landbouw, heeft de eer Uwe Excellentie verslag te doen van het desbetreffend examen.

Door de ernstige ziekte, gevolgd door het overlijden van den voorzitter, den heer Dr. W. C. Schimmel, is de heer A. W. Heidemaa in diens plaats opgetreden en het secretariaat waargenomen door den heer H. J. C. van Lent, plaatsvervangend lid en plaatsvervangend secretaris dier commissie.

De Commissie van toezicht hield op 18 December 1914, in vereeniging met den leeraar van dezen cursus, den heer H. M. Kroon, een vergadering, ten einde de grondslagen vast te stellen, waarop bedoeld examen zou worden afgenomen. In deze vergadering is mede een rooster opgemaakt voor het af te nemen examen, welke rooster de goedkeuring van Uwe Excellentie heeft mogen verwerven. In genoemde vergadering is als beginsel voor de beoordeling der candidaten vastgelegd, dat ter bekoming van het eindcijfer voor iederen candidaat aan de punten, behaald in de rubrieken praktische hoefkunde, te zamen een dubbele waarde zou worden toegekend in verhouding tot die voor theoretische hoefkunde, alsmede dat een candidaat, die in praktische hoefkunde geen voldoende cijfer mocht verwerven, in geen geval in aanmerking zou komen voor het verkrijgen van een diploma als onderwijzer in praktisch hoefbeslag.

Het examen vond plaats op 21 en 22 Januari 1915.

Vijf der zes personen, die aan den cursus tot opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, aangevangen op 1 Februari 1914, hadden deelgenomen, hebben zich tot het afleggen van het examen aangemeld en dit werkelijk afgelegd. Een deelnemer kon ten gevolge van de mobilisatie den cursus niet voldoende volgen en heeft zich niet aan het examen onderworpen.

In overeenstemming met den door Uwe Excellentie goedgekeurden rooster heeft het examen bestaan in een theoretisch en in een praktisch gedeelte.

Het examen in theoretische hoefkunde werd in den namiddag van 21 Jan. van 2—4.30 uur afgenomen, aan iederen candidaat telkens een klein $1\frac{1}{2}$ uur.

Het practische gedeelte heeft voor iederen candidaat bestaan uit de volgende onderdeelen:

1. Het beoordeelen van een paard met het oog op het besnijden van de voorhoeven en het besnijden hiervan.
2. Het vervaardigen van twee ijzers voor deze hoeven.
3. Het beslaan dezer hoeven.
4. Het maken van een modelijzer, bestemd voor een hoof van afwijkenden vorm of voor een paard met afwijkenden gang.

De werkzaamheden voor de 3 eerste onderdeelen werden verricht in den ochtend van 21 Januari, van 9 uur tot 1.30 uur.

De vervaardiging der onder 4 genoemde ijzers geschiedde in den namiddag van 22 Januari, van 1.30 — 3 uur.

5. Het besnijden van een abnormalen hoof.
6. Het maken van een hoefijzer voor dezen hoof.
7. Het beslaan van dezen hoof.

De onder 5, 6 en 7 genoemde onderdeelen werden verricht in den voormiddag van 22 Januari van 9 — 12.30 uur.

Zoowel bij het beoordeelen van een paard als bij het maken van ijzers werd de toewijzing telkens bij loting uitgemaakt.

Aan alle vijf candidaten kon het diploma worden uitgereikt.

De geslaagden zijn in alphabetische volgorde:

1. H. Barendse te Vorden;
2. F. C. M. Lamoen te Gorinchem;
3. H. Mul te Zevenhuizen bij Gonda;
4. J. Turlings te Lottum;
5. H. Vossers te Doesburg.

De Commissie van toezicht voornoemd:

(w. g.) A. W. Heidema,
voorzitter.

(w. g.) H. J. C. van Lent,
secretaris.

DE OORLOG.

De verschrikkelijke Europeesche oorlog, die reeds sedert begin Augustus woedt en derhalve reeds meer dan een half jaar duurt, schijnt nog volstrekt niet ten einde te zijn. Zoowel in het Noorden en N. O. van Frankrijk, als mede aan de Oostgrenzen van Duitschland, Oostenrijk en Hongarije wordt dagelijks verwoed gevochten, al worden in het Oosten de krijgsbedrijven ernstig door den sneeuwval belemmerd. Over het hoefbeslag hebben wij in de vakbladen ten opzichte van de legerpaarden nog uiterst weinig gelezen. In Januari is iets over kokos- en stroomatjes geschreven, maar toch eigenlijk ook geen nieuws.

In de eerste dagen van Augustus was men in Nederland ernstig ongerust, dat de Duitschers onze grens zouden overtrekken, doch deze vrees is gelukkig afgedreven.

Ons landje ligt echter tusschen de twee elkaar meest vijandige Staten, Engeland en Duitschland, en er hoort heel wat Staatsmanskunst toe om de oorlogspartijen telkens duidelijk te maken, dat Nederland werkelijk strikt onzijdig blijft. Sommige particulieren zien het algemeene belang terwille van het eigen belang uit het oog en deze afzonderlijke handelsvoorvallen bemoeilijken nu en dan de goede verstandhouding met de een of de andere oorlogspartij.

De uitvoer van paarden is verboden, — enkele uitzonderingsgevallen daargelaten. Zoo zijn er enkele hengsten tot den uitvoer naar Duitschland toegelaten, terwijl anderzijds Duitschland verlof heeft gegeven, in verband met de jaarlijksche hengstenkeuringen in Oldenburg en Aurich om een aantal fokhengsten uit die streken naar Nederland uit te voeren. Evenzoo wordt door handelaren en anderen moeite gedaan om verlof te krijgen tot den uitvoer van hengsten uit België naar Nederland, welk verlof voordeel zou afwerpen aan de Belgische fokkers en indirect ook aan den Duitschen ontvanger van belastingen, doch een verlof tot zoodanigen uitvoer is tot nu toe nog niet verkregen.

De Duitschers hebben in het N. W. van België een aantal versterkingen aangelegd, die naar het Noorden gericht zijn. Zij duchten derhalve misschien een aanval uit het Noorden. De Engelschen zouden daarvoor wellicht de Wester-Schelde invaren en daarmee de neutraliteit van Nederland schenden. De Engelsche troepen konden dan landen in Zeeuwsch-Vlaanderen. Daarmee zou Nederland dan in den oorlog worden betrokken. De bekwame Regeering, waarover ons land op dit oogenblik mag beschikken, zal al haar best doen om elke schending der neutraliteit te voorkomen. Mocht dit echter niet gelukken, dan wordt de oorlog onvermijdelijk en heeft ieder rechtgeaard Nederlander de plicht om naar vermogen tot de weerkracht van het vaderland bij te dragen. Voor de verdediging worden ook een aantal paarden gebezigd. De bruikbaarheid hiervan is deels afhankelijk van doelmatig beslag. De hoefsmeden hebben tot taak voor dit onderdeel zoo goed mogelijk te zorgen en wij zijn overtuigd, dat zij zulks niet alleen kunnen, maar ook zullen doen.

Vrijdag j.l., na de verplichte Rijkshengstenkeuring te Elst te hebben bijgewoond, terugreizende langs Maarsbergen, Maarn, Utrecht en Gouda, plaatsen waar heel wat spoorwegmateriaal kan worden opgeborgen, viel het ons op, dat de reserveplaatsen voor dat materiaal min of meer vol waren. Er liep verder het verhaal, dat Engelschen Zeebrugge zouden willen vermeesteren en hiervoor misschien de Zeeuwsche grens schenden, terwijl bij Emmerik 90.000 man Duitsche troepen zouden liggen om bij zoodanige schending onmiddellijk in Nederland te vallen. Meestal ontbreekt aan dergelijke verhalen een goede basis, maar al mocht zulks met het vorenstaande niet het geval zijn, dan zelfs doet iedere burger het beste zoo rustig mogelijk bij zijn werk te blijven en met vertrouwen het beleid der regeering en der militaire overheid af te wachten.

CURSUS TE ARNHEM.

Op verzoek van de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw heeft het 2e gedeelte van den tweejaarlijkschen cursus in hoefbeslag dato 7 November 1914 een aanvang genomen.

De lessen worden weer gegeven in één der schoollokalen van de Ambachtschool te Arnhem, terwijl voor het practische gedeelte de ruime smederij aan die school ter beschikking is gesteld. De Directeur der school is altijd even bereidwillig de lokalen der inrichting voor het desbetreffende doel aan de G. O. M. v. Landbouw af te staan.

Er zijn bij het overgangsexamen, dat begin April 1914 is afgenomen, van de 11 leerlingen 10 geslaagd. Het 2e gedeelte is met 7 leerlingen begonnen.

Eén van de 3 afwezigen heeft het hoefsmidsvak vaarwel gezegd en de loopbaan van het machine-vak gekozen (H. J. Beumer).

De 2 andere geslaagden zijn militieplichtig en hierdoor niet in de gelegenheid het 2e gedeelte mede te maken (A. Schipper en J. ten Hoopen). Eén dezer volgt voor de 2e maal den geheelen cursus; het is voor dezen dus het 4e jaar. Beide personen hebben nog pogingen tot overplaatsing bij de Legeringsgroep Arnhem in het werk gesteld, maar zonder gunstig resultaat.

Door de hem toekomende verlofdagen op Zaterdag te stellen, bezoekt A. Schipper sedert 19 Januari de lessen zoodat ook hij nog tot het diploma-examen zal worden toegelaten.

De namen der 8 leerlingen, die thans den cursus volgen, zijn: D. Hendriks, J. M. Kaashoek, P. Kruithof, St. van de Pol, M. Raterink, C. Venderbosch, H. Wolters en A. Schipper.

Het onderwijs in de praktijk is opgedragen aan den heer J. Ph. Huitink, gediplomeerd onderwijzer in praktisch hoefbeslag te Ruurlo, die hiervoor des Zaterdags naar Arnhem overkomt.

Begin Maart e.k. zal deze tweejaarlijksche cursus geëindigd zijn, waarna het examen voor gediplomeerd hoefsmid zal worden afgenomen door de Geldersch-Overijsselsche hoefbeslag-commissie.

Arnhem, 20 Januari 1915.

De leider,
Dr. J. van Dorssen.

TOELATINGSEXAMEN VAN DEN CURSUS TOT OPLEIDING VAN
ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG AAN
's RIJKS VEEARTSENISCHOOLO TE UTRECHT.

Voor dit examen meldden zich 23 hoefsmeden aan; 3 hadden den leeftijd van 23 jaar nog niet bereikt en konden dus niet tot het examen worden toegelaten. 4 smeden waren niet aanwezig.

De smeden kwamen uit de volgende provinciën: Uit Groningen 1, uit Friesland 1, uit Overijssel 1, uit Gelderland 3, uit Utrecht 1, uit N.-Holland 2, uit Z.-Holland 6, uit Zeeland 2, uit N.-Brabant 2 en uit Limburg 1.

Het examen werd gehouden op Donderdag 28 Januari; ieder deelnemer kreeg een voorhoef te beslaan, waarvoor 10 paarden aanwezig waren. Over het algemeen werd vlot gewerkt. Beoordeeld werden het besnijden van een hoef, het hoefijzer en den beslagen hoef. 3 deelnemers leverden onvoldoend

werk, 13 kregen voldoende. Van deze laatsten werden er zes gekozen, die het grootste aantal punten behaalden.

Tot den cursus werden toegelaten: F. A. Butler te Biezeling (Z.), A. C. van Etten [te Delft (Z.-H.), W. F. Lezeman te Stedum (Gr.), H. A. v. Meningen te Weesp (N.-H.), P. E. Oudemans te Heemstede (N.-H.) en A. v. d. Pol te Nijkerk (Geld.).

Daarenboven wordt aan G. Rijpkema te Sneek (Fr.), die het vorig jaar het eerste gedeelte van den cursus volgde, doch door de mobilisatie niet in staat was de lessen van het tweede gedeelte van den cursus bij te wonen, toegestaan dit jaar den cursus te volgen. Kroon.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 23 en 30 Januari zijn respectievelijk vertrokken de leerlingen A. A. Pijpker van de Wilp en L. van Ham van Hellum, beide met een voor de practijk „goed” en theorie „zeer goed” getuigschrift. Een der open gevallen plaatsen is ingenomen door P. Munting van Roodeschool.

Verder verblijven thans aan de Inrichting de leerlingen: H. Heringa van Kortezwaag, A. Luinge van Peize, J. Heres van Eekwerderdraai en T. Munting van Usquert.

— Vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid Handel is verschenen: „**Verslag betreffende de takken van dienst**, ressorteerende onder de Directie van den landbouw over 1913. — Hierin wordt o.m. opgave gedaan van in de 11 provinciën gehouden cursussen in paardenkennis en in hoefbeslag in 1912/13 en 1913/14. Wij laten hier de aantallen deelnemers volgen:

	<i>paardenkennis</i>		<i>hoefbeslag</i>	
	1912/13	1913/14	1912/13	1913/14
Groningen	45	46	12	12
Friesland	120	99	20	20
Drenthe	72	80	—	8
Overijssel	74	138	18	27
Gelderland	55	47	22	45
Utrecht	45	27	7	7
N.-Holland	95	40	20	71*
Z.-Holland	78	42	16	17
Zeeland	77	90	39	28
N.-Brabant	61	57	34	30
Limburg	96	59	29	35

* Dit zal wel een drukfout wezen en, in plaats van 71, moeten zijn 17.

R e d.)

— **Correspondentie.** Dezer dagen vroeg men ons of er in Nederland ook hoefnagel-fabrieken bestonden. Wij moesten antwoorden dat wij nog nimmer van zoodanige fabrieken in ons land hadden gehoord of gelezen. Indien er onder de lezers voorkomen, die een hoefnagel-fabriek van meerder of minder grooten omvang kennen, dan houden wij ons gaarne voor het adres aanbevolen.

— **Rijksvoorjaarshengstenkeuringen.** Deze zijn op 1 Februari met Zeeland begonnen, terwijl ook die in Zuid-Holland, Limburg, Utrecht en Elst reeds achter den rug zijn en heden Maandag, Dinsdag in Groningen plaats vinden. Over het geheel bleken de hengsten weer doelmatig beslagen, terwijl kalkoenen zoo goed als niet meer worden aangetroffen. Het publiek wendt ook hieraan reeds. Wanneer nu een enkele keer een hengst met ijzers, voorzien van kalkoenen, wordt voorgebracht, dan valt het duidelijk op, dat de kalkoenen aanleiding geven tot een onnatuurlijken stand.

Meestal zijn de hoeven ook voldoende verzorgd; slechts weinige hengsten kan men het aanzien, dat zij veel op een vuilen bodem hebben gestaan of geloopen, waardoor rotstraal ontstond, die op haar beurt aanleiding gaf tot ingetrokken verzenen.

— **De winter.** In het laatst van Januari heeft het een paar dagen geleken, evenals omstreeks Kerstmis, alsof het nog winter en sneeuw zou geven. Het is er echter niet toe gekomen en de winter-verdiensten van den hoefsmid blijven zuinig. Het ijzer en de kolen vorderen hoogere uitgaven, maar het is gelukkig dat er nog geen gebrek aan bestaat. Duitschland en Engeland voeren beide kolen naar Nederland uit, terwijl de hooge prijzen aanleiding schijnen te hebben gegeven, dat ook in België enkele kolenmijnen weer met het delven zijn begonnen.

— **Noord-Brabant.** De Provinciale Regelingscommissies voor de paardenfokkerij in alle provincies hebben jaarlijks aan den Minister van Landbouw, N. en H. een verslag uit te brengen omtrent verschillende punten de paardenfokkerij betreffende. Dit staat in verband met de subsidies, die jaarlijks vanwege de Regeering aan de onderscheidene provincies worden toegekend.

Aangaande het vraagpunt der verzorging van de paarden lezen wij in het door de Prov. Reg.-commissie in N.-Brabant uitgebrachte verslag over 1914 het volgende:

„De verzorging der fok- en jonge paarden laat in een groot gedeelte dezer provincie veel te wenschen over. Gemis aan een voldoende kennis en een daarmee gepaard gaande lauwheid bij de fokkers is zeker de hoofdoorzaak van dezen minder gewenschten toestand.

De slecht ingerichte stallen, zonder voldoende ventilatie en verlichting, benevens het gemis aan goede droge standplaatsen en het dikwijls zeer zuinig gebruik van intensief krachtvoer, hebben een hoogst nadeeligen invloed op de ontwikkeling en het gehalte van de in deze provincie gefokte paarden. De voeten voornamelijk, een gevolg van het slechte beslag, lieten over het algemeen nog al te wenschen over en moet hierin verbetering komen door meerdere ontwikkeling van den fokker, ook op het beslaggebied, door de hoefsmeden, die een getuigschrift hebben ontvangen, het geleerde in toepassing te doen blijven brengen en niet uit gemakzucht weer in de oude sleur te doen vervallen. Natuurlijk zullen die zaken niet in eens in beteren zin gewijzigd kunnen worden. — In het algemeen is er in alles toch wel eenige vooruitgang te bespeuren.

PERSOVERZICHT.

Een paardenslachter te Arnhem, die, *op een rijwiel* gezeten, een paard aan den halster achter zich aantrok, werd in de gemeente Rheden door de politie bekeurd op grond van art. 15 der Motor- en Rijwielwet; er kon volgens de politie gevaar ontstaan voor het verkeer. De kantonrechter en de Rechtbank te Arnhem spraken den paardenslachter evenwel vrij en achtten zijn handeling niet ongeoorloofd. De Hooge Raad, beslissende dat het vonnis der Rechtbank een bedekt ontslag van rechtsvervolging inhield, verwees de zaak naar het Gerechtshof te Arnhem.

De advocaat-generaal bij dat Hof was van oordeel, dat door den kantonrechter en de Rechtbank een te beperkte uitlegging was gegeven van art. 15 der Motor- en Rijwielwet, en dat wel van een strafbaar feit sprake was.

Het Gerechtshof, dezer dagen uitspraak doende, vereenigde zich met die opvatting en veroordeelde beklagde tot f 1 boete subs. 1 dag hechtenis.

(u. *De Kampioen* v. 12 Jan. 1915.)

(Het bovenstaande wordt overgenomen ter waarschuwing aan hen, die dikwerf op overeenkomstige wijze met een merrie naar den hengst rijden, en terug).

— Naar gemeld wordt, zijn in Amsterdam en omliggende gemeenten groote bestellingen uitgevoerd van gesmede hoefijzers voor buitenlandsche rekening.

— Zoo gaat ook het gerucht dat in Friesland een millioen paar schaatsen zijn besteld ten behoeve der strijdende legers.

— *Een Nederlandsche ijzer- en staalindustrie.* In het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid komt F. C. D u f o u r te Haarlem terug op het reeds vroeger door hem behandelde vraagstuk, of het mogelijk en aan te bevelen zou zijn in ons land een hoogoven- en wals-industrie te vestigen. Hij be-
toogt o. m. :

Wij bezitten op het oogenblik niets. Van een voortbouwen of verderontwikkelen is dus geen sprake. De groote kapitalen, voor den bouw benoodigd, leiden tot een syndiceering; de strijd moet aangebonden worden tegen machtige buitenlandsche trusts. Op welke wijze kan nu, vooropgesteld dat het algemeen belang medebrengt dat een dergelijke onderneming tot stand komt, deze opgericht worden, zonder dat zij reeds van te voren gedoemd is doodgedrukt te worden, of zonder dat zij vroeger of later in handen van vreemde aandeelhouders valt?

Zooals ik reeds schreef, meen ik dat hiertoe slechts één mogelijkheid is, namelijk dat zij in het bezit komt van de geheele gemeenschap als zoodanig, die het benoodigde kapitaal verstrekt, de lasten en risico's op zich neemt, maar per saldo dan ook de winsten geniet. Dat deze laatste niet gering behoeven te zijn, volgt wel uit de zeer gunstige bedrijfsresultaten van de groot-ijzerindustrie in de ons omringende landen.

Hier moet ook op een verschijnsel gewezen worden, dat zich in de laatste

jaren heeft vertoond, n.l. de stichting van hoogovenbedrijven in de onmiddellijke nabijheid van zeehavens. Verschillende ondernemingen in Frankrijk, Italië en Duitschland zijn zoo ontstaan. Zoo werd o. a. in Lubeck een hoogovenwerk gesticht met kapitaal van den staat Lubeck en van eenige vermogende kooplieden; het kwam in 1907 in bedrijf.

Ik ben in het algemeen geen voorstander van staatsbedrijven, maar meen dat men in een speciaal geval als het onderhavige, niet moet vasthouden aan principes, maar de zaak van den practischen kant moet bekijken. Is er een oplossing voor de schepping van een Nederlandsche onderneming, die niet alleen bij den opzet Nederlandsch is, maar ook, practisch gesproken, zulks in de toekomst kan blijven, dan zeker zou ik niet op een staatszaak aandringen.

Zooals te verwachten was, is het beginsel van verschillende zijden bestreden.

In de eerste plaats werd de vraag gesteld, waarom, als inderdaad een dergelijk bedrijf loonend is, dat niet reeds door particulieren is ter hand genomen. Een antwoord hierop werd reeds in het eerste artikel gegeven, n.l. onze onbekendheid met de metallurgische industrie, die zich hier niet als in andere landen uit een van ouds gevestigd mijnbedrijf heeft kunnen ontwikkelen.

Een andere opmerking, die gemaakt werd is, dat bij stichting van een eigen bedrijf, de staat er allicht toe zou komen, om ter bescherming van zijn eigen fabriek, invoerrechten op producten van buitenlandschen oorsprong te heffen. Wij meenen, gezien den zoo duidelijk uitgesproken wensch om ons vrijhandelstelsel te handhaven, dat er in de Staten-Generaal wel geen meerderheid hiervoor te vinden zal zijn. Onze scheeps- en werktuigbouw verkeerden in de laatste jaren (voor den oorlog) in een bloeienden toestand; dat men door het heffen van invoerrechten op de grondstoffen deze belangrijke takken van nijverheid zou gaan schaden is niet aan te nemen.

Belangrijke argumenten tegen het staatsbezit van industriele ondernemingen waren echter reeds vóór het verschijnen van mijn artikel, in de Nieuwe Courant, door den heer Koster te Heerlen te berde gebracht.

De schr. noemt die bezwaren van den heer K. en tracht die te ontzenuwen. Hij vervolgt dan:

Intusschen kan ik mij volkomen begrijpen, dat men zich onder meer niet bij de oprichting van een staatsbedrijf in den zin die daaraan gewoonlijk wordt gehecht, kan neerleggen. De nadeelen daaraan verbonden zijn vele. Een bedrijf, welks directie met handen en voeten gebonden is aan de ambtelijke hiërarchie, aan de staatsbegrooting, aan de inzichten van een rekenkamer, laat zich niet beheeren als een gewone zaak. Zulk een directie mist de zelfstandigheid en de vrijheid van beweging, die noodig zijn om de zaak tot bloei te brengen. Het gevaar bestaat ook, dat het beheer van een dergelijk bedrijf wordt betrokken in den strijd van politieke partijen, dat de zaak en haar middelen worden dienstbaar gemaakt aan belangen buiten de hare, zelfs dat zij wordt gebruikt om betrekkingen te scheppen die eigenlijk overbodig zijn. Een groote moeilijkheid ligt nog in het werken naar een staatsbegrooting die, lang vooraf ingediend, geen rekening kan houden met

de oogenblikkelijke omstandigheden en de marktprijzen, zoodat feitelijk de eindcijfers fictief worden. Bij deze bezwaren voegen zich nog die van administratieven aard; om aan deze laatste tegemoet te komen en een betere boekhouding en finantiëel overzicht te verkrijgen voor de reeds bestaande bedrijven, kwam de „Bedrijvenwet” in 1912 tot stand. Deze wet maakte echter van bestaande en nog te stichten bedrijven geen zelfstandige lichamen en het zal dus misschien gewenscht zijn nog een stap verder te gaan en voor een onderneming als door ons bedoeld een volkomen autonoom lichaam te stichten, hetzij in den vorm van een naamlocze vennootschap, hetzij in een anderen vorm, met eigen rechtspersoonlijkheid, over eigen middelen beschikend, en dat onder verband harer bezittingen obligatieleeningen kan uitgeven.

Mogelijk is het, dat naast den staat ook provincie en gemeente in een dergelijke onderneming kunnen deelnemen, terwijl ook te overwegen is, of de exploitatie niet onder zekere voorwaarden aan particulieren opgedragen kan worden, terwijl dit zelfs ook met den verkoop der producten zou kunnen geschieden. Al deze vragen zullen eventueel nader onder de oogen moeten worden gezien. Het feit, dat men in ons land en in de Koloniën van elk der aangestipte stelsels voorbeelden kan vinden, maakt zeker de beoordeeling gemakkelijker, en is er bovendien met de opgedane ervaringen rekening te houden.

Wat in de eerste plaats noodig is, is een grondig, onbevooroordeeld onderzoek naar de mogelijkheid en de rentabiliteit van een werk als het door ons bedoelde.

(u. N. R. Ct.)

Eenige opmerkingen over den gezondheidstoestand der gevorderde paarden en den veterinaire dienst te velde. De heer G. H. heeft hierover vroeger in „Het Paard” een uitvoerig artikel geschreven, waaraan het volgende is ontleend:

Wat den gezondheidstoestand der gevorderde paarden aangaat, zoo was bij de vordering een vluchtig onderzoek gehouden, met het oog op voorkomende besmettelijke ziekten. Eenmaal in dienst gesteld, kwamen de paarden onder voortdurend toezicht, werden op vastgestelde tijden geneeskundig onderzocht en bij ziekten en gebreken hiervoor in behandeling genomen. Behalve het vaste corps paardenartsen, dat in vreedstijd klein is en mank gaat aan een voortdurend incompleet, door de slechte bezoldiging en weinige promotie-kansen, zijn er in den tijd van mobilisatie een aantal reserve-paardenartsen, die tot aanvulling dienen. Ook dit getal is gebleken veel te klein te zijn en is dan ook voortdurend uitgebreid moeten worden door aanstelling van militieplichtige veeartsen tot tijdelijk paardenarts. Bovendien werd nog op vele plaatsen de hulp ingeroepen van burgerveeartsen en werden de studenten der Rijks Veeartsenijsschool, die militieplichtig waren, ter adsistentie aangewezen.

Zooals later uit op te maken statistieken zal blijken, is het aantal patiënten te velde groot. Vele oorzaken zijn hiervoor aanwezig; zoo is het groote aantal verwondingen in den regel een gevolg van een onvoldoende inkwar-

tiering, een onvoldoende ruimte als standplaats of een gebrekkige afscheiding tusschen de paarden; in het begin kan het vreemd zijn der paarden onderling of een onvoldoend toezicht op stal, vooral des nachts, oorzaak zijn.

Een tweede categorie van invaliden wordt veroorzaakt door zadeldrukkingen of tuigschavingen. Zeer velen worden ook hierdoor, en vaak voor langen tijd, buiten dienst gesteld.

Behalve deze groep neemt de rubriek kreupelheden altijd een voorname plaats in de ziekenregisters in. Zooals van zelf spreekt, is de verscheidenheid hierin groot. Toch treedt hier met het oog op de gevorderde paarden op den voorgrond het aantal peesontstekingen en gewrichtsverstuikingen, welke het gaan over heuvelachtig terrein en door het terrein meebrengt voor paarden die gewoon zijn in kalme gangen over gebaande wegen te loopen. Ook de zwakke zijde van ons inlandsche paard, de hoeven, gaven nog al veel aanleiding tot functiestoornissen.

Wat betreft inwendige ziekten, zoo speelden de infectieziekten, met veelal volgende naziekten, een groote rol.

Als zoodanig noem ik vooreerst den goedaardigen droes, de jeugdziekte bij het paard, die veelvuldig optrad. Daar onze stampaarden deze ziekten vrijwel allemaal te Millingen hebben doorgemaakt, zoo betrof het hier uitsluitend de gevorderde paarden, van welke een groot aantal deze ziekte kregen.

De jeugdige leeftijd van vele der gevorderde paarden, de opeenhooping in slecht geventileerde stallen, waarin stalhygiëne op het nulpunt stond, de veranderde levenswijze van die paarden, waarbij vooral dient in aanmerking genomen dat deze meerendeels niet in conditie waren, vormen omstandigheden van ongunstigen aard. Er zat geen haver in, dus bij het plotseling meer-vragend gebruik gingen de dieren achteruit en verkregen minder weerstandsvermogen; dit alles werkte in de hand het ontstaan van de genoemde ziekte.

Behalve de genoemde kwamen als infectieziekten nog voor een keelaandoening, o.a. 20 paarden in één stal, en een mond-, tong- en slijmvlieslijden, waarvoor circa 100 paarden in behandeling kwamen. Ook dit laatste lijden bracht, voor de hierdoor aangetaste patiënten, een dienstuitschakeling van \pm 3 weken mede. Oorspronkelijk werd gedacht aan een vergiftigingsverschijnsel door slechte haver en het is ook niet onwaarschijnlijk dat de mufte haver, die in den beginne gevoederd werd, er invloed op heeft uitgeoefend. De ziekte kwam echter ook voor bij paarden die goede fourrage kregen en mag dus niet als een direct oorzakelijk gevolg worden beschouwd. De verschijnselen waren koorts, heete slijmvliezen in den mond, hoog rood gekleurd, speekselen, zweervorming op de lippen en wangen, zoowel binnen als buiten, en slijmvliesdefecten aan de tong. Hoewel deze ziekte op zich zelf een goedaardig verloop had, traden veel aandoeningen van de luchtwegen na afloop op; het gaf dus een voorbeschikking voor andere ziekten door een tijdelijk geringer weerstandsvermogen.

Koliek-gevallen kwamen weinig in behandeling, waarop het gunstige weer wel van veel invloed zal zijn geweest.

Zonder op verdere ziekten in te willen gaan, kan gezegd worden dat de

veterinaire dienst tijdens de mobilisatie zeer omvangrijk is; behalve het behandelen van patiënten moet hij in hoofdzaak gericht zijn op het voorkomen van besmettelijke ziekten en, bij eventueel optreden hiervan, op het beperken van deze. Door het op geregelde tijden nauwkeurig controleeren van alle paarden kan veel in dit opzicht worden bereikt, en geschiedt zulks ook inderdaad.

Plaatselijke gesteldheid, het ver uiteenliggen van de kwartieren en schaarschte aan personeel, zijn de moeilijkheden die hier veelal in den weg staan. Ook zijn zeer vele van de gevorderde paarden te jong voor den dienst te velde; hier moet men uitsluitend volwassen paarden voor gebruiken, dus paarden van minstens vijf jaar die niet zoo spoedig onderhevig zijn aan ziekten, en ook meer uithoudingsvermogen hebben. Het zal misschien op practische bezwaren stuiten, wat een voldoende aantal betreft, om zich aan een vijfjarigen leeftijd als minimum te houden bij vordering, doch mocht dit niet zoo zijn, dan lijkt mij een wijziging in dezen geest in de vorderingsvoorschriften bepaald gewenscht.

— —

De Februari-aflevering van „*Der Hufsmied*“ bevat het volgende:

1o. de vakschool van den Smeden-bond te Triptis. Deze vakschool staat onder toezicht van de Regeering te Weimar, is het eigendom van de vakvereniging van de smeden in het district Neustadt en ontvangt 450 Mk. Staatssubsidie per jaar. De deelneming is voor de smidsleerlingen in dat district verplichtend, terwijl voor iederen leerling $7\frac{1}{2}$ Mark in de kosten van het onderwijs moet worden bijgedragen. Het onderwijs wordt gegeven van October tot Maart, iederen Zaterdagmiddag van 2 tot 7 uur. De school levert goede resultaten op en ondervindt in de vakkringen volle waardeering. De leerlingen zijn gesplitst in 2 klassen, en het leerplan omvat derhalve 2 cursussen. De eerste klasse telt de leerlingen van het eerste en tweede leerjaar, terwijl de cursussen op elkaar volgend worden. De eerste cursus omvat het onderwijs in boekhouden, belangrijke wettelijke bepalingen betreffende het boekhouden, rekenen, lezen, hoefbeslag en teekenen. De tweede cursus eveneens boekhouden, waarbij een meer uitvoerige behandeling plaats vindt dan in den eersten cursus en ook behandeld wordt de correspondentie, welke in het smidsbedrijf door den meester moet worden gevoerd. Verder worden alle materialen, gereedschappen en smidswerktuigen behandeld en besproken. In de hoogste klasse worden o.a. ook de bepalingen over het leerlingwezen, de voorschriften omtrent gezellen en meester-hoefsmeden, besproken en de ziekelijke hoeven, benevens de wettelijke verantwoordelijkheid van den hoefsmid nagegaan.

2o. Een kort artikel over het Belgische paard.

3o. Persoverzicht en korte mededeelingen, enz.

— —

— *Breuk van het kootbeen.* Aan de kliniek der diergeneeskundige hoogeschool te Stockholm werden in een tijdsverloop van 15 jaren niet minder dan 603 paarden behandeld, welke aan een breuk van het kootbeen bleken te lijden.

(u. M. f. praktische Tierheilkunde.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

HET HERSTELLEN VAN GEËMAILLEERDE KETELS, BADKUIPEN, KOOKPANNEN, enz.

Het herstellen der genoemde voorwerpen is veelal met eenvoudige middelen te bereiken, doch het goed gelukken is toch van verschillende omstandigheden afhankelijk. De afgesprongen plaatsen moeten vooral zorgvuldig van roest en vuil gereinigd worden. Zoodanige plaatsen worden met fijn schuurlijnen eenigszins ruw gemaakt, of, indien er meerdere kleine plaatsen gelijktijdig te bewerken zijn, met kali-loog of verdund zuur afgewasschen.

Een eenvoudig, dikwijls goed werkend middel is het opvullen der afgesprongen plaatsen met vloeibaar tinsoldeer, doch men moet er hierbij vooral op letten, dat de tinsoldeer niet overmatig verhit wordt, daar eenige soorten van email door die hitte springen en zoodoende de breuk nog zou kunnen verergeren.

Men kan ook bij nauwkeurige opvolging der voorschriften met zeer eenvoudige middelen een goed resultaat verkrijgen. Mengt men magnesia met een oplossing van chloormagnesium te zamen, dan ontstaat hierdoor een vaste verbinding van zuiver witte kleur, met groote vast- en hardheid, welke zich op ijzer verbazend vast hecht.

De vastheid dezer magnesia-chlooroxyde is afhankelijk van de concentratie der oplossing van de chloormagnesium. De grootste hardheid verkrijgt de pasta, wanneer men op 10 deelen gebrande magnesia, 6 deelen eener 80 procent oplossing van chloormagnesium, gemengd met één deel water, gebruikt. Deze oplossing voldoet volkomen aan haar eischen en verhardt na korten tijd even goed op ijzeren voorwerpen als op tegels, kachelplaten, enz. Bij een goede verbinding houdt de pasta ook wanneer het voor kookgereedschap gebruikt wordt, dat dikwerf aan hooge temperaturen is blootgesteld.

Een preparaat, dat voor zelfbereiding zeer geschikt is en waarbij mislukken niet te vreezen is, bereidt men als volgt: men mengt één deel zinkwit en één deel zwaarspaat met natrium-waterglas tot een deegachtige massa verwerkt, hetgeen men op de te bewerken plaatsen aanbrengt, na deze van te voren vooral van alle mogelijke vet en vuil gereinigd te hebben. Het waterglas vormt met de zwaarspaat en het zinkwit eene in water onoplosbare en ook wit blijvende kit, welke op ijzer en ook aan het email zeer vast hecht. Het geringe loodgehalte dezer pasta maakt het voor keukengereedschap zeer doelmatig.

Moeten de voorwerpen tegen scherpe oplossingen, benzol, diverse loogen, enz. bestand zijn, dan is een glycerine-kit hiervoor aan te bevelen.

Vijf ruimte-deelen geconcentreerde glycerine wordt met twee ruimte-deelen zuiver water vermengd, en bij 6 c.M³ dezer pasta wordt 50 gram loodglit gevoegd. Reeds na 30 minuten is deze kit verhard en zelfs bij een temperatuur van 250° C nog standvastig.

HOEVEEL KOSTEN HANDGESMEDE HOEFIJZERS?

In Febr j.l. is aan een aantal hoefsmeden onderstaande circulaire verzonden:
„Bijgaand ontvangt U eene teekening van Hoefijzers No. 14 (alleen achterijzers), waarvan, indien U wilt, gedurende 8 weken zooveel gemaakt kunnen worden als maar mogelijk is. U kunt hiervoor gebruiken gewoon vloeij- of Siemens-Martin ijzer $1\frac{1}{4} \times \frac{5}{8}$ ". Wij betalen voor deze ijzers 68 cent per paar. De betaling geschiedt iederen Zaterdag.

Kunt U uit den omtrek meerdere smeden bij elkaar krijgen, zooveel te beter. Als U een flink aantal ijzers per week kunt afleveren, dan betaal ik U gaarne nog een kleinigheid extra als premie.

Mocht de maat ijzers $1\frac{1}{4} \times \frac{5}{8}$ " op het oogenblik niet in voorraad zijn, dan kunt U voorloopig ook beginnen met ijzers te maken volgens bijgaande teekening No. 4, voor de helft voor- en voor de andere helft achterijzers. Deze No. 4 kunnen gemaakt worden van ijzer $1 \times \frac{7}{16}$ " en betalen wij U hiervoor 35 cent per paar.

Wanneer U het eerste ijzer juist naar maat maakt volgens teekening, dan behoeft U niet eerst een monsterijzer te maken doch kunt U als vakman zelf wel beoordeelen of U een goed ijzer levert of niet.

Een lip moet aan ieder ijzer zitten, doch schroefgaten behoeven er niet in. De ijzers moeten afgeleverd worden aan bossen van 20 stuks, met ijzerdraad flink vastgebonden.

Over den prijs valt niet meer te praten; meer kan ik niet geven. Als U er dus wat voor voelt, kunt U direct aan het werk gaan en mij Zaterdag a.s. berichten, hoeveel U klaar heeft, dan ontvangt U van mij geld en bericht waar U de ijzers aan moet zenden.

Gaarne zie ik omgaande Uw bericht tegemoet met welk nummer U gaat beginnen en hoeveel U er denkt in een week bij elkaar te krijgen.

Ik kan U nu reeds minstens acht weken achtereen ijzers laten maken, wellicht nog langer.

Hoogachtend, enz."

Vermoedelijk wordt met bovenstaande modellen het hoefijzer van het Duitsche leger bedoeld. Dit is door F. besproken in de Augustus-aflevering 1898 van „De Hoefsmid". Er zijn toen daarbij figuren vermeld, welke hieronder opnieuw zij weergegeven.

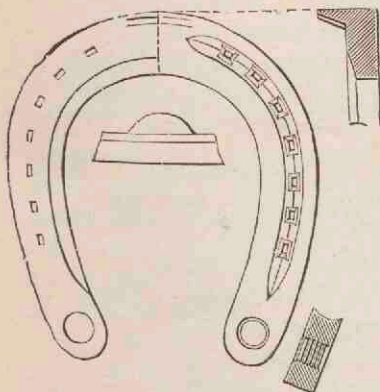

Fig. 1. Voorijzer
(onder- en bovenzijde).

Fig. 3.
Doorsnede
ijzer (rits
en nagel-
gat).

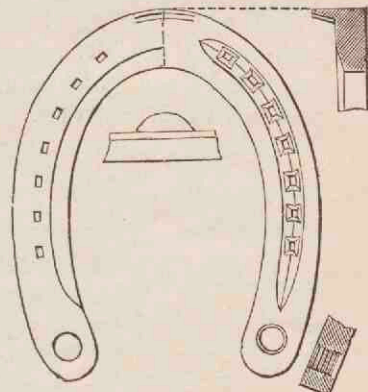

Fig. 2. Achterijzer
(onder- en bovenzijde).

In bovenstaande circulaire worden met teekening 4 de weergegeven figuren bedoeld, met dit onderscheid dat er geen schroefgaten in voorkomen.

Met teekening 14 wordt hetzelfde model achterijzer aangegeven als in fig. 2. De afhelling moet $\frac{1}{3}$ deel der bovenzijde van het ijzer innemen. De verhoudingsmaten in model 4, fig. 2, zijn: geheele breedte 122, breedte $\frac{1}{2}$ h. ijzer in den toon 20, b. aan het einde der takken 18, geheele lengte 152 c.M.; die in model 14 respectievelijk 178, 36, 24 en 218 c.M.

* * *

Een onzer lezers vraagt of de voorgestelde vergoeding als voldoende kan worden beschouwd en geeft persoonlijk de navolgende ontwerp-berekening:

Voor achterijzer N ^o . 14 is noodig 2 stukken $1\frac{1}{4} \times \frac{5}{8}$, lang 42 c.M. à $3\frac{1}{2}$ kilo	0,35
Werktijd, te beginnen met goed helder vuur en uitgehaald gereedschap en afgekapt ijzers, flink doorwerken zonder omkijken, 36 minuten als patroon gerekend tegen 0,30 per uur	0,18
voor hulp, mijn oudste knecht, 45 jaar, bekwaam vuurwerker 0,25 per uur	0,14
voor kolen en licht	0,08
	f 0,75

N°. 4. gemaakt als proef 2 paar voor- en 2 paar achterijzers.

8 stuks $1-\frac{7}{16}$, wegende $5\frac{1}{2}$ kilo	0,55
Werktijd als patroon $1\frac{3}{4}$ uur als boven.	$0,52\frac{1}{2}$
Een hulp à 15 cent per uur	0,27
Kolen en licht	0,20
	f 1,54 $\frac{1}{2}$

Ik meen dat de loonen niet te hoog zijn voor zulk werk; op het ijzer zou dan nog 1 cent per kilo en op de kolen misschien ook nog iets uitgewonnen kunnen worden. Wat de bewerking aangaat, de ijzers, groot en klein, zijn 3 maal heet geweest, dus kan u wel snappen dat er niet extra op gehamerd is. Ze zien er knap uit en zijn goed bruikbaar, maar niet om op een wedstrijd aan te bieden.

* * *

Ten einde hierover het gevraagd oordeel te kunnen verstrekken, verzochten wij aan den meesterknecht der „Inrichting voor hoefbeslag te Groningen” een proefneming te doen, waarover hieronder het volgende resultaat wordt verstrekt.

R e d.

Het maken van hoefijzers, volgens bijgaande teekeningen, kan niet met een paar of wat precies worden berekend, aangezien in de smederijen onder verschillende omstandigheden wordt gewerkt. In den regel wordt in steden meer loon verdiend dan op dorpen, dus de laatste zullen mijns inziens het meeste er aan kunnen verdienen. Ik heb 6 paar ijzers gemaakt, 4 paar van No. 4 en 2 paar van No. 14, en ben tot de volgende berekening gekomen. Aangeboden, gebonden aan bossen van 20 stuks. f0,35 per paar.

4 paar ijzers No. 4, afgeteekend of afgekapt en klaar gemaakt: 1 uur 20 min.:

8 stukken, $1 \times \frac{7}{16}$, lang 30 centimeter, $5\frac{1}{2}$ K.G., 8 cent per K.G. naar prijscourant	f 0.44
patroon f 0.30 per uur	- 0.40
knecht f 0.25 " "	- $0.33\frac{1}{2}$
smeekolen	- 0.10
	f $1.27\frac{1}{2}$

(Blijft gemiddeld 3 cent van het paar over).

No. 14, gebonden aan bossen van 20 stuks, tegen f 0.68 per paar.

2 paar ijzers No. 14, afgeteekend of gekapt en klaar gemaakt, 1 uur en 10 min.:

4 stukken, $1\frac{1}{2} \times \frac{5}{8}$, lang 42 c.M., 7 K.G., 8 cent per K.G. naar prijscourant	f 0.56
patroon f 0.30 per uur	- 0.35
knecht f 0.25 " "	- $0.29\frac{1}{2}$
smeekolen	- 0.10
	f $1.30\frac{1}{2}$

(Blijft ook over 3 cent per paar).

Zoo berekend, blijft er niet veel van over, maar bij grootere partijen kan er meer aan worden verdiend. Men kan het ijzer allicht 1 cent per K.G. goedkoop inkoop en men krijgt ook meer handigheid in het maken van de ijzers, vooral ten opzichte van het plaatsen der nagelgaten. Hiermede heeft men eerst vrij veel moeite om die goed geplaatst te krijgen, omdat er in ieder ijzer van No. 4 16 gaten en in No. 14 22 gaten ingeslagen moeten worden.

Een combinatie van 5 smeden-patroons in Groningen hebben, verscheidene wagenladingen gesmede hoefijzers aangenomen om te leveren. Daar die smeden zoo'n groote partij niet klaar kunnen krijgen, laten ze anderen, die maar den tijd hebben, ijzers maken voor f 0,20 het paar; alle verdere onkosten als ijzervracht en voerloon, behalve de smeekolen, komen voor rekening van de aannemers. Als er zodoende van ieder paar maar 2 cent overblijft dan wordt dit over zoo veel duizende paren toch nog een aardig winstje.

Groningen.

D. F. Stui ven berg.

OVER ENKELE VRAGEN OMTRENT HOEFSMIDSWERKZAAMHEDEN EN HOEFVERPLEGING IN DE HANDELSSTALLEN.

Er kan worden aangenomen, dat in alle handelsstallen niet dezelfde methode wordt gevolgd aangaande de te verrichten hoefsmidswerkzaamheden en de hoefverpleging. Uit den aard der zaak is evenwel ook aan te nemen dat de uitvoering daarvan in het algemeen niets te wenschen laat. Een handelaar toch zal trachten zijne winst te verhoogen door de paarden in alle onderdeelen flink verzorgd ten verkoop aan te bieden. Waar nu ieder paardenman weet, dat een paard met slechte voeten een geringe handelswaarde vertegenwoordigt, zoo kan ieder begrijpen dat de hoefverpleging als een der belangrijkste onderdeelen in de verzorging van het handelspaard telt.

Wij stellen ons voor dat zij, die zich moeilijk een juist denkbeeld van de hoefsmidswerkzaamheden en de hoefverpleging in de handelsstallen kunnen vormen, de volgende vragen op den voorgrond zullen stellen, welke wij daarna zullen trachten te beantwoorden:

1°. Hoe staan de pas gekochte paarden gewoonlijk op beslag?

2°. Hoe wordt met de ontvangen paarden in zake beslag gehandeld?

3°. Wat werk verricht de hoefsmid bij de handelspaarden, die eenige weken of langer bij den handelaar op stal blijven?

* * *

4°. Hoe worden de hoeven verpleegd op de handelsstallen?

1°. Wanneer een transport paarden in den handelsstal aankomt, dan beteekent zulks dat er veel werk is gekomen. In de eerste plaats moet het stallen met eenige voorzichtigheid geschieden, omdat het stalpersoneel niet met de karakter-eigenschappen der nieuwelingen op de hoogte is. Die ondervinding wordt langzamerhand, maar gewoonlijk al spoedig, omtrent elk paard opgedaan, en die ervaring geeft meermalen aanleiding tot verplaatsing van sommige dieren. — Na het stallen wordt gefourageerd, en hierbij openbaren zich gewoonlijk ook verschijnselen, die direct de aandacht verdienen. Onder de paarden komen namelijk herhaaldelijk voor die — door verandering van voeder en drinkwater, of door onvermoeidheid van de reis — het voedsel en water weigeren. Ten einde deze ook zoo spoedig mogelijk van hun reis te doen herstellen, tracht men dan voorloopig door het toedienen van wat „lekkers” aan de nieuwe omstandigheden te gewinnen.

De kwaliteit en het soort paarden staat natuurlijk in nauw verband met de diensten waarvoor ze bestemd zijn. Hierdoor onderscheiden de handelsstallen zich ook van elkaar. In den eenen stal heeft men bijvoorbeeld meer rijpaarden, in den tweeden meer luxe-rijtuigpaarden, in een derden meer landbouw-tuigpaarden, terwijl in een vierden stal meer zware werkpaarden voorhanden zijn. Voorts kunnen hieraan nog de rubrieken draverpaarden en pony's worden toegevoegd. Hoe dit verschil ook moge wezen en waar de aankopen door den handelaar ook plaatsvinden, het is voor de hand liggend dat het overgrootste deel der nieuwelingen in een handelsstal direct van den fokker komen. Dit laatste wil zeggen dat er aan vele paarden heel wat valt op te knappen, hetgeen wel in het voordeel van den handelaar kan worden geacht, maar toch ook duidelijk aangeeft dat de verpleging bij de fokkers niet is wat zij wel mocht zijn. Dit laatste zou niet zoo erg wezen als het paard later nog in alle onderdeelen naar wensch viel te verbeteren, maar zulks is helaas met bepaald verwaarloosde voeten in het geheel niet of slechts ten deele te bereiken. Als gevolg hiervan wordt dan ook mede in de eerste plaats naar de hoeven en het onderliggend beslag gezien en — zooals boven reeds is te kennen gegeven — laten beide gewoonlijk veel te wenschen. Bij aankomst in den stal zijn in den regel alleen de voorhoeven van ijzers voorzien, want bij vervoer per trein of boot worden de ijzers onder de achterhoeven, vóór het inladen, meestal afgenomen, om bij eventueel slaan verwondingen en beschadiging te voorkomen.

Het komt bij betrekkelijk jonge paarden ook voor dat de achterhoeven nog nimmer van ijzers zijn voorzien geweest. De onderliggende voorijzers

kenmerken zich gewoonlijk door minder nette afwerking en zijn dikwijls van lage kalkoenen voorzien.

* * *

2°. Het beslag, waarvan de paarden bij aankomst op de handelsstallen n zijn voorzien, kan bij hooge uitzondering de goedkeuring van den handelaar verwerven. Het duurt dan ook niet lang of de hoefsmid wordt geroepen en die weet bij ervaring wel hoe hij het den eigenaar der paarden naar den zin kan maken.

Wij mogen hier wel even aanstippen dat een hoefsmid, die geregeld voor één of meer handelsstallen werkt, zijn vak terdege moet verstaan. De controle op zijn arbeid is scherp, want dagelijks, als de omstandigheden het maar even toelaten, worden de paarden van stal genomen en gemonsterd of in het tuig aangereden en daarbij wordt als vanzelf nauwkeurig op de gangen gelet. Een niet volkomen zaakkundige smid is in een handelsstal derhalve al spoedig uitgediend.

Uitzonderingen daargelaten worden bij nagenoeg alle nieuwe paarden de ijzers afgenomen en het is bij sommigen opvallend hoe noodig hunne hoeven eens flink besneden dienen te worden. Hieronder kan worden verstaan dat ze van te voren ondoelmatig waren besneden, maar ook dat de vroegere eigenaar te zuinig is geweest met het inroepen van de hulp van den hoefsmid. — Als de hoeven zoo goed mogelijk zijn gefatsoeneerd worden vóór vrij algemeen netjes afgewerkte ijzers met verdikte takken ondergelegd, terwijl voor de achterhoeven meestal klap- en strijkijzers worden gebezigd. Van te voren wordt door den hoefsmid goed overwogen in hoeverre bij afwijkende standen en gangen bijzonder beslag behoort te worden ondergelegd. Zoo hebben wij bij den dikwijls voorkomenden Franschen stand veelal ijzers zien onderleggen, waarbij de lip niet precies midden-voor was aangebracht, maar iets meer naar binnen. Stond men voor het paard dan waren de zoodanig aangebrachte lippen oorzaak dat het paard den Franschen stand minder opvallend toonde. Hadden de paarden een nauwen stand, dan werd de lip daarentegen meer buitenwaarts gelegd om hetzelfde „gezichtsbedrog” te bereiken.

* * *

3°. De bedoeling van iederen handelaar is om de paarden zoo spoedig mogelijk weer van de hand te doen. Toch brengen verschillende omstandigheden mede dat een deel der gekochte paarden vrij lang op den handelsstal verblijven. Ten opzichte van enkele paarden valt zulks al vrij spoedig te voorspellen, hetzij door het verkeer in een onvoldoenden voedingstoestand, door een opgedane verwonding, gevatte koude of andere oorzaak. Bij zulke paarden kan de hoefsmid zijn arbeid wat stelselmatiger indeelen. Als hij weet dat er over een 3- à 4-tal weken opnieuw de gelegenheid bestaat het betreffende paard zelf te kunnen besnijden en beslaan, dan tracht hij liever den hoef niet te forceeren en pas in 2 à 3 keer zoodanig te bewerken, als waarop hij anders in één keer is aangewezen.

Voor het kiezen van het juiste beslag kunnen den hoefsmid meermalen nuttige wenken worden gegeven door den handelaar zelf of door het stalpersoneel, dat dagelijks in de gelegenheid is bijzonderheden op te merken.

In gevallen waar een handelsstal niet ver van eene hoefsmederij is gelegen, verkiest de paarden-eigenaar wel om de paarden naar de smederij te brengen. Er zijn evenwel ook stallen waar de hoefsmid de werkzaamheden komt verrichten. Hiertoe is dan — als het tenminste een stal van eenige beteekenis is — een veldsmidse aanwezig, om nog noodig gebleken wijzigingen aan de ijzers te kunnen aanbrengen. Wij kennen stallen waar de hoefsmid, volgens contract, iederen dag in den stal komt om zoo noodig hulp te verleen.

* * *

4°. Aangaande de hoefverpleging, die in aansluiting met den arbeid van den hoefsmid, van groote beteekenis is te achten, valt het volgende te melden. Des morgens, na het poetsen der paarden, krijgen de hoeven een beurt. Ze worden flink schoongemaakt en van alle ingetrapt vuil ontdaan, waarna de geheele hoefwand met een goede hoefzalf, wordt bestreken. Een zeer goede hoefzalf kan ongekookte lijnolie worden genoemd, waardoor wat bruine teer gemengd. Ook vaseline is uitstekend. — Staan de paarden op turfstrooisel dan heeft het insmeren van den hoefwand weinig nut. Het bevordert dan de stof-aanhechting en wordt daarom nagelaten. Bij sommige handelaren bestaat voorts de gewoonte om de voorhoeven des Zaterdagavonds in te slaan met koemest. Hiermede blijven de paarden des Zondags rustig staan. Des Maandagsmorgens wordt de koemest er weer uitgehaald en krijgen de hoeven hunne gewone dagelijksche behandeling.

Den Haag.

A. van der Drift.

OVER DUITSCHE FABRIEKS HOEFIJZERS,

door M. Lungwitz.

De oorlog is in de dagbladen herhaaldelijk als leermeester geprezen geworden en hij heeft zich werkelijk ook in veel opzichten als zoodanig doen kennen. Het is te verwachten dat hij ook op het gebied van het hoefbeslag tot verbeteringen zal leiden. En verbetering kan het hoefbeslag in Duitschland in veel opzichten van nut zijn, vooral in zake de fabriekmatige vervaardiging van hoefijzers.

Hoewel het een feit is dat de aanwending van machinale hoefijzers de uitvoering van het hoefbeslag schaadt, vooral ten opzichte van de opleiding der aanstaande smeden, zoo is het gebruik van dergelijke hoefijzers toch niet te keeren. Integendeel er heeft zich, zooals zulks jaren geleden reeds is voorspeld, een toenemend gebruik van zoodanige hoefijzers ontwikkeld, en haar vervaardiging zal ook in de toekomst eerder grooter worden dan verminderen. In tijd van oorlog is de machinale vervaardiging van hoefijzers voor een land zelfs zeer voordeelig, want in zoo'n tijd zijn enorme hoeveelheden hoefijzers noodig, en in de behoefte wordt door middel van machines sneller voorzien dan door handwerk. In den tegenwoordigen oorlog zijn ook reeds vele hoeveelheden fabrieksijzers gebezigd. Helaas hebben deze, niettegenstaande in Duitschland jarenlang over hunne gebrekkige vervaardiging is geklaagd, nog

steeds zooveel fouten, dat het eindelijk hoog tijd is geworden om die fouten te verhelpen.

De slechte fabrikaten zijn de goedkoopere. Juist dit goedkoope is de aanleiding waarom vele smeden zich met de minder goede fabrieksijzers tevreden stellen. Zoolang de smid echter naar de gebrekkige hoefijzers vraagt, zoolang zal men ook moeilijk kunnen verwachten, dat de fabrikanten de vervaardiging zullen staken. Er zijn tegenwoordig in Duitschland nog fabrikaten, waaraan de *noodzakelijke* eigenschappen van goed gevormde hoefijzers, volkomen ontbreken. Zij vertoonen nog alle grove gebreken, waarop men voor 30 jaar en vroeger reeds heeft gewezen. Dit bewijst dat de vele vingerwijzingen, die ter verbetering zijn aangegeven, tot niets goeds hebben geleid. Dit is te betreuren, daar het schadelijk werkt in meer dan één opzicht, doch er zullen gebrekkige hoefijzers blijven, evenlang als deze door de smeden worden gekocht. Ja ik twijfel niet dat juist de slechtere fabrieks hoefijzers in Duitschland het meest worden gebezigd. Daar het in de vakpers niet aan voorlichting ontbroken heeft, zoo verkrijgt men meer en meer den indruk, dat een verdere bespreking in dien geest als nutteloos is te beschouwen. Ik geef toe dat bedrijfsomstandigheden daaraan mede schuld dragen. Anderzijds moge meer en meer de overtuiging ingang vinden, dat ieder hoefsmid tot plicht heeft de paarden zoo goed mogelijk te beslaan. Wanneer dit te bereiken valt door gebruik te maken van betere hoefijzers en er, behalve gebrekkige fabrieksijzers, betere beschikbaar zijn, zoo dient men de paarden en de eigenaars den dienst te bewijzen niet de slechte maar de betere exemplaren te bezigen.

Aangezien de opwekking tot verbetering van den bestaanden toestand geen gunstige uitwerking heeft gehad bij de hoefsmeden, blijft er niets anders over dan een dergelijk verzoek te richten tot de fabrikanten van hoefijzers. De Deutsche fabrikaten moeten eindelijk onder de machinale ijzers, die in de wereld worden geproduceerd, een betere plaats zien te veroveren. In eenige fabrieken heeft men dit bereids ingezien. Deze leveren dan ook goede waar; dit moet echter overal zoo worden. Thans werken de slechte ijzers nog belemmerend op den verkoop van de goedsoortige. Deze heeft men op verschillende plaatsen de benaming van reform-hoefijzers gegeven. Dit klinkt alsof er een wonder was gebeurd. Deze naam moet echter als overbodig worden beschouwd, en de vervaardiging van goedsoortige fabrieksijzers regel worden, opdat Duitschland in dit opzicht niet meer bij andere landen te kort kome.

Op dit gebied is het meest te waardeeren dat ijzers kant en klaar uit de machines te voorschijn komen, goed van vorm, met goed geplaatste nagelgaten, toonlip en afgeronde takeinden of kalkoenen. Dit ziet men in Denemarken, Oostenrijk-Hongarije en andere landen reeds zeer lang. Ook in Duitschland worden ten deele zulke geheel afgewerkte hoefijzers vervaardigd.

Zij vormen hier echter de minderheid en zijn meer uitgevoerd dan in het land zelf tot aanwending gekomen. Het schijnt dat men in het buitenland de goedsoortige fabrieksijzers meer waardeert dan bij ons.

Mocht men bij ons geen afstand willen doen van de half afgewerkte fabrieksijzers, dien men immers aan de takeinden naar believen kan inkorten

of vervormen — enkele voordeelen kan men hen niet ontzeggen — zoo moet er in elk geval voor worden zorggedragen dat die half afgewerkte producten den juisten vorm bezitten.

(In het verdere gedeelte van het artikel wijst de schrijver er met behulp van afbeeldingen op dat er een duidelijk onderscheid bestaat tusschen den natuurlijke vorm van den voorhoef en dien van den achterhoef, — dat de half afgewerkte fabrieksijzers te weinig overeenstemming bezitten met den natuurlijke vorm van voor- en achterhoef en dat in dit opzicht dringend noodig verbetering moet worden aangebracht. De meeste modellen toonen min of meer een tusschenvorm van voor- en achterijzer, en de meening dat het gemakkelijk zou zijn om hierin den juisten vorm aan te brengen, is onjuist. De gebruikmaking van fabrieksijzers brengt immers juist mede dat de hoefsmidsgezellen veel minder goed dan vroeger hoefijzers smeden en hierdoor over het geheel minder goed leeren om handig en vlot een hoefijzer goed te zetten.

Schr. herinnert ook aan een artikel getiteld : „Een dag bij een veldsmidse”, voorkomende in „Der deutsche Schmiedemeister” 1915 no. 2, waarin wordt aangetoond dat het wenschelijk zou zijn om de veldsmidse alleen te bezigen bij die troepen, waar uitsluitend actieve militaire paarden worden aangetroffen, alzoo geen paarden die in verband met de mobilisatie zijn gevorderd, aangezien bij deze meermalen groote ijzers voorkomen, die in het vuur van een veldsmidse niet voldoende zouden kunnen worden verwarmd.)

Het warm maken van het groote ijzer is bemoeilijkt en vordert veel tijd; het richten is op het kleine aanbeeld onmogelijk. Misschien is het echter in werkelijkheid niet zoo erg als het daar wordt geschilderd, toch zijn de ruimteverhoudingen in een veldsmidse begrijpelijkerwijze uiterst beperkt. De hieruit voortvloeiende moeilijkheden zijn evenwel minder bezwarend, wanneer het te bezigen hoefijzer reeds goed van vorm is. Is dit niet het geval, dan is het voor den militairen hoefsmid inderdaad verdrietig en bezwarend om het beslag naar behooren te kunnen uitvoeren. De schr. in „Der deutsche Schmiedemeister” slaakt dan ook de volgende kreet, welke hij dan ook met dikke letteren liet drukken : „Ach, wanneer slechts tenminste de hoefijzers correct geleverd mochten worden”.

Hoe dikwijls kan men zien dat het slecht gevormde ijzer, zooals het de fabriek heeft verlaten, onder den hoef komt te liggen. Men kan alle aangrenzende Staten van het Deutsche Rijk doorreizen, nergens, behalve misschien nog in Rusland, zal men zooveel gebrekkige hoefijzers onder de paarden vinden, als in ons eigen Deutsche vaderland. Is het niet betreurenswaardig? En wat is de oorzaak daarvan? De gebrekkig gevormde Deutsche fabrieksijzers! Dat zou opeens anders worden, wanneer werkelijk goed gevormde voor- en achterijzers, overeenstemmende met de natuurlijke vormen der hoeven, werden vervaardigd. Ik stel mij een belangrijken vooruitgang in de uitvoering van het hoefbeslag voor, zoodra onze fabriekmatige vervaardiging van hoefijzers, *zonder uitzondering*, die verbetering toonde.

Ik wil er hier niet op wijzen, hoeveel de hoeven tegenwoordig door de gebrekkig gevormde fabriekshoefijzers lijden, alleen wil ik er op wijzen, hetgeen trouwens reeds zoo dikwijls is gezegd : de hoeven worden, terwijl

zij naar de slecht gevormde hoefijzers worden vervormd en van hun natuurlijke ronding beroofd, min of meer vernield. Dit vormt dan weder een bron van verschillende andere nadeelen. Wanneer men zegt: buitengewoon groot is het aantal versneden hoeven bij de Duitsche paarden, zoo lijkt zulks op overdrijving. Bij een *goede nauwkeurige* beschouwing van de beslagen hoeven zal men ervaren, dat hetgeen menigeen mooi aan den hoef noemt, feitelijk overeenkomt met vormbederving.

Ook de opleiding der jonge smeden wordt, zooals boven reeds opgemerkt, door de fabrieksijzers gewijzigd. Zij leeren — dit is een oude klacht — het maken en waardeeren der hoefijzers niet voldoende of in het geheel niet, daar waar uitsluitend fabriekshoefijzers worden gebruikt. Dit nadeel brengen *alle* fabriekshoefijzers mede. De *slecht* gevormde hiervan hebben echter bovendien het nadeel dat zij als model worden aangezien, waarnaar de smid zijn handarbeid heeft te richten. Op deze wijze ontstaan ook gebrekkig gevormde, uit de hand gesmede hoefijzers.

(Schr. vestigt er ook de aandacht op dat kort geleden in de Beiersche smidscourant de mededeeling voorkwam, dat de smeden, welke ijzers voor het leger leverden, de voorijzers moesten stempelen met een V en de achterijzers met een H „hintereisen = achterijzer”. Schr. meent dat wanneer men de ijzers door dergelijke hulpmiddelen als voor- en achterijzer moet schiften het dan al treurig gesteld is en dat zulke merkteekenen zouden kunnen verdwijnen als de ijzers inderdaad goed van vorm waren afgeleverd.)

Tenslotte lijdt het gebrekkig gevormde fabrieksijzer bij het pasklaar maken door den hoefsmid meer dan het goed gevormde. Het eerstgenoemde moet, teneinde beter van vorm te kunnen worden, gloeiend worden gemaakt; menigeen verwarmd het voor dat doel zelfs twee keer en soms ten behoeve van de lip enz. nog een derde keer. Wat het hoefijzer daarbij aan soliditeit heeft verloren, dit moge algemeen bekend zijn.

In het kort, hoefijzerfabrikanten, geeft aan de machinale hoefijzers een nauwkeurige vorm, — lever zoowel voor- als achterijzers.

(u. „*Der Hufschmied*”).

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Kalkoenen aan voorijzers.** Ieder vakman, die zijn oogen de kost geeft, kan opmerken dat de kalkoenen slechts weinig meer aan voorijzers worden waargenomen en tevens dat voorijzers met kalkoenen tegenwoordig bijna alle onvoldoende gemaakt zijn en hierdoor het kenmerk worden voor achterlijke patroons.

— **Winterbeslag.** De slappe winter heeft medegebracht dat de hoefsmid weinig verdienste aan winterbeslag heeft gehad en nu ook wel niet meer zal krijgen. Sommige slappe winters, waarin van tijd tot tijd een paar dagen sneeuw en vorst optreden, kunnen door winterijzers en veel verkoop van stompe schroeven of insteekkalkoenen wel voordeelig zijn, doch zulks is in 1914/15 niet het geval geweest.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Sedert de vorige opgave zijn geen leerlingen vertrokken of nieuwe toegelaten. Er houden thans aan de Inrichting verblijf de leerlingen: H. Heringa van Kortezwaag, A. Luinge van Peize, J. Heeres van Eckwerderdraai, T. Munting van Usquert en P. Munting van Roodeschool.

— **De oorlog** heeft op ijzer en kolen nog geen bezwarend ernstigen invloed uitgeoefend, doch de mobilisatie heeft heel wat personeel onder de wapenen geroepen. Hierdoor wordt ook afbreuk gedaan aan de opleiding der aanstaande hoefsmiden. Het schijnt dat het aantal leerlingen aan de „Inrichting voor hoefbeslag te Groningen”, waar meestal 5 à 6 zijn geplaatst, in den zomer van 1915 tot 2 à 3 zal worden beperkt, terwijl de „Rij- en Hoefsmidschool te Amersfoort” tijdelijk is opgeheven, zoodat hier in het geheel geen burgerleerlingen plaatsing kunnen vinden.

Genoemde beide inrichtingen zijn tegenwoordig de eenige inrichtingen in den lande waar de hoefsmid-leerlingen gedurende 5 à 6 maanden aaneengesloten onderricht in hun toekomstig vak ontvangen. Natuurlijk is een opleiding aan een cursus gemakkelijker en goedkooper, doch zij staat in deugdelijkheid ten achteren bij die aan een school. Cursussen moesten eigenlijk alleen worden gegeven als aanvullings- of herhalingsonderwijs voor patroons, die moeilijk een tijd achtereen uit hun bedrijf kunnen gaan.

— **Jubilarissen.** Op 1 April a.s. zal het 25 jaar geleden zijn dat de heer W. J. Stuivenberg (in 1913 geslaagd als „onderwijzer in practisch hoefbeslag”), werkzaam is aan de hoefsmederij van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, — Zijn broeder, de heer D. F. Stuivenberg, vroeger werkzaam aan de hoefsmederij van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, is op 4 April a.s. gedurende 25 jaar meesterknecht aan de „Inrichting voor hoefbeslag te Groningen”, en als zoodanig steeds belast geweest met het geven van practisch onderricht aan de leerlingen, die een getuigschrift aan voormelde Inrichting hebben verworven en dat zijn er thans meer dan 200.

PERSOVERZICHT.

Verstopte gootsteen. Hoe menigmaal geniet men niet, bij verstopping van den gootsteen in de keuken, of van andere pijpleidingen, van de geuren van 't vuile water, dat niet weg wil loopen. Dan moeten de werklui er aan te pas komen en soms de geheele zaak worden opgebroken, terwijl men in dien tusschentijd maar moet zien, hoe den afval kwijt te raken. Hier brengt een eenvoudig apparaat, welks aanschaffing binnen elks bereik ligt, uitkomst: het verwijdert elke verstopping, hoe groot de afstand zij van de plaats, waar het apparaat wordt ingebracht; door iederen knik of kronkel van de afvoerbuis gaat het heen; doorsnijden of stukhakken van de buizen is onnoodig. Het apparaat bestaat uit een lange spiraal van metaaldraad, die desnoods door aanzetstukken kan worden verlengd. Aan het einde bevindt zich een soort van kurkretrekker. Men verwijdert de schroefkop, die

zich bevindt aan het ondereinde van den zwaanshals, welke steeds in de afvoerbuis is aangebracht, brengt het kurketrekker-einde van de spiraal daarin en schuift haar, doorduwend en draaiend, dieper. Is de plaats der verstopping bereikt, dan schroeft zich de kurketrekker in de versperring, en, al naar den aard, wordt deze in stukjes gebroken, of kan als één prop door trekkend draaien (steeds in dezelfde richting) worden uitgetrokken en met de spiraal verwijderd. De buigzaamheid van de spiraal doet haar gemakkelijk alle bochten volgen. (u. „*Haagsche Post*”).

— *De Electrotechniek.* Afgezien van de schaarschte aan werk voor de werklieden op electro-technisch gebied, ondervinden de electrotechnici nog op andere wijze de bezwaren van den Europeeschen toestand. De invoer van koperdraad uit Duitschland is geheel gestaakt; doch ook uit Engeland en Amerika komt nagenoeg niets meer binnen. In de afgelopen week was zelfs tegen het dubbele van den normalen prijs geen dun geleidingsdraad meer te verkrijgen. Koperen ornamenten worden niet, of nagenoeg niet meer ingevoerd, evenmin als tal van onderdeelen van het installatie-materiaal. De uitvoer van gloeilamp-onderdeelen uit Duitschland is verboden. Onze gloeilampfabrieken kunnen daardoor hun glazen ballonnetjes niet meer krijgen. Philips Metaalgloeilampen fabrieken hebben gelukkig nog voorraad voor een paar maanden; indien dan de zending, die uit Amerika onderweg is, niet heelhuids is aangekomen of niet gebruikt kan worden, dan zullen de gloeilampen enorm in prijs stijgen. Onze Nederlandsche ornamentenfabrieken hebben volop te doen, maar hun dreigt het gevaar van binnen enkele weken zonder geelkoperen buis en plaat te zitten. Het is echter verblijvend, dat het publiek nu gedwongen is kennis te maken met het nationale product, dat de toets der critiek uitstekend kan doorstaan. Aluminiumplaat is echter bijna nergens meer voorradig.

De Duitschers weten toch weer met hunne onbegrijpelijke energie munt te slaan uit sommige moeilijke toestanden. Nu de petroleum in Duitschland zoo duur is hebben de ministers van Binnenlandsche Zaken en Handel aan alle Besturen een circulaire gezonden, waarin de aandacht uitdrukkelijk op de electrische verlichting wordt gevestigd. De propaganda-vereeniging der electro-technische firma's heeft den oorlog verklaard aan de 21 miljoen petroleumlampen, die nog in Duitschland worden gebruikt. Onze vijanden, zoo zegt zij, ontvangen jaarlijks 120 miljoen Mark voor geleverde petroleum; die moeten wij voortaan zelf verdienen en dat kan best, want wij hebben aan onze 4100 electrische centrales nu 75 miljoen gloeilampen aangesloten en dus kunnen wij gemakkelijk die petroleumlampen aan onze netten uitsluiten. Het bezwaar, dat er geen koperdraden meer zijn wordt ondervangen door het gebruik van pijpdraad met ijzeren kernen en al de onderdeelen van het installatie-materiaal, die nu van koper zijn, gaat men successievelijk van vertind ijzer maken. We hebben enkele monsters gezien en kunnen niet anders verklaren, dan dat er vermoedelijk geen enkel bezwaar zal zijn, om dit nieuwe materiaal te gaan gebruiken. Maar in verschillende plaatsen, om dit nieuwe materiaal te gaan gebruiken. Maar in verschillende plaatsen, hier te lande, zooals o.a. Amersfoort, Dordrecht en in Zwolle, Deventer, Zutphen, zit men te hunkeren naar grondkabel en draad.

(u. „*Idem*”).

De Maart-afl. van „*Der Hufschmied*“ bevat een artikel over Duitse fabriekshoefijzers, — over internationale ijzermarkten in 1914, en verder korte mededeelingen en persoverzicht. Het eerste artikel is in deze aflevering op een andere plaats weergegeven.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

VOOR DE PRAKTIJK.

Mislukkingen bij het harden vinden soms hun oorzaak hierin, dat men weinig let op de plotselinge doorsnee-veranderingen. Bij werktuigen, welke voor zwaar werk geconstrueerd worden, zullen vooral groote en plotselinge doorsnede-veranderingen vermeden dienen te worden. Ook een plotselinge verdunning van het staal veroorzaakt gevaar voor de houdbaarheid. Hoekige en sterk aflopende deelen bezitten bij het plotselinge afkoelen in het water de neiging om op de plaats, waar de doorsnede-verandering begint, af te scheuren. Dit laatste laat zich vooral bij het harden van draaibeitels constateeren. Men voorkomt dit gevaar in zooverre, dat men de zijdraaibeitels zoo smeedt, dat de snede zuiver haaks op de schacht van den beitel staat. Zeer dunne sneden scheuren in zulke gevallen bij het harden aan den wortel, d. w. z. op de plaats waar de snede een aanvang neemt. Dit gevaar laat zich verminderen, in de eerste plaats door bij het smeden geen overtollige lengte te maken en de snede niet plotseling in te nemen, doch geleidelijk lichter of zwaarder te maken, naar behoefte.

Waaraan herkent men de kwaliteit van het werktuigstaal?

Voor een geoefend oog biedt de zuivere breuk weliswaar het beste herkenningsteeken, doch men kan niet alleen hiernaar een zeker besluit vaststellen, aangaande de kwaliteit van het staal, daar b.v. Martinstaal van mindere kwaliteit, dat bij een lage temperatuur gesmeed is, dikwijls een veel schooner breuk vertoont dan prima werktuigstaal, dat bij grootere hitte bewerkt wordt. Wil men de plaats der breuk gebruiken voor de nauwkeurige beoordeeling, dan moet het staal zich in normaal gehouden toestand bevinden, wijl anders een verkeerd oordeel zou kunnen worden uitgesproken. Goed gegloeid werktuigstaal bezit steeds een grovere korrel dan dezelfde kwaliteit in ongegloeiden toestand en speciaal dan wanneer deze niet heet bewerkt is.

De hardheid van het staal is van het gehalte aan koolstof afhankelijk. De in het ongeharde staal aanwezige carbidkool wordt bij het harden omgezet in hardingskolen. Een normaal gehard stuk staal vertoont op zijn breuk een gelijkvormig matkleurige structuur, terwijl bij oververhitting van het staal de breuk meer schittert en een kristallijnen vorm aanneemt. Werktuigen van geringe doorsnede worden bij de smeedhitte volkomen doorgewarmd en dus bij afkoeling door en door hard; bij grootere doorsneden is dit niet het geval; de verwarming is van binnen minder dan van buiten en bewerkt alzoo een zekere taatheid van binnen in het staal.

BIJDRAGE OMTRENT DE OPLEIDING DER HOEFSMEDEN.

In het rapport der Commissie, aangewezen om na te gaan hoe op de beste wijze door de Geld.-Overijs. Maatschappij van Landbouw zou kunnen worden voorzien in de behoefte aan goede hoefsmeden, vooral ten platten lande (zie „De Hoefsmid” 1897, blz. 83 en verder), kan men o.m. lezen:

„Wil men werkelijk goede hoefsmeden vormen, in staat het vak op „dragelijke wijze uit te oefenen, dan zal er een degelijke hoefsmidschool „moeten worden opgericht en wel op een plaats, waar zeer veel paarden „worden gehouden en dus veel leermateriaal aanwezig is. Een dergelijke „inrichting zal op eenigszins uitgebreide schaal, dat is uit meerdere vuren „moeten bestaan en dus moeten zijn een *welbeklante* hoefsmederij, aan het „hoofd waarvan een *zeer bekwam hoefsmid, speciaal daarvoor opgeleid* moet „staan”.

In die dagen, thans $\frac{1}{4}$ eeuw geleden, stond men in Nederland voor het geval, dat algemeen geklaagd werd over de uitoefening van het beslag der paarden; bijna op elke vergadering eener Maatschappij van Landbouw of van Vereenigingen betreffende de Paardenfokkerij, gingen stemmen op over dezen ongunstigen toestand. Ook werden bij gelegenheid van dergelijke vergaderingen lezingen gehouden en verschenen herhaaldelijk artikelen in landbouwbladen en zulke op het gebied van paardensport, om de noodzakelijkheid van een goed hoefbeslag te betoogen. Zoo kwam het dat de besturen zich gedrongen voelden om in te grijpen en verbeteringen aan te brengen. Niet enkel in Gelderland was dit het geval, maar zoo ongeveer in geheel het land. Dit alles is vrij algemeen bekend.

Het gevolg was dat zoowat overal cursussen voor hoefbeslag werden opgericht, zij het dan ook met een zeer verschillenden opzet; over 't algemeen zeer eenvoudig. Men weet met welk een lust en ernst deze cursussen werden begonnen en door de smeden begroet. Dat zij over 't algemeen veel nut hebben gesticht, zulks wordt door allen erkend; het kan ook niet worden tegengesproken, dat vele kundige hoefsmeden op deze wijze zijn gevormd. Men mag daarom gerust zeggen, dat sedert dien tijd veel in het beslag der paarden is verbeterd; evenwel niet ieder is bepaald gunstig gestemd over de resultaten van sommige cursussen. Er werden niet overal een voldoende aantal lessen gehouden, reden waarom men niet veel aan deze wijze van opleiding hechtte.

Ik hoorde wel eens de opmerking: „de algemeene verbetering gaat erg langzaam; gedurende een tijd van 25 jaren moest de vooruitgang grooter zijn”. Het kan wel waar zijn en ik ben niet van plan zulks tegen te spreken, maar wil toch even opmerken dat men niet mag vergeten dat het deelnemen aan de cursussen geheel vrijwillig geschiedt; er bestaat geen wetsbepaling dat de uitoefening van het hoefsmidsvak ten onzent gebonden is aan het afleggen van een examen en het behalen van een diploma. Dit vast staande,

moet worden erkend dat over 't algemeen genomen, thans na $\frac{1}{4}$ eeuw, vele vakmannen met een goeden naam en met eere in hun vak werkzaam zijn, en dit is toch bij een groot gedeelte er van te danken aan het bijwonen van een cursus.

Intusschen wensch ik hier er aan te herinneren, dat alle begin moeilijk is. Zoo was 't ook met deze zaak. Waarom? Wel, ik verwijs naar bovenaangehaald rapport, naar hetgeen daar gezegd is van de onderwijzers en de eischen waaraan deze moeten voldoen. In den aanvang der cursussen werden die, zooals men weet, bijna alleen gevonden onder de hoefsmiden, opgeleid aan de Hoefsmidschool voor het leger, en deze mannen hebben zich over 't algemeen zeer goed en loffelijk van de hun opgedragen taak gekwet, hoewel ze niet *speciaal* voor het onderwijs waren opgeleid.

Bij de burgerhoefsmiden werden ontegenzeggelijk steeds knappe, handige vakmannen aangetroffen, maar zij hadden hun opleiding genoten in de werkplaats van vader of patroon, gewoonlijk onvoldoende bekend met den bouw en de verrichtingen van den paardenhoef en de eischen van een goed beslag; zij waren dan ook in den regel niet in staat om een goede leiding aan het onderwijs te geven.

Nu men sedert enkele jaren vakmannen heeft gevormd, geschikt tot opleiding van a.s. hoefsmiden, door de oprichting van een cursus voor aanstaande onderwijzers in practisch hoefbeslag en thans een zeker aantal daarvan over het land zijn verspreid, nu leidt 't geen twijfel meer of de resultaten dezer cursussen moeten beter worden. Zeker zal dit het geval zijn, wanneer men algemeen er aan wil medewerken, dat de cursussen aan strengere eischen zullen beantwoorden, door b.v. van de deelnemers hoogere ontwikkeling bij hun toelating te eischen; ook meer oefeningsdagen te houden, ten einde de handigheid te ontwikkelen, die in korten tijd niet kan worden verkregen, vooral noodig voor de jeugdige leerlingen. Ook zou ik aan „het reglement van den cursus voor onderwijzers” gaarne zien toegevoegd, dat niet aan elk deelnemer aan dien cursus het diploma als zoodanig werd gegeven, maar enkel aan hen, die de bewijzen leveren, dat zij daartoe degelijk geschikt worden bevonden, terwijl aan hen, die wel voldaan hebben aan een goed examen, maar geen afdoende bewijzen van onderwijzer te kunnen zijn, te geven een diploma van zeer bekwaam vakman. Men versta mij goed, ik wil hiermede niet zeggen, dat dergelijk geval zich heeft voorgedaan, maar in de toekomst kan een zoodanige bepaling noodig zijn.

Verder wensch ik door dit schrijven de aandacht te vestigen van hen, die in het hoefbeslag belang stellen, dat de autoriteit met de oprichting van den cursus van onderwijzers in practisch hoefbeslag het middel heeft om hoefsmiden te doen opleiden aan hoefsmidscholen of leersmederijen, zooals de commissie in bovengemeld rapport die zich voorstelde, bestaande uit een *welbeklante* smederij, aan het hoofd waarvan staat een *zeer bekwaam hoefsmid, speciaal* daarvoor opgeleid.

Dit rapport, in 1891 na ernstige overweging voor Gelderland opgesteld, is thans toepasselijk voor geheel het land en lost naar mijne meening de geheele quaestie eener goede opleiding op; natuurlijk wanneer de regeering en belanghebbende vereenigingen steun verleen.

In Gelderland, waar men steeds als einddoel voor oogen had, de oprichting eener hoefsmidschool, is deze mislukt, was dit reeds bij haar ontstaan, niettegenstaande een goed gebouw, een goede paardenstreek, en een bekwaam onderwijzend personeel, waardoor zij zou moeten bloeien, maar men had over 't hoofd gezien dat de *welbeklante* smederij ontbrak.

Ondergeteekende is van oordeel dat een inrichting op goeden grondslag, als hier gemeld, elke andere opleiding tot bekwaam hoefsmid kan vervangen.

Velp.

J. B. H. Moubis.

EXAMENS IN HOEFBESLAG VANWEGE DE GELDERSCH-OVERIJSELSCH-MAATSCHAPPIJ VAN LANDBOUW.

In den loop van 1913 en 1914 zijn vanwege de Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw cursussen in hoefbeslag gehouden te Nijkerk, Arnhem en Deventer.

Het 2de gedeelte van deze cursussen kon niet door alle deelgerechtigden, die het overgangsexamen van het 1ste naar het 2de gedeelte met goed gevolg hadden afgelegd, worden gevolgd wegens dienstplicht en is voor dezen dan ook een voorstel in overweging om hen, direct na het beëindigen van den oorlogstoestand, in de gelegenheid te stellen op een centraal gelegen plaats een „cursus 2de gedeelte” te volgen.

Den 31sten Maart werd het examen afgenomen te Ermelo voor den cursus *Nijkerk*, waaraan 9 smeden deelnamen. Aan 8 kon een diploma worden uitgereikt, terwijl een militair, die slechts gedeeltelijk dezen cursus had kunnen volgen, werd verwezen naar den later te houden cursus voor dienstplichtigen.

Geslaagd zijn: L. van Beek te Ermelo, P. Bokhorst te Ermelo, K. Westerink te Ermelo, A. van de Pol te Nijkerk, Chr. van Os te Ermelo, H. Kamphuis te Putten, V. Seegers te Nijkerk en H. Alberts te Nijkerk.

Den 10den April werden te *Arnhem* geëxamineerd 9 deelnemers. Hiervan slaagden: D. Hendriks Dzn. te Veenendaal, P. Kruithof te Ede, B. J. Raterink te Dinxperloo, F. W. Venderbosch te Varsseveld en H. Wolters te Rheden.

Twee militairen werd aangeraden den nieuwen cursus te volgen, terwijl twee smeden, wegens onvoldoende practische en theoretische bekwaamheid, werden afgewezen.

Het examen te *Deventer* wordt gehouden op 17 April a.s. en zal de uitslag nader worden medegedeeld.

H. v. L.

II. OVER DUITSCHE FABRIEKSHOEFIJZERS.

In de vorige aflevering van dit tijdschrift is over den gebrekkigen vorm van vele Duitse fabriekshoefijzers geklaagd. Daarbij beweerde ik dat het ijzer somtijds, evenzoo als het uit de fabriek is gekomen, onder den hoef wordt gelegd. Nauwelijks was dit geschreven of ik had gelegenheid een dergelijk hoefijzer onder een paard weg te nemen, waarbij aan den vorm

niet viel te onderkennen of het een vóór- dan wel een achterijzer moest verbeelden. Natuurlijk paste het niet onder den hoef en was deze naar het ijzer gevormd.

Dergelijke slecht gevormde ijzers, voor het veldleger bestemd, kon ik kortgeleden ook in Dresden zien; de bundels droegen etiketten met den naam van een firma in hoefbeslagartikelen, wonende in een Pleisze-stad. Zóó hadden ze niet geleverd of ontvangen mogen worden.

Het dient erkend dat de Duitsche touwijzers gewoonlijk een beteren vorm bezitten.

Behalve de vorm is de wijze van nageling bij het hoefijzer een hoofdeigenschap. Men kan van slecht genagelde ijzers niet verwachten dat zij goed vast blijven zitten. Gaat het hoefijzer verloren, dan wordt tevens het doel van het beslag gemist. Helaas zijn er nog steeds slecht genagelde Duitsche fabriekshoefijzers. De wijze waarop de nagelgaten zijn aangebracht, is nog even gebrekkig als vele jaren geleden, niettegenstaande het ook in dit opzicht niet aan voorlichting heeft ontbroken.

(Schrijver voegt hieraan een afbeelding toe waaruit het slecht gevormd zijn der nagelgaten van een bepaald fabrieksijzer duidelijk blijkt. De gaten zijn overal even ver van den buitenrand verwijderd, onregelmatig van vorm en beantwoorden volstrekt niet aan den nagelvorm, — integendeel de meeste zijn ongeveer vierkant. — Ook worden een drietal doorsneden van rits en nagelgat gegeven, waaruit blijkt hoever een paar doorsneden van fabrieksijzers van den noodigen vorm afwijken).

Gelukkig hebben tal van fabrikaten verbetering ondergaan, doch het zou zooveel waard zijn indien mettertijd *alle* Duitsche machinale hoefijzers een correcte nageling vertoonden.

De vorm en de wijze van nageling zijn hoofdeigenschappen, terwijl de vorm van de rits, van den buiten- en binnenijzerrand, alsmede de afbelling en het aantal nagelgaten, van minder groote beteekenis zijn te achten, aangezien deze laatste op het aanbeeld kunnen worden verholpen.

Van meer gewicht is echter weer de breedte van het hoefijzer. De ervaring leert dat het ijzer in den toon het eerst is versleten, reden waarom, zooals ieder hoefsmid weet, het ijzer daar ter plaatse het breedst moet zijn. Daaraan mankeert nu bij veel Duitsche fabriekshoefijzers nog heel wat. Wel is het, in vergelijking met vroeger, iets beter geworden. Zij zijn in den toon soms wel iets breder geweest dan op de overige plaatsen, doch door het aantrekken van de toonlip is die meerdere breedte weer te loep gegaan.

Dergelijke ijzers laten in duurzaamheid te wenschen over.

Uit het afgebeelde, gedeeltelijk versleten fabrieksijzer blijkt duidelijk dat de buitentak meer is afgeloopen dan de binnentak. De oorzaak hiervan, d.w.z. van het in den regel eerder versleten zijn van den buitentak bij fabrieksijzers, is een gevolg van het feit, dat de takken in den regel bijna even breed zijn. Het op harden bodem werkende paard heeft een hoefijzer nodig, waarvan de buitentak breder is dan de binnentak. Hierdoor is de afslijting gelijkmatiger en de duurzaamheid tevens grooter. Er komen de laatste jaren dergelijke machinale ijzers voor, doch zij vormen helaas nog uitzonderingen.

In dit opzicht is ook ons militair hoefbeslag den vooruitgang niet gevolgd. De beslag-voorschriften voor de zware troepenpaarden spreken alleen van ijzers met even breede takken; ijzers met een breederen buitentak, zooals zij tegenwoordig veelvuldig bij burgerpaarden worden gebezigd, vooral in Saksen, strekken zoowel den paarden als hunne eigenaars tot voordeel; zij komen echter in de militaire voorschriften niet voor. Het zou kunnen gebeuren dat hoefijzers met een verbreedten buitentak, hoewel doeltreffend van vorm, werden afgekeurd. Derhalve is het te wenschen dat in de toekomst voor het beslag van zware legerpaarden ook ijzers worden gebezigd met verbreedten buitentak en dienovereenkomstig een vettere plaatsing der nagelgaten. Aangezien dergelijke hoefijzers een grootere duurzaamheid bezitten, zouden de militaire hoefsmeden van een dergelijke wijziging ook profijt trekken. Dit is niet zonder beteekenis, want tot hen, die in het veld zeer veel te doen hebben, behooren ook de hoefsmeden. Dit is reeds het geval sedert den eersten dag van het uitrukken. Ook reeds bij de manoeuvres is zulks zoo. Wanneer op marsch halt wordt gehouden en anderen rusten en ontbijten, dan moeten losse ijzers worden vastgemaakt en verloren gegane vervangen. Nauwelijks is de smid hiermede klaar of de marsch wordt voortgezet. De smid komt hierdoor meestal met vuile handen te paard en kan dan pas zijn brood opeten. Is de troep ingerukt, dan begint voor hem opnieuw de arbeid voor aanvulling van het ontbrekende. Bovendien roept de paardenarts ook nog dikwijls den bijstand van den smid in.

Schr. maakt met behulp van een paar afbeeldingen verder nog duidelijk dat een verbrede buitentak en een meer vet plaatsen der nagelgaten aan de duurzaamheid van het ijzer, ook bij zware legerpaarden, ten goede moet komen. Een zoodanige wijziging zou wellicht van den militairen hoefsmid eenig meerder overleg vorderen, doch dit zou het beslag niet tot nadeel komen.

(Ontleend aan een artikel van Prof. Dr. M. Lungwitz, uit „Der Hufschmied”, April 1915).

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 10 April is vertrokken de leerling H. Heringa van Kortezwaag, met een voor de practijk „goed” en theorie „zeer goed” getuigschrift. Op 12 April is als leerling toegelaten G. Mulder van Drieborg.

Verder houden aan de inrichting verblijf de leerlingen A. Luinge van Peize, J. Heres van Eekwerderdraai, T. Munting van Usquert en P. Munting van Roodeschool.

— **Cursus in hoefbeslag te Appingedam.** Het 1e gedeelte van den cursus in hoefbeslag vanwege de afd. Appingedam van den Smedenbond, onder leiding van den veearts H. A. Kroes, leeraar aan de Middelbare Landbouwschool te Groningen, en met behulp van den onderwijzer in practisch hoefbeslag M. Ritsema te Appingedam, is geëindigd met het houden van een overgangsexamen, zoowel voor theorie als voor practijk.

Alle elf leerlingen zijn tot het 2e leerjaar toegelaten, enkelen met de opmerking, dat ze in het 2e jaar hun uiterste best zullen moeten doen, vooral voor het theoretisch gedeelte.

Een leerling van den 1en cursus in hoefbeslag te Appingedam, de smid H. F. Lezeman te Stedum, is toegelaten tot den cursus voor onderwijzers in practisch hoefbeslag aan de Rijksveeartsenijschool te Utrecht. K.

— **Vereeniging ter veredeling van het Ambacht**, algemeen secretariaat: Van Bylandtstraat 110, 's-Gravenhage. Deze Vereeniging hield hare algemeene vergadering op Zaterdag 10 April 1915, des namiddags 1½ uur, in het gebouw der Maatschappij voor den werkenden stand, Kloveniersburgwal 87, te Amsterdam.

— **Cursus in hoefbeslag te Hengelo**. Begin Maart had te Hengelo (O.) het examen plaats van den 2-jaarlijkschen cursus in hoefbeslag, welke cursus onder leiding stond van den heer H. M. Kroon, leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, en den heer G. J. Rolink te Enschede, onderwijzer in practisch hoefbeslag. — De gedetailleerde uitslag is ons niet bekend, maar kan mogelijk nog in de volgende aflevering worden vermeld.

— **Limburg**. Het verslag der Provinciale Regelingscommissie voor de paardenfokkerij over 1914 bevat o.m. het volgende:

„Verpleging van fokpaarden, opvoeding van veulens, alsmede het hoefbeslag zijn, ofschoon langzaam vooruitgaande, nog voor veel verbetering „vatbaar“.

Het is te hopen dat hieromtrent in de toekomst eens een gunstige verklaring kan worden afgelegd.

— **Zuid-Holland**. In het verslag der Provinciale Regelingscommissie voor de paardenfokkerij in deze provincie over 1914 wordt het volgende aangegeven door de jury voor de centrale keuringen:

„De verzorging der vorgebrachte paarden laat weinig of niets te wenschen „over; ook het beslag is in de meeste gevallen voldoende“.

Deze getuigenis stemt iets prettiger dan hetgeen ten opzichte van Limburg is gezegd, maar het is toch noodig dat er binnen afzienbaren tijd, tenminste van op keuringen vorgebrachte paarden, geen opmerkingen meer over het beslag behoeven te worden gemaakt.

— **Subsidiën voor de paardenfokkerij**. De jaarlijksche subsidie van f 75000 wordt over de verschillende provincies verdeeld, naar gelang van het aantal in het voorafgaande jaar gedekte merries. Bij Koninklijk Besluit van 19 Maart 1915 is de subsidie vastgesteld als volgt:

Groningen f 7180, Friesland f 4943, Drenthe f 4131, Overijssel f 2476, Gelderland f 11.827, Utrecht f 2582, Noord-Holland f 4584, Zuid-Holland f 9217, Zeeland f 13.547, Noord-Brabant f 11.105, Limburg f 3408.

— **Aantallen gedekte merriën gedurende 1914.** De *St. Ct.* bevat dienaangaande voor de elf provinciën de volgende getallen :

Provinciën.	Aantal in de provincie thuis behoorende merriën.		Totaal aantal gedekte merriën in de provincie thuis behoorend.
	Gedekt binnen de provincie.	Gedekt buiten de provincie.	
Groningen	7 219	399	7 618
Friesland	5 018	227	5 245
Drenthe	4 003	380	4 383
Overijssel	2 110	515	2 625
Gelderland.	12 268	280	12 548
Utrecht.	2 344	394	2 738
Noordholland.	4 617	247	4 864
Zuidholland	9 352	427	9 779
Zeeland.	14 355	18	14 373
Noordbrabant.	11 316	466	11 782
Limburg	3 596	18	3 614
	76 198	3 371	79 569

— **Bevordering van nationale industrie.** De tijdsomstandigheden dragen er toe bij dat er meer dan anders aan gedacht wordt om de nationale industrie te bevorderen. Zoo heeft zich o.a. in Den Haag een comité gevormd, dat ijvert voor de oprichting van een Bond tot bevordering van nationale nijverheid. Bedoeld comité heeft begin Maart een bijdrage aan de pers verstrekt, waarin op verschillende zaken, waarmede de eigen industrie is te dienen, wordt gewezen. O. m. wordt het volgende gezegd:

„Is het noodig, heeft het eenig nut buitenlandsche brandkasten en zekerheidsloten te koopen, terwijl de Nederlandsche een graad van volmaaktheid „hebben bereikt, die zeker niet overtroffen wordt in het buitenland”.

— **IJzer- en Staalhandel.** De markt is gedurende 1914 slap en wankelmoedig geweest en de in Augustus 1914 uitgebroken wereld-oorlog heeft de internationale handel bijna lam geslagen. Aan de prijzen viel niet veel meer te bederven. Eenerzijds werden zij gedrukt door het gedeeltelijk stop zetten van het internationale verkeer, anderzijds gunstig beïnvloed door de grootere vraag voor oorlog en marine, in elk land afzonderlijk.

Hoewel het niemand gegeven is in de toekomst te zien, is het wel waarschijnlijk dat na den oorlog de vraag naar ijzer en staal belangrijk zal toenemen. Wanneer zal dat echter zijn? De oorlogvoerende partijen staan wederzijds met ongeveer even sterke krachten in het veld. Het heet dat de Paus thans zeer ernstige pogingen in het werk stelt om de Vereenigde Staten van Noord-Amerika tot ingrijpende vredesvoorstellen te bewegen, doch omtrent het resultaat hiervan is nog niets te zeggen.

Het is verschrikkelijk dat een dergelijke oorlog met zooveel menschenmoorden en geldverspilling in den tegenwoordigen tijd nog mogelijk blijkt.

PERSOVERZICHT.

Schaarschte aan steenkool. De hoeveelheid steenkool, die uit Duitschland de laatste dagen Holland ingevoerd wordt, wordt steeds kleiner en bedraagt slechts het vierde gedeelte van voor enkele weken. Op sommige stations moeten de spoorwegmaatschappijen reeds van haar reserve-voorraad gebruik beginnen te maken. („De Avondpost” v. 25 Mrt.)

— *Hoefijzers voor Duitschland.* Door een zekeren Steltikow zijn hier te lande bestellingen gedaan voor eenige millioenen hoefijzers, waarvan de levering moet geschieden vóór Juli a.s. Reeds sedert weken worden die ijzers bij honderdduizenden uitgevoerd.

De heer Steltikow heeft dit werk aan een Amsterdamsch en een Rotterdamsch tusschenman gegeven, die op hun beurt grootere en kleinere smederijen orders hebben gegeven.

Het ijzer voor het aanmaken van het hoefbeslag noodig, wordt naar gelang der behoefte uit Duitschland hier aangevoerd.

De eigenwerkers ten plattelande vooral hebben de handen vol werk, dat echter zeer slecht wordt betaald. Terwijl immers de gewone prijs (die naar men aan de „N. Crt.” meedeelde, aan den heer Steltikow wordt betaald) ca. 35 cent per stel bedraagt, worden deze ijzers thans geleverd voor prijzen, varierend van 24 tot 17 cent.

Van verschillende zijden worden dan ook pogingen gedaan om de gesloten contracten gewijzigd te krijgen. Vooral ook omdat een groot deel der geleverde hoefijzers wordt afgekeurd, wordt in vakkringen gevreesd, dat ten slotte „ramschers” zullen pogen de afgekeurde hoeveelheden voor nog lagere prijs machtig te worden.

Behalve de gewone ijzers worden ook de groote hier vervaardigd, bestemd voor de zware trekpaarden. Natuurlijk wordt voor die groote soort een veel hooger prijs betaald. (*Nieuwsbl. v.h. N. v.* 2 April '15).

De April-afl. van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. een artikel van den heer Frits Steding, als hoefsmid gediplomeerd aan de Hoefsmidschool te Dresden, handelende over de ervaring welke hij heeft opgedaan met de veranderingen in de hoefsmederij aangebracht, nadat hij in 1904 te Dresden zijn opleiding heeft genoten.

Schr. geeft in het zeer lezenswaardig artikel duidelijk aan op welke wijze vóór 1904 in zijne smederij de vervaardiging der ijzers en het beslaan geschiedde, waarbij o.m. in elk ijzer 7—9 nagelgaten werden aangebracht, hoe het daarna geschiedde en welke moeilijkheden de heer Steding bij de toepassing der veranderingen, die tevens verbeteringen bleken te zijn, heeft ondervonden. De kalkoenen zijn geleidelijk verdwenen, evenals de ondoelmatige gewoonte om 's winters schroefgaten vóór de vaste kalkoenen aan te brengen. Speciaal maakt Schr. vermelding van het feit dat hij zulke uitstekende resultaten heeft verkregen bij lossen en hollen wand. Bij platten knolhoeven, alsmede bij het voorkomen van steengallen, werd gebruik gemaakt van een balkijzer, dikwerf in verbinding met een leeren zool en jute. Schr. zegt dat er aan zijne smederij niet meer dan 10 paarden met stootijzers worden beslagen en dat kalkoenen slechts dan worden aan-

gebracht wanneer zulks den stand der paarden ten goede komt, zooals bij lage verzenen, beervoetigen stand, misvormde hoeven en andere gebreken*).

Vroeger werd in Schr.'s smederij de straal altijd zoodanig besneden dat deze bij het nieuwe beslag niet den bodem mocht raken. Na 1904 wordt er juist op gewerkt om de straalschenkels wel met den bodem in aanraking te doen komen. Vroeger werd na het beslaan den geheelen hoofwand met rasp en vijl bewerkt, tegenwoordig uitsluitend het allernoodzakelijkste even met de rasp gelijk gemaakt.

2°. Over Duitsche fabriekshoefijzers, door M. Lungwitz (voortzetting; opgenomen in dit nummer).

3°. Stemmen over het hoefbeslag te velde, door M. Lungwitz. Schr. merkt hierin, mede naar aanleiding van het volgend artikeltje, o. m. op:

Het ijzerverbruik te velde is zeer groot, daar veel ijzers in den zwaren leembodem verloren gaan en op de scherpe, ruwe, Fransche landwegen buitengewoon snel slijten. Deze geaardheid der straten heeft wellicht ook ten grondslag, zoo zegt Schr., dat een assistent van mij, die bij een oppercommando in het Westen als paardenarts dient, er over klaagt dat ook concaafijzers geleverd zijn geworden, die wegens spoedige slijtage als ongeschikt voor velddienst worden aangeduid. — Concaafijzers zijn overigens wel bruikbaar; weliswaar zijn ze niet voor ieder paard geschikt; lichte rijpaarden, die het hoefijzer gelijkmatig afslijten, loopen er voldoende lang op. De rijpaarden van het Oostenrijksch-Hongaarsche leger hebben concaafijzers.

Ook in het Zwitsersche leger is een soort concaafijzer ingevoerd. Voor trekpaarden en voor zulke die de ijzers scheef afslijten, verdienen andere ijzers echter de voorkeur. Concaafijzers zijn vooral dan niet goed voor hen, wanneer die door de bewerking te zwak zijn geworden.

Bedoelde vecarts meldt ook, dat er anderzijds, naar hun grootte, te zware ijzers beschikbaar zijn gesteld. Hieruit blijkt dat er zeer verschillende soorten ijzers naar het veldleger zijn gezonden. Hierover behoeft men zich echter ook niet te verbazen, wanneer men hoort waar niet al de hoefijzers worden vervaardigd. Dit geschiedt niet alleen bij onderscheiden troepenafdeelingen, maar ook bij een groot aantal burgersmeden en in fabrieken waar men vóór dien tijd wellicht zelden of in het geheel geen hoefijzers vervaardigde. Kort geleden vertelde een goed hoefsmid mij nog, dat hij er niet op aangedurfd had ijzers, door een collega van hem vervaardigd, aan de militaire overheid door te zenden. Hier kan een doelmatige controle op de leveringsplaats hulp verschaffen. Deze controle mag echter niet geschieden met de modellen van het militaire beslag in de hand; de keurmeester moet zelf der zake kundig zijn.

*) Hierbij verdient het wellicht aanteekening dat in Utrecht betrekkelijk weinig handel voorkomt en derhalve niet veel zware vrachten zijn te verplaatsen; in Rotterdam ondervindt men veel meer moeite en tegenkating om stooten en kalkoenen af te schaffen.

De opmerking, dat kalkoenen nuttig zijn bij lage verzenen, komt ons niet juist voor. Wij geven daarbij de voorkeur aan ijzers zonder kalkoenen met verdikte takken. (Red. „De Hoefsmid“.)

De hoefijzers moeten voor alles die eigenschappen bezitten welke nadeel voor het paard uitsluiten en garantie geven voldoende lang bruikbaar te blijven.

4°. Opmerkingen te velde, door den reserve-paardenarts Bambauer, waarin weinig goeds wordt gezegd omtrent de hoefverpleging en het hoefbeslag, waargenomen bij een regiment Veld-Artillerie der reserve.

5°. Korte mededeelingen, waarin ook het volgende wordt aangetroffen:

a. De Staat Michigan in de Vereenigde Staten van N.-Amerika heeft het voornemen, op grond van gunstig uitgevallen proeven, landwegen uit beton te maken. De betonlaag, vervaardigd uit één deel cement, $1\frac{1}{2}$ deel zand en 3 deelen kiezel, heeft al naar de breedte der straat een dikte van 10 tot 20 c. M. De straten moeten zeer rein blijven en geringe onderhoudskosten vorderen. Eventuele barsten of gaten worden met asphalt aangevuld.

b. Te velde wordt hier en daar gebruik gemaakt van kleine veldsmidsen, merk Perkeo, die slechts 37 K. G. wegen en gemakkelijk vervoerd kunnen worden in een kist, die op haar beurt dienst kan doen om de veldsmidse er boven op te zetten. Het scherm, dat het vuur voor den wind moet beschutten, kan worden afgenomen.

Ingekomen Boekwerken.

Het Hoefbeslag. Handleiding tot eene rationeele uitoefening van het hoefsmidsvak, door J. B. H. Moubis, Gep. Luit. Kolonel-Dirigeerend Paardenarts (met 162 houtsneefiguren). 6e Druk, bij G. J. Slothouwer te Amersfoort.

Schr. zegt in het voorbericht van dezen nieuwen druk het volgende:

„Dat deze handleiding door velen, vooral door de mannen van het vak, sedert 25 jaren vriendelijk is opgenomen bewijst deze nieuwe druk, noodzakelijk geworden door uitverkoop der 5e uitgaaf. Eene herziening was noodig wegens de steeds geleidelijke ontwikkeling van het hoefsmidsvak, tevens door vele wijzigingen in de voorschriften, nopens het beslag der legerpaarden.

Moge het boekje ook thans een even gunstig onthaal vinden als zulks met de vorige uitgaven het geval is geweest.”

Mocht de inhoud van dezen nieuwen druk, die juist is verschenen, ons tot een nadere bespreking aanleiding geven, dan zal hiervoor in de Mei-aflevering van „De Hoefsmid” worden zorggedragen.

Wij wenschen Schr. en Uitg. geluk met het feit, dat reeds na 4 jaar een nieuwen druk noodig is gebleken en tevens dat er in de laatste jaren geen concurreerende boekwerken over hetzelfde vakonderdeel zijn verschenen.

Dit pleit enerzijds voor de deugdelijkheid van Moubis' werk en anderzijds voor een zekere solidariteit op dit gebied. Voor één handboek over het hoefbeslag is in Nederland zeer voldoende afzet, doch voor 2 of meer vermoedelijk niet. Door de ontwikkeling van het hoefsmidsvak is een enigszins spoedige herziening gewenscht, zoodat de oplage ook niet zeer groot kan worden genomen. De eigenaar van het handboek doet o.i. verstandig om

steeds zooveel mogelijk duidelijke afbeeldingen toe te voegen, teneinde hierdoor een voortdurend doelmatiger leerboek te verstrekken en de mogelijkheid der verschijning van een concurrerende handleiding voor a.s. hoefsmeden te bemoeilijken.

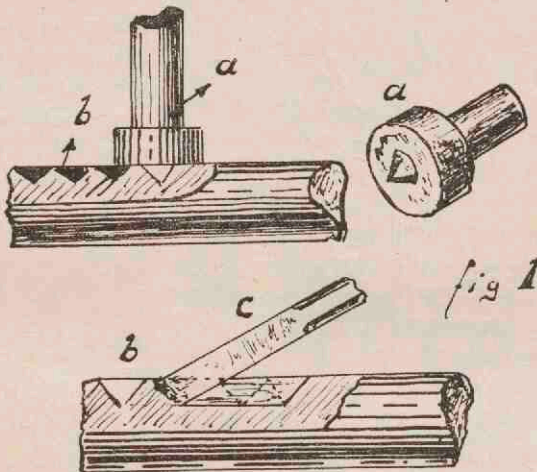
De 5e druk telde 141 pagina's, de 6e 165.

* * *

Afl. I. van **De Volkerenstrijd in 1914—1915**, uitgave Mavors te Velp (Geld.). Het in 9 hoofdstukken verdeeld overzicht, uit tal van bronnen bijeengegaard voor de Mavors-lezers, beslaat 116 bladzijden en kost f 0.75.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

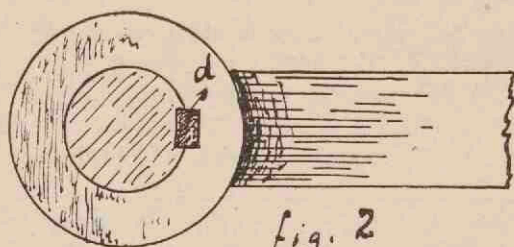
HET MAKEN VAN SPIEËN EN SPIEBANEN EN HET BEVESTIGEN OP DE AS.

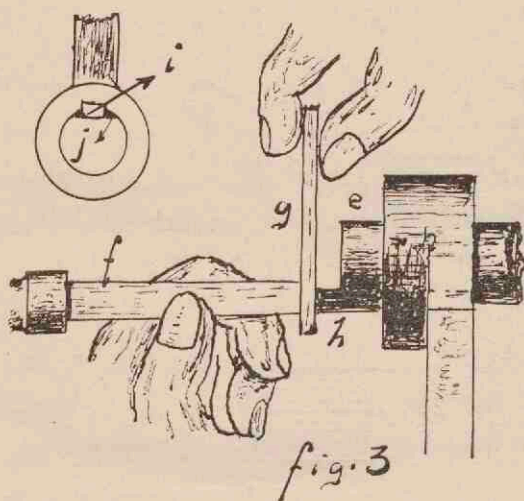
Onze smeden weten het bij ondervinding dat het niet gemakkelijk, ja een zeer moeilijk werk is om een goede spiebaan met den beitel te hakken. Wil men daarom gemakkelijker werken, dan begint men met de spiebaan op de as af te teekenen en centert eenige punten op het hart, waarna men een kottorboor vervaardigt, zooals onze fig. 1 a dat aangeeft. Men boort hiermede een serie gaten, of liever gezegd centerpunten (b fig. 1), er voor zorgdragende dat men ze niet te dicht op elkander plaatst. Anders verloopen ze in elkkaar en krijgt men geen zuiver werk. Heeft men een voldoende aantal geboord, d.w.z. kan de spiebaan lang genoeg worden, dan worden de dammetjes (dat is het ijzer wat nog tussehen de gaten is blijven staan) met een koudbeitel van eigenaardige constructie (zie c in fig. 1) weggehakt.

Om een kruk of iets dergelijks goed recht op de as te maken, moet de spiebaan zuiver in het midden bewerkt worden, zooals dit in fig. 2 bij d is geteekend. Is de spiebaan eventueel lang, en slecht met de gewone vijl te bewerken, dan neemt men een vierkante vijl, waarvan de arend omhoog gezet wordt, ten einde op die wijze gemakkelijk te kunnen werken. Voor

ruw en eenvoudig werk maakt men een enkelen vlakken kant op de as en verzinkt de spie in het gat. Men verkrijgt op deze wijze een spieverbinding, welke meestal zeer gemakkelijk los te nemen is, doch ook niet voor accuraat

werk is aan te bevelen (fig. 3 *i* en *j*). Zit de schijf of kurk midden op de as, dan zal men te werk gaan als in fig. 3 is aangegeven. Nadat de

banen op beide gedeelten zijn aangebracht, wordt de spie telkens gepast en houdt men hierbij een plaat *g* tusschen de in te drijven spie *h* en de geharde stalen spiedrijver *f*. Door de spie op zijn draagpunten telkens met den vijl of schraper af te nemen, zal deze ten slotte geheel dragen en verkrijgt men een verbinding, welke als volmaakt beschouwd kan worden. Ten allen tijde moeten spie en spiebaan eenigszins tapsch zijn. M.

ADVERTENTIËN.

Bij den Uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort is verschenen de zesde herziene en vermeerderde druk van

HET HOEFBESLAG,

Handleiding tot eene rationeele uitoefening van het hoefsmidvak door **J. B. H. MOUBIS**, gep. luit.-kolonel, dirigeerend paardenarts, met 162 houtsneefiguren.

In dezen nieuwen druk is naast het beslag voor de paarden bij de bereden Korpsen ook opgenomen de voorschriften voor het mobilisatiebeslag en die voor het hoefbeslag bij het Ned. Indische leger, alsmede het reglement betreffende opleiding van Onderwijzers in practisch hoefbeslag van Rijkswegen.

Het is in zijn nieuwen vorm derhalve voor elken hoefsmid onmisbaar.

DE INVLOED DER PAARDENKEURINGEN OP HET HOEFBESLAG.

Toen een dertigtal jaren geleden de overheid en enkele particulieren zich zijn gaan toelaggen om door het houden van **premiekeuringen** enz., de verbetering van den **paardenstapel** in de onderscheidene provinciën van Nederland te bevorderen, bleek al spoedig dat de uitoefening van het hoefsmidsvak in bijna alle streken veel te wenschen overliet. De juryleden vestigden mondeling en schriftelijk de aandacht daarop, hetgeen van lieverlede tot gevolg had de oprichting van cursussen in hoefbeslag. De ontwikkeling hiervan in de laatstverloopen kwart eeuw, is in het vakblad „De Hoefsmid” voldoende uitvoerig uiteengezet, en het is thans onze bedoeling om in herinnering te brengen dat juist die premie-paardenkeuringen een gunstigen stoot hebben gegeven tot een meer rationeële beoefening van het hoefsmidsvak.

De gunstige invloed der paardenkeuringen is betrekkelijk van voortdurenden aard, terwijl menig hoefsmid tegen den tijd, dat de premiekeuringen in zijn streek worden gehouden, dikwijls een aardigen extra duit kan boeken. Het zijn echter niet alleen gunstige invloeden, die de premiekeuringen op den toestand der hoeven uitoefenen. Het komt n.l. wel voor, dat er te zware ijzers worden ondergelegd, — dat er meer aan de hoeven wordt geraspt dan voor hun welzijn nuttig is, en dat paarden op te jeugdigen leeftijd van ijzers worden voorzien. Het laatste euvel ziet men het meest bij die eigenaars, welke zich het meest inspannen om hun jonge dieren het mooist getoiletteerd en betrekkelijk vet voor de jury te brengen. Deze jonge dieren, meestal anderhalfjarigen, worden dan reeds in Mei of Juni van voorijzers, ja ook zelfs van achterijzers voorzien. Het gelukt dikwijls door het aanbrengen van ijzers de jonge dieren bij de monstering aan de hand een hooger draf te doen vertoonen. Dit geeft op zijn beurt wel eens aanleiding tot het verwerpen van een hoogere premie dan anders wellicht het geval zou zijn geweest, doch het beslag heeft in den regel geen nuttigen invloed gehad op den toekomstigen toestand der hoeven.

Ieder, die in zijne omgeving de aandacht schenkt aan deze omstandigheden, kan weten, dat bij die anderhalfjarige paarden gewoonlijk de ijzers onderweg worden genomen, zoodra de premiekeuringen achter den rug zijn. De kleine hoeven hebben een deel van hun weerstandsvermogen ingeboet, doordat de nagels kleine kanalen door den hoornwand hebben gemaakt en de rasp of vijl een deel van het glazuur hebben verwijderd. Zoowel het een als het ander heeft het nadeel dat de hoefhoorn zich minder goed verzetten kan tegen het indringen van te veel vocht en anderzijds tegen het te sterk indrogen. Men ziet dan ook dat, wanneer de jonge paarden in de weide afwisselend vochtig en droog weer treffen, reeds vrij spoedig een brokkelig worden van den hoef zichtbaar wordt, die kreupelheid en een minder goeden stand ten gevolge kunnen hebben. In het algemeen gesproken komt het beslaan van anderhalfjarige paarden ons niet gewenscht voor.

VEREENIGING „HET FRIESCH PAARDENSTAMBOEK”.

Het Bestuur brengt ter kennis van de eigenaars van paarden, dat onderstaande personen, 't zij aan de Hoefsmidschool te Amersfoort, 't zij bij een der Detachementen Veld-Artillerie als hoefsmid zijn opgeleid of met goed gevolg een cursus in hoefbeslag hebben gevolgd en dat zij alzoo nagenoemde personen voor het hoefbeslag aanbeveelt:

Akkerwoude, . . .	A. Riemersma.	Koudum, . . .	S. van Asperen.
Akkrum, . . .	O. H. Harmsma.	Kubaard, . . .	K. Westhof.
Anjum, . . .	M. Broekens.	Langezwaag, . . .	J. Houwman.
Bakhuizen, . . .	C. R. Mous.	Leeuwarden, . . .	†H. Jansma(Nieuwestad).
”	D. Nota.	”	†J. Tinga (Torenstraat).
Bakkeveen, . . .	J. F. Jansma.	”	. K. Wilma (bij Hartelust).
Balk, . . .	J. Larooy.	Lemmer, . . .	†J. Witteveen.
”	S. de Blauw.	Lippenhuizen, . . .	R. M. v. d. Velde.
”	J. Bijlsma.	Makkinga, . . .	J. M. Panders.
”	Sj. W. Pelsma.	Makkum, . . .	†B. L. Lutgendorff.
Bolsward, . . .	D. van Wieren.	”	. H. Hogeboom.
Boornbergum, . . .	H. Gaastra.	”	†C. S. Lutgendorff.
Britsum, . . .	F. S. Posthuma.	Menaldum, . . .	†P. F. de Vries.
Buitenpost, . . .	M. H. Smedes.	Metslawier, . . .	K. F. Vellema.
Burum, . . .	W. P. v. d. Woude.	Midlum, . . .	S. J. Menage.
	(bij Wed. Boomstra).	Minnertsga, . . .	A. J. Hiddema.
Dongjum, . . .	Jan Wiersma.	Munnekezijl, . . .	J. Smedes.
Donkerbroek, . . .	W. K. v. d. Velde.	Nes (W. D.), . . .	†S. J. Brantsma.
Drachten, . . .	†J. S. Geertsma.	”	. H. P. Geertsma.
”	Th. Riemersma.	St. Nicolaasga, . . .	J. G. van Zandbergen.
Drachtster-Comp.	J. H. Keuning.	”	. B. J. Heins.
Driesum, . . .	†M. B. Westerhuis.	Nieuwehorne, . . .	J. J. Herders.
Drogeham, . . .	C. A. Groenveld.	Noordwolde, . . .	P. Otter.
Eestrum, . . .	J. S. Koster.	”	J. A. Groenewoud.
Elsloo, . . .	H. Santing.	O. Nijkerk, . . .	F. P. Geertsma.
Engwierum, . . .	W. Cordel.	”	J. Postma.
”	Johs. Cordel.	Nijland, . . .	G. Th. Brouwer.
Franeker, . . .	P. Coopmans Jr.	Oenkerk, . . .	G. J. Berghaeuser.
Gauw, . . .	†H. B. Steunebrink.	” (Molenend)†	A. B. Westerhuis.
Garijp, . . .	K. Kuipers.	Oldeberkoop, . . .	L. H. Nijk.
Giekerk, . . .	J. K. Olijnsma.	”	. F. de Vos.
Horredijk, . . .	H. W. Jongbloed.	”	. R. M. ten Wolde.
Hantumhuizen, . . .	D. Geertsma.	Oldeboorn, . . .	G. N. Waringa.
Harlingen, . . .	O. H. Baarda.	Oosterend, . . .	S. K. Elzinga.
Heeg, . . .	C. L. Nauta.	Oosterlittens, . . .	D. D. Minkema.
Heerenveen, . . .	†J. W. de Jong.	Oostrum, . . .	F. Fokkinga.
”	†O. H. Wagenaar.	Oudebildtzijl, . . .	G. T. Tuinstra.
Hemrik, . . .	†S. L. Hoekstra.	Oudega (H.O.N.)	A. Nolles.
Herbaaijum, . . .	P. Luinstra.	Oudega (Sm.), . . .	H. P. Smedes.
Holwerd, . . .	D. M. Geertsma.	Oudega (W.) . . .	H. P. v. d. Berg.
Jdskenhuizen, . . .	R. v. d. Scheer.	Oudeschoot . . .	J. S. de Jong.
St. Jacobi Par.	Tj. Dijkstra.	”	G. de Jong.
Jellum, . . .	S. W. Dijkstra.	Pingjum . . .	R. Huisman.
Joure, . . .	Jan Roek.	Poppingawier, . . .	E. Regeling.
”	†O. Wassenaar.	Rauwerd, . . .	W. B. Bergsma.
”	E. v. d. Meulen.	”	D. N. de Vries.
Kimswerd, . . .	F. F. de Vries.	Ried . . .	P. F. de Vries.
Kollum, . . .	W. R. Adema.	Rinsumageest, . . .	A. Geertsma.
Kortezwaag, . . .	L. G. Heringa.	Roordahuizum, . . .	L. T. de Jong.
”	J. Koelma.	Rotsterhaule, . . .	H. W. ten Hoeve.

Rottevalle, . . .	J. A. Bijlsma.	Terwispel, . . .	Gerben de Vos.
Rijperkerk, . . .	Æ. Faber.	Tjalleberd, . . .	IJ. S. Faber.
Rijs,	H. J. Feenstra.	Tjerkwerd, . . .	F. Schukken.
Scherpenzeel, . . .	E. J. Stroop.	Tzum,	S. J. Smit.
Schraard,	K. P. van Tuinen.	Tzummarum, . . .	†M. Keuning.
Sexbierum,	P. J. Leijen.	"	M. F. de Vries.
"	†J. G. Faber.	Ureterp,	J. B. de Boer.
Sloten,	J. A. Boomsma (bij de Wed. Wijtsma).	Veenwouden, . . .	B. K. van Weemen.
"	J. Zuiderhof.	Warns,	H. Mous.
"	I. A. Zuiderhof.	"	J. T. Boersma.
Sneek,	G. Rijpkema (Lemsterw).	Wieuwerd,	G. Landstra.
Spannum,	P. P. Piekema.	Witmarsum,	J. Broekstra.
Steggerda,	B. Trompetter.	Wolvega,	†P. G. v. d. Hoeff.
Stiens,	A. P. v. Dijk.	"	†Jan v. d. Hoeff.
"	S. Jellesma.	Wommels,	D. van Wieren Jr.
Surhuisterveen, . .	T. P. Smedes.	Workum,	H. P. Nauta.
"	J. W. Wouda.	Woudsend,	R. Posthumus.
		Wijtgaard,	W. Bottema.

De met † gemerkte personen hebben hunne opleiding genoten aan de Hoef-smidschool te Amersfoort of bij een der detachementen Veld-artillerie.

Leeuwarden, April 1915.

Het Bestuur der Vereeniging „Het Friesch Paarden Stamboek”,

(w.g.) J. L. Blanksma, *Voorzitter*.

H. van Baerdt van Sminia, *Secretaris*.

(u. „Friesch Weekbl.”)

HOEFBESLAG-EXAMENS IN LIMBURG.

Vanwege het bestuur van den Limburgschen Landbouwbond werden gedurende 1913—'15 cursussen in hoefbeslag gehouden te *Schimmert* en *Baexem*, resp. onder de leiding van H.H. veeartsen E. Duïjsens te Heerlen en P. H. van Kempen te Echt. Het practische gedeelte stond resp. onder de leiding van de H.H. G. Vogels te Buggenum en P. Bongaerts te Maasniel, beiden onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Aan het eind-examen, afgenomen door de H.H. J. B. H. Moubis te Velp (G.) en S. van Angeren, onderwijzer in practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, werd op 4 Mei j.l. deelgenomen door 8 candidaten te Schimmert, in de smederij van den hoefsmid Lemmens, en op 5 en 6 Mei d. a. v. door 22 candidaten te Maasniel, waar de gelegenheid daartoe beter geschikt was dan te Baexem, en wel in de werkplaats van voorgenoemden heer Bongaerts. Onder laatstgenoemd getal van candidaten, bevond zich één, die door omstandigheden verhinderd was op het examen te Schimmert aanwezig te zijn.

Te *Schimmert* slaagden: P. Kupers te Beegden, W. Capellen te Brunssum, S. Jacobs te Doenrade, J. Bruls te Amstenrade, J. Feron te Ulestraten en P. J. H. Sanders te Holtum. Aan 2 moest het diploma worden geweigerd, daar zij niet hadden voldaan aan de gestelde eischen.

Te *Maasniel* was de uitslag gunstig voor de volgende candidaten: A. Breukers te Ospel (Nederweert), W. Greijthuijzen te Weert, H. Geelen te Weert, P. Derckx te Swartbroek (Weert), F. Engelen te Roermond, P. Geraedts te Kelpen (Grathem), P. Kuipers te Meijel, J. Kuipers te Ell (Hunsel), C. Eggelen te Stramproij, J. Hohenwalt te Roggel, H. van Embden te Kesse-

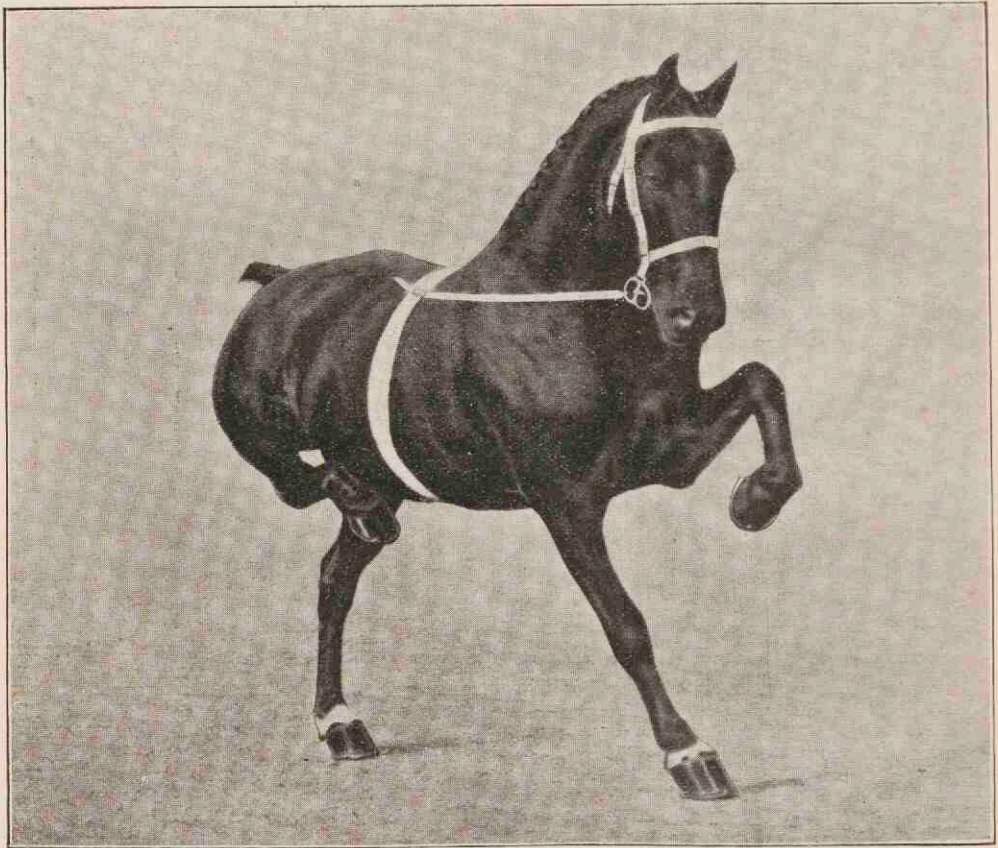
leijk (Kessel), J. de Bruijn te Sittard (van den cursus te Schimmert, met lof), L. Loven te Horn, Th. Snijders te Beegden (met lof), H. Ronckers te Baexem, L. Mofers te Maasniel, G. Kiggen te Haelen, M. Kiggen te Leveroij, A. Greijn te Neeritter en W. Schoenmakers te Weert.

Ook hier moest aan 2 candidaten het diploma worden geweigerd, daar zij niet voldoende onderlegd bleken te zijn.

Beide examens werden bijgewoond door de Besturen der resp. kringen, en door den algemeenen Secretaris, terwijl te Maasniel mede aanwezig was de Voorzitter van den Landbouwbond.

Onder de belangstellenden behoorden de heer Houba te Maastricht en de heer Bloemen te Roermond. M.

LITTLE RUBY.

De afbeelding van dezen hackney-poney-hengst toont duidelijk de enorm hoge gangen, maar ook de goede kwaliteit der hoeven. Tevens is goed zichtbaar dat den hengst, ter bevordering der hoge actie, zware ijzers zijn ondergelegd. — De eigenaar van dit extra paard is de heer H. A. van Nievelt te Wassenaar, die er, zoowel in ons land als in Engeland, prijzen mede heeft verworven op concoursen hippique en tentoonstellingen.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Sedert de vorige opgave zijn geen leerlingen vertrokken of nieuwe bijgekomen, zoodat thans aan de inrichting verblijven de leerlingen: A. Luinge van Peize, J. Heres van Eekwerderdraai, T. Munting van Usquert, P. Munting van Roodeschool en G. Mulder van Drieborg. — Aan Luinge en Heres zal heden 15 Mei waarschijnlijk een getuigschrift worden verstrekt, waarmede dan voor hen de cursus is afgelopen.

— **Ambachtschool te Harlingen.** Voor den cursus in hoefbeslag aan deze school zijn de leerlingen opgeroepen zich vóór 5 Mei aan te geven. Hoeveel hieraan gevolg hebben gegeven is ons nog onbekend. — Onder de eischen van toelating komt voor dat zij den leeftijd van 20 jaar moeten hebben bereikt, voldoende bedrevenheid bezitten in het smidsvak en zoo mogelijk eenige bedrevenheid in het hoefsmidsvak.

Het onderwijs wordt gegeven door een Rijks-veearts en een van Rijkswege gediplomeerd onderwijzer in practisch hoefbeslag. Het leergeld bedraagt f 15, waarvan minvermogens gedeeltelijk kunnen worden vrijgesteld.

— **Hoefbeslag-cursus te Deventer.** Zooals in de vorige aflevering van dit Maandblad werd gemeld, vond het eind-examen van dezen door de G. O. M. van Landbouw, afd. Deventer en O., gehouden cursus plaats op Zaterdag 17 April jl.

In 1913 aangevangen als „dubbele cursus”, wegens het groot getal deelnemers, waarvan in Mei 1914 zich 19 aan het overgangsexamen onderwierpen, waren daarvan 13 deelnemers overgebleven, die thans allen mededongen voor het diploma.

De uitslag was gunstig voor 10 candidaten, terwijl aan 2 het diploma moest worden geweigerd, omdat zij niet hadden voldaan aan de gestelde eischen, en van 1, zijnde in militairen dienst, wegens onvoldoende practische ontwikkeling, het examen werd „uitgesteld” om, na demobilisatie, met anderen in dezelfde omstandigheden verkeerende, aan een betere oefening te worden onderworpen.

De namen der geslaagde candidaten zijn, naar volgorde van het afgenomen examen door de vaste Commissie voor hoefbeslag der Maatschappij:

K. Veldhuis te Holten, H. J. Franken te Heeten (Raalte), G. J. Jansen te Apeldoorn, J. A. Vegterlo te Heeten (Raalte), G. J. Boerhof te Okkenbroek, G. J. Berends te Wilp, C. M. Kraan te Loenen, H. Kemna te Teuge, C. van Oorspronk te Loenen, A. J. Brummelkamp te Deventer.

De leiding van dezen cursus was door de afdeeling Deventer en O. opgedragen aan den heer J. Vlaskamp, veearts te Deventer, en den heer S. van Angeren, onderwijzer in practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

M.

— **Aanbeveling van hoefsmeden.** Zooals uit een mededeeling in deze aflevering blijkt, houdt het Bestuur van het Friesch P. S. vast aan de gewoonte om jaarlijks een lijst van hoefsmeden te publiceeren, die krachtens bewijzen van getoonde bekwaamheid daarop recht doen gelden.

Het is een gelukkig verschijnsel dat Friesland's Paardenstamboek het belang blijft inzien dat zoowel fokkers als houders van paarden hebben bij een degelijke uitoefening van het hoefsmidsvak. Er wordt niet alleen gelet op de bevordering eener goede opleiding van aanstaande hoefsmeden, maar ook om zoodanig opgeleide personen op te wekken hun kennis van het hoefsmidsvak bij te houden.

In de lijst van aanbeveling worden afzonderlijk aangestipt zij die hun opleiding hebben genoten aan de militaire hoefsmidsschool of bij een der detachementen veld-artillerie. Dit is betrekkelijk billijk en nuttig, aangezien deze opleiding van grooteren omvang is dan die aan een cursus in hoefbeslag. Alleen komt het ons voor dat zij, die met goed gevolg het examen hebben gedaan als „onderwijzer in practisch hoefbeslag” of hun opleiding ontvingen aan de „Inrichting voor hoefbeslag te Groningen”, met de eerstgenoemden op een lijn mogen worden gesteld.

— **Beslag voor dravers.** Het aantal snelgaande paarden was in ons land al vrij groot geworden, maar is vanaf 1911 sterk verminderd. Het verbod der weddenschappen, zelfs van den totalisator bij de wedrennen, maakte het houden van rennen en draverijen finantiëel onmogelijk en dit had een vertrek van vele ren- en draverpaarden naar het buitenland tot gevolg. Onder de velen, die dit met leedwezen gadesloegen, behoorden natuurlijk ook de hoefsmeden.

Sedert 1911 zijn jaarlijks nog enkele lange baan draverijen gehouden, maar de meeste banen zijn gesloten. Daarentegen wijzen de korte baan draverijen op eenigen bloei en hoewel alle in het najaar van 1914 uitgeschrevene, wegens den oorlog in het buitenland en de mobilisatie in ons land, niet zijn doorgegaan, zoo wordt daarmede thans toch hier en daar weer een begin gemaakt. — In de eerstvolgende weken worden draverijen gehouden te Veendam en Alkmaar op 24 Mei, te Hoerenveen op 27 Mei, te Groningen op 30 Mei, te Dronrijp op 7 Juni en te 's-Gravenhage (Houtrust) op 13 Juni, Reeds is een draverij gehouden te Alkmaar op 12 dezer, waaraan 19 paarden deelnamen.

De heropening van de draversport levert ook voor sommige hoefsmeden eenig voordeel. Bij geen enkel paard toch wordt het hoefbeslag zoo nauwkeurig bewerkt en aangebracht als bij paarden voor de baan en het behoeft nauwelijks gezegd dat zulk werk zich goed laat betalen.

— **Militaire hoefsmeden.** Bij de beschouwingen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de oorlogsleening, heeft de heer F. Liefstinck, afgevaardigde voor het district Zutphen, j.l. Dinsdag een paar principiëele opmerkingen gemaakt, en — volgens de „N. R. Cour.” — het volgende aangaande de hoefsmeden gezegd:

„Met de hoefsmeden wordt veel te veel „gehanned” (passez-moi le mot, „zegt spreker). Zij worden heen en weer geschopt. Het schijnt, dat er aan „het departement een soort voetbalclub werkzaam is. Gebleken is, dat zelfs „hoofdofficieren niet weten, wat een hoefsmid eigenlijk moet weten. Materiaal „van zeer veel millioenen is aan hun zorgen toevertrouwd. In negen maanden „tijd heeft men hen driemaal op andere wijze laten werken. Zij hebben zelf „materiaal moeten koopen, duurder dan de vergoeding, welke zij kregen. „Wie is toch aan het departement de slechte hoefsmid, die steeds het goede „paard kreupel maakt?

„Men zorgte toch, dat de hoefsmeden goed worden behandeld. Van hen „hangt het af, of een paard drie jaar langer of korter mee kan.

De Minister van Oorlog antwoordde hierop volgens *N. R. Ct.*:

„Wat de hoefsmeden aangaat, de minister neemt het den nestor der „Kamer niet kwalijk, dat deze hem een weinig in het zonnetje zette, maar „de regeling is waarlijk niet zoo gemakkelijk. Beproefd is ook de betaling „per ijzer, doch dat beviel ook niet; toen is men teruggekeerd tot het oude „stelsel. Steeds evenwel heeft voorgezeten de bedoeling om behoorlijk te „betalen.”

PERSOVERZICHT.

De Mei-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. Een artikel over gebreken bij het besnijden van een hoof door O. Fleming, Mr. hoefsmid te Dresden.

Schr. begint met te zeggen dat velen van hen, die het hoofbeslag uitvoeren, niet handelen volgens het spreekwoord: „Bezint eer ge begint”.

Er wordt in de eerste plaats op gewezen dat de hoofas, de bekende uitzonderingen daargelaten, ongebroken moet zijn, — dat dikwijls de hoefsmid niet weet of er veel dan wel weinig van den wand moet worden afgenomen en dat de witte lijn een goed hulpmiddel vormt om te controleeren hoeveel er moet worden weggenomen.

Schr. weidt nog al uitvoerig uit omtrent de fouten, die bij het besnijden kunnen worden begaan, doch die wij bij onze lezers vrijwel bekend achten. Alleen het volgende zij er nog uit overgenomen:

Hoe goed het is, dat men bij het besnijden van den hoof acht geeft op het behoud van een krachtige hoornzool, heb ik in het oorlogsveld herhaaldelijk opgemerkt. Wegens de dikwijls zeer slechte wegen gingen veel hoefijzers verloren. Menigmaal bleek het niet mogelijk te zijn om de hoeven direct weer te beslaan; de paarden moesten soms 3 tot 4 dagen of nog langer zonder ijzers loopen. Als de zool krachtig was gehouden bleek zulks goed te gaan, terwijl er weinig kreupelen voorkwamen.

Bij blootvoets-loopende paarden moet de zool dan in het geheel niet worden besneden, doch alleen de rand bij de draagvlakte wordt bijgewerkt. Hierop wensch ik de aandacht te vestigen, daar het meermalen voorkomt,

b.v. bij oververmoeide oorlogspaarden of kreupelheden, dat de ijzers onderweg worden genomen en een tijdlang onderweg gelaten.

Handgereedschappen zijn er bij het besnijden niet veel noodig.

Indien de paarden geregeld alle 4, 5 of 6 weken in de smederij komen, heeft men weinig anders noodig dan een scherpe renet en een goede rasp, als deze beide op de juiste wijze worden aangewend. Hoeveel onnoodige moeite getroost iemand zich niet wanneer hij begint om den wand met de renet te bewerken, en hoeveel gemakkelijker gaat het niet, wanneer men vooraf den onderrand van den hoof beraspt.

2°. Persoverzicht.

3°. Personalialia.

4°. Korte mededeelingen, waarvan wij een drietal willen aanstippen:

a. Er is in Duitschland patent genomen op een nieuw model hoefijzer met gummi-inlegsel, dat aan het einde der takken kan worden bevestigd, waarop wel nader zal worden teruggekomen wanneer het werkelijk een goed practisch middel blijkt te zijn;

b. Op het westelijk oorlogsterrein zouden ongeveer 150000 automobielen in gebruik zijn, bij de Franschen 70000, bij de Duitschers 60000 en bij de Engelschen 20000.

c. De groote verliezen, welke tijdens den oorlog aan dieren worden geleden, zijn ten opzichte van den tegenwoordigen oorlog nauwelijks te begrooten. De „Animal World” zegt dat in het laatste jaar van den Amerikaanschen burgeroorlog het eene leger meer dan 200000 paarden telde, waarvan dagelijks ongeveer 600 werden verloren. Het totale verlies bedroeg 20000. Gedurende den Transvaal-oorlog verloor Engeland in één jaar meer dan 150000 paarden en muilezels (dit zal wel „muilieren” moeten zijn. A. W. H.). Veel paarden worden verloren door granaten en geen enkel dier is zoo gevoelig voor infectie als het paard. Door het weer, door slechte en onregelmatige voeding ontstaan ook veel dierenziekten, die in den oorlog betrekkelijk vaak slecht verlopen. De schatting, dat dagelijks 5000 paarden voor oorlogsdiensten ongeschikt worden gemaakt in den tegenwoordigen wereldoorlog, is misschien niet ver van de waarheid. In verhouding van verliezen van paarden en muilezels, resp. muilieren, zijn die van honden en postduiven betrekkelijk gering.

5°. Vraag: Is het beter om het nagelgat in het hoefijzer zoo te maken dat de aangesloten nagel in verschillende richting kan worden aangezet of verdient het de voorkeur dat een zoodanige nagel met den kop vastzit?

Antwoord: Het laatste is het beste maar het gat moet natuurlijk de juiste richting hebben. Hieraan ontbreekt nog al eens wat. Wanneer men b.v. bij het smeden van een hoefijzer alle nagelgaten recht en in dezelfde richting doorslaat, dan komt dit niet overeen met de richting van den hoofwand. Het gevolg is dat, vooral bij zeer schuinen toonwand, de voorste nagels niet voldoende hoog op den wand uitkomen. Bij wijde hoeven met hun schuinen wand kan zulks voor alle nagels het geval zijn. Hierbij redden zich vele personen door het nagelgat wijd te maken, zoodat de nagel schuin naar binnen gericht kan worden. Dit schijnbare voordeel levert het bezwaar op dat zulke ijzers spoedig los gaan zitten en verloren geraken. Men ziet

zulks nog al veel bij fabrieksijzers. Vermoedelijk staat dit ook in verband met de klacht dat in het leger zooveel ijzers worden verloren. De slechte, dikwijls als grondeloos aangeduide, wegen worden in dezen winter echter in de eerste plaats als oorzaak van het verliezen aangeduid. Natuurlijk werkt het vele loopen van de paarden op zachten bodem niet bepaald gunstig op de vaste ligging van het ijzer, doch m. i. ligt de hoofdschuld van het verloren gaan der ijzers in den regel in een gebrekkige nageling. Daarbij komt dat de fout van te wijde nagelgaten door den hoefsmid niet meer kan worden verholpen. Zij worden zelfs, bij overigens goedssoortige, machinale ijzers aangetroffen.

Men geve alzoo aan het nagelgat den vorm van een trechter, waarbij een ingestoken hoefnagel goed tegen de wanden aansluit en de nagelkop het gat goed afsluit. De voorste gaten behooren schuin naar binnen te loopen, de middelste een weinig schuin en de achterste recht. Bij stompe hoeven met steile wanden en ook bij spitse hoeven moeten natuurlijk afwijkende richtingen worden aangebracht.

Wil men het nagelgat een juisten vorm geven, dan heeft men zorg te dragen voor daartoe goed bruikbaar gereedschap. Dit betreft in de eerste plaats den stamper; men heeft natuurlijk ook rekening te houden met de soort hoefnagels, die men gebruikt. Nevens de stamper is de doorslag van groote beteekenis).

De nageling der hoefijzers is van veel grooter beteekenis dan vele smeden wel meenen. Ieder, die prijs stelt op het goed vastliggen der ijzers, heeft voor een nauwkeurige afwerking der nagelgaten zorg te dragen. Ieder, die veel klachten krijgt over het verliezen van hoefijzers, moet de nagelgaten van deze verloren ijzers goed controleeren en nagaan of deze niet voor verbetering vatbaar zijn.

Oostenrijk-Hongarije.

Op de ijzermarkt heerschte gedurende heel de maand Maart een levendige stemming, en ook nu nog is de vraag, vooral naar rond-, staaf- en zwaar plaatijzer zeer bevredigend; niet alleen voor militaire doeleinden, maar ook voor den handel, die over geen voorraden van eenige beteekenis meer beschikt. Door den stilstand in het bouwvak is de vraag naar T- en dubbele T-ijzers zeer gering, terwijl ook de bestellingen van spoorstaven van de zijde der spoorwegmaatschappijen veel te wenschen laten. Het IJzerkartel overweegt, in overeenstemming met Duitschland, de prijzen voor rond- en staafijzer en zwaar plaatijzer te verhoogen. (u. N. R. C. v. 15/4 '15)

— *Praktische koelkast voor levensmiddelen.* Het koelhouden der spijsen en dranken in den zomer is voor hen, die niet over een diepen kelder beschikken — en hoevelen doen dat wèl bij de tegenwoordige woningen? — een lastig vraagstuk. Slechts de winkels in voedings- en genotmiddelen kunnen zich, door het intensieve gebruik, de weelde van een ijskast veroorloven. Voor de huisvrouw echter zijn, zij het ook niet de kosten van aanschaffing, dan toch die voor het gebruik, gewoonlijk te hoog. Een practische nieuwigheid is een koelkast, die niet door ijs, doch door leidingwater wordt gekoeld.

De kast bevat een gegalvaniseerd ijzeren slang van rechthoekigen vorm met herhaaldelijk naast elkaar verloopende windingen, die beproefd is op een druk van 20 atmosferen. De inwendige bekleeding bestaat uit een binnenkast van verzinkt blik, die gemakkelijk gereinigd kan worden. De buitenste omhulling is van hout en bezit een goed sluitende deur.

De slangbuis wordt door koud leidingwater doorstroomd, dat vervolgens in de huishouding kan worden gebruikt, daar de spiraal zoodanig op de zuigbuis der waterleiding is aangesloten, dat al het water, dat in den loop van den dag wordt verbruikt, er door moet stroomen. De bedrijfskosten zijn dus gelijk nul en verder bestaat het bijzondere voordeel, dat de kast niet slechts 's zomers, doch ook 's winters op de gelijkmatige temperatuur van het leidingwater wordt gehouden, en daardoor in het warme jaargetijde bederf, in het koude bevroezing der spijzen wordt voorkomen. Zeer gemakkelijk is het, bij het bouwen van een huis, de kast onmiddellijk in den wand aan te brengen.

(u. „*Haagsche Post*“.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoof beslag.

VOOR DE PRAKTIJK.

Het oliën der veeren.

De mechanische werking eener wagenveer schijnt zoo eenvoudig, doch wordt meestal verkeerd beoordeeld. De elasticiteit der veer berust op de gemakkelijheid, waarmede de bladen over elkander glijden, naar gelang van hunnen druk of ontspanning. Hoe moeilijker deze wrijving wordt tusschen de bladen, des te meer zal zij gaan werken als een compacte massa. Met de vermindering dier wrijving groeit echter ook de veerende werking. Bij alle voertuigen, met veeren uitgerust, kan men stootend en schokkend rijden; bij nadere beschouwing echter, vooral wat betreft de wrijving der veerbladen onderling, zal zich dit direct verbeteren, hetgeen vooral is gebleken bij automobielen, waarbij zich het zachte rijden, niettegenstaande het gaan op luchtbanden, aanmerkelijk verminderde, doch zich na het smeren der veeren direct herstelde. In den regel verkeert de stalhouder enz. in de meening dat de veeren dan alleen gesmeerd moeten worden, wanneer deze piepen of krassen. Bij nauwkeurig onderzoek echter blijkt het dat regelmatig gesmeerde veeren uitstekend aan hun doel beantwoorden.

Kwaliteitsbepaling van staal en ijzer.

Nadat men de te onderzoeken voorwerpen goed gereinigd heeft, legt men deze in een met zwavelzuur verzadigde oplossing van kalium-bichromaat en neemt ze na eenige minuten weder hieruit. Werktuigstaal, met een hoog koolstofgehalte, wordt steeds zwart.

Bij meerdere stukken, welke men gelijktijdig aan deze proef onderwerpt, zal de donkerste de beste kwaliteit aanwijzen. In bovengenoemde oplossing wordt gietijzer en machinestaal grijs, terwijl walsijzer steeds wit blijft.

Bronslak voor ijzer.

Kunstmeewerk en dergelijke zaken, welke noch zwart noch gepolijst worden, beantwoorden het beste aan hun bestemming, wanneer men ze met

bronslak bestrijkt. Daar bij dergelijke werkstukken de verf dikwijls in verschillende kleuren geëischt wordt, kan men een gereed gekocht mengsel zelden met voordeel gebruiken. Het zelfbereiden van bronslak is eenvoudig en zonder gevaar van mislukking.

In een halve liter methyl-alcohol wordt 112 gram schellak opgelost, waarbij men 15 gram benzol voegt. De flesch wordt op een warme plaats bewaard en haar inhoud dikwijls omgeschud. Nadat nu de schellak geheel is opgelost, plaatst men deze flesch 2 of 3 dagen op een koele plaats en wanneer alle vaste deelen gezakt zijn, giet men de heldere vloeistof in een andere flesch over, welke goed door een kurk wordt afgesloten. Deze lak kan voor elk fijn werk benut worden. De in de eerste flesch overgebleven deelen verdunt men met zooveel alcohol, dat het zich met de kwast laat bewerken. Vóór het gebruik filtreert men die oplossing door een fijne doek en gebruikt haar als grondverf, want in den regel zal tweemaal schilderen voor het ijzer noodzakelijk zijn. Om de kleurschakeering of de eigenlijke verf te maken, mengt men de gefiltreerde oplossing met zooveel groen bronspoeder als noodzakelijk is. Daar het echter dikwijls vereischt wordt voor enkele deelen een andere kleur op te brengen, mengt men voor donkere tinten wat lampezwart, voor lichtere wat rood of geel bij.

Het te schilderen ijzer moet natuurlijk zuiver gereinigd en vetvrij zijn. De verf zal ook meestal, niettegenstaande de grondverf, de eerste maal niet voldoende dekken en moet een- of tweemaal herhaald worden. Moeten eenige verheven plaatsen verguld worden, dan moeten deze met een drogende vernis bestreken en het goudbrons na eenige uren (niet direct) opgelegd worden. Voorwerpen van meerdere waarde kunnen na deze bewerking nogmaals met lak bedekt worden.

F. M.

ADVERTENTIËN.

Bij den Uitgever G. J. SLOTHOUWER te Amersfoort is verschenen de **zesde** herziene en vermeerderde druk van

HET HOEFBESLAG,

Handleiding tot eene rationeele uitoefening van het hoefsmidsvak door **J. B. H. MOUBIS**, gep. luit.-kolonel, dirigeerend paardenarts, met 162 houtsneefiguren.

In dezen nieuwen druk is naast het beslag voor de paarden bij de bereden Korpsen ook opgenomen de voorschriften voor het mobilisatiebeslag en die voor het hoefbeslag bij het Ned. Indische leger, alsmede het reglement betreffende opleiding van Onderwijzers in practisch hoefbeslag van Rijkswegen.

Het is in zijn nieuwen vorm derhalve voor elken hoefsmid onmisbaar.

Kunsthorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën-
en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

Prijsopgave op aanvraag.

Voor *H.H. Veeartsen uitgebreide*
prijscourant gaarne gratis beschikbaar.

Kleine Advertenties,

in zake vraag of aanbod van
dienstpersoneel, het smidsvak
betreffende, worden van onze
abonné's gratis in „De Hoef-
smid” opgenomen.

N. V. Nederl. Hoefijzerfabriek
„HIPPOS” - DORDRECHT.

GEBRUIKT UITSLUITEND

MACHINALE HOEFIJZERS

MERK: **„HIPPOS”.**

Het **MOOISTE** en het **NUTTIGSTE** boekwerk voor een hoef-
smid is een gebonden exemplaar van „De Hoefsmid”,
omvattende de jaargangen 1896, 1897 en 1898, waarin o. m.
voorkomt een volledige behandeling van:

„DE HOEF EN HET HOEFBESLAG”,

door Dr. W. C. SCHIMMEL.

Prijs fr. p. p. **f5.—**

Verkrijgbaar bij de Administratie van „De Hoefsmid” te
's-Gravenhage of door tusschenkomst van elken Boekhandel.

HOEFIJZERS VAN DE OORLOGSTERREINEN,

door Prof. Dr. M. LUNGWITZ.

In den tijd dat de volkeren elkaar in bijna alle deelen der wereld bevechten en de vijandschap op vele plaatsen tot geweldige slagen heeft geleid, kan de vraag van beteekenis worden geacht, hoe het met het militaire beslag in de onderscheidene, tegenover elkaar staande legers gesteld is. Niettegenstaande de electricische trekkracht belangrijk is vermeerderd, blijven de paarden en andere dieren, die van beslag moeten worden voorzien, altijd nog van veel gewicht. Het zou een verdienstelijke arbeid zijn een vergelijkend overzicht samen te stellen van die verschillende militaire beslagen; dit is echter niet gemakkelijk, want tot nu toe heeft vermoedelijk niemand al deze beslagen door eigen aanschouwing leeren kennen en aan betrouwbare beschrijvingen zal het gedeeltelijk ontbreken. Mocht men van meening zijn, dat voldoende stof ten opzichte van de Europeesche legers ware te vinden in de ijzers van gesneuvelde of buitgemaakte dieren, dan zou in de practijk ongetwijfeld blijken dat die meening op een verkeerden grondslag rustte. In oorlogstijden stelt men zich ook bij hoefijzers dikwijls tevreden met materiaal dat belangrijk afwijkt van de bestaande voorschriften.

Een vergelijking met het beslag der burgerpaarden kan bovenstaande opmerking verduidelijken. (Dit is ten deele waar doch bij het Legerbestuur bestaat altijd meer centrale leiding en derhalve meer eenheid van voorschriften dan bij de burgerhoefsmiden. A. W. H.) In geval men het hoefbeslag in het groote Rijk (hiermee zal wel Duitschland zijn bedoeld! H.) wilde beoordeelen naar datgene wat men in een of ander streek voor hoefijzers aantreft, zoo zou men spoedig zijn vergissing te dien opzichte bemerken. Wel is dit in het eene Rijk sterker dan in het andere. In Frankrijk b.v. bestaat er meer eenvormigheid in de uitvoering van het hoefbeslag dan in Duitschland.

Aangezien wij in de gelegenheid zijn hoefijzers van verschillende oorlogsterreinen te leeren kennen, zoo willen wij hierover enkele mededeelingen doen. Het betreft wel in hoofdzaak hoefijzers van burgersmeden, maar toch gedeeltelijk ook militair beslag.

België. Het voorijzer, afgenomen van een Belgisch paard dat tegelijk met afgematte Duitsche troepenpaarden naar Saksen kwam, is wijd en daarbij breed, rond in den toon, smal en voorzien van 7 stamp-nagelgaten. De zware Belgische paarden worden sedert een reeks van jaren door Belgische kooplieden in Duitschland ingevoerd en zijn ons derhalve ook uit een beslag-oogpunt voldoende bekend. Deze handelsijzers zijn groot, zwaar en zonder kalkoenen, terwijl zij een volslagen Fransch uiterlijk hebben. De stamp-nagelgaten zijn in den regel vierkant van vorm. Het zijn veelal ijzers met verdikte takken. Dit heeft zijn goede reden. Het zware Belgische paard is in den regel overbouwd, welke afwijking door dikke voorijzers minder in het oog valt. De groote voorhoeven zijn dikwerf min of meer plat. Indien hierbij

smalle dikke hoefijzers worden ondergelegd dan lijkt de zool hol. Het Belgische handelsbeslag is derhalve niet alleen beschermend voor den hoef, maar tevens nuttig tot verbetering van het uiterlijk voorkomen. Steeds treft men goed gevormde ijzers en nagelgaten aan. Beide takken zijn evenwel gewoonlijk even breed, of liever even smal, tengevolge waarvan de buitentak sterker afslijt dan de binnentak. Hierdoor staat het paard nu en dan aan de buitenzijde wel een e. M. lager dan aan de binnenzijde en derhalve scheef.

De hoeven zijn ook in hun achtergedeelte gewoonlijk wijd, terwijl de ijzers meestal nauw worden gepast, waardoor de smalle takeinden den verzen-draagrand goed dekken en het tevens verklaarbaar wordt, op grond waarvan de Belgische veeartsen verlangen dat aan het ijzer geen garnituur zal worden gegeven. Het komt nu en dan voor dat de draagvlakte van den buiten- naar den binnenrand afhelt, hetgeen natuurlijk verkeerd is, zelfs al wordt het ijzer bij de verzenen ook ruimer gelegd. Deze draagvlakte-vorm wordt het meest aangetroffen in zuidelijk België, waar de lippen volgens Fransche gewoonte tevens groot en spits zijn.

Aangezien Engeland niet zoover van België ligt (en veel rij- en tuigpaarden van daar betreft, zou men er aan kunnen toevoegen. A. W. H.) kent men in België ook ritsijzers met rechthoekige nagelgaten, draagvlakte en afhellende vlakte. Zij worden echter veel minder gebezigd dan ijzers met stamp-nagelgaten, tenminste ik heb er weinig gezien; in elk geval worden zij uitsluitend gebezigd bij de lichter gebouwde slagen.

Het militaire beslag komt veel met het Fransche overeen; alleen hebben zij een minder sterken opzet aan de voorijzers en een minder opvallende afhelling van den buiten- naar den binnenrand der draagvlakte.

Frankrijk. Schr. heeft op het slagveld bij Lunéville het ijzer genomen van een troepenpaard dat door een burgersmid was beslagen. Dit achterijzer was bijzonder goed van vorm en mooi gelijkmatig afgesleten. Deze gelijkmatige afslijting was een gevolg van het feit dat de buitentak breeder gesmeed was dan de binnentak. Hieraan kan menig Duitsche smid een voorbeeld nemen, want over het algemeen wordt nog niet ingezien dat het overgrootste deel der paarden met dergelijke achterijzers moet worden beslagen. Het Fransche ijzer was bovendien terecht aan den buitentak vetter genageld dan aan den binnentak. De onderlinge afstand tusschen de nagelgaten was ook juist; de stamp-gaten zelf waren vierkant in doorsnee. (Het is verklaarbaar dat Duitsche legersmeden — zooals gepubliceerd is geworden — in zulke omstandigheden liever gebruik maakten van Fransche dan van Duitsche hoefijzers).

Het Fransche legerbeslag is een stampijzer met 6—8 nagelgaten; de afstand tusschen de toonagelgaten is bij het achterijzer grooter dan bij het voorijzer. De toonlip is driehoekig met eenigszins afgeronde punt, — de takeinden zijn schuin bijgewerkt en afgerond, — de hoefvlakte bestaat uit draag- en afhellende vlakke, welke laatste alleen wordt aangetroffen in het $\frac{3}{4}$ voorste gedeelte van het ijzer. Dikwerf ziet men echter ook een z. g. n. Fransche bovenzijde, waarbij de heele bovenzijde van den buiten- naar den binnenrand afhelt. 's Zomers worden ijzers zonder kalkoenen gebezigd,

hoewel deze aan de achterijzers mogen voorkomen. Bij de winter- en de reserve-ijzers worden schroefkalkoenen gebezigd; 2 in de toon-zijgedeelten en 2 aan de takeinden, behalve bij de achterijzers voor muil dieren, waar de toonkalkoenen tusschen de toonnagelgaten worden geplaatst.

Oostenrijk-Hongarije. Hiervan wordt een ijzer afgebeeld, bestemd voor den voorhoef van een rijpaard, dienstdoende bij een dragonders-regiment uit Galicië. Het komt overeen met de voorschriften, indertijd afgegeven door den sedert overleden Prof. Lechner te Weenen. Het ijzer toont een goeden vorm, een rits en 6 nagelgaten; de grondvlakte toont een afhelling, terwijl de bovenvlakte een ietsje van buiten naar binnen afhelt. De toonlip is half rond; de opzet ontbreekt. Aan de hoef- of bovenvlakte is te zien dat de goed trechtersvormig verloopende nagelgaten in overeenstemming met de wanddikte verschillend vet zijn ingeslagen. De takeinden zijn aan de binnenvlakte schuin bijgesmeed. Het ijzer is goed bewerkt en gelijkmatig afgesleten.

De schroefkalkoenen, welke bij het Oostenrijksche leger worden gebezigd, zijn bij de borst 12 m.M. dik en piramidaal van kopyvorm. Als zomerbeslag zijn vóór deels ijzers met en deels ijzers zonder kalkoenen in gebruik, achter alle met kalkoenen. De kalkoenen hebben min of meer een driekanten vorm.

De trekpaarden hebben langwerpige-vierhoekige kalkoenen; aan de achterijzers in den zomer zoowel als in den winter stooten in den toon; bij de voorijzers alleen in den winter. Bij de pak-paarden zijn uitsluitend kalkoenen stootijzers in gebruik.

Rusland. In verband met de grootte spreekt het vanzelf dat het beslag in dit Rijk zeer uiteenlopend is. Over het geheel is het zeer gebrekkig. In de groote steden kan men goede hoefijzers aantreffen. In elk geval is verbetering tot stand gebracht door buitenlandsche hoefsmeden, die zich in Rusland hebben gevestigd.

Onder de mij toegezonden ijzers van de Russisch-Poolsche oorlogsterreinen komen kleine ijzers voor van Poolsche boerenpaarden. Naar hun vorm te oordeelen zouden ze onder achterhoeven moeten hebben gelegen, doch het zijn voorijzers. De achterhoeven laat men op het platteland in Polen meest onbeslagen. De vorm der ijzers is slecht, de rits wat kort; in iedere tak komen 3 nagelgaten voor, waarvan de vorm en de plaatsing te wenschen overlaten. Opzet en toonlip ontbreken; de hoefvlakte toont een horizontale draag- en een schuine afhellende vlakte. Hieruit blijkt dat de betreffende smid nog niet zoo slecht onderlegd is; de takeinden zijn smal en de hoefijzers aan toon en buitentak meer afgesleten dan aan den binnentak.

Schr. bespreekt verder het beslag der Poolsche boerenpaarden, dat meestal van een stoot is voorzien, en tenslotte een paar hoefijzers herkomstig van kozakken-paarden. Hierbij valt de goede vorm op; het ijzer is breed in den toon en smal aan de takeinden. De hoefvlakte is echter ongelijkmatig gesmeed; de nagelgaten zijn mager gestampt, vooral in den toon. Afgebeelde achterijzers van kozakken-paarden laten zien dat bij het winterbeslag 4 schroeven of insteekkalkoenen worden gebezigd, 2 in den toon en in ieder takeinde 1. Deze ijzers komen niet overeen met de dienaangaande bestaande

militaire voorschriften. De Directeur der hoefsmederij, verbonden aan de school voor cavalerie-officieren te Petersburg, beeldt althans in zijn leerboek voor voorhoeven ijzers met en zonder kalkoenen af en voor achterhoeven uitsluitend kalkoenijzers met 8 nagelgaten; de kalkoenen zijn karakteristiek door haar afgeronde randen. Verder zijn bij het Russische leger de winterijzers voorzien van vaste stooten en kalkoenen, of van schroefkalkoenen, hetzij piramidaal-, hetzij H-vormig. Deze H-kalkoenen worden in Russische steden zeer veel gebruikt en staan daar gewoonlijk bekend onder den naam van Duitse kalkoenen. Soms worden ijzsnagels gebezigd en vrij vaak alleen in den toon een H-kalkoen. (Dit laatste zal wel dienen voor het gebruik op ijs of harde, vaste sneeuw. Wij herinneren ons dat bij een draverij met arren op de ijsbaan losse kleine toonschroeven uitstekend voldeden. A. W. H.)
(u. „Der Hufschmied“).

ONTWERP-WET OP HET VAKONDERWIJS.

Voor de regeling van het vakonderwijs is een Ontwerp-wet bij de Staten-Generaal ingediend, waarvan wij hieronder eenige artikelen laten volgen:

Art. 1. 1. Vakonderwijs, in den zin dezer wet, heeft ten doel op den grondslag van het algemeen-vormend onderwijs op te leiden voor bedrijven en beroepen op het gebied van nijverheid, handel en huishouden.

2. Het wordt onderscheiden in:

a. schoolonderwijs;

b. onderwijs volgens het leerlingstelsel, zooals dit in titel II dezer wet is geregeld.

Art. 2. 1. Waar in deze wet wordt gesproken van Onzen Minister, wordt bedoeld Onze Minister van Binnenlandsche Zaken.

2. Waar in deze wet wordt gesproken van inspecteurs, adjunct-inspecteurs, directeuren, leeraren of patroons zijn hieronder begrepen inspectrices, adjunct-inspectrices, directrices, leerarissen of patronessen, ten ware het tegendeel uitdrukkelijk bepaald zij.

Art. 3. Deze wet is niet toepasselijk op:

a. inrichtingen van vakonderwijs der zee- en landmacht, en op de leeraren, bij die inrichtingen aangesteld;

b. het vakonderwijs in gevangenissen, Rijksopvoedingsgestichten of Rijks-werkinrichtingen;

c. het onderwijs in huishoudkunde voor de vrouwelijke landbevolking;

d. het vakonderwijs in scholen, voor doofstommen, blinden, spraakgebrekigen, zwakzinnigen en idioten.

Art. 4. Het onderwijs aan vakscholen is zooveel mogelijk op de praktijk van de uitoefening der bedrijven of beroepen, bedoeld in artikel 1, gericht.

Art. 11. Vakonderwijs wordt gegeven aan:

a. handelsscholen;

b. zeevaartscholen;

c. visscherijscholen;

d. mijnbouwscholen;

e. ambachtsscholen;

- f. technische scholen;
- g. nijverheidsscholen;
- i. kook- en huishoudscholen;
- j. inrichtingen, niet onder a—i genoemd, welke krachtens eene door Ons genomen beslissing tot de vakscholen behooren.

Art. 13. 1. Vakscholen kunnen zijn dag- of (en) avondscholen.

2. Aan vakscholen kunnen praktische zoowel als theoretische vakcursussen, vakklassen en ook andere vakscholen verbonden worden.

3. Waar in deze wet van vakscholen gesproken wordt, zijn hieronder vakcursussen en vakklassen begrepen, ten ware het tegendeel uitdrukkelijk bepaald zij.

Art. 14. 1. Aan geen leerling mag de toegang tot eene openbare of van Rijkswegen gesubsidieerde bijzondere vakschool geweigerd worden op grond van godsdienstige gezindheid, tenzij de school, voor zooverre de bijzondere inrichtingen betreft, uitsluitend voor interne leerlingen bestemd is.

2. Alle openbare en van Rijkswegen gesubsidieerde bijzondere vakscholen zijn toegankelijk voor leerlingen van beiderlei kunne, ten ware hiervan voor eene bepaalde school door Onzen Minister ontheffing is verleend.

Art. 25. De kosten, in welke het Rijk bijdraagt, zijn:

- a. de jaarwedden van de directeuren, leeraren en bedienden der scholen;
- b. rente en aflossing of de annuïteit van voor de stichting of de uitbreiding der scholen aangegane geldleeningen, de canon voor erfpracht van terreinen ten behoeve van de scholen, zoomede kosten van het instandhouden en het huren van schoollokalen en van woningen van de directeuren, leeraren en bedienden, voor zooveel die het genot van vrije woning mochten hebben;
- c. die van verlichting en verwarming der schoollokalen, zoomede die van water- en krachtverbruik.
- d. die van het aanschaffen en onderhouden der schoolmeubelen, werktuigen en verdere hulpmiddelen voor het onderwijs;
- e. administratiekosten;
- f. toelagen aan onvermogenende leerlingen, die, blijkens schriftelijke verklaring van het bestuur der gemeente, in welke zij wonen, anders niet in staat zouden zijn de school te bezoeken;
- g. kosten, verband houdende met de pensionneering van de onder a bedoelde personen en van hunne weduwen en weezen, voor zoover zij niet tot Rijkspensioen gerechtigd zijn;
- h. kosten van tentoonstellingen van door de leerlingen gemaakte werkstukken.

Art. 30. Eene akte van bekwaamheid voor vakschoolonderwijs kan worden verkregen voor:

- a. het handelsonderwijs;
- b. de zeevaartkunde;
- c. de mijnbouwkunde;
- d. de wis-, natuur- en scheikunde;
- e. de mechanica, de kennis van werktuigen en de technologie;
- f. het teekenen en de vakkenis;
- g. de praktijk van ambacht en nijverheid;

- h. het koken en huishouden;
i. het naaldwerk.

Art. 31. 1. Bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen de akten, genoemd in artikel 30 worden gesplitst in onderscheidene akten. Daarbij wordt de bevoegdheid voor het geven van onderwijs bepaald, welke aan het bezit van elke dezer akten verbonden is.

2. Bij dien algemeenen maatregel van bestuur worden voorts de bevoegdheden voor het geven van onderwijs aan vakscholen bepaald, welke aan het bezit van ingevolge andere wetten dan deze wet verkregen akten van bekwaamheid en van getuigschriften van met goed gevolg afgelegde examens zijn verbonden.

REIS NAAR EEN WERELDTENTOONSTELLING (in beeld).

Heen.

Terug.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 15 Mei zijn, na een verblijf van 5 maanden aan de Inrichting, vertrokken de leerlingen A. Luinge van Peize en J. Heres van Eckwerderdraai, beide met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift.

Op 17 Mei is als leerling toegelaten T. Kamminga van Meeden en op 25 Mei R. Tamminga van Scharmer.

Verder verblijven aan de Inrichting de leerlingen G. Mulder van Drieborg en P. Munting van Roodeschool.

Dat door de mobilisatie werkkrachten aan de maatschappij zijn onttrokken, kan wellicht ook eenigermate blijken uit het feit dat aan deze Inrichting tot nu toe alle beschikbare leerling-plaatsen bijna een jaar vooruit werden besproken en thans voor de a. s. herfst- en wintermaanden nog enkele plaatsen open zijn.

— **Cursussen in Hoefbeslag te Hengelo (O.) en te Zwolle.** Deze twee cursussen werden georganiseerd door de Overijsselsche Landbouw Maatschappij. In den winter van 1913/14 werd het eerste gedeelte gehouden, in den afgelopen winter het tweede gedeelte. De cursus te Hengelo (O) stond onder leiding van den heer G. J. Dommerhold, rijksveearts te Hengelo (O), die te Zwolle van den heer G. J. H. Tervoert, rijksveearts te Zwolle. Aan beide werd het practisch onderricht gegeven door den heer G. J. Rolink, onderwijzer in practisch hoefbeslag te Enschede. De cursus te Zwolle had plaats in de Ambachtsschool, die te Hengelo in een particuliere hoefsmederij.

Het eindexamen van beide cursussen werd afgenomen door de leeraren, bijgestaan door den heer Dr. H. M. Kroon, leeraar aan 's Rijks Veeartsenij-school te Utrecht.

Het eindexamen te *Hengelo* had plaats op 2 Maart, en werd bijgewoond door de commissie van toezicht en de heer A n e m a, rijkslandbouwleeraar. Aan dit examen namen 13 leerlingen van den cursus deel; van deze slaagden er 10, zoodat het diploma als hoefsmid kon worden uitgereikt aan de HH. G. A. Arends te Lattrop, J. T. Arens te Hengelo (O), W. Gelink te Goor, B. J. Höfte te Borne, Gerh. Höfte te Borne, B. J. Jansen te Hengelo (O), Gerh. Lelieveld te Borne, D. Lutters te Denekamp, Jan Meulenbelt te Vriezenveen en J. Scheper te Lonneker.

Aan het eindexamen te *Zwolle* namen 12 cursianen deel. Aan 10 hunner kon het diploma als hoefsmid worden toegekend, en wel aan de HH. D. Breman te Genemuiden, H. Blok te Hattemberbroek, H. Drost te Wezep, A. Hollander te Hasselt, G. Hulleman te Heerde, H. H. Pleiter te Heerde, Jac. Pleiter te Heerde, J. Rietberg te Zalk, W. van Vemde te Epe en Gerh. Waayenberg te Epe.

Behalve deze twee cursussen werd in de provincie Overijssel nog een cursus gehouden te Deventer, uitgaande van de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw.

Kroon.

— **Prijs der kolen.** De stijgende prijs van dit zoo belangrijke artikel, te meer nu de Vereenigde Staten van Noord-Amerika ook nog blijken geven ernstig ontstemd te zijn, begint verontrustend te worden. De Engelsche kolen, die door een der grootste stoombootmaatschappijen in Rotterdam vóór den oorlog per ton f 11 à f 12 hebben gekost, moeten thans met ± f 34 worden betaald.

PERSOVERZICHT.

— De *Juni-aflevering* van „*Der Hufschmied*” bevat geen ander belangrijks dan het artikel „*Hoefijzers van de oorlogsterreinen*”, hetgeen voor een groot gedeelte op een andere plaats in dit no. is opgenomen. Opvallend is het dat de advertentiën niet meer dan 8 bladzijden beslaan tegen het dubbel aantal in gewone tijden.

— De *Duitsche staalnijverheid*. De Duitse staalbond heeft in zijn dezer dagen gehouden vergadering, waarbij de meeste toonaangevende fabrieken vertegenwoordigd waren, de voorgelegde concept-overeenkomst op alle punten goedgekeurd. Over de vraag, omtrent het aandeel in de productie werd uitvoerig beraadslaagd. Er is een nieuwe commissie benoemd, die met de afzonderlijke fabrieken verder zal onderhandelen. Deze onderhandelingen zullen begin Juli een aanvang nemen.

De bij de staafijzerconventie aangesloten fabrieken hebben de prijzen voor staaf- en „universaal”-ijzer met M. 5 per ton verhoogd. Ook de prijzen voor gewalst draad zijn M. 5 per ton opgeslagen.

(u. „N. R. C.”)

— Volgens een bericht in de Amerikaansche bladen is de *verhooging der prijzen van stalen staven en platen* in de Ver. Staten oorzaak, dat op ruime schaal bestellingen worden gedaan. Zoo heeft de Great Northern 7500 ton en de Baltimore & Ohio 10,000 ton rails besteld, terwijl de Northern Pacific een aanbesteding heeft uitgeschreven voor de levering van 35,000 ton rails en de Illinois Central in onderhandeling is over een order voor 25,000 ton rails. De Chic, Burlington en Quinscy heeft 1500 wagons besteld.

— *De vraag naar steenkool* neemt voordurend toe en ook in de ijzerindustrie is het bedrijf in vollen gang. Terwijl in September 1914 niet meer dan ca. 600,000 pond per maand aan ruw ijzer en staal werd geproduceerd, is deze productie thans tot 900,000 á 1,000,000 pond per maand gestegen. Vóór den oorlog bedroeg het gemiddeld maandelijksche productiecijfer van ruw ijzer en staal 1½ miljoen ton. Belangrijk is het na te gaan hoe sterk de prijs voor ijzer in de laatste jaren is gestegen. Gietijzer No. 1 dat begin 1910 M. 65 noteerde; begin 1911 M. 66; begin 1912 M. 73,50; begin 1913 M. 77,50 en dat bij den aanvang van 1914 tot M. 75,50 was gedaald, noteerde begin 1915 weder M. 79,50 en thans niet minder dan M. 86,50, een der hoogste prijzen uit de Duitse ijzer- en staalgeschiedenis. De mindere productie van thans wordt dus ten deele goed gemaakt door de hogere prijzen, die bedongen kunnen worden. (u. N. R. C. 28 Mrt.)

— *U. S. Steel Corporation*. Het aantal onuitgevoerde orders van de U. S. Steel Corporation is in Maart met 89,622 ton verminderd en bedroeg dus op het einde van die maand 4.255,378 ton. Ter vergelijking diene het volgende staatje:

	1915	1914	1913	1912
	tonnen	tonnen	tonnen	tonnen
Januari	4,249,000	4,614,000	7,827,000	5,380,000
Februari	4,345,000	5,026,000	7,657,000	5,454,000
Maart	4,255,378	4,654,000	7,469,000	5,305,000
April	—	4,277,000	6,979,000	5,665,000
Mei	—	3,998,000	6,324,000	5,751,000
Juni	—	4,033,000	5,807,000	5,807,000
Juli	—	4,158,589	5,399,000	4,957,000
Augustus	—	4,213,331	5,223,000	6,163,000
September	—	3,788,000	5,004,000	7,552,000
October	—	3,462,000	7,514,000	7,594,000
November	—	3,325,500	4,396,000	7,853,000
December	—	3,837,000	4,282,000	7,932,000

(u. N. R. C.)

— Het vakblad *Iron Age* zegt in zijn weekoverzicht dat de fabrieken, zooals verleden week op een vergadering van de ijzer- en staalfabrikanten werd meegedeeld, thans met 75 pet. van hun capaciteit werken. Bij de Staaltrust is dit percentage nog iets hooger. De voornaamste gebeurtenissen op de markt waren de omvangrijke verkoopen van staven aan de fabrikanten. De buitenlandsche bestellingen voor oorlogsmateriaal blijven flink aanhouden, doch daar het gebrek aan vrachtruimte zich steeds meer doet gevoelen, kunnen zij in sommige gevallen niet worden geplaatst. De Pennsylvania Spw. Mij. heeft specificaties ingezonden voor 138.000 ton rails. De handel in blik is levendig. Uit het buitenland zijn bestellingen voor in het geheel 275,000 kisten ontvangen.

(u. N. R. C.)

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

WENKEN BIJ HET HARDSOLDEEREN.

Hardsoldeeren is niet voor iedereen „dagelijksch werk”, hetgeen wel het meeste blijkt uit de verschillende vakbladen, waarin over dit onderwerp dikwijls vragen gesteld worden. Men zal bij dit werk nauwkeurig toezien op het vloeï- en soldeermiddel, benevens op de temperatuur waarbij men werkt. Als vloeïmiddel gebruikt men in de meeste gevallen borax, hetwelk bij het smelten een glasachtige bedekking vormt, en zodoende de soldeerplaats voor de oxydeerende lucht beschut. Buitendien lost de borax de oxyde-laag nog op.

Om een goede soldeering te verkrijgen komt het er op aan, de borax in den juiste vorm te gebruiken. Het beste is droog poeder, hetgeen men als volgt behandelt: Goed gestampte borax verhit men zoo mogelijk in een

aarden kroes; op deze wijze geeft dat poeder zijn kristalwater af. Wordt deze maatregel verzuimd, dan blaart de borax bij de soldeerwarmte en spat weg, zoodat de soldeerplaats niet voldoende beschut blijft.

Gegloeide borax daarentegen smelt gemakkelijk en dekt alle plaatsen voortreffelijk; zeer dikwijls vermengt men de borax met de soldeer, hetgeen o. i. echter geen gemak oplevert. Voor het hardsoldeeren reinige men de te verbinden vlakken door afvijlen, afschaven, of door behandeling met schuurlinnen. Daarna worden die vlakken aan elkander gepast, en zooverre deze niet door eigenvorm blijven zitten (b. v. conische vlakken) met draad aangeboden of op andere wijze vastgeklemd.

Van te voren wordt de soldeernaad met het soldeer belegd. Gebruikt men voor dit werk plaatkoper of koperdraad, zoo levert men veelal mooier werk, dan dat men het ons bekende korrelvormige-soldeer aanwendt, omdat dit laatste, vooral door het opbruisen der borax, wel eens verschuift en dus op een ongewenschte plaats komt te liggen. Hierna legt men het vloeimiddel, de borax op en hoedde zich hierbij voor spaarzaamheid, want menige soldeering gelukt niet doordat men borax trachtte te bezuinigen.

Het eerst aanwarmen mag niet te snel geschieden, terwijl de geheele verwarming niet te laag en niet te hoog mag plaats vinden. Het einde der soldeering ziet men door de groene kleur, welke de vlammen aannemen; men neme dan het werkstuk uit, en laat het langzaam afkoelen. De borax-laag wordt met den hamer afgeslagen, of ook soms in zwavelzuur 1:10 opgelost. In het laatste geval moet men echter het metaal door een bedekking van caolin en waterglas, of was, voor de inwerking van het zuur beschutten. Voor verwarming kan men, wat gewone grove werkstukken betreft, het smidsvuur gebruiken. Fijnere zaken soldeert men in een houtskool-vuur en gebruikt bij zeer fijne zaken een blaastoestel of blaaspijp. De soort soldeer, welke men gebruikt, richt zich geheel naar den arbeid, welke men verricht. IJzer soldeert men het beste met het zogenaamde koper- of messing-soldeer. In het algemeen neemt men soldeer met een smeltpunt dat eenigszins overeenkomt met het smeltpunt van het te verbinden metaal.

Het onder den naam van „Snelsoldeer” bekende lichtvloeibare hardsoldeer, bestaat uit gelijke deelen messing en zink. Een bijzondere taaiheid bezit een soldeer bestaande uit 18 deelen messing, 4 deelen zink en 1 deel zilver. Hiermede worden b. v. buizen gesoldeerd welke dan getrokken kunnen worden zonder den soldeernaad te beïnvloeden. De fabricage van hardsoldeer geschiedt doordat men koper of messing in een kroes smelt en daarna de andere metalen bijvoegt. Om een oxydeeren dezer metalen te voorkomen bedekt men de gesmolten massa met houtskool. Het mengsel wordt daarna in leem of stalen vormen gegoten en verder tot platen gewalst en in strooken gesneden.

M.

HET GEVAAR DER BENZINE.

Een groote Vereeniging van motorbezitters, welke voor gezamenlijke rekening benzine inkoop, maakte onlangs aan haar leden in een speciaal blad het gevaar bekend dat aan deze vloeistof is verbonden.

Benzine en aanverwante stoffen vinden heden in het handwerk en fabrieken een zeer uitgebreide toepassing, in de eerste plaats voor motoren. Dikwijls wordt echter bij den omgang met benzine te weinig de voorzichtigheid in acht genomen.

1°. Men zal benzine steeds buitenshuis bewaren, liefst in een overdekte kuil of anders in een speciale vuurvaste ruimte.

2°. Bij het overstorten niet rooken en vuur en licht op een afstand houden. Het beste en zekerste doet men dit werk bij daglicht.

3°. Vooral niet bijlichten in een benzinevat; ook niet wanneer het reeds lang leeg is.

4°. De op den bodem geronnen benzine niet ontsteken; ook niet wanneer men ver van het vat verwijderd is. Dit gebeurt nu en dan spelenderwijs.

5°. De benzine zal zoo koel mogelijk moeten worden bewaard, want hoe warmer ze wordt des te hooger stijgt het gevaar voor brand of ontploffing.

6°. Het deksel of de stop van het vat moet steeds goed sluiten; ondichte vaten dienen spoedig te worden overgestort, opdat zich geen gassen in het vertrek kunnen verzamelen. Bij reparaties van benzinevaten is de grootste voorzichtigheid in acht te nemen, ook dan wanneer de vaten geheel ledig zijn.

7°. Een artikel der wet zegt: Diegene, welke benzine in voorraad houdt, moet hiervan aangifte doen, de opslagplaats aangeven en ter bezichtiging stellen der Overheid en die voorzichtigheidsmaatregelen nemen, welke de wet voorschrijft. Men verzuime dus niet deze bevelen stipt op te volgen.

8°. Met olie en benzine gedrenkte poetskatoen en poetslappen gaan, vooral wanneer deze geperst zitten en aan de zon zijn blootgesteld, gemakkelijk in zelfontbranding over.

Eenige voorbeelden uit de praktijk:

Een voerman rolde een vat benzine door een remise. Het vat was eenigszins lek aan het spongat en liet hierdoor een licht benzinespoor achter. Een voorbijganger ontstak een lucifer voor zijn sigaar en wierp deze achteloos toevallig in de benzine, welke hierdoor ontvlamde en, het spoor volgende, oorzaak was dat het vat met die vlam in aanraking kwam. Het gevolg was een hevige explosie en wagen en remise vlogen in de lucht.

In een waschinrichting vulde men de vaten met benzine. Het lokaal daar naast was ledig, terwijl in het volgende vertrek gestreken werd, waartoe vuur aanwezig was. Nu zijn benzine gassen zeer zwaar en hangen op den bodem. De gassen trokken door het nevenlokaal in de strijkrichting, ontvlamden daar vanzelf en sloegen terug in de opslagplaats der benzine. Een ongeluk was het gevolg.

In een kelder werd benzine uitgeschonken en in twee open kannen naar boven gedragen. Boven aan den kelderingang bevond zich iemand met een open licht. De ontwikkelde gassen ontstaken zich, de drager wierp de kannen snel naar beneden, en op hetzelfde moment volgde de explosie, waardoor het geheele huis werd verwoest.

M.

Gemakkelijke bijverdienste voor Hoefsmeden

„HET PAARD”

is een geïllustreerd weekblad voor fokkers, houders en liefhebbers van paarden, dat veel gelezen wordt en zich kenmerkt door een degelijken, prettigen inhoud met **zeer goede afbeeldingen**. Het bevat artikelen over: **verpleging en voeding; rijden onder den man en van**

den bok, verslagen van rijkskeuringen, concoursen-hippique, landbouwtentoonstellingen in binnen- en buitenland, paardenkennis, fokkerij, hoefbeslag, paardenhandel, rennen en harddraverijen op de lange baan, terwijl er tevens een vraagbaak aan is verbonden, zoodat de abonné's op het geheele gebied, waarover het Blad handelt, vragen kunnen stellen, die door speciale deskundigen voor de onderscheidene rubrieken KOSTELOOS worden beantwoord.

Onder de abonné's komen ook hoefsmeden voor. Het bevat dikwerf verhandelingen, die niet alleen belangwekkend voor hen zijn, maar vooral geschikte onderwerpen van bespreking opleveren met eigenaren of koetsiers, die bij het beslaan hunner paarden, tegenwoordig zijn. Het abonnement bedraagt echter franco huis *f* 5.— per jaar, *f* 1.25 per kwartaal, waartegen menigeen opziet. Dit behoeft nu geen bezwaar op te leveren, wanneer de zaak maar wat handig wordt aangepakt. Juist door de geregelde aanraking met personen, die zich voor paarden interesseeren, is de hoefsmid herhaaldelijk in de gelegenheid om de aandacht op „HET PAARD” te vestigen en van tijd tot tijd

een abonné te werven.

Hiervoor kan **provisie** worden bekomen, zoodat het aangename met het nuttige goed is te vereenigen.

Proefnummers en voorwaarden betreffende provisie op aanvraag gratis te bekomen bij den uitgever van „Het Paard” te 's-Gravenhage.

EENE CRITISCHE BESCHOUWING.

Het is opvallend zoo weinig verluiddt betreffende het hoefbeslag bij de oorlogvoerende legers te velde; men mag met recht veronderstellen waar kan door den zaakkundige of den vakman over de meerdere of mindere deugdelijkheid grooter ondervinding worden opgedaan, en bijgevolg een beter oordeel worden geveld dan op dit terrein. Intusschen moet het ons niet verwonderen, dat de literatuur niet overvloeit van beschouwingen, want in waarheid zijn de mannen, die tot het geven van goede inlichtingen het recht hebben en ten volle competent zijn stellig wel zoo overladen met werkzaamheden, dat de pen zonder twijfel hoofdzakelijk voor andere doeleinden zal worden opgenomen. Wij twijfelen er niet aan of later, in tijd van vrede, zal stellig veel belangrijks worden gepubliceerd; te hopen is 't dat ons geduld niet op een al te lange proef moge worden gesteld, en daarmede zullen velen gaarne met ons instemmen. Intusschen alles wat men tot heden onder de oogen kreeg ten onzert, speciaal door „Het Paard” en ook „De Hoefsmid” reeds is vermeld, moet worden beschouwd als zaken van belang op het oorlogsveld, al ligt 't voor een groot gedeelte voor de hand, als zaken die van zelf spreken; ze zijn nu op de meest practische wijze ondervonden, en als zoodanig als waarheden aan te nemen. In zoover leert zoo'n afschuwelijke oorlog ook aan het hoefsmidsvak wat, overigens een (s) malle troost voor alle vredelievende menschen.

Wanneer we lezen dat vele hoefijzers verloren gaan in den weeken leemigen bodem of op slechte wegen, — dat vele paarden niet op tijd kunnen worden beslagen, en tijdelijk blootvoets moeten marcheeren, waardoor pijnlijke gangen ontstaan, de slijtage der ijzers verbazend groot is, nieuwe voorraad van ijzers dikwijls te laat aankomt, of de ijzers niet behoorlijk passen, dan zijn dit allen opmerkingen, die, zooals wij meenen, van zelf spreken, in zoo'n tijd steeds zullen voorkomen en niet te vermijden zijn. Zoo ook dat de paarden veel leden aan hoefbevangenheid, aan nageltred, zoolkneuzingen, kroonverwondingen, gebreken die men weet dat in dergelijke omstandigheden voor de hand liggen; toch heeft de vermelding van een en ander het nut, dat zij het bewijs geven, dat het hoefbeslag is een belangrijke factor voor het oorlogspaar, dat de grootste zorg vereischt voor de paarden die te velde gaan; en welke worden, als 't noodig is, voor dat doel niet gebruikt? Zoo kan men lezen, en ook dit kon een ieder voorspellen, dat de hoefsmiden te velde het verbazend druk hebben, dat zij nooit rust genieten, zelfs niet wanneer voor de vermoeide troepen rust wordt geblazen; dan heeft een ieder eerst recht den smid noodig, al is 't maar om een onderzoek in te stellen over den toestand van 't beslag, uit pure voorzorg, zeer begrijpelijk. Dit weten we uit de verslagen van vroegere krijgen, o. a. van 1870. Hoe kan hier op een betere wijze aan te gemoet gekomen worden dan door de beschikking te hebben over vele vakmannen; één sabel minder in 't gelid, en één hamer meer in de hand van een geschikt werkmán, die daarvoor on-

misbaar is, zal de kracht van den troep wel niet erg verzwakken, integendeel de slagvaardigheid er van verhoogen.

Klachten over niet behoorlijk passen van ijzers, dat de veldsmidse niet voldoende bleek te zijn, het vuur te klein is, zoodat daar niet behoorlijk op kan gewerkt worden, de verwarming slecht is, en grooter ruimte moet bieden tot berging van hoefijzers, nagels en steenkolen, dit zijn toestanden die te betreuren zijn, te meer, daar men in vredestijd had kunnen zorgen om zulke toestanden tegen te gaan; zulks leeren reeds de vredesmanoeuvres. IJzers moeten steeds in massa aanwezig zijn, en in de meest voorkomende grootten der normale hoeven; afwijkende vormen zullen steeds veel zorg veroorzaken. We hebben altijd gemeend dat de machinaal vervaardigde ijzers het werk van den hoefsmid te velde zeer zouden verlichten, doch zeer naar den zin der legerbesturen staat 't daarmede nog niet op den huidigen dag. Van Duitsche zijde, waarvan trouwens al deze berichten afkomstig zijn, wordt immers gemeld, dat er wel is waar daar te lande wel goede machinale ijzers worden gemaakt, maar deze voor het grootste gedeelte, speciaal de half afgewerkte, ongeschikt zijn en gebrekkig.

Toch schijnt het ons toe dat langs dezen weg de hulp moet komen; het is van gewicht, en zaak dat het exploiteeren van fabrieken tot de vervaardiging van machinale ijzers van rijkswege geschiedt, althans het rijk de contrôle heeft.

Als de vuren te klein zijn zal een vormverandering der hoefijzers in het veld steeds groot bezwaar hebben, en is 't niet te verwonderen dat de werkmán dan ziet te beschikken over smederijen in het vijandelijk land, welke zonder twijfel niet steeds voor de hand liggen. Wat berging van voldoende materiaal betreft, men zou op het eerste gezicht zeggen, gebruik grootere en zwaardere vervoermiddelen, en de zaak is gered, doch die zware wagens belemmeren misschien in groote mate de bewegelijkheid van de troepen; zoo althans stelt de stuurman aan den wal zich dit bezwaar voor.

In verband met het groote tekort aan hoefijzers werd de aanmaak en levering opgedragen aan burgerhoefsmiden en aan vereenigingen van smeden, die hun leverantiën voor een gedeelte aan anderen uitbesteedden. Ook wordt over de hoedanigheid dezer ijzers geklaagd, zoo zelfs dat vakmannen te velde hebben verklaard dat vele niet waard waren om te worden ondergelegd. Het moet niet verwonderen dat die ijzers gebrekkig waren, daar zij werden vervaardigd in alle mogelijke werkplaatsen, dikwijls waar niet of zeldzaam hoefijzers werden gemaakt, en waar men dus ook de eischen niet kendé voor goede waar. Het verloren gaan van hoefijzers was dikwijls het gevolg van te ruime nagelgaten; in 't algemeen liet een goede nageling te wenschen over, zoodat de Duitsche smeden bij voorkeur Fransche hoefijzers gebruikten, als ze die konden bemachtigen. Deze ijzers waren beter, en voldeden meer aan de eischen; het Fransche beslag vertoonde meer eenvormigheid in de uitvoering.

Goede opmerkingen zijn: dat de zool der hoeven sterk moet blijven, weinig moet worden bewerkt, om zooveel mogelijk zoolkneuzingen en nageltred te voorkomen, en ook omdat het veel gebeurt dat paarden dagen moeten loopen op onbeslagen hoeven, vóór ze aan de beurt komen om van ijzers te worden

voorzien; de hoeven lijden dan veel, zij loopen af, er ontstaat gevoelige gang, kreupelheid, in vele gevallen is de afslijting van het hoorn zoo sterk, dat die hoeven voorloopig niet van ijzers kunnen worden voorzien. Ook kan men de opmerking lezen dat in het militaire Voorschrift staat dat beide ijzer-takken even breed moeten zijn, wat bij de zwaardere paarden over 't algemeen niet kan worden beaamd. De buitentak moet breeder zijn en ook vetter gestampt zijn dan de binnentak, om een gelijkmatige afslijting en tevens de duurzaamheid te bevorderen.

Dat een en ander van het bovengemelde niet alleen den practischen vakman, maar ook het legerbestuur groote zorgen geeft, is duidelijk, — bewijst dat de hoefsmeden bekwaam in hun vak moeten zijn, en dat de goede hoefsmid op prijs moet worden gesteld, want de juiste uitvoering van het beslag der paarden is van groot gewicht bij het Bereden gedeelte van het Leger, waaraan reeds in tijd van vrede, niet het minst door hun opleiding, de grootst mogelijke zorg moet worden besteed, om te kunnen beantwoorden aan de zware eischen van den oorlogstoestand, vooral zooals thans wordt ondervonden, deze van lange duur is, en zomer- en winterperioden mede maakt.

Velp.

J. B. H. Moubis.

CREDIETSDUUR-BEPERKING.

In het begin dezer maand ontving de Adm. van „De Hoefsmid” eene circulaire, samengesteld en uitgegeven door de Nederlandsche Vereeniging van IJzerhandelaren, handelende over „credietduur-beperving”.

Wij achten het onderwerp belangrijk genoeg om er in dit maandblad de aandacht op te vestigen.

In de circulaire wordt gezegd dat de Bond van Vereenigingen van fabrikanten van- en handelaren in materialen voor het bouwbedrijf besloot tot bevordering der afschaffing van het jaareredit.

Verwacht wordt dat dit besluit er toe zal leiden dat de bij den Bond aangesloten fabrikanten en handelaren — waartoe ook de ijzerhandelaren behooren — na enkele jaren hunne materialen slechts op hoogstens drie maanden crediet zullen kunnen verkoopen. In den bestaanden toestand dat de ambachtspatroon, als regel, hunne leveranciers slechts eenmaal per jaar betalen, zal dan ook verandering moeten komen. Om echter te kunnen betalen, moet men eerst zelf ontvangen, zoo wordt terecht gezegd, en het is daarom dat de Ned. Ver. van IJzerhandelaren zich veroorlooft een dringend beroep te doen op de werkgevers, om mede te willen werken tot verbetering der tegenwoordige betalingswijze, en wel door aan de ambachtspatroons elk kwartaal het verschuldigde te voldoen.

* * *

Dit is de korte inhoud der circulaire. — Wij stellen ons voor dat er onder de smeden zullen zijn, die de tegenwoordige regeling van crediet nemen en crediet geven het liefst bestendig zien . . . uit oude gewoonte.

Daarentegen zullen er ook wezen, die daarin gaarne verandering wenschen en wij deelen dan de meening dezer laatsten. Het kan toch als vaststaande worden aangenomen dat een handelaar lagere prijzen noteert voor die afnemers, die à contant of bij betaling op korten termijn koopen. Wie dus op gunstiger voorwaarden koopt is in staat meer te verdienen of tegen concurrerende prijzen te leveren of werkstukken te vervaardigen, hetgeen het publiek niet onwelkom zal zijn.

Er is nog een andere reden, waardoor meer contante betaling in vele bedrijven voor de patroons gewenscht is. De meeste patroons doen ongetwijfeld wel de ervaring op dat vele klanten het totaal der jaarrekening eer tegen- dan medevalt en wanneer daaraan uiting gegeven wordt is dit zeker hoogst onplezierig te vernemen, vooral wanneer men zich bewust is niet te hoog te hebben genoteerd. Voorts kan de grootte der jaarrekening aanleiding geven dat de betrokkene het met den betaaldag niet zoo nauw neemt en daardoor den patroon zelf in moeilijkheden kan brengen. Ten slotte wordt ook met het beperken van den credietsduur de risico geringer, aangaande de leveringen aan minder betrouwbare adressen.

Nu de patroons te wachten staat in de toekomst zelf niet meer een jaar crediet te hebben bij de handelaren, wordt er eenigen drang uitgeoefend om te trachten voor gedane werkzaamheden spoediger betaling te verkrijgen. Het komt ons voor dat zulks in steden gemakkelijker te bereiken valt dan in de plattelandsgemeenten, maar met eenig verstandig beleid zal het ook daar wel niet op verzet stuiten.

Inzonderheid de hoefsmeden ten platten lande tellen meerendeels landbouwers onder hunne klanten, die op hun beurt gewend zijn ook direct geld voor hun waar te krijgen. — Des te gemakkelijker nog zal een vervroegde betaling kunnen worden verkregen wanneer *alle* smeden daarop gingen aandringen, maar het is helaas bekend, dat de concurrentie-strijd de personen, die eenzelfde vak beoefenen, vooral in dorpen, in de maatschappij van elkaar verwijderd. Dat is jammer, omdat er bij onderling overleg eerder verbetering in bestaande verkeerde toestanden is te verkrijgen. — In de Januari-aflevering van „De Hoefsmid” van den vorigen jaargang wezen wij er op dat de hoefsmeden uit een bepaalde omgeving door samenwerking konden komen tot grootere verdiensten, n.l. door coöperatieven aankoop van staafijzer en verhooging van den prijs voor het beslag. Wij veronderstellen intusschen niet, dat het daartoe in één enkele gemeente van ons land zal zijn gekomen.

Wanneer zal de tijd rijp zijn voor de hoefsmeden om door aaneensluiting loon naar werk te krijgen? Zal eene onderlinge bespreking omtrent beperking van den credietsduur een steentje kunnen bijdragen om dien tijd te vervroegen?

Nog iets: Zouden de smeden niet verstandig doen om aan hun ijzerhandelaren te verzoeken circulaires omtrent beperking van den credietsduur te hunner beschikking te willen stellen, ten einde deze aan hun cliëntèle te kunnen uitreiken? Het komt ons voor dat de zaak in quaestie hierdoor dan op voor hen gemakkelijke wijze wordt ingeleid.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 3 Juli is, na een verblijf van 5 maanden aan de Inrichting, vertrokken de leerling P. Munting van Roodeschool, met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift.

Aan deze Inrichting houden thans verblijf de leerlingen G. Mulder van Drieborg, T. Kamminga van Meeden en R. Tamminga van Scharmer.

Voor de a.s. herfst- en wintermaanden zijn nog enkele leerlingplaatsen open. Leerlingen, die deze plaatsen wenschen te bezetten, kunnen zich daartoe schriftelijk of mondeling wenden tot den heer D. F. Staivenberg, smidsbaas aan de Inrichting, Poelestraat 35 Groningen.

— Het voornemen bestaat om de opleiding aan de **Rij- en Hoefsmidschool te Amersfoort** weder te doen aanvangen voor hen, die in aanmerkig komen voor opleiding tot hoefsmid.

Voorloopig zullen slechts miliciens of vrijwilligers der bereden wapens tot het volgen van een cursus worden toegelaten. (u. *De Avd.p.*)

— **Der Hufschmied.** In de vorige aflevering is gezegd onder „Persoverszicht,” omtrent no. 6 1915 van „Der Hufschmied”:

„Opvallend is het dat de advertentiën niet meer dan 8 bladzijden beslaan tegen het dubbele aantal in gewone tijden.”

Wij bedoelden hiermede dat de invloed van den oorlog zich zelfs in de advertentie-kolommen van een vakblad deed gelden. Het lijkt ons vreemd dat men daaruit zou kunnen lezen, dat we iets onaangenaams aan het adres van genoemd blad of aan den uitgever daarvan zouden willen kenbaar maken. Deze is evenwel blijkbaar wel ontstemd en stelde ons aan het slot van een schrijven de volgende vraag:

„Würde die Holländische Fachzeitschriften-Presse überhaupt noch bestehen, wenn das Königreich Holland in einen ähnlichen Krieg wie das Kaiserreich Deutschland es z. Zt. ist, verwickelt wäre?”

Wij hebben niet de bedoeling gehad iets onaangenaams te zeggen en hebben dit ook niet gedaan. De ontstemming van de Hannoversche firma M. & H. Schaper, is dan ook moeilijk anders te verklaren dan door den geprikkelden toestand, waarin zij blijkbaar verkeert en vijanden ziet waar deze niet zijn.

PERSOVERZICHT.

De Juli-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende:

1°. Eigenaardige hoornwoekering na wegneming van een klauw bij het rund.

2°. Een *Fransch scharnierijzer*. De veearts Müller heeft op het westelijk gedeelte van het oorlogsterrein gelegenheid gehad een *Fransch scharnierijzer* machtig te worden en zegt nu in dit artikel, waarom men

vroeger scharnierijzers heeft aangeraden en dat ze tegenwoordig eigenlijk niet meer worden gebezigd. Wij veronderstellen dat onze lezers voldoende bekend zijn met het feit, dat de uitzetting van den hoef niet geschiedt gelijk een scharnier en laten derhalve die beschrijving achterwege. De veearts Müller knoopt echter aan het slot de opmerking vast, dat de Franschen bij het leger wellicht een scharnierijzer gebruiken als noodijzer. Dit zou althans mogelijk en misschien doelmatig zijn. Het komt op marschen herhaaldelijk voor, dat een paard een ijzer verliest en dat er niet direct een ander passend ijzer beschikbaar is. In zoodanig geval zou een scharnierijzer, dat ruimer en nauwer kan worden gedraaid, tijdelijk dienst kunnen doen om den hoef voor afbrokkeling op den harden weg te beschutten.

3°. De *beroepskeuze* der zoons van onze ambachtslieden. Dit artikel is geschreven door A. Frije. Schrijver wijst op het betreuenswaardige feit, dat vele ambachtslieden, die in hun bedrijf welvaart genieten, er naar streven om hun zoons te laten studeeren. Dit streven is nadeelig voor het standpunt van hun eigen vak, daar op die wijze de beste krachten met het meeste weerstandsvermogen voor hun vak verloren gaan. Schrijver zegt verder, dat ook voor den jongen man het beroep van zijn vader het dankbaarste gebied is. Van jongs af aan is deze in de gelegenheid allerlei waarnemingen te doen, die hem voor zijn lateren werkkring van nut zijn.

Het is niet te ontkennen, zegt schrijver, dat er tegenwoordig in allerlei ambachten onrust en ontevredenheid heerscht, die zich kenmerken, doordat ieder ambacht voor zich het hierin voorkomende werk het slechts beloond en het minst in aanzien telt.

Schr. eindigt zijn artikel, waarvan de inhoud over het geheel onze volle instemming heeft, al moge het in de ouders steeds prijzenswaardig blijven om hunne kinderen een betere positie in de wereld te geven, dan zij zelf bezitten, met de opmerking dat de wijze, waarop iemand zijn werk verricht, zijn bedrijf uitoefent, van grootere beteekenis is dan het ambt of het bedrijf dat hij bekleedt.

4°. *Persoverzicht*. De beteekenis van de Amerikaansche ijzerindustrie. Prof. Dr. Gelher te Dresden schrijft in de *Dresd.n. Anz.* 1915 no. 5: „Duitschland, evenals Engeland, is goed van ijzer voorzien. Het rusteloos voortbrengende Amerikaansche volk heeft in de zich snel uitbreidende steden groote hoeveelheden ijzer verbruikt voor het maken van straten, spoorwegen, waterleidingen enz. Vóór 1894 voerden de Ver. Staten nog vrij veel ijzer in; na dien tijd is de uitvoer den invoer gaan overtreffen. Dit was vooral het geval in 1900, 1904 en 1908, terwijl in 1902 en 1903 veel ijzer is ingevoerd, w.o. ook uit Duitschland.

Engeland heeft tot aan 1890 de eerste plaats in de ijzer-industrie gehad, doch werd in 1904 door Duitschland en Noord-Amerika op zij gedrongen, zoodat op dit oogenblik in Duitschland de dubbele hoeveelheid en in Noord-Amerika driemaal zooveel ijzererts wordt verwerkt als in Engeland.

De almachtige Amerikaansche Staaltrust werkt met een kapitaal van 5700 millioen mark en met 170 duizend man. De invoer van Duitsch plaat-ijzer is door de prijsbepaling van de Staaltrust totaal afgesneden.

Kolen zijn noodzakelijk in de ijzer-industrie, zoodat deze het best gedijt

in het land, waar zoowel kolen als ijzererts worden gevonden. Jaarlijks wordt in de geheele wereld voor 9 milliard mark kolen en voor 15 milliard mark ijzer geproduceerd. In Duitschland worden dagelijks 30 duizend wagons kolen geproduceerd. Iedere wagon telt 10 ton. Van deze hoeveelheid wordt 40 $\frac{0}{100}$ in de ijzer-industrie verwerkt. China, Siberië en Noord-Amerika zijn zeer rijk aan kolen. Het kolengebied neemt hier een oppervlakte in zoo groot als Duitschland. De kolen liggen betrekkelijk oppervlakkig en het delven is derhalve weinig kostbaar. De kolenproductie van Noord-Amerika bedraagt thans meer dan het $\frac{1}{3}$ deel der geheele aarde. Zij zal mettertijd die van Engeland, dat thans nog de hoofdleverancier in de wereld is, overvleugelen. Desniettenstaande zullen onze Deutsche kolenmijnen het evenlang volhouden als de Amerikaansche. De V. S. van Noord-Amerika zijn evenwel ook het rijkst aan ijzererts en deze ertsen hebben een hoog ijzergehalte, n.l. 52 tot 65 $\frac{0}{100}$. De erts- en kolenmijnen liggen in Amerika ver uit elkaar. Aangezien men de eersten niet voor onuitputtelijk houdt, wordt ernstig overwogen meer ijzererts in te voeren dan tot nu toe geschiedt.

Duitschland, met inbegrip van Luxemburg, bezit 27 $\frac{0}{100}$ van de Europeesche ijzervoorraad; Frankrijk 24 $\frac{0}{100}$. Duitschland ontvangt echter 40 $\frac{0}{100}$ van het geproduceerde ijzer als ijzererts uit het buitenland. Dit buitenlandsche erts bevat 55 $\frac{0}{100}$ ijzer. Het binnenlandsche slechts 33 $\frac{0}{100}$. Het eerstgenoemde komt uit Spanje en Zweden en in mindere mate uit Frankrijk, Rusland, Oostenrijk, België, New-Foundland, Algiers en Brazilië. Het is noodzakelijk voor het aanwinnen van de buitenlandsche ertsen en de verdere ontwikkeling der ijzer-industrie, dat het Deutsche kanalenet wordt uitgebreid.

Enorme hoeveelheden ijzer zijn in Amerika bij den bruggenbouw, de groote spoorwegstations en de wolkenkrabbers (zoo worden de buitengewoon hooge huizen genoemd, waarvan het geraamte grootendeels uit ijzer bestaat) gebruikt. Zoo bevat het ontvanggebouw van de New-York Central Spoorweg Maatschappij 20 duizend ton ijzer, het stationsgebouw 137 duizend ton, voor ongeveer 30 millioen mark. Het Woolworth's gebouw, een wolkenkrabber van 230 M. hoogte, tellende 55 verdiepingen, 28 liften en 10.000 personen, bezit 22 duizend ton ijzer-constructie. Duitschland en Amerika bevinden zich derhalve in ernstigen strijd om de wereldmarkt in de ijzer-industrie te veroveren.

— Frankrijk heeft in de Ver. Staten onderhandelingen aangeknoopt voor de levering van 150,000 ton stalen rails. (u. N. R. C.)

— *Nieuwe uitvoer-bepalingen in België.* De † correspondent schreef uit Brussel dd. 17 Juni aan de „N.R.C.”:

De tot nu toe geldende bepalingen aangaande den uitvoer van goederen uit België zijn door de volgende verordening vervangen.

1. De uitvoer der volgende goederen is in ieder geval afhankelijk van de goedkeuring van den commissaris van het ministerie van oorlog bij het generaal-gouvernement in België (Brussel, Wetstraat 65):

Runderen, varkens, schapen, paarden, duiven;

Levens- en genotmiddelen, veevoeder;

Machinerieën tot bewerking van metaal dienende motoren ;

Krijgsuitrustingsstukken (n.l. motorwagens en onderdeelen, motorrijwielen, rijwielen en onderdeelen, luchtschepen, vliegtuigen en onderdeelen, telegraaf- en telefoonmateriaal, spoorwegbouw- en bedrijfsmateriaal, stalen flessen voor vloeibare gassen, materiaal voor versperringen, paardentuigen, zadels, optische instrumenten, zoeklichten, hoefijzers) ;

Wapens en schietvoorraad ;

Ruwe gummi, ruwe caoutchouc, bewerkte gummi en caoutchouc, gebruikte gummi, guttapercha, balata en alle caoutchoucachtige voortbrengselen ;

Metalen (ijzer, staal, zilver, platina, aluminium, tin, koper, messing, lood, zink, antimonium, nikkel, ferromangaan, ferrosilicium, kwikzilver blik, half- en afgewerkte fabrikaten uit metaal, afval uit gieterijen) ;

Ertsen (ijzerertsen, haematite, mangaanertsen, nikkelertsen, zwavelkies, zinkblende, galmei, koperkies, enz.), grafiet, grafiettegels, asbest ;

Steenkolen, cokes, briketten en bijproducten ;

Verfstoffen (n.l. anilineverven) en minerale verven ;

Verbandstoffen en geneesmiddelen ;

Scheikundige stoffen (salpeter, salpeterzuren, zwavelzuren, zwavel, zoutzuren, kalizouten, kaliloog, glycerine, ontplofbare stoffen, kamfer, zwavelzure ammoniak, ammoniakwater, benzol, toluol, teer) ;

Lucifers ;

Meststoffen (ruwe fosfaat, superfosfaat, thomasmee, beendermeel, guano, kalkstikstof) ;

Huiden, leer, vellen, pelzen, looistoffen ;

Vlas, hennep, wol, katoen, kapok, zijde, jute in garens, weefsels of afval, vodden, zakken ;

Dierlijke, plantaardige en minerale oliën en vetten (benzine parafine, stearine, petroleum, nafta, smeerolie, harsen) ;

Suiker ;

Hout (behalve mijnhout) ;

Wilgen, stoelenriet ;

Cellulose en papier (vooral fotografisch papier), drukwerken, handschriften en films.

2. De uitvoer van alle onder lit. 1 niet opgesomde waren naar Duitschland, Luxemburg en het bezette deel van Frankrijk is vrij, voor welke hoeveelheden ook.

De uitvoer van alle onder lit. 1. niet opgesomde waren, naar andere dan hierboven vermelde landen behoeft, zooverre er sprake is van spoorwagonlading of scheepslading of van twee of meer voertuigen tegelijk met dezelfde waar (dus van geen stukgoederen) de goedkeuring van den commissaris van het ministerie van oorlog. De uitvoer van alle onder lit. 1 niet opgesomde goederen als stukgoed is dus vrij, ongeacht de bestemming.

3. Het vervoer van allerlei goederen binnen België behoeft de goedkeuring van den commissaris alleen dan, wanneer er sprake is van machines voor het bewerken van metalen of van aangeslagen of anderzins uitgesloten waren of zulke, die moeten verklaard worden. (Verplichte verklaring bestaat voor benzine, benzol en derg., metalen en ertsen, suiker en suikerbieten).

4. Aanvragen om vrijstelling of uitvoer van de te Antwerpen ingehouden goederen moeten aan het gouvernement Antwerpen worden ingezonden.

5. De volgens lit. 1 en 2 door den commissaris toegestane goedkeuringen houden op geldig te zijn, indien de goederen niet binnen 3 weken na den dag der verleening over de grenzen zijn, ten ware dat een andere tijdruimte uitdrukkelijk toegestaan werd.

6. Wie de voorschriften dezer verordening overtreedt wordt met geldboete van ten hoogste vijftigmaal de waarde der goederen bestraft; in geval van onvermogen door ten hoogste één jaar opsluiting vervangen. Bovendien worden de goederen aangeslagen.

7. Deze verordening wordt terstond van kracht.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

VERBINDING DER METALEN DOOR ELECTRISCH LASSCHEN.

De verbinding der metalen door lasschen, speciaal van ijzer en staal, is van ouds algemeen in gebruik. Deze verbinding berust hierop, dat die metalen bij hunne verhitting week worden, alvorens ze tot smelten overgaan. Stuikt men nu de week geworden deelen in elkander, dan werken zich de moleculen vast ineen, en er ontstaat hierdoor één geheel.

Met den vooruitgang der electro-techniek lag het idee voor de hand om in plaats van de verwarming in het smidsvuur, de verwarming door electrischen stroom te doen plaats vinden, en men deed dat op eene wijze door de hitte van een electrischen lichtboog tot verwarming der metalen aan te wenden. De lichtboog kan hierbij tusschen twee koolspitsen overgaan en dan op de laschplaats overgebracht worden, of het werkstuk zelf wordt benut als electrode en van hieruit naar de tweede electrode een lichtboog getrokken. Deze laschwijze, door den electrischen lichtboog, vindt ook nog heden veel toepassing; vooral gebruikt men ze bij zulke metalen, welke in den eigenlijken zin niet laschbaar zijn, waarbij namelijk de overgang van den vasten in den vloeibaren toestand plotseling geschiedt. Zoo worden b.v. gebroken gietijzeren voorwerpen op deze wijze bewerkt.

Een geheel andere eigenaardigheid der electrische laschmethode, welke in den laatsten tijd in de geheele metaalindustrie meer en meer ingang vindt is die welke geroepen schijnt om de werkplaatstechniek in vele opzichten geheel om te werken. Bij deze wordt niet de hitte der door den electrischen stroom verkregen lichtboog tot verwarming der metalen gebruikt, doch de stroom zelf hiervoor benut. Het is bekend dat een electrische stroom aan ieder plaats zijner verloop een warmte verkrijgt, welke met de sterkte van den stroom rijst en met het kwadraat van den weerstand, welke die stroom op elke plaats vindt. Wordt dus een sterke stroom door een kring geleid, welke in het algemeen weinig weerstand bezit, terwijl op een enkele plaats een hooger en weerstand aanwezig is, dan wordt deze laatste plaats oogenblikkelijk door dien stroom sterk verwarmd. Nemen wij nu aan dat er een sterke stroom, onverschillig op welke wijze, naar twee metaaldeelen wordt heengeleid, welke zich vooreerst los van elkander bevinden, dan treedt een

hooge weerstand aan deze aanrakingsplaats op, welke zich direct op dat moment sterk verhit en wel tot op een laschtemperatuur. Worden nu de op de aanrakingsplaats liggende metaaldeelen gelijktijdig te zamen gedrukt, dan verbinden zich deze tot één geheel en na de uitschakeling van den stroom en de afkoeling der laschplaats is de verbinding gereed. De afneming van den stroom van de sterkte, zooals deze noodig is, om het metaal voor een lassching geschikt te maken, kan niet zonder verdere bewerking uit het net van een elektrische centrale geschieden. In de eerste plaats werden dan de kosten veel te hoog, — tweedens zouden de spanningen in dat net het niet dulden dat het werkstuk hieraan onmiddellijk was aangesloten, waardoor zeker een groot gevaar zou ontstaan voor den persoon, die het werk uitvoerde en terwijl verder de kortsluiting voor een dergelijken stroomloop, zooals die zich zou voordoen op het moment, waarop de lassching gereed zou zijn, hoogst nadeelige gevolgen met zich zoude brengen. Hiervoor biedt de electische transformator het middel tot overwinning dezer moeilijkheden. In zulk een transformator kan zonder een enkele beweging en met zeer juiste werking de spanning van een wisselstroom op ieder gewenschte waarde worden omgezet. Wordt dus b.v. de transformator door de uitspanning 200 volt toegevoerd, dan kan er aan de andere zijde 2 volt ontnomen worden, welke voor den arbeid der lassching noodzakelijk is. Daar nu de laschstroomkring slechts een zeer geringen weerstand bezit, en ook de weerstand aan de laschplaats, absoluut genomen, slechts klein is (hier metaal tegen metaal), zoo is deze geringe spanning voldoende ter verkrijging van een hoogen stroom, welke de lasch eischt, en tegelijkertijd wordt ieder gevaar bij het aanraken der stroomtoevoerende deelen vermeden. Het net wordt hierbij slechts een stroom ontnomen, welke in omgekeerde verhouding staat tot de spanning. Aldus b.v. bij een transformatie van 200 op 2 volt, het honderdste deel van den laschstroom.

Volgens de aangegeven methode zijn de laschapparaten gemaakt, welke voor de verbinding van volle materiaaldoorsneden gebruikt worden. Men kan op deze wijze draad-, rond- en platijzer, buizen, assen, profielijzer enz., stomp aan elkander lasschen. Ook voor messing, koper en aluminium heeft zich deze laschmethode uitstekend getoond. Wielbanden en velgen worden op deze wijze gelascht; ook worden stalen messen met grepen en handvatten uit smeedbaar gietijzer op deze wijze verbonden. Gecomplieerde smeed- en persstukken worden in enkele deelen uitgevoerd, welke gemakkelijk zijn te bewerken en daarna door den electrischen stroom gelascht. Kettingschalmen worden gelascht en de op deze wijze vervaardigde kettingen munten door bijzondere vastheid uit.

De vastheid van het gelaschte materiaal bedraagt ongeveer 90 % van het ongelachte ijzer.

Het verbranden schijnt volmaakt onmogelijk, daar de laschhitte zich van binnen uit ontwikkeld en de stroom zeer nauwkeurig kan worden geregeld. In zeer vele gevallen zorgt een automatische uitschakelaar voor de onderbreking van den stroom bij het einde der lassching. In het algemeen toch streeft men er naar, vooral bij massa-fabricatie, zooveel als mogelijk is, automatisch te werken.

Het resultaat der stompe lassching zien wij vooral daar, waar gelijkvormig werk verricht wordt; zij geeft een sterke verhooging van productie en daardoor een goedkoope fabricatie, welke door materiaalbesparing nog verhoogd wordt. Diezelfde voordeelen wijst ook de electriche puntlassching aan, welke ter vervanging van het klinken, inzonderheid bij de plaatijzerindustrie en voor lichte ijzerconstructies, meer en meer ingang vindt. Hierbij wordt de stroom niet meer de te lasschen deelen zelf toegevoerd, doch twee koperen stiften, waartusschen de te verbinden platen gelegd worden. Drukt men nu deze stiften tezamen, waarbij gelijktijdig de stroom der eene stift, door den plaat naar de andere stift vliegt, dan verweekt het materiaal der plaat en wordt door die stiften te zamen gedrukt. De op deze wijze verkregen verbinding overtreft aan vastheid de klinkverbinding en kan met veel minder kosten aan tijd en geld uitgevoerd worden. Zoo heeft men b.v. in de plaatijzerindustrie bij het bevestigen van handvatten enz. opgemerkt dat jeugdige arbeiders per uur circa 1000 laschplaatsen gereed maakten, terwijl een geoevende werkman (klinker) in denzelfden tijd ongeveer 250 nagels inslaat, waarbij nog de kosten voor het ponsen en voor den nagel gerekend moeten worden. Ook voor de verbinding van zwaardere platen, zijn de resultaten zeer gunstig te noemen.

Uit de puntlassching heeft zich de buislassching ontwikkeld, welke eveneens in de plaatijzerindustrie zeer veel aangewend wordt. Door het naast elkander leggen van laschpunten ontstaat zulk een naad, welke, wanneer ze niet waterdicht behoeft te zijn, zeer bruikbaar is.

Denkt men zich nu de puntvormige electroden door rolvormige vervangen, waartusschen de te lasschen plaat doorgevoerd wordt, dan zal de laschnaad onbetwistbaar waterdicht zijn. Zulke naden worden als langs- en rondloopende naden uitgevoerd, b.v. voor bodems en ijzeren ketels en vaten. De soldeering en de autogene lassching, evenals de verbinding door felsen, worden door deze methode steeds meer verdrongen, vooral daar waar de fabricatie van gelijkvormige voorwerpen de opstelling van automatisch werkende specialmachines veroorlooft.

Wij zien hieruit dat deze nieuwe methode der electrolassching op weg is zich als volmaakt hulpmiddel in dienst der werkplaatstechniek te stellen, en het is voorloopig nog niet te bepalen met welk een vlucht deze methode zich zal ontwikkelen.

M.

WATERLEIDINGKRAAN, DIE HET OPBREKEN VAN DE STRAAT VOORKOMT.

Wanneer aan de waterleiding binnenshuis vóór de hoofdkraan, of aan de hoofdkraan zelve, reparatie noodig is, of wanneer (zoo het meter-systeem in gebruik is) een wanbetaler moet worden afgesneden van het buizenet, dan is het tot nog toe steeds noodzakelijk de straat op te breken, om hetzij de leiding dicht te slaan, hetzij de zich onder den grond bevindende kraan te sluiten. Dat het opbreken der straat, vooral bij asphaltbestrating, zeer tijdroovend, kostbaar en belemmerend voor het verkeer is, behoeft niet gezegd. Op de volgende wijze tracht een nieuwe inrichting dit bezwaar op te heffen

Daar, waar de hoofdleiding het perceel binnenkomt, wordt bovengronds een kraan van bijzondere constructie aangebracht. Zij bestaat uit een combinatie van een ventielstopkraan (de eigenlijke hoofdkraan) en een daarvóór gelegen plugstopkraan in één kraanhuis. De doorlaat van de laatstgenoemde kraan is even wijd, als het bijbehorende buizenstelsel, zoodat het aanbrengen van deze kraan geen vermindering van den druk in de leiding teweeg brengt. Bovendien maakt het feit, dat de toe- en afvoeropeningen der kraan niet in één lijn liggen, dat zij uitsluitend gebruikt kan worden bij een druk als die, welke in de hoofdleiding heerscht. Wanneer dus aan de ventielkraan (de eigenlijke hoofdkraan in het gecombineerde kraanstelsel) reparatie noodig is, of wanneer de watertoevoer, b.v. wegens wanbetaling, moet worden afgesneden, dan behoeft de straat niet te worden opgebroken, doch sluit men eenvoudig de vóór de ventielkraan in hetzelfde kraanhuis gelegen plugkraan, en men kan deze, ingeval van wanbetaling, op eenvoudige wijze verzegelen.

(u. „*Haagsche Post.*”)

EEN NIEUW ARTIKEL UIT CAOUTCHOUC.

Er zijn weinig grondstoffen, waarvan in de volgende jaren zoovele nieuwe toepassingen verwacht worden als van rubber. Een der nieuwste fabrikaten eruit is wat door den ontdekker „Schaumeaoutchouc” genoemd is geworden. Dit is ge vulcaniseerde rubber, die innig gemengd is met stikstof in gasvorm; op het oog is er niet veel bijzonders aan te zien, maar onder den microscoop gelijkt het op een spons met zeer veel fijne gaatjes. Ze wordt gemaakt door rubber onder een druk van 400 atmosferen en bij een temperatuur, waarbij ze week geworden is, te verzadigen met stikstof. Deze lost er in groote hoeveelheden in op; wordt daarna het product ge vulcaniseerd (het is tevoren met zwavel gemengd en wordt dan tot ongeveer 130 gr. verwarmd, waardoor het de verlangde eigenschappen verkrijgt) en onder gewonen druk gebracht, dan ontwijkt de stikstof weer; de rubber blaast op tot ongeveer een vijfvoudig volume, omdat de stikstof kleine holten er in veroorzaakt, maar niet kan ontwijken, daar ze geheel door de rubber omgeven is. Het product is nu buitengewoon samendrukbaar geworden, bijna zooals een gas, en heeft overigens de eigenschappen van gewone rubber. Vooral voor luchtbanden schijnt dit een buitengewoon artikel te kunnen worden, omdat ze onder een beschadiging niet lijden en hoogstens op de beschadigde plaats iets minder veerkrachtig worden. Het inbrengen in den buitenband vereischt echter speciale toestellen, maar hiertegenover staat, dat nu ook de band in zijn geheel mag verslijten. De nieuwe stof heeft een uiterst klein soortelijk gewicht en wordt door water niet aangetast, daarom zal ze ongetwijfeld voor het vullen van reddingsboeien groote diensten kunnen bewijzen. Zijn veerkracht maakt het zeer geschikt als vulmateriaal van kussens en matrassen, terwijl het enorme isoleerend vermogen tegen warmte en kou allerlei toepassingen mogelijk maakt.

(u *Idem*)

DE SLAPENDE TOESTAND OP HET GEBIED DER HOEFSMIDS- OPLEIDING IN NEDERLAND.

Tijdens de premie-paardenkeuringen in 1915, die thans grootendeels achter den rug zijn en waarvan wij een belangrijk aantal hebben bijgewoond, is ons opnieuw gebleken, dat de hoefijzers geleidelijk doelmatiger van vorm worden, maar ook dat de hoefverzorging op veel plaatsen nog belangrijk te wenschen overlaat. Dit laatste is voornamelijk de schuld van de paardenhouders, die dit gewoonlijk niet willen bekennen en de schuld geven aan de hoefsmeden. Het wordt, voor zoover ons bekend, niet tegengesproken, dat de paardenhouders meer dan tot nu toe het geval is geweest, met de hoefsmeden moesten samenwerken om de hoeven in normalen toestand te houden of zoo noodig in meer normalen toestand te brengen. Landbouwbladen en landbouwleeraren, dienen in die richting dit goede doel te steunen.

* * *

De aanleiding tot het schrijven van dit artikel is gelegen in het feit, dat tijdens bedoelde paardenkeuringen opnieuw aan het licht is getreden, dat de uitvoering van het hoefbeslag soms in streken, waar zoo goed als uitsluitend gediplomeerde hoefsmeden zijn gevestigd, nog vrij wat te wenschen overlaat.

In „*Het Paard*” van 23 Juli j.l. is daarop voor de keuringsplaats Heenvliet de aandacht gevestigd. Wat kan van dat feit de oorzaak zijn? Naar onze meening niet anders dan dat meer en meer duidelijk aan het licht treedt dat de cursussen in hoefbeslag wel hebben bijgedragen tot een verbetering in de uitoefening van het hoefsmidsvak, maar tevens, dat die verbetering een oppervlakkig karakter draagt en van niet voldoende grondigen aard is.

„*De Hoefsmid*” bestaat nu reeds bijna 20 jaar en van den eersten dag af is het ons streven geweest om mede te werken tot een verbetering in de opleiding der aanstaande hoefsmeden. Doordat het Ministerie van Oorlog het goede voorbeeld gaf in de opleiding van haar hoefsmeden, — de dierenartsen op de beteekenis eener deugdelijke opleiding wezen en de besturen van onderscheidene landbouw-maatschappijen steun verzochten voor een zoodanige verbetering en de Regeering finantiëel aan dit verzoek voldeed, is ongetwijfeld de wijze van opleiding der hoefsmeden verbeterd en staat deze betrekkelijk gunstig in verhouding tot het ambachtsonderwijs in het algemeen. In dit onderwijs bestond, en bestaat nog, in Nederland een schromelijken achterstand. Ieder, die in Nederlandsche onderwijszaken eenigermate thuis is, weet, dat voor het hooger onderwijs aangevraagde gelden gemakkelijker op de begrooting komen dan voor middelbaar en lager, en het moeilijkst voor ambachtsonderwijs. Alle partijen zijn het er over eens, dat de meest

soliede en toch rentegevende Regeeringsuitgave te vinden is op het gebied van deugdelijk onderwijs, al wordt die rente dan ook pas na verloop van jaren voor het algemeen waarneembaar. Ieder persoon van rijperen leeftijd, in het bezit van een voldoende dosis opmerkingsvermogen, en voornamelijk de practicus op dit gebied, dat is de leeraar of onderwijzer, leert bij ervaring dat nieuwere inzichten dikwijls een menschen-leeftijd vorderen alvorens ruime toepassing en waardeering te vinden. 30 à 40 jaren geleden zagen de landbouwers met wantrouwende oogen de verklaringen omtrent de beteekenis der kunstmest aan en kostte het moeite om hen tot toepassing dier bemesting te brengen. Thans, nu door den hemeltergenden oorlogstoestand geen voldoende kunstmest uit het buitenland kan worden betrokken, weerklaagt men over den nadeeligen toestand die door dien gebrekkigen toevoer is ontstaan.

* * *

De cursussen in hoefbeslag gaven verbetering. Zij wekten vrijwel algemeene sympathie. De landbouwers-paardenhouders verkregen op voor hen kostelooze wijze beter onderlegde hoefsmeden en de smeden zelf verwierven op weinig kostbare wijze en met weinig tijdverlies een diploma van bekwaamheid in hun vak. In 18 à 24 lessen, van hoogstens 4 uur per les, kon een zoodanig diploma worden behaald. Praktisch goed onderlegde smeden, met goed gezond verstand, konden door dergelijke lessen werkelijk heel wat opsteken, doch de smeden zelve begrepen natuurlijk het best dat men in zoo'n korten tijd geen behoorlijk onderlegd vakman kon worden. De cursianen, die aan praktische voorbereiding of verstandelijke ontwikkeling te kort schoten, verkregen door die lessen wel wat theoretische kennis en eenige vaardigheid in het maken van hoefijzers, doch zij hadden geen voldoende bekwaamheid om het hoefsmidsvak naar behooren zelfstandig uit te oefenen. Daarbij kwam, dat het verstrekte onderwijs, meestal slechts voldoende was wat het theoretisch gedeelte der hoefkunde betrof. Er waren slechts enkele hoefsmeden die behoorlijk geschikt waren om als onderwijzer in praktisch hoefbeslag op te treden. De dierenartsen, tot nu toe meestal veeartsen genaamd, hebben betrekkelijk veel onderwijs in de hoefkunde ontvangen, vroeger ook in het vervaardigen van hoefijzers, maar toch zijn zij eigenlijk slechts geschikt om onderwijs te geven in de theoretische hoefkunde.

Het bezwaar van gebrek aan onderwijskrachten voor de praktische hoefkunde heeft aanleiding gegeven tot de oprichting van een cursus voor a.s. onderwijzers in praktisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht. Dit is gelukkig, al had men daarmede eerder moeten beginnen. Tevens had men vroeger dienen in te zien, dat de hoefsmederij aan deze inrichting beter had moeten worden ingericht, dan zij nog steeds is. De vuren en de aanbeelden zijn verbeterd, maar de beslagplaats en de monsterbanen zijn beneden peil en staan zelfs ten achter bij onderscheidene particuliere hoefsmederijen. Er is nu gelukkig verbetering in uitzicht, doch de tot moedeloosheid stemmende langzaamheid in Nederland, wat het vlot instellen van grondige verbeteringen betreft, houdt een vraagteken in omtrent het tijdstip waarop eindelijk de verbetering zal komen.

Doordat bij de opleiding der a.s. dierenartsen steeds vrij veel rekening is gehouden met de leer van den hoef en het hoefbeslag, is het begrijpelijk dat enkele dierenartsen zich aangetrokken voelden om in hun standplaats over te gaan tot het oprichten van een hoefsmederij, somtijds tevens opengesteld als leerschool waar leerlingen, zoowel theoretisch als praktisch, opleiding konden erlangen als hoefsmid, b.v. te Utrecht, Arnhem, Rotterdam, Groningen. Deze zijn geleidelijk verdwenen, behalve die te Groningen, welke ook steeds meer leerschool is geweest dan de andere.

Te Tiel is een speciale burgerhoefsmidschool geweest, waaraan het karakter van beklante hoefsmederij echter ontbrak en hierdoor moeilijk een goede positie kon verwerven.

De cursussen hebben hun nuttige zijde, doch hebben anderzijds het bezwaar opgeleverd dat de „gediplomeerden” meermalen onvoldoende deugdelijk waren onderlegd om als hoefsmid zelfstandig degelijk werk te blijven verrichten. Zij hebben er ook toe bijgedragen dat de hoefsmidschool te Tiel geen voldoende aantal leerlingen behield en dat de particuliere leersmederijen tot op een na zijn verdwenen. Misschien dat de laatste dezer binnen enkele jaren ook zal zijn verdwenen. Mocht dit in het belang zijn van het hoefsmidsvak in Nederland, dan hebben wij er gaarne vrede mede. Dat komt ons echter niet zoo voor, integendeel. Zijn zij eenmaal opgeheven, dan gaat een eventueele her-oprichting met groote moeilijkheden gepaard. Dit is geen veronderstelling doch een feit, zooals b.v. in Gelderland duidelijk in het licht is getreden.

Hoe komt het nu dat er in de hoefsmidsopleiding feitelijk een slapenden toestand is ingetreden? Verschillende oorzaken werken daartoe mede. De hoofdoorzaak lijkt ons het feit dat er geen voldoende krachtige leiding van de zijde der Regeering bestaat, en deze leiding moeilijk van particuliere zijde kan worden verwacht. Er zijn wel veel personen in ons land die zich voor de ontwikkeling van het hoefsmidsvak interesseeren, doch hunne belangen zijn dikwerf uiteenlopend, en soms zelfs tegenstrijdig.

Ten einde niet al te lang op een systematische verbetering te moeten wachten, komt het ons aanbevelenswaardig voor dat van Regeeringswege iemand werd aangewezen om een afgerond plan voor te bereiden. Mocht de Regeering de voorkeur geven aan een commissie, dan zou deze o.i. zeker uit een klein aantal personen moeten bestaan.

In afwachting van een zoodanig ingrijpen der Regeering zou het nuttig zijn als de „Maatschappij ter bevordering der Veeartsenijkunde in Nederland” en de „Bond van smedenpatroons in Nederland” het vraagpunt zoodra mogelijk in behandeling wilden nemen, terwijl het tevens goed zou zijn als de „onderwijzers in practisch hoefbeslag” zich tot een vereeniging vormden en dan bedoeld onderwerp, als bij uitstek hun belang rakende, direct onder de oogen gingen zien.

Mochten er lezers zijn die hun gevoelen over een en ander ten beste willen geven, zoo zal hiervoor gaarne plaatsruimte ter beschikking gesteld worden, voorloopig met uitzondering van één persoon, die nog steeds ten opzichte van ons in staat van tekortkoming is, n.l. den opperwachtmeester-hoefsmid Scholten te Amersfoort.

Red.

HOE BEHOORT DE ORGANISATIE OP HOEFBESLAGGEBIED IN
 NEDERLAND TE ZIJN OM IN TIJD VAN OORLOG
 KLAAR TE STAAN ?

Ziedaar een vraag van belang voor de Bereden Wapens, en in 't algemeen voor al de diensten, die bij het leger te velde met behulp van paarden worden verricht. Een goed beslag, dus een goed hoefsmid, geeft vertrouwen aan aanvoerder en mindere. Hebben we meermalen het gewicht van een goed beslag der paarden in vreedstijd in 't licht gesteld, in het belang van den gezondheidstoestand der hoeven en de volharding van het paard, — in oorlogstijd en te velde heeft het nog grooter beteekenis door de diensten onder de meest verschillende omstandigheden, dikwijls onvoorziene, op afwisselende terreinen, steeds klaar te staan, om met het beste succes werkzaam te zijn, maakt een goede regeling van dit dienstvak noodig, en wel reeds in vrede, daar alle werkzaamheden beter en gemakkelijker kunnen geschieden dan te velde.

Keizer Napoleon ondervond reeds voor 100 jaren, op z'n tocht door Rusland, tot zijn schade, dat het beslag der paarden niet voldeed aan de eischen van den strengen winter; vroegere krijgsverrichtingen werden wel eens gedurende den winter gestaakt, vooral om de moeilijkheden te ontgaan, waaronder zeer zeker ook het hoefbeslag mag gerekend worden; dit ondervinden stellig ook thans de strijdende partijen, dat op dit gebied niet alles gaat van een leien dakje, zooals men zulks gewoon was in rustigen tijd, thuis in de kazerne, of zelfs gaat bij de vredes-oefeningen, die gehouden worden in het eigen land en gewoonlijk met geen geringe voorbereidingen, om het welslagen te verzekeren.

Nu, we zullen ons niet begeven op den gevaarlijken weg om te trachten bovengestelde vraag in directen zin te beantwoorden, want, hoewel een oorlog „oorlog” is, de huidige strijd wijkt wel wat ver af van z'n voorgangers, misschien ook weër van zulke in de toekomst en we zouden ons moeten begeven op een alsnog onbekend terrein, vol veronderstellingen, en dit ligt niet in ons plan. Liefst zouden we hier willen zeggen: laat maar alles blauw blauw, er komt toch geen oorlog meer. Wij wenschen intusschen dien profeet niet te zijn en geven, om op ons onderwerp terug te komen, den raad om den hoefsmid te velde niet bezig te houden met het vervaardigen van hoefijzers, dan in de allernoodzakelijkste omstandigheden; hij zal, naar we meenen, daarvoor moeilijk den tijd vinden om dat werk steeds naar behooren te verrichten, vooral hier, waar 't niet *zoo zoo* mag gaan, maar waar 't er op aankomt, meer dan in 't garnizoen, het goed te doen. Het ligt immers voor de hand dat zijne bezigheden vele zullen zijn en noodzakelijk tevens; zoo zal het veel voorkomen dat opgelegd materiaal moet worden pasklaar gemaakt met niet steeds gemakkelijke gereedschappen, met onderzoek en herstelling van het beslag der paarden, met het doelmatig bewerken der hoeven, het beslag van afwijkende hoef-

vormen, door het verleenen van hulp bij hoefzieke paarden, het bijwonen van inspectiën, en kan men zich voorstellen, dat ook hij, onder het uitoefenen van z'n vak of op andere wijze in 't gedrang kan komen, waaronder z'n werkzaamheden moeten lijden. Immers we lezen van den huidige krijg dat ook hoefsmiden de dapperheidsmedaille behaalden. Gedurende de winterperiode, bij gladheid en sneeuw, zullen zijne werkzaamheden in waarheid niet minder zijn. We meenen daarom, dat alle materiaal voor het beslag, als scherpe en stompe kalkoenen, hoefnagels, ook ijsnagels en gutta-percha, te velde medegevoerd worden en wel in een staat, dat zij kunnen worden gebruikt zonder den hoefsmid veel werk te bezorgen. Ook de hoefijzers moeten daarom in alle tailles, gebruikelijk bij de legerpaarden, reeds in vredestand zijn aangemaakt, of wel door de militaire hoefsmiden, volkomen bekend met de desbetreffende bepalingen, of wel misschien beter aangemaakt langs machinalen weg, natuurlijk onder deskundige contrôle en in eigen land.

Hoewel hier moet worden erkend, dat de voorschriften aangaande het militaire beslag en de oplage van materiaal daarvoor, in bijzonderheden zijn bepaald, zal het ongetwijfeld zeer lastig zijn een opgave te doen van het getal van elk afzonderlijk benoodigd, daar zulks afhankelijk is van de diensten in oorlogstijd, van den duur van een toekomstigen krijg, van den tijd van het jaar, waarin mobilisatie noodig is en van meer andere omstandigheden. We zullen daarom maar aannemen, hoe meer geschikt materiaal aanwezig is, zooveel te beter de uitrusting is, hoe grooter het vertrouwen op succes mag zijn.

De goede opleiding, die de hoefsmiden in vredestand moeten hebben genoten, ook de burgersmeden, waarborgt dan de meest practische toepassing van een en ander.

Op eene belangrijke zaak mogen we hier wijzen, wat het mobilisatiebeslag betreft, waar in de bepalingen verluidt, dat voor de paarden, niet tot de vredessterkte behoorende, een bepaalde verhouding van tailles als grondslag moet worden aangenomen. Hoewel we overtuigd zijn, dat de aangegeven verhouding van tailles berust op juiste practische onderzoekingen, bij de paarden in vollen vrede verricht, komt het ons voor, dat te velde over eenigen tijd, misschien heel spoedig, een wanverhouding in dat voorschrift kan zijn ontstaan, en wel door de groote mutatie van paarden, ontstaan door het verlies van paarden op groote schaal, hetzij door ziekten, onbruikbaar worden door welke omstandigheden dan ook, hetzij door verwondingen enz., in welk tekort vermoedelijk berhaaldelijk moet worden voorzien door nieuwen aanvoer van paarden. Wanneer deze hoeven dezelfde grootten en dezelfde vormen hadden, dan zou in de verhouding der tailles weinig of geen wijziging ontstaan. Waar wij in vredestand bij de cavalerie en rijdende artillerie enkel Iersche paarden aankopen, zien we onze remonteering uit dat land gesloten en is het te voorzien, zelfs als de uitvoer van daar zou worden toegestaan, dat die bereden wapens zich zullen moeten voorzien van andere soorten, en omdat de overige landen voor den paardenhandel ook zijn afgesloten, wij in misschien lange jaren zijn aangewezen op de vordering van paarden in het binnenland. Daar onze binnenlandsche

paarden hoeven hebben van grooter taille dan de rijpaarden over 't algemeen, stellen wij ons voor dat de kleinere tailles, althans voorloopig, niet kunnen voldoen. We zullen dus hierop bedacht moeten zijn bij den aanmaak en het opleggen van ijzers als mobilisatie-voorraad.

In verband met het bovenstaande zou ook het reserve-winterbeslag niet onvoorwaardelijk kunnen worden beschouwd als mobilisatie-beslag en kan, naar we meenen, niet steeds onder den mobilisatie-voorraad worden begrepen.

Aan voorgeselde opmerkingen, die we in 't belang der zaak meenden te mogen bespreken, willen we het volgende, met betrekking tot het toezicht op de werkzaamheden der hoefsmeden, toevoegen. We meenen dat het beslag der paarden van genoegzaam belang is voor de slagvaardigheid, dat een voortdurend toezicht van zaakkundige zijde zeer gewenscht is. We weten zeer goed dat deze contrôle in ons leger aan goede handen is toevertrouwd; doch te velde, waar elk dienstvak z'n eigen werk volop zal hebben, zal zulks, naar we meenen, wel eens anders kunnen zijn, en gewenscht dat men van eenige zorg was ontheven. Ons dunkt, dat onder het korps hoefsmeden mannen gevonden zullen worden, die dat toezicht op het dagelijksche werk behoorlijk kunnen houden en met ernst ten uitvoer brengen; natuurlijk daarvoor verantwoordelijk tegenover hun chefs.

Reeds in tijd van vrede zijn militaire rangen voor een goed verloop noodig. Het verlangen naar verbetering der positie, steeds „vooruit” of „hooger op”, is den mensch eigen, ook den hoefsmid, en naar we gelooven is dit een gelukkig verschijnsel en volstrekt niet in 't nadeel der zaak, i.e. van het leger. Een rang, overeenkomstig het gewicht van het dienstvak, is zeker aangewezen; we meenen dat hoefsmeden met rang van wachtmeester in de meeste legers worden aangetroffen. Zou het zoo vreemd zijn, in verband met bovenstaande, in oorlogstijd te velde, waar de strijdvaardigheid der paarden van het grootste belang is en zulks samenhangt met een goed beslag, een beperkt aantal uitmuntende hoefsmeden, zegge één per divisie was aangewezen en belast met de contrôle op de dagelijksche bezigheden der hoefsmeden van de onderdeelen en hun den rang te geven van Opperwachtmeester of van Adjudant-onderofficier? Ons dunkt, hier steekt geen weelde in; 't zal het aanzien van het vak verhoogen en daardoor den lust, om als hoefsmid in het leger te dienen, opwekken.

Velp.

J. B. H. Moubis.

DUITSCHER HOEFIJZERFABRIEKEN.

Voor de strijdende legers is het van het allergrootste belang, dat er steeds een groote hoeveelheid hoefijzers voor de paarden beschikbaar is, waardoor de bereden troepen marschvaardig kunnen blijven.

Hoewel nu, dank zij de voorbeeldige organisatie in het Duitsche leger, welke door vriend en vijand wordt erkend, een zeer groot aantal hoefijzers

voorradij was, bleek het toch al spoedig noodzakelijk hoefijzerfabrieken op te richten in het door de Duitschers bezette gebied.

Het Ministerie van Oorlog te Berlijn besloot dan ook reeds in het laatst van November op bezet grondgebied en wel in de omgeving van Maubeuge drie fabrieken aldaar te bestemmen voor de vervaardiging van hoefijzers. Met de leiding dezer fabrieken werd de paardenarts Dr. Rautenberg belast.

De grootste der drie fabrieken was gelegen te Hautmont bij Maubeuge. De bezitter van deze fabrieken, welke door het Deutsche legerbestuur werd aangezocht, om de fabrieken tijdelijk te doen bestemmen voor de vervaardiging van hoefijzers, maakte tegen dit plan allerlei bezwaren. Hij beweerde, dat de Belgische regeering hem na afloop van den strijd ter verantwoording zou roepen, vreesde verder dat de Deutsche werklieden in zijne fabrieken veel zouden vernielen, en dat andere arbeiders wel niet te vinden zouden zijn.

Evenwel meenden de Duitschers met al deze bezwaren geen rekenschap te moeten houden en nadat aan den eigenaar van de fabrieken werd medegedeeld, dat de boekhouder in dienst kon blijven, zoodat deze aanwezig kon zijn bij het opmaken der inventaris, werden de fabrieken in beslag genomen.

Allereerst werd getracht door adverteeren in de dagbladen arbeiders uit België te verkrijgen. Evenwel kwam in de eerste dagen niemand opdagen. Tenslotte kwamen zich twee arbeiders aanmelden, die voor een werktijd van 10 uren daags f 15 weekloon verlangden en toen hierin was toegestemd boden zich daags daarop een dertigtal arbeiders aan. Al spoedig was het aantal arbeiders compleet en nu bleek, dat zij gevreesd hadden in plaats van met geld met bons te zullen worden betaald.

Het werk werd daarna begonnen en twee militaire hoefsmeden stonden Dr. Rautenberg ter zijde. In de fabriek werden nog een groot aantal hoefijzers gevonden, welke geteld en geboekt werden. Helaas bleek dat de geheele inrichting van de fabrieken oud was en ook de verschillende machines zeer veel geleden hadden. Nieuwe machines werden aangeschaft en van dag tot dag werd het bedrijf drukker.

De gemaakte hoefijzers werden alle voorzien van schroefgaten. Spoedig daarna werd een tweede fabriek te La Croyere evenzoo in gebruik genomen en daarna volgde al heel spoedig de derde fabriek bij Dupressoir.

De werkzaamheden gingen zoo vlot mogelijk, met het gevolg dat op het einde van het vorige jaar dagelijks te Hautmont 15000 stuks, te La Croyere 5000 stuks en te Dupressoir 1800 stuks hoefijzers werden vervaardigd.

De bevolking in de omgeving der fabrieken, welke in den beginne vijandig tegenover de arbeiders in de fabrieken had gestaan, werd hoe langer hoe vredelievender en de eigenaar der fabrieken, welke eerst allerlei bezwaren had geopperd, was ten slotte zoo ingenomen met den gang van zaken, dat hij op nieuwjaarsdag een mand champagne en een allervriendelijkst schrijven aan Dr. Rautenberg zond.

(*Berliner Tierärztliche Wochenschrift*).

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Sedert de opgave in de vorige aflevering zijn er geen leerlingen vertrokken of nieuwe bijgekomen. — Aan den cursus nemen thans deel de leerlingen: G. Mulder van Drieborg, T. Kamminga van Meeden en R. Tamminga van Scharmer.

— **Zeeland.** De examens ter verkrijging van een diploma als hoefsmid zullen dit jaar gehouden worden te Middelburg en een aanvang nemen op 23 Augustus, des namiddags 2 uur.

Tot het examen worden toegelaten:

a. *kosteloos*: de leerlingen, die de cursussen in hoefbeslag gevolgd hebben in de jaren 1914 en 1915 te Zierikzee, Cortgene en Axel;

b. *tegen betaling* van f 5.—: de leerlingen die aan vroegere cursussen hebben deelgenomen en niet in hun examen zijn geslaagd.

(u. *Zeeuwsch Landbouwblad*).

— **Zuid-Holland.** „Het Paard” van 23 Juli bevat een verslag der op 21 en 22 Juli te Rotterdam gehouden centrale keuringen, welke keuringen zijn voorafgegaan door districts-keuringen op een 10-tal plaatsen in de provincie. Omtrent de hoefverzorging, het hoefbeslag en het voorbrengen der paarden komt in genoemd verslag het volgende voor:

„Op verschillende keuringsplaatsen liet het gehalte der hoeven te wenschen over en eveneens de hoefverzorging en het hoefbeslag. Een onvoldoende hoefverzorging is grootendeels de schuld van den eigenaar, doch deze werpt in den regel de schuld op den smid. Deze is echter meer direct verantwoordelijk voor de wijze waarop het beslag is uitgevoerd en wat dit betreft liet vooral de keuringsplaats Heenvliet een ongunstigen indruk bij de keuringscommissie achter. Het zou ongetwijfeld nuttig zijn als de betreffende afdeling der Nederlandsche Maatschappij van Landbouw aan dat feit eenige aandacht zou willen schenken. Niet alleen voor de tuigpaarden, maar ook voor de trekpaarden is een nauwlettende hoefverzorging, mede ten opzichte van het beslag, van overwegende beteekenis.

Het voorbrengen der paarden geschiedde meerendeels op goede wijze, waarbij Rozenburg, Barendrecht, Meerkerk en Dordrecht beteren indruk maakten dan Heenvliet, Oud-Beierland en Leiden”.

PERSOVERZICHT.

Sport Welt van 4 Juli j.l. deelt mede dat Prof. Dr. Möller gedecoreerd is en knoopt hieraan de mededeeling vast dat deze 72-jarige, die vroeger docent was aan de Veterinaire Hoogeschool te Berlijn, thans nog met volle

ambitie les geeft aan de Hoefsmidschool te Charlottenburg en dat alleen aan deze school in het Koninkrijk Pruisen gelegenheid bestaat om opleiding te ontvangen voor onderwijzer in hoefkunde.

— De Augustus-aflevering van „*Der Hufschmied*” werd niet door ons ontvangen, zoodat hiervan geen overzicht kon worden gegeven.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

Ingezonden.

Naar aanleiding van het artikel „Waterleidingkraan, die het opbreken van de straat voorkomt” in aflevering 7, wenscht ondergeteekende het volgende op te merken. Het bedoelde toestelletje wordt achter de tapkraan geplaatst en kan bij eventueele verwisseling dier kraan gebruikt worden om het water af te sluiten, en zooals in bedoeld stukje wordt gezegd zonder de straatleiding af te sluiten. Doch in de eerste plaats, wanneer een vakman zulks doet, dan doet hij dit meestal zonder de hoofdkraan af te sluiten, en zonder een druppel water te morsen. Daarbij komt dat in 99 van de 100 gevallen zich die kraan boven een fonteinbakje of gootsteen bevindt, zoodat het morsen geen bezwaar oplevert. Zal nu, wat misschien de bedoeling is, iedere leek dat werk kunnen doen, dan is hij nog verplicht bij die afsluiting een sleutel te gebruiken, hetgeen een groot bezwaar is. Grooter gebrek levert het mijns inziens op, dat door de plaatsing van dit toestel de uitlaat der kraan vier- of vijf c.M. naar voren geplaatst wordt, zoodat de waterstraal niet meer boven het afvoergat, doch haast buiten het fonteinbakje komt te zitten. Practisch is er vóór dit toestel niet veel te zeggen, want de voordeelen, welke de *Haaysche Post* er aan toeschrijft, bereikt men minstens evengoed met achter de tapkraan een afsluiter te plaatsen, welke door iedereen te bewerken is, doch zal het als verlengstuk alleen aan te bevelen zijn, want ook de meeste waterleidingen plaatsen tegenwoordig een gemakkelijk te bereiken dienstkraan in de straat, zoodat voor dergelijke verwisselingen of reparaties geen straat meer behoeft te worden opgebroken. H.

WAT DE SMID DIENT TE WETEN VAN EEN ELECTRISCHEN AANLEG!

De werking in een electriche leiding is te vergelijken met het stroomen van water in een buis. Evenals in een buisleiding door den druk der waterzuil van uit een reservoir in beweging wordt gezet, zoo moet ook de electriche stroom door een aanwezigen druk der electriciteit in beweging worden gezet. Deze druk wordt in de leer der electriciteit aangeduid met den naam van „spanning”.

De spanningen der electriciteit worden in „Volt” eenheden gemeten. Een overzicht van de grootte dezer maat „Volt” verkrijgt men het beste, wanneer men denkt, dat volgens opgedane ervaringen de spanningen tot 250 Volt voor het menschelijk lichaam nog niet doodelijk zijn. De spanningen van

0 tot 250 Volt noemt men derhalve laagspanningen, en die daarboven, welke onder sommige omstandigheden doodelijk kunnen zijn, hoogspanningen. De laagspanningen voor verlichtingsdoeleinden bedragen in den regel 110 Volt, voor krachtverlichtingen 220 Volt.

Terwijl nu de spanning der electriciteit den druk aangeeft, waaronder deze staat, noemt men de electriciteit zelve „stroom” en hare afmeting „stroomsterkte”. De maateenheid dezer stroomsterkte voert den naam: „ampère.” Zoo kan men b. v. spreken van: door een draad gaan 2 of meer ampères stroom met een spanning van 220 of 110 Volt's.

Om zich nu een goede voorstelling te kunnen maken van de grootte der stroomeenheid „ampère”, zij vermeld, dat een electricische kooldraadlamp met een lichtkracht van 16 normaal-kaarsen, waarvan het licht eenigszins overeenkomt met dat van een gewone kamerlamp, bij een spanning van 100 Volt, ongeveer $\frac{1}{2}$ ampère stroomsterkte gebruikt. Een meer of minder licht gevende lamp gebruikt zooveel meer of minder stroom, als zij meer of minder kaarssterkte bezit dan de voorgestelde 16 kaars-lamp. Er bestaan 5—10—16—25—32—40—50—100 en nog sterkere kaars-lampen.

Gelijktijdig vermelden wij hier verder dat de nieuwe gloeilampen, de metaaldraadlampen, ook met recht spoorlampen genoemd, slechts een derde of vierde gedeelte van den stroom gebruiken, welke een kooldraadlamp noodig heeft. Wanneer dus b. v. een 32 kaars-kooldraad-gloeilamp, die ongeveer het dubbele licht geeft van een gewone kamerlamp (petroleum), circa $2 \times \frac{1}{2} = 1$ ampère stroom gebruikt, dan zal een metaaldraadlamp met dezelfde lichtsterkte dat licht leveren bij $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{4}$ ampère en 110 Volt. De aanschaffingskosten der metaaldraadlamp zijn eenigszins hooger dan die der kooldraadlamp. In de practijk echter worden deze meerdere kosten ruimschoots opgeheven door minder verbruik; verder is in het oog te houden dat de levensduur der kooldraadlamp hoogstens 500 tot 600 branduren bedraagt, terwijl de metaaldraadlamp 1000 en meer uren brandt.

Om den aanschaffingsprijs meer in verhouding te brengen met het verbruik van den stroom, gebruikt men de metaaldraadlampen vooral daar waar veel licht wordt verlangd, terwijl men de kooldraadlampen nog daar bezigt, waar slechts zoo nu en dan licht noodig is.

Wat betreft de maateenheid der electricische levering voor gloeilamp of electro-motor, spreekt men *allereerst met den naam* van „electricische energie”, hetgeen een product is der benoedigde spanning (volt) en stroom (ampère) en „Watt” genoemd wordt b. v. een 16 kaars-kooldraad-gloeilamp, welke $\frac{1}{2}$ ampère bij 110 volt gebruikt, eischt alzoo een electricische energie van $\frac{1}{2} \times 110 = 55$ Watt. Wij merken hierbij op dat de kooldraad-gloeilamp ongeveer 3,5 Watt per normaal-kaars, en de metaaldraadlamp slechts 1 — 1,6 Watt per normaal-kaars gebruikt. Volgens deze berekening is „Watt” een zeer kleine hoeveelheid, in vergelijking b. v. van een millimeter met de meter; daarom rekent men in de practijk ook meestal met „Hectowatt”, of „Kilowatt”, respectievelijk 100 — of 1000 Watt-eenheden. Wanneer nu een stroomverbruiker 1 kilowatt een uur lang gebruikt heeft, dan heeft hij, technisch gesproken, een kilowatt-uur gebruikt, hetgeen kortweg als K. W. U. wordt voorgesteld.

F. J. M.

AUTOMATISCHE REGELING VAN DEN GASTOEVOER.

Het is bekend, dat men dikwijls bijzonder goede resultaten krijgt, wat smakelijkheid der spijzen betreft, als men ze bij temperaturen beneden 100 gr. C., dus beneden de kooktemperatuur, langzaam laat gaar worden. Op dit beginsel berusten bijv. de bekende hooikisten, die dan nog bovendien het voordeel hebben, dat toezicht overbodig is. Door de spijzen op een laag brandende gasvlam te zetten, krijgt men, zelfs bij nauwkeurig toezicht, nimmer gelijkmatige resultaten. Voortdurende contrôle met een thermometer zou noodig zijn — en welke huisvrouw heeft daar tijd en lust toe? Men kende reeds inrichtingen — aan de practijk der natuur en scheikundige laboratoria ontleend — waarbij in de vloeistof in de kookpan een z.g. thermo-regulateur werd geplaatst, een metalen of glazen toestelletje, dat, met de een of andere vloeistof (kwik is daarvoor zeer geschikt) gevuld en aangesloten op de gasleiding, bij een bepaalde, willekeurig en nauwkeurig te regelen temperatuur door de uitzetting der vloeistof in het toestel den gastoevoer afsluit. Daalt de temperatuur in de kookpan, dan krimpt de vloeistof van het toestelletje weer in en laat den gastoevoer vrij. Aldus reguleert het apparaat de temperatuur tusschen zeer nauwe grenzen. Men was hierbij steeds genoodzaakt, het, b.v. van nikkel vervaardigde, toestelletje in de spijzen te dompelen om den gastoevoer te kunnen reguleeren, wat soms moeilijkheden met zich bracht. Deze zijn nu door een betrekkelijk eenvoudige verbetering geheel opgeheven. De regulateur komt niet meer in de vloeistof maar in het midden van den gebruikelijken ringvormigen gasbrander. Hij raakt den bodem van de kookpan en de warmte der vloeistof daarin wordt door dien bodem (die dus, voor de goede geleiding, zooals trouwens bijna steeds het geval is, van metaal vervaardigd moet zijn) heen aan den regulateur medegedeeld, die overigens op overeenkomstige wijze, als het bovenbeschreven apparaat, den gastoevoer regelt. Overkoken en aanbranden der spijzen is totaal uitgesloten, terwijl het toezicht houden op en het regelen van de vlam geheel onnoodig wordt. Ook elk onnoodig gasverbruik wordt vermeden, zoodat de aanschaffingskosten spoedig worden teruggewonnen.

u. *Haagsche Post.*

IJZER- EN STAALNIJVERHEID.

Volgens verschillende berichten in het weekblad „Iron Age” is de handel in ijzer en staal tegenwoordig levendig.

Er heerschte eene groote vraag naar oorlogsmateriaal. Men schat dat 20 tot 25 pCt. van de productie der staalfabrieken, oorlogsmateriaal is.

Ook de prijzen voor staalproducten zijn opnieuw gestegen. De meeste fabrieken in Amerika nemen voor levering in 1915 geen orders meer aan, terwijl zij voor 1916 nog geen notering willen opgeven.

Ook de laatste staat van de U. S. Steeltrust geeft een goede aanwijzing

voor den bloei in den ijzer- en staalhandel, daar zij in Juli 251.401 ton orders meer uitvoerde dan in de voorafgaande maand.

Ruwijzer is in prijs gestegen met 25 c. tot 30 c. per ton.

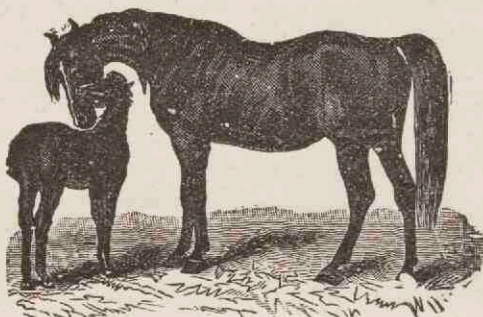
De productie hiervan bedroeg in Juli 2.568.000 ton tegen 2.381.000 ton in de vorige maand.

ADVERTENTIËN.

Gemakkelijke bijverdienste voor Hoefsmeden.

„HET PAARD“

is een geïllustreerd weekblad voor fokkers, houders en liefhebbers van paarden, dat veel gelezen wordt en zich kenmerkt door een degelijken, prettigen inhoud met **zeer goede afbeeldingen**. Het bevat artikelen over: **verpleging en voeding, rijden onder den man en van**

den bok, verslagen van rijkskeuringen, concoursen-hippique, landbouwtentoonstellingen in binnen- en buitenland, paardenkennis, fokkerij, hoefbeslag, paardenhandel, rennen en harddraverijen op de lange baan, terwijl er tevens een vraagbaak aan is verbonden, zoodat de abonné's op het geheele gebied, waarover het Blad handelt, vragen kunnen stellen, die door speciale deskundigen voor de onderscheidene rubrieken KOSTELOOS worden beantwoord.

Onder de abonné's komen ook hoefsmeden voor. Het bevat dikwerf verhandelingen, die niet alleen belangwekkend voor hen zijn, maar vooral geschikte onderwerpen van bespreking opleveren met eigenaren of koetsiers, die bij het beslaan hunner paarden, tegenwoordig zijn. Het abonnement bedraagt echter franco huis f 5.— per jaar, f 1.25 per kwartaal, waartegen menigeen opziet. Dit behoeft nu geen bezwaar op te leveren, wanneer de zaak maar wat handig wordt aangepakt. Juist door de geregelde aanraking met personen, die zich voor paarden interesseeren, is de hoefsmid herhaaldelijk in de gelegenheid om de aandacht op „HET PAARD“ te vestigen en van tijd tot tijd

een abonné te werven.

Hiervoor kan **provisie** worden bekomen, zoodat het aangename met het nuttige goed is te vereenigen.

Proefnummers en voorwaarden betreffende provisie op aanvraag gratis te bekomen bij den uitgever van „Het Paard“ te 's-Gravenhage.

OPLEIDING VAN HOEFSMEDEN.

Het komt mij voor dat de opleiding van hoefsmeden eerst dan in bredere banen geleid kan worden, wanneer de hierbij belanghebbende personen daartoe meer zullen medewerken dan thans nog het geval is. Als belanghebbende personen noem ik in de eerste plaats de landbouwers en paardenfokkers. Zoolang deze personen nog niet duidelijk leeren inzien, dat een deugdelijk hoefbeslag grooten invloed heeft, zoowel op de directe als op de langdurige bruikbaarheid van het paard, zoolang zal de noodige waardeering worden onthouden aan een kundig hoefsmid, en even langen tijd zal het voor een vakman in sommige streken nog niet de moeite loonen om ten koste van veel tijd en geldelijke offers een langdurigen leertijd door te maken ten einde zich te bekwamen voor een brevet, waaraan hooge eischen worden gesteld. Die waardeering voor den hoefsmid nu bestaat als regel niet; paarden ten platte lande worden, wat het beslag betreft, vaak zeer stiefmoederlijk behandeld en hoe kan men zich een smid voorstellen met liefde voor zijn vak en eigenwaarde, die na een kostbare grondige opleiding in zulk een streek zich vestigt; teleurstelling zal zijn deel worden, en wat betreft het verwaarloosde materiaal, dat hij te verwerken krijgt, en wat betreft de geldelijke vergoedingen, die hij hiervoor ontvangen zal.

Zeer zeker is er in verschillende streken al veel ten goede veranderd, doch er moet nog heel wat gebeuren voordat elk paardenhouder doordrongen is van het feit dat een goed en tijdig verwisseld hoefbeslag een eerste belang voor het paard, en dus ook voor hemzelf, is. Wanneer dit zoo was en wanneer daarbij de prijzen van het hoefbeslag stegen naar evenredigheid van den daaraan besteden tijd en vakkennis, dan zou het zeker loonend worden en aanmoedigend voor zoons van smeden om inrichtingen te bezoeken waar zij geruimen tijd moeten verblijven om zich een degelijke vakkennis eigen te maken.

Nu wordt dit slechts door enkelen gedaan, zijn het als het ware uitzonderingsgevallen, waar het als regel gelden moest. Men vergenoegt zich over het algemeen met het afloopen van een tweejarigen cursus, waarbij 's winters éénmaal 's weeks eenige uren wordt les gegeven en na afloop van welken cursus men een brevet kan verkrijgen van gediplomeerd hoefsmid.

Zeer zeker kunnen de deelnemers heel wat leeren in zulke cursussen, doch dat deze opleiding verre ten achter staat bij een vasten cursus van minstens een half jaar, waar de leerlingen dus *dagelijks* onder contrôle en toezicht werken, dat zal een ieder begrijpen. Deze termijn van een half jaar zou alleen kunnen slaan op die aankomende leerlingen welke reeds in het hoefbeslag werkzaam zijn geweest en die door een af te leggen proef moeten bewijzen dat ze vermoedelijk binnen een half jaar tot een degelijk hoefsmid zijn te vormen. Het is echter wel een minimum-leertijd, voor een eventueel op te richten hoefsmidschool, en waarschijnlijk zouden vele leerlingen er dan ook langeren tijd moeten verblijven daar men ze toch niet zou kunnen laten vertrekken, alvorens ze beslist goed zelfstandig kunnen werken. Dezen tijd nu te moeten doorbrengen in een vreemde stad, zonder

eenige verdienste, dus met opoffering van veel geld, zal wel steeds het struikelblok blijven voor velen om te dingen naar zulk een opleiding, waarna zij er bovendien zeker van konden zijn niet hooger gewaardeerd te zullen worden dan hun naaste concurrenten, die eventueel van een cursus gediplomeerd zijn.

Wil men bij den tegenwoordigen stand van zaken, dus bij de nu nog heerschende verhouding tusschen paardenhouder en hoefsmid, eenige kans van slagen hebben, om bij een eventueel op te richten hoefsmidschool voortdurend leerlingen te hebben, dan zal men moeten beginnen met deze te subsidieeren, hetzij door onderhoud tijdens den leertijd en door geldelijke premies bij het verlaten der inrichting, of door steun na het verlaten der school, bij een eventuele vestiging in een aangewezen streek. Dit zal een levenskwestie zijn voor een te openen school, en gaat men hier niet vanuit, dan vrees ik dat het een tweede doodgeboren kindje zal worden.

Naast deze oprichting zal steeds een flinke propaganda, vooral ten platten lande, gevoerd moeten worden, ten gunste van het hoefbeslag, zoowel in woord als in geschrift, en bij keuringen en tentoonstellingen zal de belangrijkheid steeds op den voorgrond moeten worden gebracht. Wanneer dan ten slotte de oogen, van de belanghebbenden in deze, opengaan en open willen blijven, dan zal de maatschappelijke positie van den hoefsmid zich gaan wijzigen en verbeteren, en hierin zal de sleutel liggen voor de levensvatbaarheid van een opleidingsschool voor burgerhoefsmiden. G. H.

BETREFFENDE OPLEIDING VAN HOEFSMEDEN.

Het artikel „De slapende toestand op het gebied der hoefsmidsopleiding in Nederland”, in de 8ste afl. geplaatst, heb ik met belangstelling gelezen; in een kort bestek bevat het veel van belang voor de opleiding, en verdient ernstig te worden overwogen; daarom heb ik niet kunnen nalaten om over een en ander blijk te geven van mijn gevoelens over deze gewichtige zaak.

Zonder voorbehoud stem ik in met de Redactie dat de cursussen in hoefbeslag veel verbetering aan de vorming tot hoefsmid hebben gegeven; dit wordt dan ook erkend door een ieder, die in het vak is ingewijd. Dat zij de sympathie hebben gewekt van de Maatschappijen van Landbouw, van de Vereenigingen voor paardenfokkerij, van de Landbouwers-paardenhouders in 't algemeen, als ook van de vakmannen zelve, is bekend. Niettegenstaande met lust en ijver overal in 't land door allen aan deze zaak is gewerkt, is het waar dat, in weerwil van den geruimen tijd die er reeds aan is besteed, het algemeene resultaat niet is als men dat wenschen mocht. De cursussen konden hooger staan, de opleiding er aan beter zijn, zonder twijfel.

Intusschen moet het niet verwonderen dat men niet verder is met het vak, wanneer men bekend is met voortvarendheid op menig gebied in Nederland, en verder als men in aanmerking neemt, dat voor ruim dertig jaren geleden op dit terrein zoo goed als niets werd gedaan, dat de uitoefening van het hoefsmidvak aan geen wettelijke bepalingen is gebonden — dat het paardenhoudend publiek over 't algemeen heden nog niet hard mede werkt en erg vasthoudend is in de beurs, omdat men niet inziet het

grootte voordeel en de waarde van het beslag voor het paard, voor een ander gedeelte meent, nu er opleiding bestaat voor den hoefsmid, men gerust kan zijn en zich verder niet heeft te bekommeren over de verzorging van den hoef, want deze is immers in goede handen. Men ziet heelemaal over 't hoofd, dat de liefde hier van twee kanten moet komen, — dat een goede behandeling voortdurend zorg en toezicht vereischt, die natuurlijk ook van de zijde van den eigenaar moeten komen. Me dunkt al deze omstandigheden hebben in vele gevallen niet alleen de goede uitvoering van het beslag, maar ook de opleiding geschaad.

Evenwel mag men niet bepaald ontevreden zijn met het tot heden bereikte resultaat, en, hoewel het erg langzaam vooruitgaat, is deze zaak niet ingeslapen; de maatregelen, om den duur der cursussen 2-jarig te stellen, en daarvan te doen afhangen de rijkssubsidie te verleen, en de oprichting van den cursus voor onderwijzers in het practische hoefbeslag, zijn daar toch het bewijs van. Deze laatstgenoemde maatregel, vooral als die in den goeden weg wordt geleid, kan aanleiding geven tot eene opleiding als men zich die maar wenschen kan; ik zou willen zeggen: „we zijn op den goeden weg.”

Ik verwijs hier naar het door mij gestelde in de afl. 4 blz. 37 enz. van dit maandblad; men profiteere voor de opleiding toch meer van de onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Ik meen het hoefbeslag is van voldoende algemeen belang dat de regeering hier op ruimer schaal moest ingrijpen; me dunkt als zij meer dan tot nog toe de leiding neemt, vooral ook veel vrijgeviger is dan tot heden het geval was, en in plaats van de genoemde Maatschappijen en Vereenigingen, wier loffelijk streven intusschen alle hulde toekomt, wil bepalen de plaats waar de cursussen worden gehouden, het aantal leerlingen dat aan elken cursus kan deelnemen, de eischen voor de toelating stelt, vooral ook het onderwijzend personeel, zoowel voor het theoretisch als het practisch gedeelte, benoemt, ook de commissie voor de af te nemen examens aanwijst, en bij dat alles het advies van een zaakkundig persoon heeft, Nederland in korten tijd en op gemakkelijke wijze van een groot getal „leersmederijen” zal zijn voorzien, die, hoewel ieder op bescheiden schaal, zullen kunnen wijzen op groote resultaten.

Wel lacht ook mij de oprichting van een of meer goed ingerichte hoefsmidsscholen toe, omdat deze een systematische opleiding beter mogelijk maken. Maar zoolang de uitoefening van het hoefsmidsvak in Nederland niet gebonden is aan een door de wet voorgeschreven examen, zou ik alsnog mij willen bepalen tot voorgenoemde wijze van opleiding. Indien noodig zou een afzonderlijke cursus kunnen worden gegeven om hun die aan practische voorbereiding of verstandelijke ontwikkeling te kort schieten de vereischte kunde aan te brengen. Het moge verder noodig zijn dat op de cursussen toezicht moet bestaan, zooals deze thans wordt uitgeoefend door rijkslandbouwleeraren; naar mijn inzicht ware een controle van specifiek vakkundigen meer aangewezen.

Velp.

J. B. H. Moubis.

EXAMEN IN HOEFBESLAG VANWEGE DE MAATSCHAPPIJ TOT
BEVORDERING VAN LANDBOUW EN VEETEELT IN ZEELAND.

Den 23sten en 24sten Augustus j.l. zijn in Zeeland de examens in hoefbeslag gehouden te Middelburg, na afloop van de 2-jarige cursussen, vanwege bovengenoemde Maatschappij gegeven in de afdelingen Zierikzee, Noord-Beveland en Axel.

Voor dit examen hadden zich aangemeld 28 smeden, waarvan 21 de cursussen 1914—1915 hadden gevolgd; de overige 7, waarvan er een niet is opgekomen, hadden vroeger een cursus gevolgd en hebben daarop voortgeteerd. Van de eersten slaagden er 17, terwijl van de andere 6 er 3 een diploma verwierven.

Over het geheel werd er goed werk geleverd; de ijzers waren, op een paar uitzonderingen na, meer dan voldoende, het besnijden en passen gaf een enkele maal reden tot bespreking. Een algemeene opmerking was dat de ijzers kort waren, met weinig garnituur. Aangezien bij de keuringen veelal hetzelfde is waar te nemen, moet er een algemeene oorzaak voor zijn, mogelijk te vinden in het werk op de zware kleigronden, waar bij de eigenaars de vrees bestaat dat bij ruim beslag de ijzers zullen losraken.

Geslaagd zijn: G. J. Verlinde Jz. te Neuzen, W. A. Lindhoud te Oosterland, J. M. Verhulst te Zonnemaire, C. E. van Nieuwlande te Koewacht, A. van Nieuwenhuijse te Borssele, J. G. de Looff Thz. te Wissekerke, M. Verlinde te Zaamslag, G. Vlaander te Axel, Corn. de Jager Jz. te Driewegen (Z.-B.), A. P. Leenhouts Pzn. te Zaamslag, J. L. v. d. Zande te Ellemeet, Adr. Hanze Dz. te Sir-Jansland, M. van Doorn te Kloetinge, Ph. J. Duinker te Sas van Gent, A. Giljamse te Ouwerkerk, E. Saman Rz. te Haamstede, W. Willemsen te Zaamslag, A. Sommeijer te Axel (Spui Neuzen), A. P. Kesbeke te St. Jansteen en Iz. Sommeijer te Ovezande.

De regeling was als steeds voorbeeldig, tot in de kleinste onderdeelen. De examens werden afgenomen in een smederij, gelegen op een groot afgesloten erf; materiaal was naar keuze beschikbaar, zoodat alles vlot van stapel liep en het de examencommissie, bestaande uit de heeren Th. G. van Rijssel te Breda, J. de Vries te Zalt Bommel, H. J. C. van Lent te Tiel, S. van Angeren te Utrecht, en den secretaris der Zeeuwsche Mij van Landbouw, den heer G. A. Vorsterman van Oijen te Aardenburg, zoo gemakkelijk mogelijk werd gemaakt.

Nu er voorloopig in Zeeland geen cursussen in hoefbeslag zullen worden gehouden en dus weer een tijdvak is afgesloten, kan het van nut zijn een korte historie te geven van het onderwijs in hoefbeslag in de provincie Zeeland.

Van het begin af aan waren de voorgangers der Zeeuwsche Landbouwmaatschappij overtuigd dat het onderwijs over 2 jaren moest worden verdeeld en dat het zoo goed mogelijk moest zijn; tevens werd door hen de eisch gesteld, dat bij de beoordeeling op de examens streng moest worden gelet op de geoefendheid der deelnemers.

De eerste cursussen werden gehouden in 1896—97 in al de 9 afdelingen der Maatschappij. Het onderwijs in practisch hoefbeslag werd opgedragen aan den heer van der Mheen te Barneveld voor alle afdelingen, terwijl

het theoretisch onderwijs werd gegeven door de vecartsen ter plaatse, waaraan tevens de leiding en het toezicht waren toevertrouwd. Men had met deze regeling, die tot 1910 is volgehouden, het voordeel dat het practisch onderwijs in één hand was, dus uniform voor de geheele provincie.

Aan het eindexamen werd deelgenomen door 101 smeden, waarvan er 61 slaagden. Voor hen die waren afgewezen, wegens onvoldoende bekwaamheid, werd in 1898 een ambulante vervolgcursus gegeven van 1 jaar, waaraan 37 leerlingen deelnamen; bij het examen kon aan 30 daarvan een diploma worden uitgereikt.

Onder dezelfde onderwijzers werden in 1899—1900 en in 1903—1904 wederom cursussen in de 9 afdelingen gehouden, waaraan resp. deelnamen 97 en 59 smeden en waarvan bij de gehouden examens resp. 51 en 31 werden gediplomeerd.

Behalve in Kruijningen, dus in 8 afdelingen der Maatschappij, werden in 1906—1907 wederom ambulante cursussen gegeven, thans door den heer H. Kruijt te Purmer als onderwijzer voor het practisch hoefbeslag. Van de 75 deelnemers slaagden er 32.

Nu er overal in de provincie gediplomeerde smeden waren gevestigd, werd er een paar jaren rust genomen, waarna in de afdelingen Hulst, Oostburg en Middelburg in 1910—1911 onderwijs werd gegeven aan 42 smeden, waarvan er 18 bij het eindexamen slaagden; in 1912—'13 in de afdelingen Kruijningen, Goes en Tholen met 45 leerlingen, waarvan 15 werden gediplomeerd en in 1914—'15 met den reeds bovenvermelden uitslag. Aan de laatst gehouden cursussen is les gegeven in het practisch hoefbeslag door onderwijzers, die in het bezit waren van een diploma van den cursus voor onderwijzers in hoefbeslag te Utrecht, woonachtig in Zeeland.

	Geëxamin. Toegel.		
1. 1896 en 1897 Ambulante cursus in alle afdelingen der Maatschappij (2 jaar). Examen 1897	101	61	
2. 1898. Eenjarige ambulante cursus voor de afgewezenen.	„ 1898	37	30
3. 1899—1900. Ambulante cursus in alle afdelingen der Maatschappij (2 jaar).	„ 1900	97	51
4. 1903—1904. Cursussen in de afd. Hulst, Oostburg en Middelburg.	„ 1904	59	31
5. 1906—1907. Ambulante cursus in 8 afd. der Mij (Kruijningen niet) (2 jaar). Bij de eerste 4 cursussen trad op als hoefsmid-onderw. de heer Van der Mheen te Barneveld, bij de 5de de heer H. Kruijt te Purmer.	„ 1907	75	32
6. 1910 en 1911. Cursussen in de afdelingen Hulst, Oostburg, Middelburg.	„ 1911	42	18
7. 1912 en 1913. Cursussen in de afdelingen Kruijningen, Goes en Tholen.	„ 1913	45	15
8. 1914 en 1915. Cursussen in de afd. Axel, Noordbeveland en Zierikzee.	„ 1915	27	20
	Totalen	483	258

In 20 jaren zijn dus de cursussen door 483 leerlingen bezocht (waaronder velen die 2-maal of meer medetellen) en werden er 258 smeden gediplomeerd.

De regeling is van het begin af aan geweest: telkens 16 praktische lessen van 4 uur en 8 lessen in theorie elk van 2 uur; terwijl de examens steeds centraal te Middelburg zijn gehouden, waarbij zooveel mogelijk dezelfde examinatoren werden uitgenoodigd.

Door bovenvermelde werkwijze werd eenheid van werk verkregen en verband gelegd tusschen de opvolgende cursussen.

Met trots kan de Maatschappij tot bevordering van Landbouw en Veeveelt in Zeeland terugzien op haar arbeid op dit gebied, waarvan zeer zeker haar volijverige secretaris zich een groot deel mag toeëigenen.

H. v. L.

MILITAIRE HOEFSMIDSCHOOL TE AMERSFOORT.

Den 16en Augustus is de militaire hoefsmidschool te Amersfoort, welke sedert de mobilisatie gesloten is geweest, weder opgericht.

Het onderwijzend personeel is in zijn geheel teruggekeerd van zijn detachering bij het veldleger en bestaat uit den met het toezicht op het onderwijs belasten paardenarts, den baas der smederij, met rang van adjudant-onderofficier, en drie onderbazen, waarvan de oudste opperwachtmeester en de beide overigen wachtmeester zijn.

Daar de cursus voor miliciens-hoefsmeden, verloopende van 1 April tot 1 October 1914, ontijdig was opgeheven, zijn ook deze leerlingen terug geplaatst, met het oog om dien cursus te beëindigen. Vervolgens zijn er aanwezig 11 leerlingen-vrijwilligers van de cavalerie, 9 idem van de artillerie en 22 miliciens-leerlingen van de infanterie, cav. en art., benevens drie burgerleerlingen, zoodat er op het oogenblik 45 leerlingen in opleiding zijn.

Bij een in de afgelopen week gehouden examen zijn de leerlingen Laurijssen, Sul, de Groot en van Essen geslaagd als militair hoefsmid bij de cavalerie, en worden nu bij eventueele vacature bij het veldleger als zoodanig ingedeeld.

Door het groote aantal leerlingen is tijdelijk een leegstaande smederij van de artillerie in gebruik genomen, om zodoende een grooter aantal vuren te verkrijgen, hetgeen de werkzaamheden zeer ten goede komt.

Tevens kan worden medegedeeld dat dit najaar de aanbesteding zal plaats hebben van de verbouwing der hoefsmederij, in welk ontwerp zijn opgenomen een verplaatsing en een vermeerdering van het aantal vuren, een vergroting van de beslagloods, het aanleggen van een harde en een zachte monsterbaan, het bouwen van een theorie- en demonstratiezaal met bureau voor den aan de school verbonden paardenarts; verder wordt de gezondheidsleer in acht genomen door het aanbrengen van flinke waschlocaliteiten, privaten etc.

Bij de aanbesteding is de verplichting opgelegd om tegen het najaar 1916 dit alles op te leveren, zoodat wij kunnen vertrouwen dat alsdan Amersfoort in het bezit zal zijn van een aan alle billijke eischen beantwoordende hoefsmidschool. Te gelegenertijd zal een schets met beschrijving van de hernieuwde militaire hoefsmidschool aan de lezers worden gegeven.

De volgende leerlingen ontvangen onderwijs aan de inrichting:

Vrijwilligers art. en cav.: Cazander, van der Meijden, Hakkenberg, Hamstra, Keijzer, Van Riel, Van der Weijden, Kuyer, Vucht, Ströhdorffer, Sprenger, Burger, Van Ekeris, Kaffa en Groeneveld.

Oud-miliciens der artillerie: Van der Craats, Jonkman en Ferwerda.

Miliciens der infanterie: Gyliansen, Wezendonk, Visser, Kramer, Telkamp, Kamps, Wassing en Zwiers.

Miliciens der cavalerie: Vermint, Panhuis, Sluys en de Smit.

Miliciens der artillerie: Schoorl, Eikhout, Schillekens, Lap, Lenting, Van den Berk, Ruiter en Bartels.

Burgerleerlingen: W. Mijubeek te Barneveld, W. Kamps en J. Jansen, beide te Eext (Dr.). G. H.

HOE HOOG IS HET MILITAIRE PENSIOEN IN DUITSCHLAND EN WAT ONTVANGEN DE NABESTAANDEN.

Nu er door den tegenwoordigen oorlog zooveel offers worden gebracht, is het wel van belang op de hoogte te zijn met de pensioenen en toelagen welke aan de militairen of hunne nabestaanden worden toegekend.

1°. *De militaire rente* (pensioen of toelage). Het bedrag houdt verband met den graad, welke de betrokkene in het leger heeft bekleed. Recht op toelage heeft ieder wiens geschiktheid om zijn brood te verdienen door een dienst-ongeval minstens 10% is verminderd. Bedraagt deze vermindering geen 10%, dan bestaat geen recht op uitkeering. Het inkomen der burgerbetrekking wordt niet in aanmerking gebracht, doch wel de aard dier betrekking om de vermindering in de geschiktheid te taxeerden. Treedt een verbetering of verergering van den toestand in, zoo wordt òf ambtelijk òf op aanvraag een kleinere of hoogere vergoeding uitgekeerd. Is het dienst-ongeval in den strijd ontstaan, zoo wordt een oorlogstoelage van R.M. 15 per maand verleend. Bij verminking wordt de maandelijksche toelage hooger; 27 Mark bij het verlies van een hand, een voet, de spraak of het gehoor; 54 R.M. bij blindheid.

Mocht de verminking van een lidmaat even erg zijn als het verlies hiervan, zoo kan ook 27 R.M. worden toegekend. Zij, die eene oorlogstoelage verkrijgen, kunnen op hun 55e levensjaar op 600 Mark pensioen aanspraak maken, indien zij tot dien tijd een geringer bedrag ontvingen. Die verhooging kan ook reeds eerder worden toegestaan, wanneer voortdurende ongeschiktheid, om zijn kost te verdienen, al is deze niet in den oorlog zelf opgedaan, optreedt.

Militairen, die, wegens lichaamsgebreken uit den dienst worden ontslagen, doch geen aanspraak op pensioen hebben, kunnen, bij broodsgebreke, het halve pensioen verkrijgen dat voor hun dienstrang is vastgesteld.

Toelagen voor kinderen worden niet gegarandeerd.

De bedragen zijn vastgesteld als volgt:

Bij een vermindering voor den arbeid van	Sergeant-Majoor		Sergeant		Korporaal		Soldaat	
	jaarl.	maand.	jaarl.	maand.	jaarl.	maand.	jaarl.	maand.
100 $\frac{0}{100}$	900	75	720	60	600	50	540	45.50 ^{RM.}
90 "	810	65	648	54	540	45	486	40.50 "
80 "	720	60	576	48	480	40	432	36. — "
70 "	630	52.50	504	42	420	35	378	31.50 "
66 $\frac{2}{3}$ "	600	50	480	40	400	33.33	350	30. — "
60 "	540	45	432	36	360	30. —	324	27.50 "
50 "	450	37.50	360	30	300	25	270	22.50 "
40 "	360	30. —	288	24	240	20	216	18. — "
33 $\frac{1}{3}$ "	300	25.50	240	20	200	16.66	180	15. — "
30 "	270	22.50	216	18	180	15	162	13.50 "
20 "	180	15	144	12	120	10	108	9. — "
10 "	90	7.50	72	6	60	5	54	4.50 "

De toelagen zijn voor alle wapens gelijk. De oorlogstoelage bedraagt per maand 15 en per jaar 180 R. M., de verminkingstoelage resp. 27 en 324 of 54 en 648 R.M.

2°. *De rente (pensioen of toelage) voor nabestaanden.*

Het recht op uitkeering voor nabestaanden vereischt den dood van den broodwinner, tengevolge van een dienst-ongeval, hetzij door ziekte of verwonding. Recht op een zoodanige toelage kunnen doen gelden de weduwe en de echte of erkende kinderen beneden 18 jaar; het pensioen of de toelage kan ook worden verstrekt aan behoeftige ouders of grootouders. In dit geval moet de overledene echter meer dan de halve onderhoudskosten dier ouders of grootouders hebben vergoed. Deze toelage hangt af van den graad der behoefte en kan voor ieder persoon niet meer bedragen dan 250 Mark per jaar.

Er wordt onderscheid gemaakt, ten opzichte van de weduwe en de kinderen, tusschen algemeene verzorging en oorlogsverzorging. De eerste bestaat uit het weduwe- en weezengeld, de tweede uit de oorlogstoelagen. Het weduwe- en weezengeld mag samen nooit meer zijn dan het bedrag dat de gestorvene zelf als pensioen had kunnen verkrijgen. Is zulks wel het geval, dan worden die bedragen beide zooveel ingekort dat het gemeenschappelijke bedrag gelijk wordt aan dat van het pensioen.

Ook in dit geval echter wordt de oorlogstoelage onverminderd uitgekeerd. De z.g.n. weduwe-toelage kan ook worden toegekend wanneer geen eigenlijk recht daartoe bestaat en, voor ieder gelijk, hoogstens 400 R.M. zijn.

De bedragen voor de nabestaanden zijn voor de weduwe van een sergeant-majoor aan weduwe-geld en aan oorlogstoelage elk 25 R.M. *) per maand, d.i. totaal per jaar 600 R.M.; — van een onderofficier resp. 25 en 16.66, d.i. totaal 500 R.M., — van een soldaat resp. 25 en 8.33 per maand of totaal 400 R.M. per jaar.

De toelage voor weezen is voor alle rangen gelijk. Voor halve weezen bedraagt zij per maand 5 R.M. en aan oorlogstoelage 9 R.M., d.i. totaal 14

*) De koers van de R(ijks)M(ark) is tegenwoordig veelal 51 à 52 cent, doch in normale tijden bijna 60 cent. *Red.*

R.M. per maand of 168 R.M. per jaar. Voor volle weezen zijn die bedragen resp. 8 en 11 per maand en 240 R.M. per jaar.

Er bestaat geen recht op uitkeering wanneer het huwelijk is gesloten na het ontslag uit den dienst.

Tenslotte zij opgemerkt dat de rechthebbers of hunne vertegenwoordigers zich hebben aan te melden bij den Garnizoenscommandant van hun woonplaats, zoodra de dood door een of andere ambtelijke kennisgeving te hunner kennis is gekomen.

(u. „*Der Hufschmied*“.)

INGEZONDEN STUKKEN.

M. de Redacteur!

Met belangstelling las ik in de vorige aflevering van „De Hoefsmid” Uwe beschouwing over opleiding van hoefsmeden in Nederland en betreur ook ik, zeer zeker met vele anderen, er van verschillende kanten niet de noodige medewerking bestaat om aan hoefsmeden een betere gelegenheid te geven zich in hun vak te bekwamen en zich zoowel praktisch als theoretisch meer op te werken.

Er is over 't algemeen hier te lande nog zooveel aan de wijze van beslaan te verbeteren en wil het mij zoo vaak voorkomen er maar al te zeer in de oude sleur voortgewerkt wordt. Niet alleen zien nog maar al te veel paardenhouders in verschillende bedrijven het nut van een goed beslag of het in goede conditie houden van hoeven hunner paarden niet in, doch ook vele hoefsmeden bekommeren zich er helaas maar al te weinig om hoe het door hun afgeleverde beslag er uitziet, zoodat volgens mijne meening niet alleen van Regeeringswege of door de „Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde in Nederland” de noodige stappen gedaan kunnen worden om de opleiding van hoefsmeden zoo volmaakt mogelijk te doen zijn en daardoor tot eene steeds betere en meer uniforme uitvoering van het beslag te komen, doch er behoorde ook van de hoefsmeden zelf een verlangen uit te gaan om in de gelegenheid te komen zich naar de meest volmaakte regelen der kunst te laten onderwijzen. Zeer terecht wordt door U dan ook in Uw gewaardeerd schrijven op het nut gewezen dat door een samenwerken van de „Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde in Nederland” met den „Bond van Smedenpatroons in Nederland” te verkrijgen zou zijn, waar toch laatstgenoemde Vereeniging er naar streeft de belangen der Leden in den ruimsten zin des woords te behartigen.

Het wil mij voorkomen als de hoefsmeden in Nederland zich meer bij den B. S. P. N. aansloten en dan eene combinatie van hoefsmeden uit dezen Bond vormden, welke dan meer speciaal de hoefsmidsbelangen zou kunnen behartigen, er ook van den kant der smeden het noodige gedaan kan worden om tot eene betere wijze van opleiding te komen en daardoor dan tevens hun vak tot meer bloei te brengen. Want ook dit punt dient onder het oog te worden gezien.

Wie toch zijn in de allereerste plaats bij eene goede uitoefening van het beslag geïnteresseerd? De eigenaren van paarden. Alzoo is het vanzelfsprekend, ingeval deze hun paarden beter beslagen krijgen, zij het betere

beslag ook zullen moeten waardeeren. Want ook dit is een groote fout dat in Nederland het beslag niet alleen op sommige plaatsen min of meer te wenschen overlaat, doch ook op vele plaatsen zeer slechte finantiëele waardeering vindt en dit toch zal met recht veel bijgedragen hebben, de lust bij vele hoefsmiden niet groot is om van hun kant meer tot eene algemeen betere opleiding van hoefsmiden te komen. Er moet bijgevolg niet alleen op eene betere opleiding aangestuurd worden doch tevens, wil dezelve goede vruchten dragen, op eene betere belooning, welke een hoefsmid voor zijn gewichtig en dikwerf zwaar en gevaarvol werk geniet. Wanneer wij, wat beide punten betreft, een vergelijking maken met Duitschland, dan zien we er in vele Duitsche plaatsen 1e klasse hoefsmidsscholen bestaan, zie b.v. Dresden, München, Hannover, Berlijn enz., doch men zal dan tevens tot de conclusie komen in Duitschland, hetgeen de hoefsmid presteert, over het algemeen meer finantiëele waardeering vindt.

Ik heb mij meermalen verwonderd dat er door hoefsmiden zelf niet meer gedaan werd om eene betere opleiding te verkrijgen, doch moest dan tevens tot de conclusie komen dat het beslaan maar al te vaak zeer onvoldoende betaald wordt, en dit vanzelf een meer energiek optreden van hoefsmiden achterwege deed blijven. Voor eenigen tijd kreeg ik hier nogmaals den indruk van, op eene vergadering van hoefsmiden uit Utrecht en omstreken. Hier moest men wel tot de overtuiging komen dat bij velen de noodige lust ontbreekt vanwege de uiterst kleine winst, ja soms nog wel het geldelijke nadeel welk er aan het beslaan van paarden verbonden is. Doch ook dit euvel is hopenlijk te overkomen en wel m. i. voor een groot gedeelte door een samenwerken van de „Mij. t. bev. d. Veeartsenijkunde i. N.” en den B. S. P. N. Laten wij hopen de Regeering, zoodra de nu voor haar moeilijke tijd tot het verleden zal behooren, krachtig ingrijpen zal om het zoo gewichtige doel te bereiken, de opleiding van hoefsmiden eene betere te doen zijn, vooral waar het toch niet alleen in vreedestijd telkens blijkt van welk groot belang een goed beslag voor paardenfokkers en alle overige eigenaren van paarden is, doch ook waar het toch weer in dezen oorlog aan het licht gekomen is welke voorname rol eene in alle mogelijke opzichten goed uitgevoerd beslag speelt. Zou het niet mogelijk zijn dat er van Regeeringswege niet alleen voor eene aan de eischen des tijds beantwoordende hoefsmidsschool gezorgd werd, doch tevens het wettelijk verboden zou zijn het hoefsmidsvak zelfstandig uit te oefenen zonder het onderwijs aan deze Inrichting gevolgd te hebben, en na gedaan examen de vereischte blijken van bekwaamheid gegeven te hebben?

Zodoende zouden dan niet alleen de te stellen voorwaarden, waarop men een Diploma verkrijgt en daardoor zelfstandig een Hoefsmederij zou mogen voeren, wat meer streng kunnen zijn, doch ook zou men door het onderwijs aan ééne Inrichting te verstrekken tot eene meer uniforme beslagmethode geraken, welke beide resultaten toch slechts het beslag ten goede komen.

Mocht dan tevens niet alleen de wijze van beslaan tot het hoogste opgevoerd worden, doch hetgeen de hoefsmid presteert eene betere finantiëele waardeering vinden, dan toch zou zeker de lust om hoefsmid te worden of te blijven bij velen niet steeds kleiner worden.

U beleefd dankend voor de verleende plaatsruimte,
Utrecht.

Hoogachtend:
Fritz Steding.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 11 September is, na een verblijf van 5 maanden aan de Inrichting, vertrokken de leerling G. Mulder van Drieborg, met een voor de practijk en theorie „goed” getuigschrift.

Er houden thans nog aan de Inrichting verblijf de leerlingen P. Kamminga van Meeden en R. Tamminga van Scharmer.

— **Oldenburg.** In den pas verschenen band IV van het paardenstamboek voor Zuid-Oldenburg, wordt o. m. aangegeven dat de hoefsmidschool in Oldenburg sedert 1910 door 20 smidsgezellen uit het district, waarover genoemd stamboek werkt, is bezocht. Ter tegemoetkoming in de kosten heeft de stamboek-vereeniging 1500 Mark bijgedragen, terwijl een gelijk bedrag is verstrekt door de onderscheidene districten (in ons land spreken wij van provincies) van het Groothertogdom en de Landbouwkamer.

— **Een smid tot een smid** is de titel van een boekje dat in 1913 is verschenen en waarvan thans reeds een 2^e druk is uitgegeven. Het wordt genoemd een „Handleiding voor den jongen plaatwerker.” De schrijver is de heer J. H. D e y s, gedipl. Mr. Smid en leeraar aan de Ambachtschool te Middelharnis, — de firma Ruygrok & Co. te Haarlem de uitgeefster.

CORRESPONDENTIE.

M. R. te A. en H. v. W. te O. B. Uwe bijdragen zijn Zaterdag j.l. ingekomen. Binnenkort ontvangt U van Uw artikel een drukproef ter goedkeuring. Mocht U bij het overlezen nog een of ander willen wijzigen, zoo bestaat daartoe de gelegenheid. De plaatsing kan geschieden in de October-aflevering.

PERSOVERZICHT.

De Augustus-aflevering van „*Der Hufschmied*,” die daags na de verschijning der Aug.-afl. van „*De Hoefsmid*” door ons werd ontvangen, bevatte:

1°. Ringvormige uitholling der hoornzool. Een gevolg van verbranding? door M. L u n g w i t z.

Schr., die veel ervaring op het gebied der hoefkunde heeft, vermeldt voor het eerst van zijn leven een hoef te hebben aangetroffen, waarin achter de witte lijn een op doorsnede driehoekige holte voorkwam. Het was een doode hoef, gebezigd voor het oefenen in het besnijden. Hierdoor viel ook vermoedelijk niet na te gaan van welk paard de hoef herkomstig was. Schr. veronderstelt dat de buitenrand der vleeschzool geschroeid zal zijn door „roodgloeiend” passen.

2°. Het „vastmaken” van losse ijzers.

3°. Korte mededeelingen.

4°. Persoverzicht. Hierin komt het bericht voor dat de firma Krupp een staal-legeering heeft uitgevonden die niet door te boren of stuk te maken is en bovendien zeer hooge temperaturen, b.v. een waterstof-vlam, kan verdragen. De bereiding wordt geheim gehouden.

De September-aflevering van „*Der Hufschmied*” bevat:

1°. De Wilhelmsburger klauwijzers met veeren, door Theodor Zehetbauer te Wilhelmsburg.

2°. Hoe hoog is het militaire pensioen in Duitschland en wat ontvangen de nabestaanden? (Dit artikel is in zijn geheel op een andere plaats in deze aflevering overgenomen).

3°. Sandaalvormig klauwbeslag, door H. Fischer, grofsmid te Frankfurt a. M.

4°. Korte mededeelingen, waarvan de volgende ons vermeldenswaard voorkomt:

Hoefijzers voor het leger. Nu het de plicht van iederen Duitscher is zijn kracht ten dienste van het Vaderland te stellen, moeten alle smeden, die hoefijzers voor het leger maken, overtuigd zijn dat *het beste* voor het veldleger juist goed genoeg is. Onvoldoend gevormde hoefijzers bemoeilijken het richten op de kleine veld-aambeelden; slecht gevormde, groote hoefijzers leveren bezwaar op bij het warm maken en bij het bewerken. Gebrekkige nagelgaten, vooral te groote, wijde gaten geven aanleiding tot het losraken der hoefijzers en het ruïneeren der hoeven; niet vlakgerichte ijzers geven aanleiding tot drukkingen; op hun kant gezette ijzers veroorzaken steengallen; een te smal zijn in het toongedeelte maakt het hoefijzer te spoedig versleten. Daarom bestede men alle zorg aan de ijzers; men geve ieder hoefijzer een goeden vorm, make het toongedeelte breed, zorge voor correcte nagelgaten en onderzoekte nauwkeurig de draagvlakte? Ieder, die onvoldoende verstand van hoefijzers heeft, onthoude zich van de levering. De smedenvereeniging zal goed doen alle af te leveren ijzers, vóór de verzending aan het legerbestuur, op bruikbaarheid te laten controleeren door een bekwaam hoefsmid.

Ieder moet er een eer in stellen om uitmuntend werk te leveren. Hierdoor zal men den arbeid der militaire smeden te velde gemakkelijk en prettig maken. Op die wijze wordt tevens het verrichtingsvermogen der paarden vergroot en bijgedragen tot het succes van onze dappere troepen. L.

— *Beslag.* Worden de hoeven droog en hard, dan zullen zij nauw en samengetrokken worden, indien er de aandacht niet op wordt gevestigd en de droogte en hardheid niet tijdig worden verholpen. Maar al te veel komt deze kwaal bij rij- en troepenpaarden voor, wat ontgezeglijk wordt bevorderd door vaste paillasse, te lang op hetzelfde beslag blijven en niet altijd juist en oordeelkundig beslaan. Zulke hoeven oefenen slechten invloed uit op de gangen en zijn nadeelig voor de pezen, daar het steunvlak van den voet te klein wordt. Houd dan ook het geld van den smid niet in den zak; neem den bekwaamsten smid dien gij kunt krijgen, een die veel rijpaarden heeft beslagen, en zijt ge zelf niet voldoende op de hoogte, laat dan het beslag geheel aan hem over of, indien ge niet over zulk een smid kunt beschikken, raadpleeg dan een veearts, die speciaal werk maakt van het beslag van het rijpaard. Het beslag dient zich aan te passen niet alleen aan het individu, maar ook aan den arbeid, welke het verricht, zoodat er onderscheid bestaat tusschen oordeelkundig beslag voor tuigpaarden en rijpaarden en bovendien nog groote verschillen naarmate den arbeid, dien het in deze beide klassen verricht; vandaar het verschil in beslag naarmate het paard rij-, ren- of troepenpaard is, of wel rijtuigpaard of harddraver.

De trainer van renpaarden acht een goeden voet, en dus verzorging en beslag van den hoef, van groot gewicht. Nauwe, harde hoeven zijn slecht voor de pezen en beletten, vooral indien de bodem zwaar is, aan de paarden hun meeste snelheid te ontwikkelen.

(u. L.S. J.)

OVER HET ONTSTAAN VAN SPECIALITEITEN IN HET HOEFSMIDSVAK.

Het doel der opleiding tot hoefsmid moet zijn dat deze in alle voorkomende omstandigheden geschikt is om het beslag der paarden naar eisch uit te voeren. Die eisch is verschillend, omdat het beslag moet geregeld worden naar den vorm van den hoof, naar gang en stand van het paard, naar de diensten waarvoor het paard wordt gehouden, en ook naar de terreinen waarop die diensten worden verricht. De hoefsmid oefent z'n vak uit bij trek- en tuigpaarden, bij rijpaarden, jachtpaarden, paarden op de renbaan, en als dravers in gebruik, over 't algemeen bij zeer uiteenlopende soorten paarden, indien noodig ook bij paarden van het leger, bij ezels, muilieren en runderen. Wil hij het werk naar behooren verrichten, dan moet hij bekend zijn met alle zooeven genoemde bijzonderheden, daar elk geval z'n eisch heeft met betrekking tot een doelmatige bewerking en een rationeel beslag.

Wel zijn de grondstellingen van de leer van het hoefbeslag steeds dezelfde, maar de wijzigingen, die de bedoelde bijzonderheden medebrengen, mogen niet worden voorbijgezien. Hij, die zulks steeds in toepassing brengt, is een kundig vakman. 't Is intusschen met dit vak evenals met elk ander: de een is kundiger dan de ander; ook is er veel verschil in handigheid. De omstandigheden, waarin de man is geplaatst, hebben grooten invloed op z'n ontwikkeling. Een hoefsmid, die veel rijpaarden beslaat, zal daarbij beter voldoen dan hij, die enkel zware werkpaarden onder handen krijgt, terwijl hij, die in de gelegenheid is om veel paarden voor de renbaan te beslaan, daarin meer oefening, meer ondervinding zal opdoen, dan wie slechts landbouwpieren in zijn werkplaats ziet komen. Op deze wijze ontwikkelen zich „specialiteiten” in het hoefsmidsvak, d.w.z. mannen die in sommige omstandigheden meer geschikt zijn dan andere vakcollega's; zij krijgen naam op dat speciale gebied, en met recht, maar zijn daarom niet steeds de kundigste vakmannen. Het is duidelijk dat de opleiding grooten invloed kan uitoefenen, voor zoover die sterker is gericht op een bepaald doel dan op een ander. Dit hangt veelal af van omstandigheden waarin de opleidingsplaats verkeert, kan samenhangen met een zekere voorliefde van het onderwijzend personeel, vooral ook met de streek waar de opleiding genoten wordt. Waar b.v. het renwezen sterk wordt beoefend, zal aan het speciale beslag daarvoor bijzonder attentie worden geschonken, meer dan dáár waar van rennen geen sprake is; ook zal een militair hoefsmid, opgeleid aan een speciale inrichting voor het leger, het militaire beslag correcter uitvoeren dan een burger-collega, die dit werk slechts bij uitzondering doet, hoewel deze zeer goed kan bekend zijn met de betreffende bepalingen en de eischen van het beslag der legerpaarden. Overigens kunnen aan elke goede inrichting voor hoefbeslag, hetzij militair, hetzij burger, met kundig onderwijzend personeel, goede hoefsmiden worden gevormd, bekwaam voor alle omstandigheden, mits voldoende paardenmateriaal van de meest verschillende diensten voor het onderwijs ter beschikking is.

Ons legerbestuur mag bogen op een inrichting tot vorming van hoefsmiden,

die reeds een eerbiedwaardig tijdperk achter zich heeft. Zulks bewijst dat het Departement van Oorlog reeds vroeg inzag het gewicht van het beslag der paarden; tevens pleit deze maatregel voor de goede zorgen der Defensie.

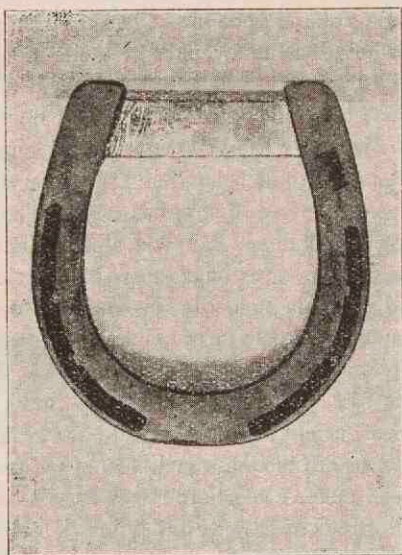
Ik besluit dit epistel met de hoop uit te spreken, dat ook hier, waar de burgervakgenooten verreweg de meerderheid uitmaken, maar de opleiding dezer heden nog te wenschen overlaat, insgelijks spoedig een afdoende regeling van dit onderwijs tot stand moge komen.

Velp.

J. B. H. Moubis.

HET BELGISCHE BALKIJZER.

Onder dit hoofd schreef de heer Zonnevjlle in *De Veldpost* van 11 Sept. j.l. een vrij uitvoerig artikel, in verband waarmede het zijn nut kan hebben te melden dat in „*De Hoefsmid*” 1907 een artikel is opgenomen over de Burger-Hoefsmidschool in België en in aansluiting daarmede op pag. 119 eenige regelen met een afbeelding van het ijzer van Allassonière.

Wij geven die afbeelding hiernevens opnieuw. In België wordt dit ijzer, thans door den heer Z. als het Belgische balkijzer bestempeld, veel gebezigd. Men gaf ons in 1907, bij het bezoek aan de Brusselsche hoefsmidschool, als voordeelen op, dat: het minder gewicht heeft dan het gewone balkijzer en het paard er een minder onvasten stand door verkrijgt, terwijl de voordeelen als balkijzer er gelijk door blijven en de vervaardiging zelfs minder tijdroovend is.

De heer Z. zegt in genoemd artikel het volgende:

„De voordeelen van het Belgische boven het Hollandsche balkijzer zijn groot. Het Hollandsche heeft

wezenlijk nadeelen, die niet gering te schatten zijn.

I. Daar de balk even dik is als het ijzer, wordt het te zwaar.

II. Doordat balk en ijzer beide met den bodem in aanraking komen, wordt glijden bevorderd.

III. Als de straal lager is als de verzenen, moet de balk naar onder worden doorgezot. Het spreekt van zelf, dat balk en ijzer aan den bovenkant, dan niet meer in één vlak liggen. De aanraking op den bodem blijft beperkt tot balk en teen. Bij het loopen zal het ijzer aan de wanden loswerken. Om dit bezwaar op te heffen, worden dan in de ijzertakken stompe schroefkalkoenen gedraaid.

Het spreekt van zelf, dat daardoor het ijzer nog zwaarder wordt, wat des te nadeeliger is, wanneer men bedenkt, dat balkijzers doorgaans aan slechte voeten noodig zijn. Het loslaten van het ijzer wordt er door in de hand gewerkt.

IV. Als gevolg van het genoemde onder III, zal in dat geval de stand een andere worden, wijl aan de verzenen een onnatuurlijke verhooging plaats vindt. De stand wordt dus abnormaal.

Deze vier genoemde nadeelen treden bij het Belgische balkijzer niet op, ze worden er juist door ondervangen.

I. Doordat de balk, hier brug genoemd, veel dunner is als het ijzer, neemt het gewicht slechts weinig toe.

II. Doordat de brug den bodem niet raakt, wordt het makkelijk uitglijden voorkomen.

III. Is de straal lager dan de verzenen, dan kan men de brug doorzetten; en daar deze dunner is als het ijzer, zal ze zelfs dan nog den bodem niet raken. Daardoor zal in zoo'n geval het ijzer nog geheel den bodem raken, en zijn stompe schroef kalkoenen niet noodig.

IV. Het spreekt vanzelf, dat de natuurlijke stand dan ook niet benadeeld wordt, en de normale stand dus steeds behouden blijft.

Wat is nu de eigenlijke reden, waarom het Belgisch balkijzer, bij de verpleging van den hoof van het Belgische paard, zoo'n belangrijke rol speelt?

Dit kan niet gelegen zijn in te nauwe hoeven, want de Zeeuwsche paarden hebben door hun werken in de zware, taaie, natte klei een groote neiging tot het vertoonen van te wijde hoeven.

Er is een andere reden voor.

De fokkers verlangen goede hoeven, d.w.z. hoeven met sterke, hooge hielen (verzenen). Juist de voortdurende arbeid in de zware klei is oorzaak van het ontstaan van voeten met lage, omgekrulde verzenen, zonder steunsels.

Om dit gebrek te verhelpen, en voeten met hooge hielen en sterke steunsels te kweeken, en het omkrullen der verzenen te voorkomen, wordt gebruik gemaakt van het Belgisch balkijzer.

Het wordt zoo aangelegd, dat de hoof draagt op de draagvlakte van het ijzer, vanaf de teen tot aan de laatste nagelgaten, en de straal draagt op de brug. Bij een nieuw ondergelegd Belgisch balkijzer, is er tusschen verzenen en ijzertakken een ruimte van 2—4 m.M. De verzenen worden daardoor van druk ontlast en krullen niet om. De verzenen kunnen aangroeien, wat juist voor het zware paard in de klei van groot belang is. Het voortdurend landwerk maakt het hoofmechanisme groot. Daardoor schuren bij een gewoon ijzer de verzenen sterk over de takken en slijten verbazend af. De groote zwaarte van het Belgische paard werkt dit natuurlijk nog in de hand. Het gebrek van lage verzenen blijft bestaan, de steunsels blijven zeer klein, en de hoof op die manier ontstaan, past niet onder een zwaar Belgisch paard.

Bij het gebruik van het Belgisch balkijzer wordt dit gebrek verholpen.

Bij het aanleggen op de boven omschreven wijze, worden de verzenen van grooten druk ontlast. Ze raken slechts even het ijzer aan bij het neerzetten en doortrappen van den voet. Ze slijten daardoor niet zoo spoedig

af, juist andersom, ze hebben gelegenheid aan te groeien. Het hoefmechanisme wordt niet in het minst geschaad.

Wanneer een paard voor het eerst een balkijzer aankrijgt, wordt de brug iets naar beneden doorgezekt. Dit is in verband met den wijden hoef met lage verzenen zoo goed als altijd noodig.

Na zes weken wordt het ijzer verlegd en de balk iets rechter gezet (terug naar boven). Bij een volgend beslag kan doorgaans de brug reeds gewoon vlak blijven, wijl dan de verzenen reeds merkbaar in hoogte zijn toegenomen.

Het is verwonderlijk hoe snel de voet met lage verzenen en slechte steunsels verdwijnt, bij aanwending van het Belgische balkijzer. We zijn reeds geruimen tijd in staat, in onze omgeving het succes te bewonderen, dat door de heeren A. en J. Schieman te Axel, met dit ijzer wordt verkregen. Het wordt door alle fokkers terecht geprezen. Werkelijk, het Belgische balkijzer is voor het zware paard, werkend in de zware klei, een machtig middel om goede voeten te kunnen kweken. Het vindt helaas uit conservatisme nog te weinig toepassing."

De genoemde voordeelen zijn wel een tikje breed uitgemeten. Het wellen van een lossen dwarsbalk tusschen de takken van een gewoon ijzer is minder eenvoudig dan het wellen bij het maken van een gewoon balkijzer, terwijl het doorzetten van den dwarsbalk bij het ijzer van Allassonière eerder bezwaren zal geven indien het nauwkeurig wellen iets te wenschen heeft overgelaten. Het dunner zijn van den dwarsbalk kan ook niet bovenmatig zijn, daar anders het doel, den straal goed te laten mededragen, gedeeltelijk wordt gemist en het wellen nog moeilijker zal worden.

Intusschen doet de plaatsing van het artikel des heeren Z. ons genoeg, daar het opnieuw de aandacht vestigt op de goede eigenschappen van het balkijzer in het algemeen en van dat in België veel gebezigde in het bijzonder.

INGEZONDEN STUKKEN.

Hooggeachte Redactie!

Met belangstelling las ik het artikel „*De slapende toestand op het gebied der hoefsmidsopleiding in Nederland,*” in „*De Hoefsmid*” van Juli j.l. en wil direkt toestemmen dat er nog wel wat hapert aan die opleiding.

Jammer is het eigenlijk dat het met de leerlingen der hoefsmidsscholen en cursussen, ook al eenerlei is als aan andere inrichtingen, n.l. dat „het allen geen koks zijn die lange messen dragen,” want juist deze zijn het geleerde spoedig vergeten en vervallen daarna in de oude sleur, omreden dat zelfstandig werken hun nooit eigen wordt. Ook zij bezorgen den tegenslag in de practijk, waarover ieder veearts en onderwijzer verbaasd staat, dat iemand, die een behoorlijke inrichting of cursus heeft doorloopen, zulk werk oplevert.

Maar insluiten gaat mijns inziens nu eenmaal niet, omdat op 't platte land iedere smid zijne klanten ook moet bedienen in zake hoefbeslag, want

specialiseeren gaat niet, — daar moet iedere smid alles kunnen op 't gebied van 't smidsvak.

Gaarne wil ik mijne meening omtrent de opleiding nader uiteenzetten.

Zal de opleiding in de toekomst uitsluitend in scholen geschieden, die ik prefereer boven cursussen, dan dienen er b.v. een 4-tal goed ingerichte scholen opgericht te worden door het Rijk en wel in groote plaatsen in goed beklante smederijen, voorzien van monsterbanen, want nooit genoeg kunnen de leerlingen op stand en gangen van het paard gewezen worden.

Dat aan dergelijke scholen nog al financiëele bezwaren verbonden zijn, zal ieder bekennen, want behalve een veearts en een onderwijzer in de practijk, zullen aan die scholen nog een paar flink geoefende knechts moeten werken voor de vlugge bediening der cliënteete, want niet alle paarden kunnen door de leerlingen worden beslagen, daar vele eigenaars, die hunne paarden laten beslaan aan dergelijke scholen, ze ook nog zoo spoedig mogelijk terug wenschen en ze niet afstaan voor demonstratie.

Het volgen van het onderwijs aan zulke inrichtingen brengt zijn bezwaren mee, ook al weer uit een financiëel oogpunt, want niet ieder is in staat om een hoefsmidsschool te kunnen bezoeken. Zulke leerlingen zouden vergoeding moeten hebben voor verblijfkosten. Men zou hiervoor een zeker bedrag kunnen vaststellen, en dit zou meteen een prikkel zijn tot het bezoeken van de scholen.

Tot deze vergoeding zouden groote landbouwverenigingen en paardenstamboeken iets kunnen bijdragen.

Om zeker te zijn dat men steeds een behoorlijk aantal leerlingen heeft, zouden geene cursussen meer gehouden moeten worden.

Wil men echter met het houden van cursussen doorgaan, wat mijns inziens heel goed kan, dan behooren die beter ingericht te worden, n. m. wat betreft de practijk; zij zijn van te korten duur. Ik zou ze willen verlengen tot 2 halfjaren, het eerste halfjaar uitsluitend wijden aan de practijk, en wel aan het oefenen in het maken van hoefijzers, het besnijden van doode hoeven, en het passen en richten op doode hoeven, want evengoed als het maken van goede hoefijzers is het passen en richten voor de meeste leerlingen een bijna onoverkomelijk struikelblok.

In het tweede halfjaar kon met de theorie worden begonnen en die zou dan met de practijk gelijk kunnen opgaan, want in een cursus van 24 lessen kan de practijk onmogelijk gelijken tred houden met de theorie, omreden wanneer men met de theorie gevorderd is tot de hoefgebreken en hiervoor beslag moet worden vervaardigd, de leerlingen nog lang niet voldoende geoefend zijn om abnormaal beslag te maken, enkele uitgezonderd.

Om paarden-materiaal te verkrijgen aan een cursus is altijd een groot bezwaar, omdat men ze nog al vrij lang moet gebruiken. Nu zijn de eigenaars hiervoor wel te vinden wanneer het beslag voor hun kosteloos wordt ondergelegd, maar het gaat niet op, dat men van de cliënteete der smeden in den omtrek paarden vraagt, welke kosteloos worden beslagen ten behoeve van den cursus, wanneer de betrokken smid hiervoor geen vergoeding krijgt; deze smeden zouden dus voor ieder paard, dat van hun cliënteete aan den cursus beslagen wordt, schadevergoeding moeten ontvangen.

Verder zou er genoeg leermateriaal aangeschaft moeten worden, want het onderwijs kan nooit genoeg aanschouwelijk worden gegeven.

Aan iedere smederij, waar een cursus wordt gegeven, moet gelegenheid bestaan om een paard te kunnen monstereu.

Er dienen aan de door het Rijk gesubsidieerde cursussen geen andere onderwijzers te worden benoemd, dan diegenen, die in het bezit zijn van een diploma als „onderwijzer in practisch hoefbeslag.”

Verder dient er een Rijkscommissie te worden benoemd, die van alle leerlingen der cursussen in 't land examen afneemt, tot het verkrijgen van een gelijkwaardig Rijksdiploma.

Verder kan ik de geachte Redactie mededeelen, dat de gediplomeerde onderwijzers in practisch hoefbeslag zich reeds sedert twee jaren hebben vereenigd, maar helaas ook zij verkeeren in een slapenden toestand, doch ik hoop dat ze wakker geschud zullen worden, door Uw schrijven.

Zie hier mijne meening, welke ik gaarne voor een betere geef.

Onder hartelijken dank voor de genoten plaatsruimte, teeken ik mij,

Appingedam, Sept. 1915.

M. Ritsema.

Mijnheer de Redacteur!

Het doet mij genoegen in „De Hoefsmid” van 15 Aug. j.l. te lezen dat het hoefsmidsvak weer eens onder den hamer moet worden genomen en dat bevoegde personen er zich mede gaan bemoeien. — Dat er over het algemeen een slappe toestand in het vak heerscht, is niet te verwonderen. Eerstens komt zulks door de slechte betaling en tweedens door de onvoldoende medewerking der paardenhouders. Alles wordt van den hoefsmid gevergd . . . voor te weinig dubbeltjes. Wellicht zou men er in kunnen slagen van de eigenaren beter loon naar werk te krijgen, ware het niet dat er hier en daar zoo'n soort smid woont, die een stel ijzers onderlegt voor . . . f 1.— Zoolang niet-vakkundigen het hoefsmidsvak mogen uitoefenen, zullen verkeerde toestanden blijven voortbestaan, want wat is het geval? Heeft een onvoldoend vak-kundige smid de hoeven van een paard verknoeid, dan eerst wordt er veelal naar een goeden hoefsmid uitgezien om ze eens op te knappen, waarna men den klant pas weer terugziet, als de hoeven opnieuw zijn verknoeid. Het ligt voor de hand dat er voor dat extra en onplezierig werk niet naar behooren in rekening kan worden gebracht, want anders wordt het verschil in prijs nog opvallender.

Hieraan dient een einde te komen en dit is naar mijn meening alleen dan mogelijk, wanneer van Regeeringswege alle smeden, die geen diploma hebben verworven, aan een klein examen werden onderworpen. Wie niet aan de daarbij gestelde eischen voldeed, moest geen bevoegdheid mogen houden om het hoefbeslag uit te oefenen. Het paardenmateriaal is toch te kostbaar om het toe te vertrouwen aan personen die er meer aan bederven dan goed maken, terwijl de uitsluiting van de minst ervarenen tevens ten goede zou komen aan degenen, die hun vak meester zijn.

Sommigen zullen hierbij de vraag stellen: Zijn er dan geen goede hoef-smeden zonder diploma? Mijn antwoord zou hierop zeker bevestigend luiden doch voor deze personen zal een practisch geregeld examen ook geen bezwaar

opleveren. Desnoods behoefde aan een eventueel in te stellen examen geen terugwerkende kracht te worden gegeven.

De hoefijzerfabrieken werken er ook toe mede om aan de deugdelijke uitoefening van het hoefsmidvak afbreuk te doen. Men zal zich zonder nadere regeling in de toekomst met hoefsmeden moeten redden, die niets anders kunnen dan den hoef besnijden en het ijzer onderleggen. Met het vervaardigen van afwijkende ijzermodellen, zooals strijkijzers, klapijzers, enz. zal het er dan ook niet te best meer voorstaan. Door de machinale ijzers komen we misschien nog zoo ver (?) dat de eigenaren de ijzers zelf onderslaan. Dit zou ook kunnen worden voorkomen door het instellen van een verplicht examen. Dit is de weg! Anders komt men er nooit. Dan wordt ook het werk vanzelf beter betaald.

Na instelling van een wet op de uitoefening van het hoefsmidvak zou het aanstellen van controleurs ook aanbeveling kunnen verdienen, waartoe ons land in districten ware te verdeelen. Het komt mij voor dat er wel controleurs fungeeren voor onbelangrijker dienststukken.

Er is ook, om de belangen der hoefsmeden te dienen, op gewezen om een Vereeniging te stichten. De oprichting hiervan zal niet zoo moeilijk zijn, maar om ze in stand te houden en aan het doel te doen beantwoorden?? Ik denk hierbij aan een opgerichte Vereeniging van „Onderwijzers in practisch hoefbeslag”, n.l. door de heeren G. J. Rolink te Enschede, M. Ritsema te Appingedam en ondergeteekende. Zakelijk en eendrachtig zijn wij daartoe bij elkander geweest, maar het doel is nooit recht op den voorgrond gekomen. Wij misten de goede leiding en ik heb nooit meer opdracht ontvangen, de leden voor een nieuwe vergadering op te roepen. — Jammer! Het komt mij voor dat het opnieuw gewenscht is een oproep te doen tot alle onderwijzers-hoefsmeden voor het beleggen eener vergadering, waarbij dan ook de autoriteiten op hoefbeslaggebied aanwezig dienden te zijn. Wanneer daar dan de algemeene belangen eens zijn besproken, zouden de vakpers en andere couranten er toe kunnen bijdragen om van de Vereeniging te maken wat wij ons daarvan voorstellen.

Wie noemt hiertoe nu het initiatief? Ik bedoel het uitschrijven van zoo'n vergadering, bijvoorbeeld in het centrum van het land, n.l. Utrecht. M. de Redacteur, mogen wij dat van U verwachten? Ik ben er van overtuigd dat alle onderwijzers-hoefsmeden hunne belangen voldoende begrijpen om aan een eventueelen oproep gehoor te geven.

Met dank voor de plaatsing,

Uw dw.

H. van Waasbergen,

Onderwijzer in practisch hoefbeslag te *Oud-Beierland*.

Het doet mij genoegen dat het artikel den gewenschten prikkel heeft gegeven. Het kan den inzenders bekend zijn dat „De Hoefsmid” de meening is toegedaan dat de hoefsmeden in de eerste plaats zelve hun eigen vakbelangen moeten behartigen en dat in zake de hoefsmidsscholen het directeurschap, de leiding, in handen moet komen van den hoefsmid, terwijl de meer wetenschappelijk onderlegde veearts (voortaan dierarts te noemen) het theoretisch onderricht, vooral in den bouw en de verrichtingen van den hoef, heeft te geven.

Op grond van onze opvatting zijn wij niet genegen een oproep te doen, zooals door den heer van Waasbergen wordt gevraagd, doch wel genegen om lid-begunstiger van een zoodanige vereeniging te worden en een eventueele vergadering dier vereeniging bij te wonen. Als datum voor een zoodanige jaarvergadering ware o.i. het best dien te kiezen waarop te Utrecht de uitslag van het examen voor „onderwijzers in practisch hoefbeslag” plaats vindt, alzoo in Januari.

A. W. Heidema.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Rijkssubsidie.** Op hoofdstuk X der Staatsbegrooting¹ voor 1916 komt onder de uitgaven een post voor van f 17500 ten behoeve van cursussen in paarden- en veekennis en in hoefbeslag.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 20 Sept. zijn als nieuwe leerlingen toegelaten: P. Been van Norg en P. Schortinghuis van Nieuwe-Schans en op 4 Oct. L. Stoit van Hoogkerk. — Aan de inrichting houden verder verblijf de leerlingen T. Kamminga van Meeden en R. Tamminga van Scharmer.

— **Verhooging der beslagkosten.** De Maasbode van 11 Oct. 1915 vermeldt dat de Vereeniging van Smeden in een 15-tal gemeenten van Zuid-Beveland heeft besloten den prijs van het hoefbeslag met 35 pct. te verhoogen.

In Groningen is de prijs sedert 1 September voor het rijtuigbeslag met 20 cent en voor 4 stootijzers met 30 cent verhoogd. Het verleggen van elk ijzer met 5 cent.

— **Uitvoer van hengsten en ruins van hoogstens 20 maanden.** Deze uitvoer is gedurende een maand, n.l. van 30 Aug.—30 September 1915, geoorloofd geweest. In het navolgende staatje is te zien dat Engeland daarvan niets heeft gekocht. (Er gingen alleen 10 à 20 stuks inlandsche zwarte hengsten voor den begrafenisdienst heen).

	30 Aug.	31 Aug.	1 Sept.	2 Sept.	8 Sept.	15 Sept.	22 Sept.	29 Sept.	Totalen.
N. Schans	215	289	150	314	210	193	118	897	2386
Oldenzaal	478	430	496	510	819	638	750	1378	5499
Winterswijk	88	52	40	34	58	157	24	150	603
Zevenaar	335	403	620	524	212	386	220	1120	3820
Venlo	9	261	181	118	166	44	69	361	1209
Simpelveld	33	119	36	31	143	72	41	188	663
Totalen	1158	1554	1523	1531	1608	1490	1222	4094	14180

De Regeering had vastgesteld dat voor den uitvoer van ieder exemplaar,

ter bestrijding der keuringskosten, f 5 moest worden betaald. Op die wijze is meer dan f 70.000 in de Staatkas gevloeid. Hier en daar is de opmerking gemaakt, dat de veeartsen, welke aan de grensstations de jonge dieren hebben gekeurd, zoo ontzettend veel aan keuringskosten ontvingen. Het is natuurlijk onjuist dat al die vijftallen guldens voor de dokters waren. Deze ontvingen voor den geheelen keuringsdag niet meer dan f 15.

In het najaar van 1914 heeft minister Treub reeds het schrandere doorzicht gehad om de heffing van uitvoerrechten mogelijk te maken. Dit voorstel heeft echter bij de Staten-Generaal zooveel tegenkanting onderhouden, dat het niet eens in stemming is gebracht, hetgeen o.i. zeer te betreuren valt. Door uitvoerrechten had men in veel opzichten onmiddellijk een pracht-belasting op oorlogswinst gehad. Van genoemde anderhalf-jarigen, die door den vrijen uitvoer gemiddeld wel minstens f 125 hoogere waarde verkregen, had ieder, in ruil daarvoor, gaarne f 50 voor uitvoerrecht betaald. In dit geval ware alleen voor die jonge paarden meer dan 7 ton netto in de staatskas gevloeid. Evenzoo had het gekund voor witte kool en tal van andere artikelen.

— **Utrecht.** Het off. orgaan van het *U. L. G.* meldt dat op Dinsdag 5 Oct. het onderwijs van het 2e gedeelte van den *cursus in hoefbeslag* 1914/16 is aangevangen. De lessen worden weder gegeven in de hoefsmederij en in een lokaal van 's Rijks Veeartsenijschool.

— Naar wij uit goede bron vernemen is thans op de begroting 1916 de eerste post uitgetrokken voor een **nieuwe hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool**. Wij maken hiervan met instemming melding, daar in de eerste plaats aan deze inrichting waar, behalve onze a.s. dier-artsen, ook de onderwijzers in practisch hoefbeslag opleiding ontvangen, een doelmatig voorbeeld dient te worden gegeven. Tientallen van jaren is daar reeds geleeraard dat een paard, hetwelk men voor het eerst te beslaan krijgt, of dat in verband met den gang bijzonder beslag verdient, eerst in beweging moet worden gezien, alvorens men tot beslag mag overgaan. Niettegenstaande deze juiste theorie ontbreekt het in Utrecht nog altijd aan de gelegenheid om haar in de practijk toe te passen.

VRACEN EN ANTWOORDEN.

Vraag: Op welke wijze moet een paard beslagen worden, dat bij de minste aanraking van den hamer op den achterhoef het been terugtrekt, omreden dat de beide hoeven zeer pijnlijk zijn en het paard derhalve ook niet op het andere been kan rusten.

Gerekend moet hierbij worden, dat geen noodstal aanwezig is.

Ik ben mee in de gelegenheid geweest, om zoo'n paard te beslaan; dit paard moest eerst beslagen worden, voordat het door een Verzekerings-Maatschappij afgekeurd kon worden.

Wij hebben in dit geval de beenen bij elkaar getrokken, wat misschien de eenige manier is. Toch zou ik gaarne door middel van De Hoefsmid, de meening van andere hoefsmiden daarover hooren.

Zou het misschien ook aanbeveling verdienen, nu de noodstal zoo goed als verdwenen is, om bij de opleiding voor *gedipl. hoefsmid*, ook rekening te houden met zulke gevallen, ook al komen zij weinig voor?

A.

S. J.

A n t w o o r d. Het zal ons aangenaam zijn indien op bovenstaande vraag uit den kring onzer lezers nadere voorlichting mocht komen.

Uit de gestelde vraag blijkt dat de steller aanneemt er zoo goed als geen noodstallen meer worden aangetroffen. Dit is wellicht wat overdreven. Het groote misbruik dat vroeger van de noodstallen is gemaakt, heeft aanleiding gegeven tot eene ernstige bestrijding, doch deze geeft geen recht om het gebruik van den noodstal onder alle omstandigheden af te keuren. Deze ontbreekt dan ook niet in onderwijsinrichtingen, zooals de hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht en de Inrichting voor hoefbeslag te Groningen e. a. Juist in het ter sprake gebrachte geval zou de noodstal, alsmede een flink breede broek, passende hulpmiddelen zijn geweest om het dier voor onnoodige moeite en pijn te vrijwaren.

Kan men niet over een noodstal met broek beschikken, dan lijkt ons de gevolgde methode om het paard voor den grond te trekken, ten behoeve van het aanbrengeu der ijzers, het meest gewenscht.

PERSOVERZICHT.

Rheumatische hoefontsteking. Tijdens den opmarsch van het Deutsche leger waren de paardenartsen herhaaldelijk in de gelegenheid rheumatische hoefontsteking bij de paarden te constateeren. Vrij algemeen wordt aangenomen, dat de oorzaak hiervan te vinden is in vergiftige stofwisselingsproducten, welke in het darmkanaal worden gevormd. Deze producten zouden in normale omstandigheden niet in de bloedbaan worden opgenomen, maar reeds in de darmholte onschadelijk worden gemaakt door stoffen welke de schildklieren afscheiden. (u. „Müncb. t. Wochenschrift“).

— *Een middel om strijken af te leeren.* In het „Tierärztl. Centralblatt“ van 20 Aug. j.l. deelt de veearts G a s s mede, dat het hem volkomen gelukt paarden het strijken af te leeren en wel door de navolgende behandeling:

Hij neemt een handvol stroo, besprenkelt dit met eenig water, legt het boven en rondom het kogelgewricht en bindt het door middel van een touw aan de binnenzijde ter plaatse vast. Het stroo wordt nu aan de binnenzijde met een mes zoodanig afgesneden, dat het puntig naar binnen uitsteekt, ongeveer ter lengte van 10 tot 15 c.M.

Bij het gaan nu strijkt het paard met het andere been langs den stoppeligen stroowisch, hetwelk het dier zoo onaangenaam aandoet, dat het strijken meestal binnen een week verholpen is.

(Dit middel is niet bepaald nieuw, doch kan in sommige omstandigheden nuttig werken. Ieder ervaren hoefsmid weet echter dat de middelen, gebaseerd op het wijder doen gaan van het paard, evenmin universeel zijn als andere. Ieder geval van strijken moet afzonderlijk beoordeeld worden. Eerst de oorzaak nauwkeurig vaststellen en daarna het passende bestrijdingsmiddel zoeken!

A. W. H.)

— *Gebrek aan hoefijzers in Engeland.* Volgens berichten in Engelsche dagbladen is er een groot gebrek aan hoefijzers voor de paarden der bereden troepen. Lord Kitchener heeft een schrijven gericht aan alle hoefsmeden in Engeland, met dringend verzoek zooveel mogelijk hoefijzers bij het ministerie van oorlog in te leveren.

De Oct. afl. van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende:

1°. *Opmerkingen omtrent de veldsmidse*, door den Militairen hoefsmid Gläser te Dresden. Schr. heeft van het begin af de veldtocht in Duitschland medegemaakt en verklaart tevreden te zijn over de door hem gebezigde veldsmidse van de firma Lorenz te Berlijn. In 8 tot 10 minuten konden de zwaarste hoefijzers heet worden gemaakt. Hij heeft er zelfs hoepelijzer van 8 cM. breedte mede heet gemaakt. Het bijbehorende aambeeld is $9\frac{1}{2}$ cM. breed en de hoorn voor groote hoefijzers wel iets zwak, maar toch redt een bekwaam hoefsmid zich daarmee voldoende. Alle handgereedschappen waren uitstekend in orde. Schr. gaf in den regel de voorkeur aan de veldsmidse boven particuliere, in de nabijheid zijnde smederijen en brengt hulde aan het Legerbestuur voor de wijze waarop de inrichtingen voor smeden te velde zijn verzorgd.

2°. *Snelle ingrijpende verergering van den knolhoef door het gewone stootijzer*, door M. Lungwitz. In dit artikel wordt aangegeven dat reeds gedurende een reeks van jaren is geweest op het verkeerde dat ligt in het gebruik van stootijzers als zomerbeslag. Indien men uit een oogpunt van zuinigheid versterking in den toon wil aanbrengen dan ware wellicht bij verordening vast te stellen, dat de stooten bij zomerdag niet hooger mogen zijn dan een halve cM. Deze bepaling zou reeds menige peesontsteking doen voorkomen.

Schr. wil thans enkel een bijzonder geval mededeelen, daar op de bezwaren van stootijzers reeds herhaaldelijk en ook wel uitvoerig in „*Der Hufschmied*” is geweest.

Bij een 5-jarige groote ruïn kwamen aan beide achterbeenen knolhoeven voor. Deze waren na de hoefbevangenheid in korten tijd in erge mate te voorschijn gekomen. Anderzijds echter is het een feit dat het paard bij de ontvangst bij den tegenwoordigen eigenaar goed heeft geloopt. De afstand van den verkooper naar den nieuwen stal bedroeg ongeveer een uur. De nieuwe eigenaar zag, toen het dier korten tijd later werd beslagen dat de achterhoeven werkelijk zeer veel te wenschen overlieten. Opvallend slecht kan de toestand echter niet zijn geweest, want de hoeven werden voorzien van gewone ijzers met hooge stooten en kalkoenen. Direct hierna liep het paard veel slechter. Het geval verergerde echter zoo, dat het paard volgens den eigenaar bijna 3 weken aaneen in den stal heeft gelegen. Na het eten moet het telkens weer onmiddellijk zijn gaan liggen. Ook was dit het geval wanneer geprobeerd werd om het dier te laten werken. Het tuig moest zelfs liggende worden afgenomen.

De toestand verbeterde iets; het paard kon naar de Hoefsmidschool komen. Aan de voorbeenen was niets bijzonders te bespeuren, het dier goed gezond, doch de achterbeenen werden, in beweging, hoog opgetrokken. Het dier liep achter, zooals bij bevangenheid regel is, zoodanig dat de verzenen het eerst op den bodem kwamen. Het krampachtig loopen ging niet gepaard met een sterk buigen van de spronggewrichten. Bij het ophouden van een been bleek dat het dier niet lang op één achterbeen wilde staan, reden waarom beide achterhoeven van ijzers werden ontbloot.

Het bleek dat in het toongedeelte en ook aan de zijgedeelten van den hoef in erge mate losse wand bestond. Op de plaats der witte lijn was de losse ruimte $2\frac{1}{2}$ cM. breed en liep 8 cM. in den toonwand op. Op zij was de wand tot op het midden van den hoef los. Het middengedeelte der

zool was doorgezakt. Buiten op den wand waren de karakteristieke ringen van den knolhoef zichtbaar.

Het dier werd beslagen met balkijzers, die evenwel zoo doorgezet moesten worden, dat een breede stoot en hooge schroeffalkoenen moesten worden aangebracht. Het ijzer werd van veel nagelaten voorzien. Daar de witte lijn in het toongedeelte ontbrak moesten de nagels hier direct door den wand worden geslagen. Hoefzolen konden niet worden gebezigd, omdat de zool en de punt van den straal te veel waren doorgezakt.

Slechts de losse gedeelten van den hoof werden weggenomen. De wand moest zooveel mogelijk worden gespaard. Het paard liep, na het beslaan, betrekkelijk goed.

Wat is uit het vorenstaande te leeren? Bij den koop had het paard versleten slechte hoefijzers, zoodat de straal den bodem raakte en tot het dragen van den lichaamslast medehielp. Nadat het dier beslagen was met gewone stootijzers kwam het dier als het ware op een 3-tal punten te rusten, terwijl zool en straal geen tegendruk ondervonden en vrij spoedig gingen doorzakken.

Het balkijzer bracht verbetering, omdat hierdoor de straal weer tot het dragen kon medehelpen.

3°. *IJzeren munten.* Naar aanleiding van het feit dat thans in Duitschland voor 5.000.000 Mark ijzeren 5 pfenning-stukken worden geslagen, wordt in herinnering gebracht dat dit soort munten de oudsbekende zijn en in het oude Griekenland werden gebruikt. In Afrika kent men ze thans ook nog.

4°. *Persoverzicht.* Hierin wordt melding gemaakt van de voederbak „Simplex”, die cilindervormig van doorsnede is en waarbij op de haver een eenigszins naar beneden doorgebogen plaat wordt gelegd, in het midden waarvan een groot gat voorkomt. Op die wijze kan het paard de haver uitsluitend door dat gat eten en wordt het vermorsen van het voeder gedeeltelijk voorkomen, — het langzaam eten, het flink kauwen en met speeksel vermengen van het voeder, bevorderd. Bovendien wordt zoodoende het inademen van stof uit het voeder voorkomen.

— De Smidscourant in Beieren heeft de aandacht er op gevestigd dat de voor het leger benoodigde hoefijzers worden geleverd door tusschenpersonen en niet door de smidsverenigingen direct. Het Legerbestuur heeft hierop geantwoord dat, toen in het begin van den oorlog veel hoefijzers noodig waren, geen aanbiedingen door de Handwerkskamers, doch wel door handelaren zijn gedaan en dat met deze laatste toen contracten zijn afgesloten, die over vrij langen tijd loopen. Pas tegen het einde van 1914 zijn op een advertentie vanwege het Legerbestuur onderhandelingen aangeknoopt met 40 Handwerkskamers. Er is thans een centrale inrichting voor de levering van hoefijzers, die alle moeite doet om de ongezonde tusschenkomst van handelaren te voorkomen.

Er is thans nog een groote voorraad van hoefijzers, doch wanneer mettertijd nog aanvulling noodig mocht blijken, dan zal opdracht worden gegeven aan den Bond van Deutsche smeden.

5°. *Korte mededeelingen.*

6°. *Vragen en antwoorden.*

K. te D. vraagt hoe de hoefziekte heet waarbij de hoornwand over den steunselhoek is heengegroeid, alsmede hoe zoo'n hoek te besnijden en te beslaan.

De Redactie antwoordt hierop het volgende:

Dit is een hoof met omgekrulde of ondergeschoven verzenen. Men neemt dit gebrek waar bij spitse, vooral bij plat- en volhoeven; meer bij groote zware, dan bij luxe paarden. De verzenwanden en de steunsels hebben een zeer schuine richting en krullen naar binnen toe om. Dit is echter meestal slechts gedeeltelijk het geval, zoodat de hoornzool in haar midden geheel vrij is; het komt ook wel voor dat het achterste gedeelte van den zooltak bijna geheel door den wand overdekt is, n.l. bij zeer schuine wandrichting en een tamelijk loodrechten stand der steunsels.

WENKEN VOOR DE BESLAGPLAATS.

Om het hoefsmidsvak naar behooren uit te oefenen moet de werkman kundig zijn in z'n vak, d. i. den hoof naar eisch bewerken en van een goed ijzer voorzien; daarbij moet hij ook bekend zijn met den omgang van paarden en c. q. met de aanwending der middelen, die noodig kunnen zijn om de werkzaamheden op de beste wijze te verrichten, zonder dat schade aan het dier, noch aan hem zelf of eventueel z'n helpers kan ontstaan; dit is z'n plicht. Om dit te bereiken, moet hij het vertrouwen zien te winnen van elk dier, dat ten behoeve van het beslag aan hem wordt overgegeven, en om te weten wat hij aan het dier heeft, zal hij, zoo noodig, den geleider in elk geval om inlichtingen vragen, aangaande karakter, mogelijke ondeugden, die niet zoo maar dadelijk opvallen, ten einde ongelukken te vermijden. Zenuwachtigheid, schrikachtigheid, ondeugden als bijten, slaan met voor- of achterbeenen en meer andere zijn immers dikwijls oorzaak van bemoeilijken van het werk. Al naar den aard zal hij de middelen moeten kiezen, welke in elk geval afzonderlijk dienen te worden toegepast. Deze middelen worden hem geleerd op zijn cursus, en staan gewoonlijk beschreven, meer of minder uitgebreid, onder het hoofdstuk „Behandeling van het dier bij het beslag.”

Wanneer ik hier deze zaak bespreek, dan is de reden daarvan niet om wat nieuws te verkondigen, maar acht ik 't nuttig den vakman er weer eens aan te herinneren, dat de toepassing van die middelen, zoo zij noodig blijken te zijn, volstrekt geen bijzaak bij de werkzaamheden zijn, maar dat zij met zorg moeten worden uitgekozen, en aangewend op eene wijze dat zij voor dat doel goed zijn en zoo min mogelijk schade veroorzaken.

Het is een algemeen bekende zaak dat de meeste paarden de werkzaamheden in verband met het beslag gewillig toelaten, hetgeen een zeer gewenschte eigenschap van het paard is, en voor den eigenaar van veel belang. Zulks pleit gewoonlijk voor een goeden, zachten omgang van dezen met z'n dier; het is tevens een bewijs van een goede opvoeding van 't paard in z'n jeugd, de opleiding voor het beslag behoort immers ook daartoe, een zaak die elk eigenaar wel ter harte mag nemen.

Bij zulk een paard verricht de hoefsmid zijn werk zonder eenige moeite, zonder gebruik te maken van geweldmiddelen. Intusschen verloopt dat werk in de smederij niet altijd zoo gunstig; wel is waar heeft men daarbij niet steeds met kwaadaardige paarden te doen; veelal is het een gevolg van onbekendheid met de plaats, gedruisch in de smederij, spattèn van vonken, last van vliegen enz., welke aanleiding geven tot een zekere onrust bij het dier, die vooral bij een paard met een opgewekt, nerveus temperament de werkzaamheden bemoeilijken.

De hoefsmid grijpe niet altijd dadelijk naar de praam of den kaptoom, maar ziet 't vertrouwen te winnen van het dier; door zacht aanspreken, bekloppen en andere handelingen bereikt hij in vele gevallen zijn doel. In-

geval evenwel het paard zijn kwaden wil toont, is een oordeelkundig gebruik daarvan aangewezen, maar dan zoodanig dat geen beleedigingen het gevolg zijn. Door te sterke toepassing of een langdurig gebruik kunnen deze allicht ontstaan. Weet hij dat het dier lastig of onrustig is, wanneer het alleen in de werkplaats verblijven moet, dan zorge men voor een kameraad, zoo mogelijk van denzelfden stal, als gezelschap, en is het een bekend nerveus dier, zoo gaat men liever niet over tot de werkzaamheden in de smederij, maar verricht die in den paardenstal zelf. Bij volbloedpaarden, vooral bij paarden voor de renbaan, is zulks vooral aangewezen.

Klauwen vóór, en slaan achter, kunnen zeer gevaarlijk zijn voor de helpers; daarvoor wordt wel eens aangeraden om de voorbeenen boven de voorknieën door middel van een riem samen te binden, het achterbeen op te trekken door een kluister, gelegd om de koot, en een touw aan den staart gebonden. In bijzondere omstandigheden kunnen deze middelen noodig zijn, doch zijn geen ongevaarlijke verrichtingen, die men niet te spoedig moet toepassen; niet behoort te worden vergeten dat ook lastige paarden als onze kameraden moeten worden beschouwd, die men evenwel in 't oog dient te houden. Men probeere hierbij eerst met de voorhand in het eene geval sterk omlaag, in het andere sterk omhoog te houden, en zorge bij zulke paarden voor afleiding en een handje hooi of een weinig haver.

Vrij algemeen wordt tegenwoordig uit de hand beslagen, d. i. zonder hulp. Deze methode is voor het militaire paard bepaald noodzakelijk, hoefsmid en paard moeten te velde en op manoeuvres daaraan gewend zijn. Zulks is ook geraden voor de meeste andere paarden, voor de rijpaarden in 't algemeen, vooral bij zulke met veel temperament, bij welke het beslaan in den noodstal zelfs aanleiding kan geven tot verwondingen en andere onheilen. De noodstal is meer aangewezen bij flegmatische en zware dieren; zij zijn van jongs af aan daar meer aan gewend geworden, zijn daar rustig in, en bezwaren bij de bewerking uit de hand den hoefsmid door hun gewicht soms te sterk, hoewel een handige, sterke smid, ook deze meestal met gemak uit de hand beslaat. Ook het beslaan in den noodstal moet met de noodige voorzichtigheid worden verricht, wil men het dier geen schade berokkenen. Wel vervalt hier het gevaar dat de helper het been te hoog opneemt, de gewrichten te sterk buigt (wat pijn veroorzaakt) en verzet van het dier opwekt, maar evenals de helper steeds wordt gewaarschuwd om het opgehouden been niet sterk buitenwaarts te brengen, komt dit ook voor wanneer de hoefsmid, vooral met de voorbeenen, zich niet onder het paard, maar te veel naar buiten plaatst. Hierdoor kan het dier pijn worden berokkend, zelfs kreupelheid ontstaan, wegens te sterke rekking der spieren, die van de voorborst en den schouder naar den opper- en onderarm verlopen, en van de banden der gewrichten daar ter plaatse.

Zooals reeds boven werd opgemerkt: waar dwangmiddelen noodig blijken, wende men ze aan, want door het gebruik daarvan wordt het werken aan den hoef mogelijk gemaakt. Zij behooren tot de werkzaamheden voor het beslag; immers het beslag kan soms zonder deze niet of niet behoorlijk beëindigd worden. Waar ze onnoodig zijn, blijven ze achterwege, is het gebruik verboden, en een zachte omgang de boodschap.

Het is dus van groot belang dat de hoefsmid weet wanneer en de wijze waarop die middelen moeten worden toegepast, opdat elk nadeel voor het paard en de omgeving worde vermeden. De toepassing is niet steeds even gemakkelijk; menig dier verzet zich daartegen; elk hoefsmid heeft wel eens ondervonden, dat bij het aanleggen der praam b.v. het paard het hoofd sterk opricht, gaat steigeren, zoodat de helper door die plotselinge bewegingen de praam niet kan houden, en deze door de beslagplaats wordt geslingerd. Men kieze daarom in plaats van de gewone, de Iersche praam, door mij in „De Hoefsmid” van 1900, blz. 166, besproken; hiermede ontstaat minder verzet en het hanteeren is gemakkelijker.

Meer goede wenken zouden hier gevoeglijk een plaats kunnen vinden, doch ik wil mij, althans voorloopig, tot voorgenoemde bepalen.

Velp.

J. B. H. Moubis.

ONTWERP-VOORSCHRIFT NOPENS HET HOEFBESLAG. *)

I. BEPALINGEN VOOR HET ZOMERBESLAG.

A. *Het ijzer.*

1°. Het ijzer moet als een kunstmatige draagrand worden beschouwd. Het behoort dan ook nauwkeurig naar het beloop van dezen te worden gesmeed, doch twee à vijf millimeter langer te zijn.

De uiteinden der ijzers moeten in den regel rond zijn; waar zulks noodig blijkt, worden zij aan den binnenkant eenigszins schuin weggenomen, daar de takken den straal niet mogen aanraken.

2°. De wijdte van het ijzer moet in den toon en in het zijgedeelte volkomen met den hoof overeenkomen, en voor de uitzetting van den hoof naar achteren toe iets wijder zijn.

3°. De breedte van het ijzer hangt af van de dikte van den hoornwand. Het hoefijzer moet tweemaal zoo breed zijn als de draagrand met inbegrip van de witte lijn.

4°. Aan het ijzer moet zoodanige dikte worden gegeven, dat het beslag in den regel eerst na 5 à 6 weken behoeft te worden vernieuwd, doch de dikte mag nooit meer bedragen dan 14 millimeter, bij de Bereden Artillerie 16 millimeter.

5°. Aan de bovenzijde van het ijzer onderscheidt men eene draagvlakte en eene afhellende vlakke.

De draagvlakte moet zóó breed zijn, dat zij den draagrand van den hoornwand met witte lijn en nog 2 millimeter van de hoornzool bedekt; het ijzer mag niet verder met de zool in aanraking komen.

De afhellende vlakke moet van de draagvlakte duidelijk afgescheiden zijn, verder geregeld worden naar de uitholling van de zool en van af het laatste nagelgat langzamerhand smaller toelopen, zoodat het laatste vierde gedeelte van elken ijzertak geheel vlak is.

6°. Het ijzer heeft aan de ondervlakte eene rits, waarin tien nagelgaten worden aangebracht, vijf in elken tak. De diepte van de rits wordt bepaald

*) Ministerieele Beschikking van 24 September 1915, IIe Afd., Nr. 84.

door de hoogte van den nagelkop, doch mag niet meer dan $\frac{2}{3}$ van de ijzerdikte bedragen. De rits zal in den toon niet doorloopen en na het laatste nagelgat vloeiend eindigen. De machinale achterijzers hebben alleen een rits in het zijgedeelte en drie nagelgaten — bij de grootste taille 4 nagelgaten — in elken tak, waarvan het toonnagelgat een stampgat is. De beide vlakten van de rits moeten hellend, en de nagelgaten zoo groot zijn dat zij de kling van den nagel juist kunnen opnemen. Overigens moeten de nagelgaten in verband met de richting van den hoornwand worden gestampt.

7°. De afstand der toonnagelgaten moet anderhalf maal de breedte van het ijzer bedragen. In het voorijzer moeten de laatste nagelgaten op het midden van den tak worden aangebracht en in het achterijzer een halve centimeter meer naar achteren.

8°. De buitenrand van het ijzer wordt naar de rits toe eenigszins rond bijgewerkt.

9°. Het ijzer heeft in het midden van het toongedeelte aan den buitenrand eene verdikking tot het maken van de lip, die aan de basis krachtig, en zoo buigzaam moet zijn, dat zij zich goed tegen den wand laat aanslaan.

De lip heeft een afgeronden vorm en is aan de basis zoo breed als de breedte van het ijzer bedraagt. Zij mag niet hooger zijn dan tweemaal de ijzerdikte.

De lip moet in het midden fusschen de toonnagelgaten zijn aangebracht.

10°. De opzet, dien men aan het voorijzer geeft, begint in den regel aan het tweede nagelgat, en wordt geregeld naar den opzet, die door de afslijting van het oude ijzer wordt aangegeven.

11°. Het ijzer moet met de draagvlakte overal gelijkmatig tegen de draagvlakte van den hoof aanliggen; het moet derhalve aan de dracht- en zijgedeelten volkomen vlak en bij het voorijzer aan het toongedeelte eenigszins opwaarts gebogen zijn.

12°. In plaats van gewone ijzers wordt van klap- en strijkijzers gebruik gemaakt bij paarden, waarvoor dit door hun bouw of door de wijze van beweging door den eskadrons- of batterij-commandant, in overleg met den paardenarts, noodig wordt geacht.

Andere hoofijzers mogen alleen gebruikt worden bij afwijkende hoofvormen (b. v. spitse en stompe hoeven, bodemwijden en bodemnauwen stand) en hoefaandoeningen, als dit door den paardenarts wenschelijk wordt geoordeeld.

B. *Bewerking van den hoof.*

13°. De bewerking van den hoof bestaat alleen in het inkorten van den draagrand en wel inzonderheid aan het toongedeelte, omdat de beslagen hoof aldaar afgroeit zonder af te slijten, terwijl hij aan de drachten door de uitzetting van den hoof voortdurend in slijting is.

Van den draagrand moet zooveel worden afgenomen dat hij gelijk komt met de verbinding van de zool en 2 millimeter van deze laatste mede draagvlakte wordt.

14°. Bij normalen gang en stand van het paard moeten de buiten- en de binnenwand op dezelfde hoogte worden gehouden.

Er moet worden gestreefd naar het vlak neerzetten van den hoof, zoodat hoof- en beenas in elkanders verlengde vallen.

15°. Van de steunsels mag slechts zooveel worden afgenomen, dat deze ter plaatse, waar zij met het ijzer in aanraking moeten komen, in hetzelfde vlak van den draagrand liggen.

16°. Van de zool en den straal mag alleen de loszittende doode of rotte hoorn worden afgenomen.

17°. De draagrand der dracht- en zijwanden moet volkomen vlak zijn, die aan den voorhoef van af het toongedeelte eenigszins naar boven oploopen, ten behoeve van den opzet.

Nadat het besnijden van den hoof is geschied, worden de uitwendige scherpe kanten van den draagrand met vijl of rasp weggenomen, bij een spitsen hoof meer, bij een stompen minder, en de draagvlakte aan den hoof effen gemaakt, zoodat elke ongelijkheid van den rand of der draagvlakte zorgvuldig wordt weggenomen.

18°. Het besnijden van den hoof geschiedt door middel van de renet; ook is het gebruik van de houwkling geoorloofd, inzonderheid als de hoorn zeer hard is of wanneer eene belangrijke inkorting van den hoornwand moet plaats hebben.

19°. Het passen geschiedt zwart-warm.

C. Bevestiging van het ijzer.

20°. Ter bevestiging van het ijzer onder den hoof worden hoefnagels gebruikt, waarvan de koppen zoodanigen vorm hebben, dat zij volkomen in de rits passen.

De aanschaffing van hoefnagels geschiedt door de zorg der Artillerie-Inrichtingen; de verstrekking, tegen verrekening, door de zorg van den Inspecteur der Bereden-Artillerie.

Het is den hoefsmiden streng verboden andere nagels te gebruiken.

In den regel worden bij het voorijzer slechts vijf nagels ingeslagen, drie in den buiten- en twee in den binnentak, bij het achterijzer worden zes nagels ingeslagen.

Bij gebruik van ijzers der grootste taille mogen 7 nagels gebezigd worden.

De nagels worden zoodanig ingeslagen, dat zij zooveel mogelijk in vasten hoorn zitten en de nieten, in ééne lijn liggende, 15 à 30 millimeter — afhankelijk van den vorm en de grootte der hoeven — boven het ijzer komen te liggen.

De nagelkoppen mogen, bij het pasbeslagen paard, een millimeter onder de onderste hoefijzervlakte uitkomen.

21°. Bij paarden, die gevoelig zijn bij het aanhalen der nieten, moet gebruik worden gemaakt van de nietentang. Elke hoefsmid moet van zulk een tang, van het voorgeschreven model, voorzien zijn.

22°. Nadat de hoof beslagen is, wordt met de vijl, die tusschen den hoof en het ijzer wordt aangebracht, de scherpe hoefrand weggenomen. Overigens mag aan den hoornwand niet worden gevijld.

Oude nagelgaten worden dichtgemaakt.

23°. Het is den hoefsmeden verboden de hoeven met eenig smeer te bestrijken vóór dat het beslag is nagezien.

D. *Gebruik van machinale en uit de hand gesmede hoefijzers.*

24°. Gedurende de manoeuvres en gedurende den tijd, dat het leger op voet van oorlog is, wordt uitsluitend gebruik gemaakt van machinale hoefijzers.

In andere omstandigheden gebruikt elke hoefsmid voor 20 % der paarden, die hij in beslag heeft, machinale ijzers, terwijl de overige paarden worden beslagen met hoefijzers door hem zelf aangemaakt.

25°. De aanschaffing van machinale hoefijzers geschiedt door de zorg der Artillerie-Inrichtingen; de verstrekking, tegen verrekening, door de zorg van den Inspecteur der Bereden Artillerie.

Het is den hoefsmeden verboden andere machinaal vervaardigde hoefijzers te gebruiken.

26°. De door de hoefsmeden te bezigen machinale ijzers worden hen in rekening gebracht door de Artillerie-Inrichtingen. Zij betalen daarvoor het gewicht aan staafijzer, tegen den gemiddelden prijs daarvan in de maand van verstrekking.

II. BEPALINGEN VOOR HET WINTERBESLAG.

A. *Beschrijving van het beslag.*

1°. De ijzers voor het winterbeslag zijn gelijk aan die voor het zomerbeslag, behoudens hetgeen daaromtrent hierna wordt bepaald. Zij zijn voorzien van schroefgaten, waarin, indien noodig, daarin passende scherpe kalkoenen worden geschroefd.

Het uiteinde van elk der takken wordt van een schroefgat voorzien, waarvan het midden 15 millimeter van het uiteinde van den tak verwijderd moet zijn.

Het achterijzer heeft bovendien twee schroefgaten in het toongedeelte. De achterijzers krijgen slechts 3 nagelgaten in elken tak, behalve die van taille 5, die in elken tak 4 nagelgaten hebben. De ijzers moeten minstens 11 millimeter dik en aan de uiteinden der takken minstens 22 millimeter breed zijn.

Het tweede nagelgat van het voorijzer moet geschikt zijn tot het opnemen van den ijsnagel.

2°. De scherpe kalkoenen zijn beitelvormig, uitgehold en doorboord, 30 millimeter lang, waarvan 10 millimeter voor den schroefdraad bestemd is.

De scherpe kalkoenen worden alleen gebruikt, wanneer de paarden bij gladheid diensten hebben te verrichten, overigens moeten de schroefgaten met werk en vet gevuld worden.

3°. Voor het in- en uitschroeven der kalkoenen dienen sleutels met tap tot winterbeslag en veiligheidshefboomen.

De commandanten der eskadrons, batterijen en treinafdeelingen bepalen hoeveel sleutels en veiligheidshefboomen in het tijdvak, dat de paarden op winterbeslag zijn gesteld, in gebruik zullen genomen worden.

4°. Om het ballen van sneeuw te voorkomen wordt gebruik gemaakt van

zolen van plaatijzer, die met de schroefkalkoenen bevestigd worden, na in den toon tusschen hoefzool en ijzer gestoken te zijn.

5°. Bij de korpsen moeten aanwezig zijn standmodellen van de hoefijzers voor winterbeslag; deze standmodellen worden door de Rij- en Hoefsmidschool verstrekt.

B. *Gereedschappen voor de vervaardiging benodigd.*

6°. De hoefsmeden moeten voor de vervaardiging en het gebruik van het winterbeslag zijn voorzien van de navolgende gereedschappen:

a. twee tappen tot winterbeslag; b. eene boormachine of booromslag; c. twee boren tot winterbeslag; d. een wringijzer tot winterbeslag; e. een sleutel met tap tot winterbeslag; f. een veiligheidshefboom; g. een mal tot hoefbeslag; h. een controleur tot boren tot winterbeslag.

Deze gereedschappen, behalve tappen, boren, de controleur en de sleutel met tap tot winterbeslag, worden door de hoefsmeden bekostigd.

Jaarlijks worden den hoefsmid kosteloos door de Artillerie-Inrichtingen twee tappen en één boor verstrekt.

Het is den hoefsmeden verboden andere tappen, dan door het Rijk worden verstrekt, te gebruiken of in de smederij te hebben.

C. *Aanmaak der ijzers en plaatsing der schroefkalkoenen.*

7. Bij het aanbrengen van het winterbeslag valt op te merken:

a. Alvorens de ijzers onder te leggen moeten de gaten van het fijne ijzer (snijdsel), bij het tappen ontstaan, gezuiverd worden. Het draadgedeelte van de kalkoenen moet vóór het inschroeven worden ingevet.

b. Als bij het onderleggen van ijzers, welke reeds van de schroefgaten zijn voorzien, het ijzer vóór het onderleggen nog moet worden gepast, moet de tap nog eens door de gaten gedraaid worden, aangezien bij het warmmaken en daaropvolgend afkoelen van het ijzer het schroefgat onzuiver kan worden.

c. Het is van het grootste belang dat de geheele bewerking met nauwgezetheid geschiede en de gereedschappen daarbij steeds zuiver worden gehouden.

d. Het inzetten der kalkoenen geschiedt, nadat de tap van den sleutel minstens één slag in het schroefgat is gedraaid, eerst met de hand, waarna zij ook zoo vast mogelijk met den sleutel worden aangedraaid, waarbij de veiligheidshefboom wordt gebezigd.

Is het hoefijzer dunner dan 11 millimeter geworden, zoo moet een ring, zoo noodig twee of drie ringen, tusschen ijzer en kalkoen gelegd worden.

Men vermijde bij het beslagen paard de tap of de kalkoenen zóóver in te draaien, dat daardoor het ijzer van den hoef afgewrongen zou kunnen worden.

III. *BEPALINGEN BETREFFENDE HET GEBRUIK VAN WINTERBESLAG
WANNEER HET LEGER OP VOET VAN VREDE IS.*

In het tijdvak 15 November tot 1 Maart zijn op winterbeslag gesteld de officiers- en rijkspaarden van:

- a. de regimenten huzaren,
- b. het Eskadron Ordonnansen,

c. het Korps Rijdende Artillerie, behalve de onafgerichte paarden,
d. de treinafdeelingen der regimenten veld-artillerie, met inbegrip van de reformpaarden voor garnizoensdienst bestemd,

e. per batterij veld-artillerie 17 paarden, waaronder het paard van den opperwachtmeester-instructeur en twee bespanningen van zes paarden.

Paarden van de treinafdeelingen worden telkenmale ook buiten het tijdvak 15 November tot 1 Maart, als dit noodig blijkt, op scherp gesteld; de overige paarden bovengenoemd alleen dan, wanneer de weersgesteldheid dit vordert bij gelegenheid, dat uitgerukt wordt tot het verleenen van militairen bijstand, bij escortes of bij mobilisatie en overigens wanneer dit in het belang der oefening wordt noodig geacht, overeenkomstig de door de Divisie-Commandanten, den Inspecteur der Cavalerie (voor het Eskadron Ordonnansen) of den Inspecteur der Bereden Artillerie (voor de Instructie-Batterij) te maken bepalingen.

IV. BEPALINGEN VOOR HET MOBILISATIEBESLAG.

1°. Voor ieder paard volgens de organieke oorlogsterkte, moet eene hoeveelheid mobilisatiebeslag aanwezig zijn, bestaande uit:

8 stel machinale hoefijzers, waarvan de helft met schroefgaten; 2 gros scherpe kalkoenen; 600 hoefnagels; 3 dozijn ijsnagels; 12 ringen tot schroefkalkoenen; 1 stel (4 stuks) zolen van plaatijzer tot winterbeslag.

Per paard worden hiervan opgelegd ter plaatse waar de betrokken onderdeelen zich op oorlogsvoet formeeren:

2 stel machinaal vervaardigde winterijzers; 50 hoefnagels; 2 dozijn scherpe kalkoenen; 1 dozijn ijsnagels; 4 ringen; 1 stel plaatijzers zolen.

In de genoemde plaatsen worden tevens opgelegd:

1 veiligheidshefboom per 4 paarden der oorlogsterkte; bij de cavalerie één sleutel met tap tot winterbeslag voor elk stel zadeltasschen; bij de bereden artillerie één sleutel met tap tot winterbeslag per ruiter en één per span.

Het overige der bovengenoemde hoeveelheden behoort in de magazijnen van het Veldleger aanwezig te zijn.

Bovendien wordt steeds in genoemde magazijnen in totaal 200 ton staafijzer, geschikt voor den aanmaak van hoefijzers en te verstrekken door de zorg der Artillerie-Inrichtingen, in voorraad gehouden.

2°. Voor het mobilisatiebeslag moet de navolgende verhouding van tailles (voor elke 100 stuks) als grondslag worden aangenomen:

*) 8,5 $\frac{0}{0}$ der taille 1	} Zie teekening C. W. K. 74.
8,5 $\frac{0}{0}$ " " 1A	
8,5 $\frac{0}{0}$ " " 2	
25,0 $\frac{0}{0}$ " " 3	
12,0 $\frac{0}{0}$ " " 4	
12,5 $\frac{0}{0}$ " " 4A	
12,5 $\frac{0}{0}$ " " 4B	
12,5 $\frac{0}{0}$ " " 5	

*) De omtrek-maten der 5 tailles zijn bij de voorijzers achtereenvolgens: 35, 37,5, 39,5, 41 en 45,5 cM., — bij de achterijzers: 31,5, 37, 38, 40,5 en 44,5 cM.

De tralles 1, 2, en 3 leenen zich haast uitsluitend voor cavalerie-gebruik, 4 en 5 meer voor artillerie. De met 1 A, 4 A en 4 B aangeduide tailles zijn tusschenvormen.

V. BESLAG VAN DE PAARDEN VAN OFFICIEREN VAN ONBEREDEN WAPENS.

Op den zelfden voet als hiervoren voor de bereden wapens is bepaald zal bij elk onbereden korps of onderdeel steeds aanwezig moeten zijn het benodigde voor twee stel mobilisatiewinterbeslag per officierspaard volgens de organieke oorlogssterkte.

VI. BESLAG VAN DE PAARDEN DER KONINKLIJKE MARECHAUSSEE.

De paarden der Koninklijke Marechaussee zullen worden beslagen op dezelfde wijze en met overeenkomstige ijzers als hiervoren is bepaald.

De Inspecteur van het Wapen geeft bevelen:

1°. omtrent de aantallen ijzers, kalkoenen, hoefijzers, ijsnagels, ringen tot schroefkalkoenen, stellen plaatijzeren zolen, veiligheidshefboomen en sleutels met tap, die aanwezig moeten zijn;

2°. omtrent den tijd, gedurende welken de paarden op winterbeslag zullen zijn gesteld.

VII. VERSTREKKING VAN BENODIGHEDEN VOOR BESLAG.

Aanvragen tot het ontvangen van benodigdheden tot beslag volgens vorenstaande bepalingen worden door de Commandeerende-Officieren ter plaatse, Commandanten der Divisiën en van het Depot der Koninklijke Marechaussee of hoofden van Inrichtingen rechtstreeks gericht tot den Inspecteur der Bereden Artillerie, die orde stelt op de verstrekking uit de hem o.h. magazijnen.

De aanvragen moeten zijn ingericht overeenkomstig het hierbijgaand model en worden onder datum van den 15en der eerste maand van elk kwartaal *in tweevoud* ingezonden.

Indien dit noodig blijkt, kan eene tusschentijdsche aanvraag op den eersten van elke maand worden ingediend.

Kalkoenen, plaatijzeren zolen, ringen tot schroefkalkoenen en ijsnagels worden kosteloos aan de hoefsmeden verstrekt.

Ter zake van de verstrekking van benodigdheden ten behoeve van het Wapen der Koninklijke Marechaussee en van benodigdheden, aangevraagd voor officieren der Landmacht, moet de verrekening der kosten ten laste van belanghebbenden plaats hebben.

* * *

Gaan wij dit nieuwe hoefbeslagreglement na, in vergelijking met vorige, dan zien wij dat hierbij voor het eerst officieel zijn ingevoerd de machinale hoefijzers en dat vervolgens het winterbeslag een wijziging heeft ondergaan door het invoeren van ijzeren zoolplaten en het weglaten van stompe kalkoenen.

De machinale ijzers wijken in zooverre af van de uit de hand gesmede dat de achterijzers alleen een rits in het zijgedeelte vertoonen en als toon-nagelgat een stampgat bezitten; bovendien mag bij ijzers der grootste taille een grooter aantal nagels gebruikt worden.

Het gebruik van machinale ijzers zal zeer groot zijn, immers gedurende

(Benaming van Korps, Onderdeel of Inrichting).

Aanvraag tot het ontvangen van benooidigheden voor het beslag.

Aantal.	B E N A M I N G.	Plaats, waarheen de benooidigheden moeten verzonden worden.	Beslissing van den Inspecteur der Bereden Artillerie
	Zonder verrekening der kosten.		
„	Tappen tot winterbeslag.		
„	Boren tot winterbeslag.		
„	Sleutels met tap tot winterbeslag.		
„	Controleurs tot boren tot winterbeslag.		
„	Scherpe kalkoenen enz.		
	Met verrekening der kosten.		
„	Boormachines of boormslagen.		
„	Wringijzers tot winterbeslag.		
„	Veiligheidshefboomen.		
„	Mallen tot hoefbeslag.		
„	Machinale hoefijzers.		
„	Hoefnagels enz.		

. „ den 19 . .

De Commandeerende-Officier van

.

manoeuvres en gedurende den tijd dat het leger op voet van oorlog is, wordt uitsluitend gebruik gemaakt van deze ijzers, terwijl in andere omstandigheden steeds $\frac{1}{5}$ der paarden hiermede zal worden beslagen.

Een zeer milde bepaling voor de hoefsmeden in deze is dat het Rijk voor de aan hun afgeleverde machinale hoefijzers slechts in rekening brengt het gewicht aan staafijzer tegen den gemiddelden prijs daarvan in de maand van verstrekking. Hierdoor wordt dit voor den smid voordeelig en zal het m.i. veel bijdragen tot een gunstiger beoordeelen van deze ijzers door de smeden.

Een tweede nieuwigheid is de vervanging der kooetsjoek-zolen door zolen van plaatijzer om het ballen van sneeuw tegen te gaan. Oogenschiijnlijk lijkt dit een goede methode en ontegenzeggelijk zal het voldoen wanneer het bij een enkel paard met zorg kan worden toegepast. De praktijk moet echter

leeren of er zich geen te groote bezwaren zullen voordoen om dit als legerbeslag te doen bestendigen. Deze bezwaren zullen zich naar mijne meening kunnen openbaren in de bewerking van deze platen; zij kunnen toch niet van te voren pasklaar worden gemaakt en de gaten voor de schroefkalkoenen kunnen er eerst in gemaakt worden vlak vòòr dat het onderleggen plaats heeft.

Bij afgesleten ijzers lijkt mij de aangegeven methode, om de ijzerdikte met twee of drie ringen te vergrooten, niet gelukkig toe, doch het schijnt niet billijk reeds te beginnen met af te breken alvorens de praktijk hier uitspraak heeft gedaan en eerst na den winter zullen voor- en nadeelen dezer methode met vrucht vergeleken kunnen worden. Mocht de technische toepassing blijken te voldoen, zoo lijkt mij dan toch nog in oorlogstijd een blijvend en direct nadeel aan deze metalen zoolplaten verbonden, het leven dat een zoodanig beslagen paard maakt op harde wegen. Dit „geklepper” zal alleen bij versch gevallen sneeuw niet klinken, doch overigens ook niet te ondervangen zijn.

De scherpe kalkoenen blijven bij dit reglement gehandhaafd, doch wijzigingen van vorm; de z.g. „altijd scherpe” kalkoenen worden ingevoerd en, daar deze kalkoenen een goede reputatie genieten, mag dit als een verbetering worden aangemerkt. De stompe kalkoenen zijn hiermede vervallen en worden de schroefgaten in den vervolge opgevuld met werk en vet.

Ook hier moet de praktijk de uitspraak doen en wanneer blijkt dat deze aangegeven wijze geen nadeelen meebrengt, zoo zal de weglating der stompe kalkoenen een groot voordeel voor de paarden opleveren. Sneeuw en gladheid bepalen zich toch tot de groote minderheid der winterdagen en zullen dus de paarden grootendeels op gladde ijzers blijven loopen, hetgeen niet anders dan ten gunste van den hoef kan werken.

G. H.

MEDEDEELINGEN VAN DE MILITAIRE HOEFSMIDSCHOOL TE AMERSFOORT.

In de maand October werden de volgende leerlingen gediplomeerd: de vrijwilliger A. Viezee van het 1e R. (egiment) V. (eld) A. (rtillerie); de vrijwilliger J. Verstraeten van het 1e R. V. A. en de vrijwilliger W. B. A. van Kerkhof van het 4e R. H. (uzaren).

Aan de leerlingen Viezee en van Kerkhof werd een prijs *) uitgereikt als de beste leerlingen, resp. der artillerie en der cavalerie, die dit jaar de hoefsmidschool verlaten hebben.

De miliciens der infanterie-lichting 1914: W. Gilyamsen 14e R. I. (nfanterie), G. Wezendonk 8e, T. Visser 1e, F. W. Kramer 17e, T. Telkamp 12e, A. Kamps 5e, J. Wassing 12e en H. Zwijs 1e R. I.

De miliciens der Artillerie, lichting 1914: J. Ferwerda 1e R. V. A., Ch. C. van der Craats 4e R. V. A., en L. Jonkman, Korps Rijdende artillerie.

De burgerleerlingen: W. Kamps en J. Jansen, beide uit Eext (Dr.) De burgerleerling W. Mijnbeek uit Barneveld moest als landstorplichtige zijn opleiding onderbreken.

Aangekomen ter opleiding zijn de navolgende miliciens der Infanterie, lichting 1915:

*) Een gebonden exemplaar van de „Handleiding voor den Metaalbewerker door Prof. van der Kloes”, met inscriptie.

P. Horst 1e R. I., S. Bolhuis 11e, I. te Kulve 16e, J. Nagelhorst 20e, G. Maring, Res. Bat. 1, J. Olshof, idem, J. Wiereum, idem, G. Hogerweij, idem IX, K. C. Bos, idem V.

(Deze 9 miliciens zijn aangehouden als de beste uit 40 miliciens, die hier gedurende een week proef gewerkt hebben.)

en de volgende burgerleerlingen: B. Jansen uit Varsseveld en R. Trip uit Geterveen.

In het geheel zijn nu in opleiding 17 vrijwilligers cavalerie-artillerie, 12 miliciens cavalerie en artillerie, 9 miliciens infanterie en twee burgers, dus totaal 40 leerlingen.

Het aantal paarden, dat wekelijks beslagen wordt door de leerlingen, bedraagt ruim 80.

De beide hulpinstructeurs Blokker en Tetenburg zijn met ingang van 14 October bevorderd van wachtmeester tot opperwachtmeester.

Was tot op verleden jaar de hoogste rang, welke een hoefsmid in het leger kon behalen, die van opperwachtmeester, welke rang alleen verleend werd aan den „baas" der hoefsmidschool, zoo is deze functionaris thans adjudant-onderofficier, terwijl de drie hulp-instructeurs allen opperwachtmeester zijn.

* * *

Een boerenpaard werd op verzoek van den eigenaar aan de Hoefsmidschool beslagen, aangezien het telkens kreupel liep, doordat het zich streek met de voorbeenen.

Bij onderzoek bleek het rechtvoorbeen Fransch te staan, het linker voorbeen had den toontredersstand, beide van den kogel uitgaande.

Het linker been werd gestreken, afwisselend aan den kogel en aan de pijp, door het toon- en zijgedeelte van het rechter voorbeen.

Nadat dit was vastgesteld, werd de buitenhoefhelft van het rechter voorbeen sterk besneden en hieronder een toonstrijkijzer gelegd.

Ook bij dezen Franschen stand was het optreden op de buitenhoefhelft zeer duidelijk te zien, de afslijting van de binnenhoefhelft aanmerkelijk grooter, zoodat de buitenkant het meest besneden diende te worden.

Na het beslag was het strijken opgeheven, het paard liep rad en tot heden zijn geen klachten van den eigenaar hieromtrent gekomen. *

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Op 16 Oct. is vertrokken de leerling T. Kamminga van Meeden en op 23 Oct. de leerling R. Tamminga van Scharmer. Beiden is, na een verblijf van 5 maanden aan de inrichting, een voor de praktijk en theorie „goed" getuigschrift uitgereikt. (Deze beide leerlingplaatsen zijn nog open).

Thans volgen een cursus de leerlingen: P. Been van Norg, P. Schortinghuis van Nieuwe-Schans en L. Stoit van Hoogkerk.

— **Winter.** Verscheiden diersoorten, die zich gedurende het koude jaargetijde ingraven, zouden zulks dit najaar vroeger hebben gedaan en dieper dan gewoonlijk. Uit deze verschijnselen meenen de dierkundigen te mogen opmaken dat er waarschijnlijk vrij harde vorst staat te wachten.

— **Hoefzool-raspen.** Friedr. Dick te Eszlingen a/N. heeft een flauw S-vormige rasp in den handel gebracht, ten gebruike bij hard ingedroogde zolen, die minder goed met den houwkling zijn te bewerken.

— **Ijzer en staal.** De vraag blijft groot en de prijs hierdoor hoog.

DE VOORUITGANG VAN HET HOEFSMIDSVAK IN VOOR ONS AFZIENBAREN TIJD.

Onder afzienbaren tijd verstaan we hier den tijd van het oogenblik af dat we medeleefden in het vak, d.i. dat we kennis maakten met alles wat op dit gebied in geschriften ons werd aangeboden, en dat we zooveel mogelijk in toepassing brachten of in toepassing zagen brengen.

Het eigenaardige in dit vak is zonder twijfel de omstandigheid, dat de kennis er van moet worden verkregen door de samenwerking van twee verschillende zijden, die in de practijk ieder op zich zelf zijn aangewezen, toch, laten we zeggen, sedert onheuglijken tijd aan een gemeenschappelijken boom zijn ontsproten, in zoover de veeartsenijkunde en de kennis van het hoefsmidsvak van oudsher in *menig* opzicht samenwerkten.

Wanneer we spreken van afzienbaren tijd, dan denken we ons den tijd, en deze is niet van recenten datum, dat we voor het eerst kennis maakten met de leer van het hoefbeslag; dat is thans sedert ruim een halve eeuw, den tijd dat we aan de Rijksveeartsenijschool daarin onderricht mochten ontvangen, zoowel in de theorie als in de practijk, waarvan het eerstgenoemde gedeelte ons meer speciaal aantrok, terwijl het laatstgenoemde, hoewel met zekeren ernst behandeld, toch meer voor ons aan uitspanning deed denken.

Boven spraken we van geschriften over hoefbeslag; van dit vak kwamen in de veeartsenijkundige literatuur gewoonlijk artikelen voor over den hoef, vooral over hoefziekten, bewerkt door veeartsenijkundigen; afzonderlijke tijdschriften voor het vak schenen, voor zoover ons bekend, destijds nog niet te bestaan, en ook de werken betreffende het hoefbeslag waren allen door veeartsen geschreven; dit kon ook moeilijk anders.

Afgezien van opvoeding en voorbereidende ontwikkeling, ontbrak het den hoefsmiden aan de kennis van den bouw en de verrichtingen van het voorwerp hunner verzorging, niettegenstaande menig goed werkman werd aangetroffen, opgeleid door een schrander vader of patroon in de geheimen van het vak. Het *waarom?* kon door hen niet behoorlijk in toepassing of in geschrift worden gebracht.

Hoewel destijds vele werken met zeer bescheiden opzet waren verspreid door veeartsenijkundigen, oefenden deze inderdaad weinig invloed uit; ze werden niet door den eigenlijken vakman in handen genomen, of konden niet worden verstaan of verwerkt, omdat de opleiding, de verklaring ontbrak, het *waarom?* waarop we boven doelden.

Het was in dien tijd dat een werk over hoefbeslag het licht zag, dat zich van alle andere in elk opzicht onderscheidde; we bedoelen het boek „*Der Fusz des Pferdes*” van Dr. Leisering en Hartmann, dat ook voor ons land het standaardwerk voor de leer van het hoefbeslag zou worden, en dat een gelukkige samenvoeging was van de theorie door den Professor in de ontleedkunde en van den Leeraar in het theoretische en practische hoefbeslag aan de Veeartsenijschool te Dresden.

Men moet nu niet denken dat dit boek, verschenen in 1861, reeds dadelijk tot onze beschikking stond; wij hadden destijds als handboek de „*Handleiding tot de leer van het Hoefbeslag*” van Hekmeijer, en de „*Beschrijving van de verschillende wijzen van Winterbeslag*” van denzelfden schrijver; beide zeer bescheiden boekjes. Daar de bibliotheek der Rijksveeartsenijschool voor ons destijds niet toegankelijk was, maakten wij met het vóórgenoemd nieuwe boek eerst kennis na het verlaten dezer Inrichting. Wel vinden we in laatst aangehaald werkje van Hekmeijer, 2^e druk 1862, blz. 23 en 24 in een „Noot” het boek vermeld. Dit werk, later voortgezet door A. Lungwitz, en vervolgens door Prof. D^r. M. Lungwitz, waarvan tot heden 11 drukken verschenen, heeft door zijn rijken inhoud en groote verspreiding bij hen, die zich bezig houden met het onderwijs, een grooten invloed gehad op de ontwikkeling van het hoefsmidsvak. Wie zich de moeite heeft gegeven om de steeds nieuwe uitgaven te volgen, heeft zich kunnen overtuigen van de geleidelijke ontwikkeling; vergelijkt men den inhoud van den 1^{en} druk met de latere, dan moet worden erkend, dat de vooruitgang in het hoefsmidsvak in genoemd tijdperk groot moet worden genoemd.

Dat zulks ten onzent, meer in 't bijzonder, voor een groot gedeelte aan genoemd werk te danken is, ligt voor de hand. Wij willen daarmede niet ontkennen, dat de vele boeken en tal van tijdschriften, elders en ook hier te lande, over dit onderwerp handelende, in verloop van tijd geschreven, niet weinig hebben bijgedragen tot die ontwikkeling, daar deze alle de goede leerstellingen onder het oog van het groote publiek van vakmannen hebben gebracht, om die op de uitoefening van het vak toe te passen, want ten slotte komen alle vorderingen daarop neer, of ze in de practijk geschikt zijn en deze verbeteren kan. De middelen, welke hier te lande en elders zijn aangewend, om het daar heen te leiden, dat het beslag der paarden rationeel zou worden uitgeoefend, waren intusschen zeer verschillend, maar allen leidden tot hetzelfde doel, tot verbetering.

Of voor dit doel leersmederijen, cursussen of hoefsmidsscholen de middelen waren, welke daarvan de beste zijn, daarover zullen we hier niet uitweiden, wijl dit onderwerp reeds herhaaldelijk is besproken.

Velp.

J. B. H. Moubis.

DE GEREEDSCHAPPEN BENOODIGD VOOR DE VERVAARDIGING VAN HET LEGER-WINTERBESLAG.

Bij het leger moeten van 15 November tot 1 Maart alle rijks- en officiers-dienstpaarden op winterbeslag staan.

De hoefijzers voor het winterbeslag worden vervaardigd volgens dezelfde regelen welke gelden voor het vervaardigen van het zomerbeslag; zij wijken echter in enkele opzichten van deze af.

Zoo is het winterijzer voorzien van schroefgaten, waarin zoo noodig scherpe kalkoenen worden geschroefd.

Het uiteinde van elk der ijzertakken bevat één schroefgat, dat zoo geplaatst moet worden dat het midden van het gat 15 m.M. van het uiteinde van den tak verwijderd is. Bij het achterijzer bevinden zich bovendien in

het toongedeelte twee schroefgaten; hierdoor wordt het aantal nagelgaten teruggebracht tot 3 of, bij taille 5, tot 4 in elken tak. De uiteinden der takken moeten voldoende dikte en breedte hebben om door deze gaten niet te veel te verzwakken en om den schroefdraad geheel te kunnen opnemen. De minimum-afmetingen voor breedte en dikte van de takuiteinden zijn dan ook gesteld op resp. 22 en 11 m.M.

Het voorijzer heeft slechts twee schroefkalkoenen, doch hier voorziet men in de afwezigheid van de toonkalkoenen door in iederen tak het tweede nagelgat geschikt te maken tot het opnemen van een ijsnagel.

De hoefsmeden moeten voor de vervaardiging van de schroefgaten, voor het zuiver houden van deze gaten en voor het in- en uitdraaien van de kalkoenen voorzien zijn van de volgende instrumenten:

- 1°. twee tappen tot winterbeslag;
- 2°. een boormachine of booromslag;
- 3°. twee boren tot winterbeslag;
- 4°. een wringijzer tot winterbeslag;
- 5°. een sleutel met tap tot winterbeslag;
- 6°. een veiligheidshefboom;
- 7°. een mal tot hoefbeslag;
- 8°. een controleur tot boren tot winterbeslag.

Het onder 2 genoemde instrument, de *boormachine*, mag aangenomen worden van algemeene bekendheid te zijn bij de hoefsmeden, zoodat een beschrijving hiervan overbodig is; bij de militaire hoefsmidschool zijn twee boormachines in gebruik, welke door de leerlingen bediend worden onder voorlichting en toezicht van een voor het veldleger tijdelijk afgekeurden korporaal-hoefsmid. Het zijn beide handmachines uit een Fransche fabriek; zij wegen ieder ongeveer 170 K.G. en zijn op een stevige houten bank bevestigd.

Zijn de ijzers vervaardigd, dan worden nu, met inachtneming van hetgeen gezegd is omtrent de plaats der gaten, de schroefgaten aangebracht. Het beste en gemakkelijkste geschiedt dit door twee personen, waarbij één het ijzer in een tang onder de boor van de machine houdt, terwijl de tweede, de hulp, aan den slinger draait. De hierbij gebruikte *boor* (fig. I) breekt bij slordig of onoordeelkundig gebruik spoedig af, zoodat het in het belang van den smid is het boren zorgvuldig te doen plaats hebben.

Hierna gaat men het gat „verzinken”, dat wil zeggen: men maakt met een breedere boor er een hals in, zoodat de kalkoen, na ingedraaid te zijn, beter in het gat zal passen en dus vast in het gat zal zitten.

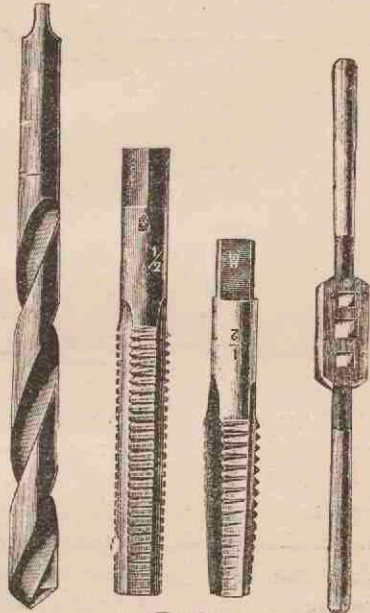

Fig. I.

Fig. II.

Fig. III.

Dit geschiedt als regel met een booromslag, waarbij het ijzer in de bank-schroef wordt geplaatst. Natuurlijk kan het ook met de boormachine gebeuren, doch dan dient men deze telkens van boor te verwisselen, hetgeen tijd kost en bovendien is deze laatste bewerking door één persoon gemakkelijk te verrichten. Men noemt het aldus van een hals voorziene schroefgat „gesofreind”, of ook wel „gefreesd”.

Na deze bewerking moet de draad van het schroefgat worden „opgetapt”, hetgeen gebeurt met een *tap* (fig. II) en met een *wringijzer* (fig. III). Deze handeling wordt ook uitgevoerd, terwijl het ijzer in de bankschroef is vastgezet. De tap, en wel $\frac{1}{2}$ duims-tap, wordt in het wringijzer gezet, en nu

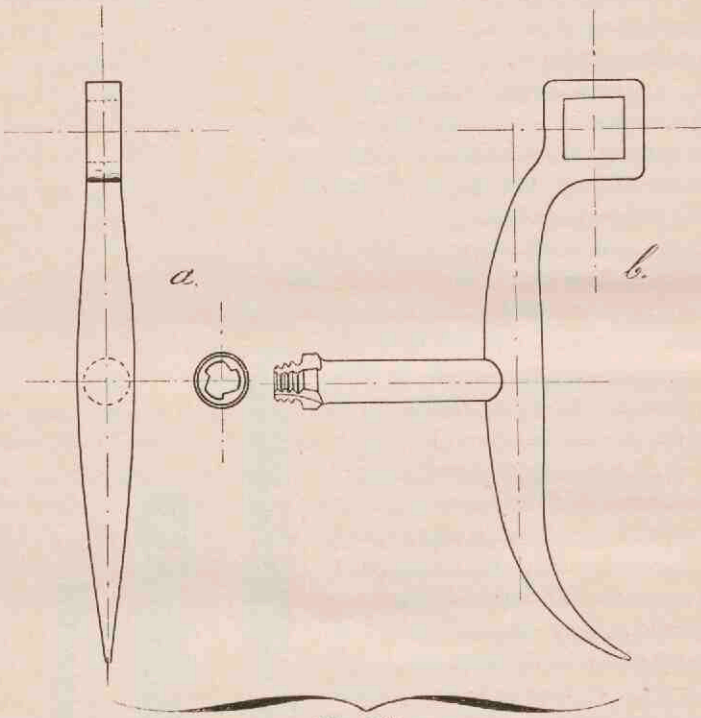

Fig. IV.

Sleutel met tap tot winterbeslag (nieuw model), overlängsche doorsnede, *a* van voren gezien (met ter zijde dwarsdoorsnede van den tap), *b* van ter zijde gezien.

worden hiermede de schroefgaten als het ware „nageboord” of „opgetapt”, om zoodoende den draad geheel zuiver te krijgen. Het winterijzer is dan klaar om ondergelegd te worden. Met afwijking van vroeger, toen stompe kalkoenen werden gebruikt om de schroefgaten open te houden, worden deze nu opgevuld met werk-, jute- of turf wattens, gedrenkt in vet, en bij gladheid heeft men deze er slechts uit te verwijderen om het schroefgat te kunnen gebruiken.

Worden nu de scherpe schroefkalkoenen toegepast, dan zal men dus eerst de prop, die in het schroefgat zit, verwijderen en daarna zal men het schroefgat opboren, om een mogelijk in den draad gekomen braam er uit te verwijderen.

Fig. IV geeft aan den sleutel met tap tot winterbeslag, zooals deze is voorgeschreven voor de hoefsmeden van het leger en welke verstrekt wordt uit de constructie-werkplaatsen te Delft.

Dit instrument heeft drie doeleinden: 1°. kan men met het scherp uitlopende kromme einde het schroefgat leeg maken, dus datgene uitpeuteren waarmede het vroeger is opgevuld; 2°. kan men het schroefgat optappen met den haaks-er-op-zittenden tap, en 3°. kan men den schroefkalkoen met den aan het andere uiteinde zittenden sleutel, in het schroefgat draaien.

Voor zoover 1 en 2 aangaat, is het instrument goed bruikbaar, hoewel het in de praktijk nog beter zal voldoen als het geheel 1 à 2 cM. langer wordt gemaakt. Het optappen van het gat gaat hiermede zeer goed en gemakkelijker dan met het in fig. V aangewezen instrument, waar de tap in een holte van den hefboom zit en bij gebruik wordt omgeklapt. Hier kan men niet die kracht mee ontwikkelen als in fig. IV en bovendien is het onhandiger in het gebruik. Naast den tap ziet men bij dit instrument een op gelijke wijze opgeborgen en omklapbaren kurkentrekker, die gebruikt moet worden in het geval men de schroefgaten opvult met kurk of hout.

Nu komen we echter aan het derde doeleinde van fig. IV, dus het eigenlijke indraaien van de schroefkalkoenen. Wat dit betreft, is het instrument minder geschikt en zal het een wijziging moeten ondergaan, zooals fig. V aangeeft, waar de schroef sleutel is aangebracht met een knie aan den hefboomsarm. Voor één enkel gat zou fig. IV bruikbaar zijn, doch om al de schroeven in een ijzer aan te draaien niet, daar men zichzelf met het instrument in den weg zit, zooals een ieder bij het beproeven zal bemerken. Dit voorkomt men met het aanbrengen van een knie als in fig. V, zoodat, wanneer we deze combinatie maken (dus fig. IV met een knie aangebracht vóór den schroef sleutel), men zal kunnen spreken van een in alle opzichten practisch instrument.

Fig. VI geeft aan een sleutel met tap tot winterbeslag, zooals deze is ontworpen door den adjudant-onderofficier Scholten, baas der Hoefsmidschool.

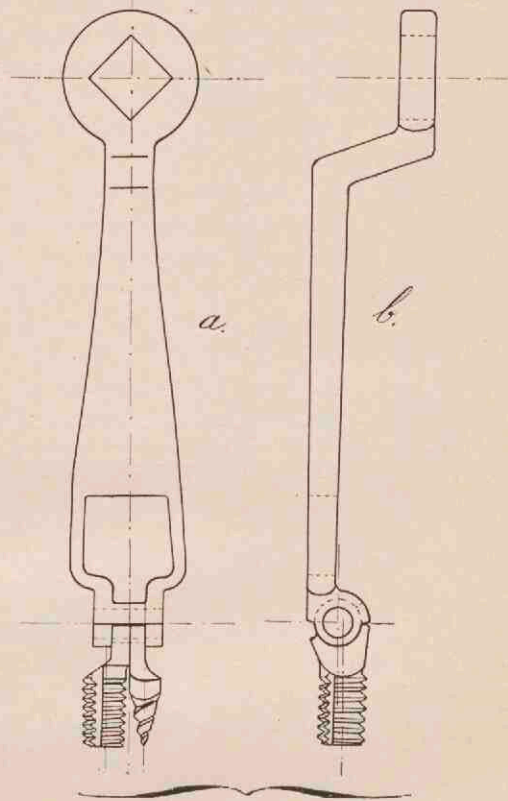

Fig. V.

Sleutel met tap tot winterbeslag (oud model).
Overlangsche doorsnede,
a van voren gezien, b van ter zijde gezien.

Deze sleutel kan gezegd worden alle voordeelen der in fig. IV en fig. V afgebeelde sleutels te bezitten, waarbij dan tevens de nadeelen van die sleutels zijn ondervangen.

De afmeting is grooter en geschikt voor iedere grootte van hand; het spits toeloopeinde is recht, en niet krom zooals in fig. IV, daar het bleek dat bij het kromme einde de punt bij het bewerken met een groote hand lastig was. De tap is gelijk gebleven, doch de sleutel is met een knie

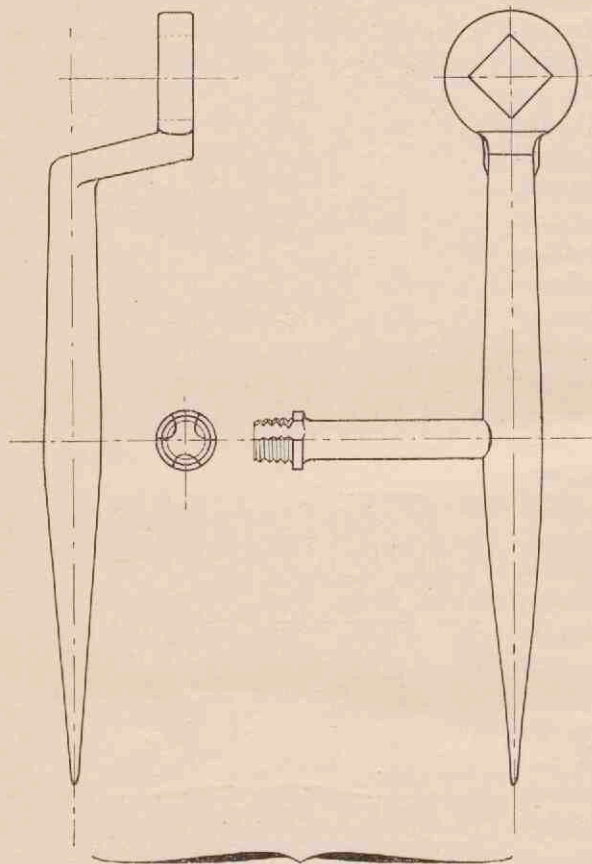

Fig. VI.

Nieuw model sleutel met tap tot winterbeslag.

geplaatst, zooals bij fig. V. Dit maakt het mogelijk alle soorten schroeven zeer gemakkelijk in en uit te draaien, zonder dat men zich zelf hiermede in den weg zit. Dit instrument is zeer bruikbaar en verdient dan ook alle aanbeveling voor elken smid en paardenverzorger die des winters scherpe schroefkalkoenen gebruikt.

Bij het indraaien, als ook bij het uitdraaien van de schroefkalkoenen, zal men gebruik moeten maken van een *veiligheidshefboom*. Dit in fig. VII afgebeelde eenvoudige instrument past men toe om bij het sterke in- of uitdraaien den hoef niet mede te doen draaien en alzoo kneuzingen te voorkomen. Men plaatst den bek van den veiligheidshefboom in den ijzertak en kan, terwijl men met de rechter-

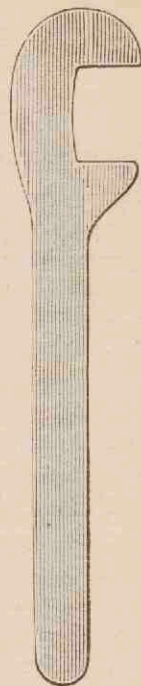
hand de schroef indraait, met de linkerhand zeer gemakkelijk een tegendruk uitoefenen, en aldus den hoef tijdens het in- of uitdraaien fixeren.

Men ziet vaak dit fixeren enkel met de hand gebeuren; het behoeft echter geen betoog dat het verreweg te verkiezen is dit zeer eenvoudige en practische instrument daarvoor te gebruiken, vooral daar men bij zeer krachtig draaien geen voldoende weerstand met de hand kan bieden en de gevolgen van een niet voldoende fixeren eerst blijken nadat het te laat is.

Ten slotte moet de hoefsmid voorzien zijn van een *controleur tot boren tot winterbeslag* en van een „mal tot winterbeslag”.

De controleur kan dienst doen wanneer de smid gebruik maakt van z.g. platte boren; deze kunnen afbreken en wanneer hij ze weder aangeslepen heeft, moet hij kunnen controleeren of de goede breedte hierbij is verkregen. De controleur bestaat uit een vierhoekig ijzeren plaatje ter dikte van 1 c.M. en waarin zich twee ronde gaten bevinden. Een dezer gaten biedt genoeg ruimte aan om juist de boor door te laten, terwijl het andere gat zooveel nauwer is dat de boor hierop moet blijven rusten. Hiermede controleert de smid dus eigenlijk de reparatie aan zijn instrument verricht. Het spreekt vanzelf dat bij de spiraalboren, die overal even wijd zijn, zooals in fig. I aangegeven, dit instrument niet bruikbaar is.

De *mal tot winterbeslag* is een ongeveer 3 d.M. lang en 1 c.M. breede ijzeren staaf, waarin verschillende rechthoekige gaten langs een der rechte zijden zijn aangebracht. Aan deze gaten geeft men de afmetingen van de maximum- en minimum-ijzerdikte en de ijzerbreedte, zoodat de smid met dit instrument kan meten of zijn vervaardigd hoefijzer voldoet aan de vereischten, welke hiervoor voorgeschreven zijn. Het dient dus ook voor den hoefsmid om zijn eigen werk te kunnen controleeren.

G. H.

Fig. VII.

CURSUS TOT OPLEIDING VAN ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG VAN RIJKSWEGE.

Ten einde uitstekende hoefsmeden verder te bekwamen en op te leiden voor onderwijzers aan cursussen in hoefbeslag, wordt sedert enkele jaren een cursus gehouden aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht. In de Staatscourant is dezer dagen weer een oproeping verschenen voor het toelatings-examen van den cursus in 1916. (Zie „Korte mededeelingen” in deze aflevering).

Ten einde belangstellenden wat nader in te lichten omtrent dezen cursus, nemen wij hier het reglement op, dat alle gewenschte gegevens verschaft.

Art. 1. Aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht is verbonden een cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Art. 2. De cursus wordt gehouden één dag per week, gedurende één jaar, en vangt aan op 1 Februari.

Art. 3. Het aantal leerlingen is hoogstens zes. Boveendien kunnen twee hoefsmeden, die als onderwijzer in practisch hoefbeslag reeds aan meer dan één cursus werkzaam zijn geweest, met 1 October tot het einde van den cursus worden toegelaten en daarna overeenkomstig artikel 4 van dit reglement aan het eindexamen deelnemen. Indien zich tot dit doel meer dan twee personen aanmelden, geschiedt de toelating naar ancienniteit.

Art. 4. Om toegelaten te worden moet men den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari met eigenhandig geschreven brief

hebben gericht tot den Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van geboorte-acte, diploma's — als van hoefbeslagcursus of hoefsmidschool — het bewijs van met vrucht afloopen der lagere school en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

Art. 5. Aan alle aspiranten wordt een examen afgenomen, bestaande in het vervaardigen van een hoefijzer en het beslaan van een of meer hoeven. Van hen, die aan de gestelde eischen voldoen, worden de zes meest geschikten toegelaten.

Art. 6. Er wordt onderwijs gegeven in theoretische en praktische hoefkunde.

Theoretische hoefkunde:

- a. Overzicht van lichaamsbouw en levensverrichtingen van het paard.
- b. Paardenkennis, vooral wat standen en gangen betreft.
- c. Bouw en verrichtingen van den hoef.
- d. Beslag van normale hoeven.
- e. Beslag bij verschillende standen en gangen.
- f. Beslag voor verschillende doeleinden.
- g. Beslag van ziekelijke hoeven.

Practische hoefkunde:

- a. Vervaardigen van alle soorten hoefijzers.
- b. Oefeningen in besnijden, passen en beslag op doode hoeven.
- c. Beslaan van paarden met normale hoeven.
- d. Beslaan van paarden met verschillende standen en gangen.
- e. Beslaan van paarden voor verschillende doeleinden.
- f. Beslag met zolen, inlegsels en kunsthoorn.
- g. Beslaan van paarden met ziekelijke hoeven.

Art. 7. De cursus staat onder leiding van den leeraar in hoefkunde aan 's Rijks Veeartsenijschool; hij geeft het theoretisch onderwijs. De praktische lessen worden gegeven door den hoefsmid, onderwijzer in practisch hoefbeslag aan genoemde school en het personeel der hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool verbonden.

Art. 8. De lessen worden gegeven op Vrijdag van elke week:

9—11.30 uur practische oefeningen in de smederij.

1—2.30 uur theoretische hoefkunde.

2.30—3 uur beoordeeling van hoeven, standen en gangen bij het levende paard.

3—6 uur practische oefeningen in de smederij.

Art. 9. De vacantiën aan 's Rijks Veeartsenijschool gelden ook voor den cursus.

Art. 10. Leergeld wordt niet geheven.

Reis en verblijfkosten worden gedeeltelijk vergoed.

Art. 11. Aan het einde van den cursus in de maand Januari wordt een examen afgenomen in theoretische en praktische hoefkunde.

Aan hen, die aan de gestelde eischen voldoen, wordt een getuigschrift uitgereikt, ten bewijze van gebleken bekwaamheid tot het geven van onderwijs in practisch hoefbeslag aan cursussen tot opleiding van smeden.

Art. 12. Het examen wordt afgenomen door het onderwijzend personeel onder toezicht van een commissie van drie personen, daartoe

door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan te wijzen.

Aan deze commissie worden vacatiegelden en zoo noodig vergoedingen voor reis- en verblijfkosten toegekend, waarvan de bedragen door den voornoemden Minister zullen worden vastgesteld.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** Het kostgeld der leerlingen, die niet in de nabijheid der stad wonen en derhalve gedurende den geheelen cursus van 5 à 6 maanden in Groningen verblijven, bedraagt in gewone tijden f 22.50 per maand doch thans f 25.

De financiëele opoffering, welke deze smidsgezellen zich voor hunne ontwikkeling, door het volgen van den cursus te Groningen, getroosten, is gemakkelijk te berekenen. Zij zijn allen ouder dan 20 jaar en behoorlijk goed in het smidsvak bedreven. Al naar hun bekwaamheid kunnen zij ongeveer f 20 à f 25 per maand verdienen, benevens kost en inwoning. De vraag naar smidsgezellen is in deze oorlogsperiode zeer groot, zoodat gerust kan worden aangenomen dat ieder leerling tegenwoordig zich een opoffering getroost van f 50 per maand, dat is van minstens f 250 per cursus.

De leerlingen, die met den trein heen en weer kunnen gaan, sparen hun kostgeld uit maar kunnen in huis toch ook niet kosteloos eten. Zij betalen per week ongeveer f 1.— spookkosten.

De werktijd aan de inrichting te Groningen, die uitsluitend hoefbeslag-inrichting is, en voldoende clientele bezit, loopt van 's morgens 6 tot 's avonds 7 uur, met 2½ uur schafttijd, — omvat alzoo 10½ uur.

— **Toelatingsexamen tot den cursus ter opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag.** De directeur-generaal van den landbouw brengt in de St.cour. van 27 Nov. ter kennis van belanghebbenden, dat in de maand Januari a.s., op nader te bepalen dagen, aan 's Rijks Veeartsenijsschool te Utrecht gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van het toelatingsexamen tot den cursus ter opleiding van onderwijzers in praktisch hoefbeslag.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten den leeftijd van 23 jaar hebben bereikt en zich vóór 20 Januari a.s. met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den directeur van 's Rijks Veeartsenijsschool te Utrecht, onder overlegging van geboorteakte, diploma's (als van ambachtsschool, hoefsmidsschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht de lagere school te hebben afgehoopen en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

— **Vereeniging ter veredeling van het Ambacht,** secretaris Joh. Schmidt, van Bylandstraat 110, 's-Gravenhage. Gedurende 1915 telde deze Vereeniging 216 persoonlijke leden en 35 Vereenigingen.

— **IJzer en kolen.** De groote vraag naar staal voor oorlogsdoeleinden houdt de prijzen voor ijzer nog in stijgende richting. De aflevering van reusachtige bestellingen in Amerika wordt belemmerd door gebrek aan wagons ten opzichte van het binnenland — en aan scheepsruimte, met het oog op het buitenland.

De schepen van Duitschland en Oostenrijk-Hongarije durven zich niet buitengaats te wagen, tal van schepen zijn door duikbooten in den grond geboord, terwijl een aantal andere zijn geïnterneerd en de hoeveelheid te vervoeren producten tevens is toegenomen.

Op 1 Dec. zou — zoo meldde de N.R.C. — eene vergadering plaats hebben van het Rijnsch-Westfaalsch kolensyndicaat, waarin beslist zou worden omtrent de richtprijzen van 1 Januari 1916 af. Men vermoedde dat de prijzen onveranderd zouden blijven, doch een verslag dier vergadering hebben wij nog niet gelezen.

PERSOVERZICHT.

IJzerbedrijf in Zweden. Zoowel in den ijzerhandel als in de ijzer-nijverheid van Zweden zijn de bedrijfscijfers gunstiger dan verleden jaar, al kunnen nòch industrie, nòch handel, de hooge cijfers bereiken van 1913.

Van 1 Januari tot 31 October 1915 bedroeg de uitvoer van ijzererts: 5,492,000 (v. j. 4,191,000) ton. In October alleen bedroeg de uitvoer 689,000 (v. j. 336,000) ton.

De totale uitvoer van ijzer in het derde kwartaal van 1915 was 183,000 (v. j. 89,000) ton, en in de eerste 10 maanden van dit jaar 219,700 (v. j. 213,300) ton.

Van 1 Januari tot 31 October bedroeg de productie van ruwijzer, inclusief direct vervaardigde gietwaren, 629,200 (v. j. 561,100) ton. (u. N. R. C., 6 Dec.)

— De *Nov.-afl.* van „*Der Hufschmied*” bevat het volgende:

1°. *Nuttige toepassing van insteekkalkoenen voor het sleepersbedrijf.* De Mr. hoefsmid Vogtlander te Dresden-Plauen vestigt er de aandacht op dat in tijden van sneeuw en gladheid de gewone rem bij het afgaan van hellingen niet voldoende helpt. Hij maakte dan gebruik van een klein ijzeren raam, aan de uiteinden waarvan 2 groote, zware insteekkalkoenen voorkomen, eenerzijds beneden, anderzijds boven. Zoodra het eene paar insteekkalkoenen zijn scherpte heeft verloren, wordt het raam omgedraaid.

2°. *Een hoefijzer uit Frankrijk, tegelijk zomer- en winterijzer,* door M. Lungwitz. Schr. zegt dat hem door een bevriend dierarts van het gevechtsterrein uit Noord-Frankrijk verscheiden voorwerpen zijn toegezonden, betrekking hebbende op het hoefbeslag. Daaronder kwam ook voor een gewoon rits-ijzer met kalkoenen, waarbij in elken tak vóór den kalkoen een schroefgat was aangebracht,

(Uit de beschrijving blijkt dat deze ijzervorm voor den Schr. betrekkelijk nieuw is. In Nederland werden ze vroeger vrij veel gebezigd teneinde zoo-veel mogelijk stompe schroeven uit te sparen. Het nadeel dat deze ijzervorm aankleeft, is echter grooter dan het voordeel. Bij het inschroeven van de scherpe kalkoenen loopt het dier op een te klein steunvlak, terwijl bij het afslijten van de vaste kalkoenen tevens de schroefgaten kunnen afslijten en eenigszins een braam gaan vertoonen.)

Het is een gunstig teeken voor den stand van het hoefsmidsvak in Nederland dat deze ijzervorm slechts weinig meer wordt aangetroffen. R e d.)

Schr. betitelt dezen ijzervorm dan ook terecht als een overgangsiyzer in de eerste periode van den winter, den tijd dat het vallen van sneeuw en het optreden van gladheid nog een voorbijgaand karakter dragen.

3°. *Onderwijsinrichtingen.* Föringer geeft een statistisch overzicht van hoefsmidsexamens, gedurende 1914 in Beieren gehouden, alsmede van de

aantallen personen die aan de 7 hoefsmidsscholen zijn geslaagd en van de toelagen die aan de onderscheidene leerlingen zijn toegekend. In Beieren zijn 7 hoefsmidsscholen, n.l. te München, Landshut, Zweibrücken, Regensburg, Nürnberg, Würzburg en Augsburg. Het aantal leerlingen, dat aan deze scholen gedurende 1914—1915 een cursus met goed gevolg heeft bezocht, bedroeg resp. 51, 23, 6, 12, 12, 13 en 19, is totaal 136, waaraan 13.965 R.M., alzoo ieder leerling ruim 100 Mark, toelage werd verstrekt.

Mededeelingen over het smidsvak, vallende buiten het hoofbeslag.

DE OORLOG EN HET SMEDENBEDRIJF.

Met den geweldigen strijd, welke over Europa is losgebrand, zijn zoo niet alle, dan toch zeer vele artikelen in prijs gestegen. Al torsen wij de ellende van den strijd niet, zoo is toch op velerlei wijze ons economisch leven beïnvloed. Een eerste behoefte voor den smid zijn de steenkolen, welke eveneens het lot ondergingen van prijsverhooging, en daarbij komt nog een groote schaarschte, zoodat zij in sommige gevallen niet te verkrijgen zijn.

De kolen nu, welke in de mijnen gedolven worden, zijn in vijf hoofdsorten ingedeeld, namelijk: gaskolen, vlamkolen, vette kolen, halfvette en magere kolen. Een gedeelte der kolen wordt in den toestand, waarin ze gedolven wordt, voor den handel verwerkt en hoofdzakelijk voor stoomketels benut; de rest wordt voor bijzondere doeleinden toebereid.

Van de vijf genoemde hoofdsorten eigenen zich de vette kolen, doordat ze gemakkelijk aan elkander bakken, het beste voor de cokesbereiding. Het principe dezer bereiding is de volgende:

De vette kolen, ook cokeskolen genoemd, worden in luchtdicht afgesloten kamers, met wanden van vuurvasten steen, door verhitting van de zijwanden en den vloer, bij lichtroode warmte gedistilleerd. De hierdoor ontstane gassen worden door een zuigmachine afgevoerd. Door afkoeling worden de gassen van de teer en het teerwater, en daarna door andere middelen van ammoniak en benzol bevrijd, om ten slotte weder voor verhitting te dienen. De op deze wijze verkregen cokes bezit een zilvergrijze kleur en vormt meestal grove, te zamen hangende, stukken.

De eischen, welke er aan gesteld kunnen worden, zijn:

- vastheid, opdat de cokes in den oven niet vergruist;
- groote poreuze stukken, omdat klein en dicht materiaal niet genoeg lucht toelaat ter verbranding;
- een aschgehalte van niet hooger dan 10, en een watergehalte van ten hoogste 5 %.

Een gering watergehalte is gewenscht, omdat de damp afkoelend werkt.

De warmtewaarde der cokes bedraagt ongeveer 8000 warmte-eenheden.

Een belangrijk verbruik der cokes heeft plaats in hoogovens, gieterijen, centrale verwarming, smeed- en gloeiovens, enz. enz.

De nevenproducten der cokes zijn: teer, benzol en zwavel, welke niet verwarmen.

Zooals iedere smid zal weten, omdat hij het dagelijks ziet, bezit de steenkool een onafscheidbaren metgezel, namelijk de rook, welke storend, bij onvoldoenden afvoer zelfs schadelijk, op zijne gezondheid werkt.

Verder kan men met verse steenkolen geen goede lasch verkrijgen; daartoe moeten deze eerst worden uitgebrand, opdat de zwavel vervliegt. Dit is bij cokes niet het geval, daar de bestanddeelen, welke dezen hinder veroorzaken, reeds aan de steenkolen onttrokken zijn.

Nu is het tijd om in plaats van smeedkolen cokes te gebruiken. Natuurlijk gelukt het werken met een cokesvuur niet bij de eerste proef, evenmin als vroeger bij den overgang van laschijzer naar vloeijzer. Na eenige, met

oordeel uitgevoerde proeven, zal zulks echter wel gelukken. Hij, die eenmaal de goede hoedanigheden der cokes heeft leeren kennen, zal er steeds bij blijven, evenals met het ijzer, want er is toch geen smid meer, welke laschijzer boven vloeijzer verkiest.

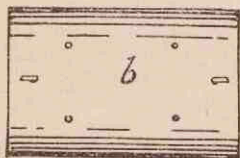
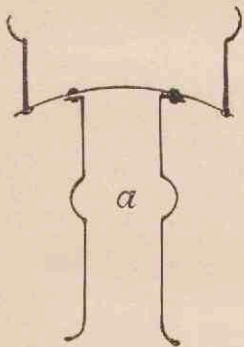
Nu moet echter, zooals wij reeds hebben vermeld, de cokes op de juiste manier worden gebruikt. Hierbij zij opgemerkt dat men deze brandstof niet alléén kan gebruiken, omdat zij te vast op het vuur ligt en niet genoeg lucht doorlaat. Het beste middel hiervoor is de cokes met steenkool te vermengen en wel $\frac{2}{3}$ cokes en $\frac{1}{3}$ steenkool, waarmede men uitstekende resultaten verkrijgt.

Verder eischt een cokesvuur een eenigszins sterkeren windtoevoer, doch dit kan gemakkelijk geschieden door den wind aan den mond van den vorm samen te persen. Voor dit doel legt men in de mondingsflens een plaatijzeren ring van $1\frac{1}{2}$ —2 mm. In de meeste gevallen zal echter de ventilator, wanneer deze sterk genoeg is voor een kolenvuur, dit ook zijn voor een cokesvuur en zoo dit niet het geval is, zal men allereerst de windleiding eens nazien, daar de dichtheid hiervan in vele smederijen nog al iets te wenschen over laat en er lucht wordt verloren.

Wij hopen met deze beschouwing een vingerwijzing in de goede richting te hebben gedaan en bevelen een proef bij onze smeden aan. M.

TOESTELLETJE VOOR HET VERWARMEN VAN PAARDE-BITTEN IN DEN WINTER.

Het is in den winter zeker niet aangenaam, als de paarden bij het optuigen een koude trens in den mond krijgen.

Het verwarmen van paarde-bitten verdient zeker aanbeveling. Het is op de volgende wijze kosteloos uit te voeren, als er in den stal een lantaarn brandt. Dit is in de meeste stallen van handelaren, stalhouders en sleepers wel, in die van landbouwers echter veelal niet het geval.

Op de stallantaarn wordt volgens nevenstaande figuur a-b, een dun plaatijzeren deksel aangebracht, dat op zijn gebogen oppervlak twee metalen haken bezit, en aan de onderzijde vier aangeklonken strookjes ijzer voor het vastklemmen aan den bovenrand der lantaarn. Genoemde voorwerpen nu, worden zoo aan de metalen haken opgehangen dat zij op het deksel komen te liggen.

Meergenoemde voorwerpen worden door de heete dampen, welke uit de lantaarn opstijgen, verwarmd, evenals door de warmte welke het ijzeren deksel uitstraalt, zoodat na weinige minuten het zoover verwarmd is, dat het paard het zonder eenige stoornis in den mond kan worden gegeven. M.

CORRESPONDENTIE.

J. te M. De uitvoer, van rond, vierkant of zeskant staafijzer en staafstaal boven 40 m.M. doorsnede of zijde, alsmede van gereedschapsstaal, onverschillig of het oud of nieuw is, is verboden sedert 18 October j.l. De Kroon heeft zich voorbehouden dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleen.

